

ZPRÁVA O ČINNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ ZA ROK 2024

Textová část
4 NZN 502/2025

NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ
V Brně dne 26. června 2025

Elektronická verze **Zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2024** v kompletní podobě (textová i tabulková část) je dostupná online:

verejnazaloba.cz/zprava-2024

Seznam zkratk

OSZ	Okresní státní zastupitelství
ObSZ	Obvodní státní zastupitelství (v obvodu Městského státního zastupitelství v Praze)
KSZ	Krajské státní zastupitelství
MSZ	Městské státní zastupitelství (Městské státní zastupitelství v Praze, na úrovni krajského státního zastupitelství)
VSZ	Vrchní státní zastupitelství
NSZ	Nejvyšší státní zastupitelství
tr. zákon	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění účinném do 31. 12. 2009
TrZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
TrŘ	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
ZSZ	zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
ZSVM	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
ZTOPO	zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
ZMJS	zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
SŘS	zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů
JŘSZ	vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů
ZVT	zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů
ZVV	zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů
PČR	Policie České republiky
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
EPPO	Úřad evropského veřejného žalobce
ÚZSVM	Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových

Úvod.....	7
I. Působnost státního zastupitelství a zajištění jejího výkonu v roce 2024.....	8
1. Legislativní rámec výkonu působnosti státního zastupitelství.....	8
2. Vybrané novelizace právních předpisů účinné pro rok 2024	9
3. Personální zajištění výkonu působnosti státního zastupitelství.....	11
3.1. Personální stavy státních zástupců a jejich systematizace	11
3.2. Poznatky k asistentům státních zástupců a právním čekatelům	12
3.3. Poznatky k vyšším úředníkům státního zastupitelství.....	12
3.4. Poznatky k administrativním zaměstnancům státního zastupitelství	13
3.5. Poznatky k proběhnuvším výběrovým řízením (novela č. 83/2024 Sb.).....	14
4. Materiální zajištění výkonu působnosti státního zastupitelství.....	15
4.1. Obecné shrnutí hospodaření v roce 2024	15
4.2. Digitalizace státního zastupitelství.....	15
II. Poznatky k výskytu a struktuře kriminality na území České republiky	18
1. Počty a struktura registrované kriminality (prověřování)	18
2. Počty a struktura objasněné kriminality (vyšetřování a zkrácené přípravné řízení).....	22
3. Hodnocení poznatků v oblasti vývoje a struktury evidované kriminality	26
III. Nové a zásadní poznatky k vybraným oblastem kriminality	27
1. Násilná trestná činnost.....	27
1.1. Poznatky k vybraným násilným trestným činům	27
1.2. Domácí násilí	29
2. Sexuálně motivovaná a mravnostní kriminalita, obchodování s lidmi	30
2.1. Majoritně zastoupená kriminalita.....	30
2.2. Obchodování s lidmi	32
3. Vybraná majetková a hospodářská kriminalita včetně korupce.....	34
3.1. Majetková a hospodářská trestná činnost.....	34
3.2. Daňová kriminalita	36
3.3. Trestná činnost korupčního charakteru	38
4. Kybernetická kriminalita a kriminalita páchaná v kyberprostoru	39
5. Drogová kriminalita.....	42
5.1. Pervitin (metamfetamin)	43
5.2. Kokain (benzoylmethylekgonin).....	44
5.3. Konopí a konopné deriváty	45
5.4. Semisyntetické a syntetické psychotropní a psychoaktivní látky.....	46
5.5. Vývojové trendy ve způsobech páchaní drogové kriminality	47
5.6. Kriminalita spojená s látkami s hormonálním účinkem	49
6. Trestná činnost v dopravě	49
7. Enviromentální kriminalita	50

8.	Extremismus a kriminalita páchaná z nenávistných pohnutek.....	53
8.1.	Obecně	53
8.2.	Poznatky k předsudečné nenávisti	54
8.3.	Poznatky k činnosti dezinformační a antisystémové scény.....	55
8.4.	Poznatky k teroristickým trestným činům.....	56
8.5.	Poznatky k trestným činům proti lidskosti	57
8.6.	Poznatky k trestným činům proti míru a válečným trestným činům	58
9.	Trestná činnost namířená proti dětem a mládeži.....	58
10.	Trestná činnost mladistvých	60
11.	Trestná činnost cizích státních příslušníků, nelegální migrace	61
11.1.	Poznatky k trestné činnosti cizinců	61
11.2.	Poznatky k nelegální migraci	62
12.	Trestná činnost příslušníků Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské policie a zpravodajských služeb (<i>tab. II/8a, II/8b, II/8d</i>).....	63
IV.	Poznatky k výkonu trestní působnosti státního zastupitelství.....	66
1.	Přípravné trestní řízení.....	66
1.1.	Obecné poznatky k délkám a efektivitě přípravného trestního řízení	66
1.2.	Poznatky ke stadiu prověřování	67
1.3.	Poznatky ke stadiu vyšetřování	68
1.4.	Poznatky ke zkrácenému přípravnému řízení	72
1.5.	Využívání odklonů trestního řízení	73
1.6.	Poznatky k využívání dohod o vině a trestu.....	77
2.	Soudní stadium trestního řízení – nalézací řízení	78
2.1.	Vrácení věci státnímu zástupci k došetření a odmítnutí návrhu na potrestání	78
2.2.	Poznatky k činnosti státních zástupců v nalézacím řízení	79
2.3.	Zproštění obžaloby a zastavení trestního stíhání soudem	80
2.4.	Konsensuální způsoby soudního řízení	81
2.5.	Poznatky ke skladbě a intenzitě ukládaných trestů	84
3.	Soudní stadium trestního řízení – vykonávací řízení	88
4.	Poznatky k uplatňování mimořádných opravných prostředků v trestním řízení	89
4.1.	Dovolání.....	89
4.2.	Stížnosti pro porušení zákona	90
5.	Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech	91
5.1.	Metodická a koncepční činnost.....	91
5.2.	Poznatky k realizaci mezinárodní právní pomoci v trestních věcech.....	92
5.3.	Společné vyšetřovací týmy	95
5.4.	Činnost národního zastoupení v EUROJUST	96
V.	Poznatky k výkonu netrestní působnosti státního zastupitelství	97
1.	Řízení ve věcech činů jinak trestných spáchaných osobami mladšími 15 let	97
1.1.	Poznatky k objasňovací fázi řízení (prověřování)	98
1.2.	Poznatky k návrhové fázi řízení	99
1.3.	Poznatky k ukládání výchovných opatření soudy pro mládež	100

2.	Vstupová a návrhová činnost okresních státních zastupitelství	100
2.1.	Poznatky ke vstupové činnosti	100
2.2.	Poznatky k návrhové činnosti	101
3.	Vstupová a návrhová činnost krajských státních zastupitelství	102
3.1.	Poznatky k insolvenčním řízením	102
3.2.	Poznatky ke korporátním řízením	103
3.3.	Problematika náhrady nákladů při využití vstupového oprávnění	103
4.	Žaloby podle § 66 odst. 2 SŘS.....	104
5.	Vstupová činnost podle § 51 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém	105
6.	Dozor nad zachováváním právních předpisů v místech výkonu ústavní a ochranné výchovy	106
6.1.	Obecná část	106
6.2.	Umísťování dětí s duální diagnózou	106
6.3.	Poznatky k odloučeným a detašovaným pracovištím (samostatným bytům)	107
6.4.	Výkon působnosti a metodická činnost.....	108
7.	Dozor nad zachováváním právních předpisů ve vězeňských zařízeních a ústavech	108
7.1.	Obecně	108
7.2.	Poznatky k výkonu vazby	110
7.3.	Poznatky k výkonu trestu odnětí svobody.....	110
7.4.	Poznatky k výkonu zabezpečovací detence.....	111
VI.	Koncepční závěry a návrhy opatření	113
1.	Oblast výkonu správy, personálního a materiálního zajištění	113
2.	Oblast prevence kriminality a výkonu trestní a netrestní působnosti.....	113
3.	Oblast legislativy	114

V souladu s ustanovením § 12 odst. 6 ZSZ nejpozději do poloviny kalendářního roku nejvyšší státní zástupce předkládá prostřednictvím ministra spravedlnosti vládě zprávu o činnosti státního zastupitelství za uplynulý kalendářní rok; vláda tuto zprávu po projednání předkládá Senátu Parlamentu České republiky.

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2024 byla vypracována na základě vlastních poznatků z výkonu působnosti a správy Nejvyššího státního zastupitelství i shromážděných podkladových zpráv vrchních státních zastupitelství, podaných rovněž za jím podřízená krajská a okresní státní zastupitelství, dále ze statistických údajů Ministerstva spravedlnosti. Pracováno bylo takto primárně s veřejně dostupnými výkazy soudů a státních zastupitelství v rámci veřejného portálu statistiky a výkaznictví Ministerstva spravedlnosti, podpůrně byla využita i testovací verze interaktivních sestav dle statistických listů. Je však třeba doplnit, že v případě statistických listů dochází k jejich administrativnímu schvalování (a zavedení do databáze) s časovou prodlevou oproti výkaznictví, což tato data zkresluje, neboť do sledovaného období roku 2024 se nezapočítává část případů fakticky ukončených v závěru prosince tohoto roku (statistické listy tak byly převážně používány k mapování struktury v podobě procentuálních podílů). Údaje o populaci pak byly převzaty z výstupů Českého statistického úřadu ve stavu k 1. 1. 2024. Ve vhodných souvislostech tato zpráva odkazuje na poznatky a statistické údaje vyplývající ze zpráv o činnosti státního zastupitelství za předcházející roky anebo ze zvláštních zpráv, které byly v uplynulých letech vypracovány.

Zpráva se systematicky sestává z části textové a části tabulkové. Celková sledovaná statistická data jsou obsažena v tabulkové části zprávy; je-li se statistickými údaji pracováno v textové části, jedná se zpravidla o podrobnější rozbor celkových statistických údajů, který si v průběhu zpracování zprávy vyžádal podrobnější analýzu (například i územní nebo strukturální) a jejich následné slovní vyhodnocení. V ostatních případech jsou celkové statistické údaje do textové části převzaty jen v nezbytném rozsahu nebo zpráva na jednotlivé tabulky toliko odkazuje.

Sídlo Nejvyššího státního zastupitelství v Jezuitské ulici v Brně

1. Legislativní rámec výkonu působnosti státního zastupitelství

Státní zastupitelství je v souladu s čl. 80 Ústavy České republiky formálně zařazeno mezi orgány moci výkonné, ačkoliv z hlediska materiálního se jedná o kvazijudiciální orgán. Působnost státního zastupitelství je generálně vymezena ustanovením § 4 ZSZ, kdy v rozsahu, za podmínek a způsobem stanoveným zákonem vystupuje jako orgán veřejné žaloby v trestním řízení a plní další úkoly vyplývající z trestního řádu, nestanoví-li jinak nařízení o zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce (tzv. trestní působnost), dále vykonává dozor nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení, zabezpečovací detence, ochranná nebo ústavní výchova, a v jiných místech, kde je podle zákonného oprávnění omezována osobní svoboda, působí v jiném než trestním řízení a vykonává další úkoly, stanoví-li tak zvláštní zákony (tzv. netrestní nebo mimotrestní působnost). Státní zastupitelství se rovněž v souladu se svou zákonem stanovenou působností (trestní i netrestní) podílí na prevenci kriminality a poskytování pomoci obětem trestných činů. Organizačně je státní zastupitelství v České republice koncipováno jako čtyřstupňová soustava tvořená úrovněmi okresních státních zastupitelství, resp. obvodních státních zastupitelství v rámci území hlavního města Prahy a Městského státního zastupitelství v Brně v rámci okresu Brno-město (celkem 83), krajských státních zastupitelství, resp. Městského státního zastupitelství v Praze pro území hlavního města Prahy (celkem 8), vrchních státních zastupitelství (celkem 2) a centrálního Nejvyššího státního zastupitelství.

Věcná a místní příslušnost jednotlivých úrovní a úřadů soustavy státního zastupitelství je určena řadou právních předpisů. V rámci výkonu trestní působnosti se především jedná o vyhlášku Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů. Ta prostřednictvím § 12 JŘSZ odvozuje příslušnost k výkonu dozoru od obdobné příslušnosti soudů k projednávání jednotlivých oblastí kriminality (§ 16 a § 17 TrŘ); zvláštní pravidla příslušnosti státních zastupitelství jsou však obsažena v § 15 JŘSZ (ve vztahu k vrchním státním zastupitelstvím) a § 10 JŘSZ (ve vztahu ke krajským a vrchním státním zastupitelstvím). V rámci výkonu netrestní působnosti je příslušnost stanovena zvláštními právními předpisy. Velice zjednodušeně a pouze pro účely základní orientace lze uvést, že Nejvyšší státní zastupitelství a nejvyšší státní zástupce disponují řadou výlučných oprávnění (např. podání dovolání v trestních věcech a účast v řízení před Nejvyšším soudem, včetně řízení o zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, podání správní žaloby ve veřejném zájmu a účast v řízení u správního soudu). Krajská státní zastupitelství vykonávají vstupovou a návrhovou činnost ve vztahu ke korporátní, rejstříkové a insolvenční agendě vyřizované na krajské úrovni soudů, a, jedná-li se o soudní řízení prvostupňové, resp. jim nadřízená vrchní státní zastupitelství, jedná-li se o řízení odvolací, a dále zajišťují působnost dozoru nad místy výkonu vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence. Naopak návrhovou a vstupovou činnost ve vztahu k občanskoprávní agendě řešené na úrovni okresních soudů, včetně žalob o neplatnost smluv dle § 42 ZSZ, zajišťují okresní státní zastupitelství v prvostupňovém soudním řízení a krajská státní zastupitelství v řízeních odvolacích, a dále zajišťují dozor nad výkonem ústavní a ochranné výchovy. V individuálních případech však mohou být tato pravidla trvale nebo dočasně modifikována legálně zavedenými mechanismy atrakce nebo delegace.

Vedle výkonu úzce chápané působnosti zahrnuje činnost státního zastupitelství též plnění úkolů na úseku analytické a legislativní činnosti, metodiky, a zejména pak výkonu správy státního zastupitelství, včetně agend stížností ve smyslu § 16b ZSZ, kárného řízení nebo poskytování

informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. V daném ohledu lze pak pouze upozornit na specifické postavení okresních státních zastupitelství, která (na rozdíl od soudů) nemají vlastní právní subjektivitu, nejsou samostatnými účetními jednotkami, a proto hospodářsky a soukromoprávně nezajišťují svůj provoz samostatně, nýbrž prostřednictvím nadřízených krajských státních zastupitelství.

2. Vybrané novelizace právních předpisů účinné pro rok 2024

Dne 1. 7. 2024 nabyla účinnosti novela zákona č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, provedená **zákonem č. 165/2024 Sb.**, která reagovala na hodnocení Evropského výboru pro sociální práva dne 20. října 2020 ve věci International Commission of Jurists (ICJ) proti České republice (č. 148/2017). Ten konstatoval rozpor tuzemské právní úpravy řízení ve věcech dětí mladších 15 let, jež se dopustily činu jinak trestného, s čl. 17 Evropské sociální charty (č. 14/2000 Sb. m. s.), přičemž vytýkáno bylo nedostatečné zajištění povinného právního zastoupení ve stadiu předcházejícího prověřování (objasňování, zda se jedná o čin jinak trestný, kterého se dopustilo dítě mladší 15 let) a absenci institutů umožňujících nepostavení dítěte mladšího 15 let před soud (zde v kontrastu s mladistvými pachateli, u nichž tato úprava v široké míře umožňovala). Poznatky z aplikační praxe k této novelizaci jsou obsaženy v části V/1. této zprávy.

Dnem 1. 7. 2024 nabyla účinnosti rovněž novela zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, provedená **zákonem č. 83/2024 Sb.** Tato v reakci na doporučení Skupiny států proti korupci (GRECO) vyplývající ze zprávy tzv. Benátské komise č. CDL-AD(2010)040-e (Zpráva o evropských normách, pokud jde o nezávislost soudního systému: Část II – Státní zastupitelství), přijaté na jejím 85. plenárním zasedání, upravila postupy výběru a jmenování vedoucích státních zástupců OSZ, KSZ a VSZ, zavedla sedmiletá funkční období a dále jejich odvolatelnost v rámci kárného řízení, a to při rozšíření stávajících kárných provinění o nově definované zaviněné porušení povinnosti vyplývající z výkonu funkce vedoucího státního zástupce. V případě nejvyššího státního zástupce došlo po opakovaných politických debatách k zavedení neopakovatelného sedmiletého funkčního období, k úpravě předpokladů pro výkon této funkce, i stanovení důvodů odvolatelnosti ze strany vlády České republiky v podobě zaviněného závažného porušení povinností nebo zaviněného hrubě nevhodného jednání, jímž by zásadním způsobem ohrozil důvěru v řádnou činnost nejvyššího státního zástupce nebo soustavy státního zastupitelství (zejména důvěru v zákonnost jejich postupu nebo v jejich nestrannost anebo odbornost) nebo zásadním způsobem ohrozil vážnost a důstojnost funkce nejvyššího státního zástupce nebo státního zastupitelství. Přichází však dále v úvahu, aby byl nejvyšší státní zástupce odvolán i v rámci kárného řízení. Novela také zakotvila zvláštní důvod nezpůsobilosti k výkonu funkce vedoucího státního zástupce, který spočívá v tom, že pro nepřítomnost nebo pro nepříznivý zdravotní stav nemůže vedoucí státní zástupce dlouhodobě vykonávat svoji funkci. Pokud jde o funkční období vedoucích státních zástupců, nejvyšší státní zástupce nebude moci funkční období opakovat, u vrchních a krajských státních zástupců je umožněno jedno opakování u téhož státního zastupitelství, u okresních státních zástupců pak přichází v úvahu opakování bez omezení. Samotný výběr vrchních, krajských a okresních státních zástupců byl stanoven výlučně cestou výběrových řízení, přičemž zákon pouze stanovil základní pravidla pro složení výběrové komise. Ministr spravedlnosti není návrhem vázán a ve výjimečném případě může odmítnout jmenovat navrženého kandidáta z důvodu, že neposkytuje záruky řádného výkonu funkce. Vedle těchto změn zákon zakotvuje změny vedoucí k úpravě vymezení úkolů, které mohou činit právní čekatelé, a zavádí evidenční ochranu státních zástupců. Právní čekatel je oprávněn pod vedením státního zástupce provádět jednoduché úkony státního zástupce nebo státního zastupitelství a pod vedením odborného zaměstnance státního zastupitelství administrativní činnost. Státní zástupce může pověřit

právního čkatele, aby jej zastupoval při jednotlivém úkonu trestního řízení nebo jiného než trestního řízení. V řízení před soudem se státní zástupce může dát zastoupit právním čekatelem jen v řízení před okresním soudem.

V souvislosti s přijatou novelizací a zmocněním vyplývajícím z ustanovení § 12 odst. 7 ZSZ vydal nejvyšší státní zástupce dne 4. 7. 2024 pod sp. zn. 1 SL 1006/2024 též prováděcí **Pravidla kariérního postupu státních zástupců, pravidla postupu při vyhlásování výběrového řízení na funkci státního zástupce nebo vedoucího státního zástupce, pravidla postupu při výběrových řízeních na funkci státního zástupce nebo vedoucího státního zástupce a pravidla jednání výběrové komise**. Poznatky z již proběhnuvších výběrových řízení na místa vedoucích státních zástupců, ale též další poznatky k personálnímu zajištění jsou rozvedeny v části I/3. této zprávy.

Dne 30. 10. 2024 nabylo účinnosti rovněž **nařízení vlády č. 312/2024 Sb.**, o poskytování náhrad některých výdajů státním zástupcům přiděleným k výkonu funkce státního zástupce v zahraničí. Toto nařízení bylo přijato z důvodu aktuální absence právního předpisu, podle něhož by bylo možné poskytovat státním zástupcům náhradu zvýšených životních nákladů, náhrady zvýšených vybavovacích výdajů, jízdních výdajů a výdajů za ubytování a výdajů spojených s přepravou osobních věcí. Zákonem č. 276/2023 Sb., o zrušení obsoletních právních předpisů, došlo ke zrušení k tomuto účelu dosud používaného nařízení vlády č. 372/2004 Sb., o poskytování náhrad některých výdajů státním zástupcům přiděleným k výkonu funkce státního zástupce v zahraničí, jež bylo vydáno na základě § 24 zákona č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách, který byl plně derogován s účinností od 1. ledna 2007, aniž by došlo k přijetí nové právní úpravy (výslovně předpokládané § 19a odst. 5 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů). Nařízení zachovává kontinuitu ve způsobu poskytování náhrady zvýšených životních nákladů, náhrady zvýšených vybavovacích výdajů, jízdních výdajů a výdajů za ubytování a výdajů spojených s přepravou osobních věcí, včetně zachování výše těchto náhrad.

V souvislosti s uplynulým rokem 2024 je rovněž nutné připomenout i otázku legislativní reakce na vydaný **nález Ústavního soudu ze dne 15. 5. 2024, sp. zn. Pl. ÚS 5/24, publikovaný pod č. 211/2024 Sb.**, a prezentovaný návrh Ministerstva práce a sociálních věcí spočívající v platové restrikci státních zástupců spojené s vyrovnáním systému odměňování s jinými představiteli státní moci. Jakkoliv je třeba ctít, že řešení platových otázek státních zástupců je záležitostí politickou, shodně jako v případě již k tomuto (neúspěšnému) legislativnímu návrhu uplatněných připomínek, nutno opětovně zdůraznit, že státní zastupitelství představuje specializovaný justiční orgán *sui generis*. Z tohoto postavení pak především vyplývá řada požadavků na stabilizaci a předvídatelnost odměňování státních zástupců, jakož i další záruky nestranného a nezávislého postavení státních zástupců při řádném výkonu jejich působnosti obdobného charakteru jako u soudců [viz Doporučení Rec(2000)19 Výboru ministrů Rady Evropy o roli veřejné žaloby v systému trestní justice ze dne 6. října 2000, čl. 13, Benátská komise: Zpráva o evropských standardech ve vztahu k nezávislosti systému soudnictví: část II – veřejná žaloba, CDL-AD(2010)040, 3. ledna 2011, čl. 18., vysvětlivky bod 75 + 76, nebo Rada pro lidská práva: Zpráva zvláštního zpravodaje o nezávislosti soudců a právníků, Gabriela Knaul, A/HRC/20/19, 7. června 2012, čl. 71]. Shodně lze doplnit, že pokud by mělo být do budoucna opětovně uvažováno o rovných úrovních odměňování státních zástupců oproti jiným reprezentantům moci výkonné, musela by taková diskuze nutně zahrnovat i otázku rovnocenných omezení obou skupin představitelů veřejné moci v rámci osobního (mimopracovního) života, ať se již jedná o oblast přesčasů, věkové limitace výkonu funkce, výkonu jiné výdělečné činnosti včetně placených funkcí orgánů obchodních společností nebo též jiné veřejné funkce vykonávané ve veřejném zájmu, to vše ovšem při zachování všech shora

definovaných požadavků záruk dostatečné nezávislosti a nestrannosti jejich postavení. Jakýkoliv volený platový mechanismus by však měl být především stabilní (zejména zachováním vázanosti na systém odměňování soudců) a předvídatelný tak, aby státním zástupcům vytvořil adekvátní podmínky pro výkon jim svěřených kompetencí.

V oblasti pokynů obecné povahy vydávaných nejvyšším státním zástupcem podle § 12 odst. 1 ZSZ lze především zmínit nově vydaný pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce ze dne 5. 1. 2024 sp. zn. 1 SL 911/2023, publikovaný pod č. 1/2024 Sbírky pokynů obecné povahy nejvyššího státního zástupce, o centrální evidenci stíhaných osob, jímž byla komplexně nově upravena provozní oblast tohoto významného informačního systému podle požadavků Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 30. června 2022 č. j. 115/2022-OI-SP/1, o zajištění bezpečnosti informací v prostředí informačních a komunikačních technologií resortu spravedlnosti a aktualizovaných bezpečnostních politik. Rovněž došlo k vydání pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce ze dne 16. 9. 2024 sp. zn. 1 SL 903/2023, publikovaný pod č. 3/2024 Sbírky pokynů obecné povahy nejvyššího státního zástupce, jímž se vydává skartační řád státního zastupitelství (tento pokyn však nabyl účinnosti až 1. 1. 2025). Obecně lze nicméně uzavřít, že tyto pokyny měly spíše charakter provozně-administrativní a neregulovaly tak přímo oblast výkonu působnosti navenek.

3. Personální zajištění výkonu působnosti státního zastupitelství

3.1. Personální stavy státních zástupců a jejich systematizace

Plánované (tabulkové) stavy státních zástupců byly ve sledovaném období nadále stanoveny rozhodnutím ministra spravedlnosti ze dne 26. 7. 2023 č. j. MSP-19/2023-OSKJ-ORGV/6, a jejich regionální přerozdělení na základě Dohody o systemizaci státních zástupců okresních a krajských státních zastupitelství ze dne 11. 2. 2021 a jejích dodatků; v rámci správy krajských státních zastupitelství dochází následně k rozdělení přidělených míst mezi podřízená okresní státní zastupitelství. Plánované stavy byly ve sledovaném období naplněny z 97,74 % (v roce 2023 z 97,4 %).

Poznatky podřízených státních zastupitelství však svědčí nejméně o potřebě další diskuze nad stávajícími pravidly systematizace, která zcela uniformně přistupuje k malým státním zastupitelstvím čítajícím méně jak 5 státních zástupců (např. OSZ v Rakovníku, OSZ v Jeseníku), tak ke státním zastupitelstvím s 15 až 20 státními zástupci (ObsZ pro Prahu 4, OSZ v Olomouci) nebo dokonce největšími státními zastupitelstvími počty čítajícími takřka 40 státních zástupců (MSZ v Brně, OSZ v Ostravě). Nelze v této souvislosti nezmínit naprosto odlišné objektivní možnosti zavedení specializací státních zástupců, jejich potřeby vzdělávání, manažerského řízení či plánování pracovní pohotovosti a dovolených. I v roce 2024 tak byly zaznamenány významné rozdíly ve faktické (skutečné) zatíženosti státních zástupců u jednotlivých státních zastupitelství, ale též na regionální úrovni, způsobené rozdílnou velikostí nápadu a strukturou vyřizovaných agend; dlouhodobě jsou tyto odlišnosti patrné v územním obvodu hlavního města Prahy, které i v roce 2024 evidovalo zcela nadprůměrný podíl tzv. skupinových věcí, nápadu rozsáhlých a složitých oznámení směřujících proti představitelům státní moci a státních institucí, nebo úkonů v korporátní a rejstříkové netrestní agendě, neboť Městský soud v Praze působí jako rejstříkový soud i pro Středočeský kraj podle § 39 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Do faktické zatíženosti se pak logicky promítají čerpání mateřských, rodičovských a otcovských dovolených nebo déle trvající pracovní neschopnost. Legislativní rámec přitom neumožňuje státní zástupce ani krátkodobě nahrazovat, což může zejména u malých státních zastupitelství významně komplikovat výkon jejich působnosti.

Uvedená zjištění vedle potřeby revize pravidel systematizace ovšem vedou též k závěru o potřebě přehodnocení dosavadního organizačního uspořádání soustavy státního zastupitelství nejméně na okresní úrovni tak, aby byly vytvořeny jednotky s dostatečnými počty státních zástupců umožňující splnění alespoň základních požadavků na specializace a efektivitu výkonu působnosti a manažerského řízení, což se týká zejména OSZ se 4 a méně státními zástupci. Za situace, kdy je možnost teritoriální reorganizace vyloučena, a to i z důvodu potřeby zachování funkčních vazeb na územně organizované soudnictví i útvary PČR, je namístě přemýšlet o případných sloučeních některých nejmenších OSZ.

3.2. Poznatky k asistentům státních zástupců a právním čekatelům

Asistenti státních zástupců působí jen na NSZ s tím, že jejich činnost je hodnocena pozitivně. Počet míst právních čekatelů je aktuálně stanoven na základě Dohody o systemizaci právních čekatelů a asistentů státních zástupců ze dne 17. 12. 2014 a jejích dodatků. K 31. 12. 2024 bylo celkem evidováno 65 obsazených míst právních čekatelů rozdělených mezi jednotlivá KSZ (nejvyšší podíly připadaly na MSZ v Praze – 16, KSZ v Brně – 13 a KSZ v Ostravě – 10).

Krajská státní zastupitelství zcela konsistentně hovoří o velmi dobré zkušenosti se zapojením právních čekatelů a jejich nezastupitelnosti pro řádný výkon působnosti státního zastupitelství. Vychází se z toho, že nároky kladené na práci státního zástupce není zpravidla možné splnit bez předchozí přípravné služby právního čekatele, o čemž opakovaně svědčí signalizované poznatky o diametrálně rozdílné odborné úrovni uchazečů na uvolněná místa státních zástupců ve výběrových řízeních, a to nejen oproti osobám vstupujícím do soustavy státního zastupitelství z jiných právnických profesních oblastí (zejména soudů či advokacie), ale též ve srovnání s asistenty státních zástupců. Právní čekatel se rychle a snadněji zapracovává do samostatného výkonu funkce státního zástupce i vzhledem ke znalosti řady interních předpisů soustavy státního zastupitelství včetně zkušenosti s jejich praktickou aplikací. Institut právního čekatele zůstává nadále klíčový a perspektivní z pohledu průběžného personálního obměňování stavu státních zástupců.

V daném ohledu se nabízí úvahy o případném budoucím zefektivnění systému právních čekatelů, který by měl reflektovat nejen potřebu obsazení aktuálně uvolněných míst státních zástupců, ale koncepční potřebu založenou na dlouhodobých personálních plánech a systematické státních zastupitelství, s čímž by ovšem souviselo nejen navýšení stávajícího počtu právních čekatelů, ale především jejich oddělená systematizace od ostatních zaměstnanců státního zastupitelství. Otázkou může být i efektivnější využívání právních čekatelů s jinak splněnými předpoklady pro samostatný výkon funkce státního zástupce, tedy zpravidla po složení závěrečné odborné zkoušky (v podobě justičních kandidátů podle § 112 a násl. zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů), u nichž by mohlo po dočasnou dobu docházet alespoň zčásti k materiálnímu vykrývání míst státních zástupců po dobu jejich mateřské či rodičovské dovolené či déletrvající pracovní neschopnosti apod.

3.3. Poznatky k vyšším úředníkům státního zastupitelství

Státní zastupitelství, u nichž působí vyšší úředníci státního zastupitelství, shodně uvádějí, že činnost vyššího úředníka je vysoce přínosná. Stejně jako v případě zaměstnanců administrativy však lze poukázat na nedostatečné platové ohodnocení a s tím spojené obtíže při obsazování pozic vyšších úředníků státního zastupitelství. Faktická nemožnost dlouhodobého obsazení pozice vyššího úředníka státního zastupitelství byla v hodnoceném období řešena tím, že byla pozice nabídnuta některému z uchazečů o pozici právního čekatele nebo funkci státního zástupce, který ve výběrovém řízení neuspěl (typicky z kapacitních důvodů), ačkoli byl jinak

výběrovou komisí hodnocen kladně. Nejde však o systémové a dlouhodobě udržitelné řešení.

Významný potenciál vyšších úředníku státního zastupitelství představuje především typizovaná a standardizovaná činnost v rámci netrestního oddělení spojená se zpracováváním podkladů ke vstupu státních zástupců do korporátních nebo insolvenčních řízení na úrovni KSZ. V rámci OSZ je pak potenciál využití vyšších úředníků státního zastupitelství spojen především s oblastí zpracovávání podkladů pro odklony v trestním řízení, včetně následné kontroly chování obviněného (podezřelého) ve zkušební době a s agendou osvědčení podle § 308 odst. 1 nebo § 179h TrŘ; dále významně napomáhají při rozhodování o přiznání tlumočeného a znalečného.

3.4. Poznatky k administrativním zaměstnancům státního zastupitelství

Plošným problematickým poznatkem je nadále oblast nedostatečného platového ohodnocení zaměstnanců na administrativních pozicích, která v konkurenčním prostředí významně komplikuje obsazení uvolněných pracovních pozic vhodnými uchazeči, a to nejen na úrovni krajských státních zastupitelství, ale shodně u organizačních útvarů vrchních státních zastupitelství a NSZ. V oblastech větších městských aglomerací, kde je logicky situována i vyšší tržní poptávka po zaměstnancích pro administrativní (kancelářské) pozice, nadto dochází i k nežádoucí vyšší fluktuaci zaměstnanců administrativního aparátu, což má vliv nejen na nedostatečnou obsazenost, se kterou je vždy spojena vyšší zatíženost pracovníků na obsazených pozicích, ale též na sníženou efektivitu činnosti administrativního aparátu v důsledku časově přechodného, avšak opakovaného praktického zaučování nových zaměstnanců, ke kterému dochází výhradně jeho vlastní osobní činností; v tomto směru je nutné poznamenat, že vzhledem ke specifickému charakteru jednotlivých agend na úrovni jednotlivých státních zastupitelství je v zásadě vyloučena možnost centralizovaných nebo e-learningových výukových metod, které lze zpravidla omezit pouze na základní uživatelské dovednosti při práci s užívanými informačními systémy.

Porovnání platových tarifů a průměrných mezd podle statistických údajů ČSÚ

Čtvrtletí	7. platová třída (nejnižší stup.)	7. platová třída (nejvyšší stup.)	průměrná mzda ČR (administrativa)	průměrná mzda ČR (všechna odvětví)
IV/2022	18 680,00 Kč	27 260,00 Kč	29 779,00 Kč	43 412,00 Kč
IV/2023	18 680,00 Kč	27 260,00 Kč	30 727,00 Kč	46 013,00 Kč
IV/2024	18 680,00 Kč	27 260,00 Kč	33 763,00 Kč	49 229,00 Kč

Je třeba ocenit, že v roce 2022 došlo u administrativních zaměstnanců k valorizaci platového tarifu podle Přílohy č. 1 nařízení vlády č. 341/2017 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů. Přičemž další valorizace byla plánována i pro rok 2025. I přes tuto okolnost však platové tarify nadále zaostávají za hodnotami statisticky evidovaných průměrných mezd v administrativě. Tyto nedostatky jsou na úrovni státních zastupitelství kompenzovány zčásti nenárokovými složkami mezd, kdy však z důvodu jejich limitace lze v praxi zaznamenat paradoxní situace, kdy začínajícímu a nezaučenému zaměstnanci jsou z důvodu nutnosti zachování garantované výše zaručené odměny za práci (§ 112 odst. 4 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů), přednostně poskytovány finanční prostředky vyčleněné na nenárokové části platu na úkor déle sloužících a zaučených zaměstnanců, což je ovšem v příkrém rozporu s jejich sledovaným účelem.

Řešení shora naznačené problematiky lze rozdělit do dvou základních oblastí. První oblast představuje nutnost reformy cestou novelizace katalogu prací, navýšení platových tarifů

s akcentací nižších platových tříd (jsoucích pod úrovněmi zaručených mezd) a případně i rozšíření platových postupů nad rámec dosavadně maximálně stanovené hranice 32 odpracovaných let. V této souvislosti lze akcentovat, že i vzhledem k postupnému zvyšování věkových hranic pro vznik nároku na starobní důchod činil v roce 2024 na území hlavního města Prahy (kde lze predikovat nejvýraznější konkurenční prostředí) věkový průměr odborného administrativního personálu 49 let na úrovni OSZ, resp. 52,5 let na úrovni KSZ. Druhou oblast pak představuje otázka platového ohodnocení pracovníků informačních technologií, jejichž význam pro zajištění činnosti úřadů státního zastupitelství neustále roste, aniž by byly v rámci resortu spravedlnosti v tomto exponovaně poptávaném odvětví vůbec vytvořeny podmínky pro nábor kvalitních pracovníků v daném oboru.

Do budoucna přitom bude nezbytné mapovat již zaznamenaný nárůst rozsahu některých agend na úseku správy státního zastupitelství, bezprostředně souvisejících s výkonem trestní působnosti, zejména agendy spojené se správou peněžních prostředků složených na účet pro oběti trestných činů v rámci řízení o odklonech podle ustanovení § 179g odst. 2, § 307 odst. 2 TrŘ s nárůstem cizího prvku v trestních věcech, tj. počtem osob z řad cizinců vystupujících v trestním řízení, a agendy mezinárodní justiční spolupráce spojené s finanční kontrolou a správou (vypořádání) odměny a náhrad nákladů tlumočnickům za překlady písemností. Pro následující období totiž může potřeba doplnění či navýšení počtu zaměstnanců na danou agendu správy, která nebyla v minulosti tak rozsáhlá jako v současné době, odůvodňovat i potřebu systémového navyšování počtu administrativních pracovníků či celkovou personální restrukturalizaci.

3.5. Poznatky k proběhnuvším výběrovým řízením (novela č. 83/2024 Sb.)

Vzhledem k již prezentované novelizaci zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů, a přijetí pravidel kariérního postupu státních zástupců, pravidel postupu při vyhlášení výběrového řízení na funkci státního zástupce nebo vedoucího státního zástupce, pravidel postupu při výběrových řízeních na funkci státního zástupce nebo vedoucího státního zástupce a pravidel jednání výběrové komise provádějících § 12 odst. 7 ZSZ byly do obsahu této zprávy o činnosti zařazeny i poznatky z oblasti výběrových řízení coby jedno z jejich zvláštních hledisek pro rok 2024. V reakci na změnu právní úpravy došlo dne 14. 8. 2024 rovněž k uzavření Dohody o systemizovaných místech pro vedoucí státní zástupce.

Platí především, že pokud má být na základě výběrového řízení jmenován vedoucím státním zástupcem okresního a jemu na roveň postaveného státního zastupitelství státní zástupce z obvodu krajského státního zastupitelství (ať již z okresního státního zastupitelství nebo z krajského státního zastupitelství), do jehož obvodu působnosti dané okresní státní zastupitelství patří, řeší systemizační otázku příslušný krajský státní zástupce v rámci svých personálních pravomocí. Pokud má být na základě výsledků výběrového řízení jmenován vedoucím státním zástupcem státní zástupce dosud činný u jiného státního zastupitelství (a nejedná se o případ shora uvedený), uzavře se mezi těmito státními zastupitelstvími (a v případě okresního státního zastupitelství příslušným krajským státním zastupitelstvím) dohoda o zapůjčení systemizovaného místa státního zástupce, nelze-li tuto situaci řešit jinak (např. pokud není k dispozici neobsazené systemizované místo státního zástupce). Uvolní-li se systemizované místo státního zástupce u státního zastupitelství, kterému bylo zapůjčeno systemizované místo postupem výše, zruší strany dohodu a pro vedoucího státního zástupce se užije toto uvolněné systemizované místo státního zástupce. Tento postup má přednost před povinností odevzdat uvolněné systemizované místo státního zástupce podle jiných systemizačních dohod. Z proběhnuvších výběrových řízení lze především vysledovat zanedbatelný zájem o nabízené manažerské pozice, a to na úrovni okresních i krajských státních

zastupitelství, kdy se současně hlásí stávající vedoucí státní zástupci nebo jejich náměstci. Tak například do výběrového řízení na obsazení funkce městského státního zástupce v Praze se přihlásila pouze dosavadní náměstkyně městského státního zástupce v Praze, na obsazení funkce krajského státního zástupce v Praze se přihlásili dva uchazeči, a to dosavadní městský státní zástupce v Praze a okresní státní zástupce ze Středočeského kraje. KSZ v Praze, KSZ v Českých Budějovicích a KSZ v Ústí nad Labem doplnilo, že do 4 vyhlášených výběrových řízení se přihlásil jediný uchazeč (v jednom případě nadto nebyl výběrovou komisí doporučen) a do zbývajících výběrových řízení pak uchazeči dva. Jedním z důvodů může být neznalost a nezkušenost potenciálních uchazečů v oblasti výkonu správy státního zastupitelství a agend s tím souvisejících, kdy ostatně toto představuje i rozdílový deficit ve výběrovém řízení (zejména v přímé konkurenci s uchazečem, který již tyto agendy vykonával). Do budoucna se proto jeví vhodné větší metodické působení a vzdělávání nejen v oblasti již zavedeného obligatorního manažerského školení, ale též k rozšíření tohoto rámce i pro osoby potenciálních uchazečů o manažerské funkce v soustavě zaměřené na zvyšování povědomí o náplni práce vedoucích státních zástupců a aktualizaci zavedených manažerských postupů. Nabízí se i následné typování vhodných kandidátů s možností absolvování krátkodobých stáží u příslušných organizačních útvarů vyšších státních zastupitelství.

4. Materiální zajištění výkonu působnosti státního zastupitelství

4.1. Obecné shrnutí hospodaření v roce 2024

Ze strany podřízených státních zastupitelství bylo shodně poukázáno, že vzhledem k nižším rozpočtům ostatních věcných výdajů pro rok 2024 byly finanční prostředky zpravidla využívány dle stanovených priorit výhradně na nejnutnější opravy, havárie či provozní údržbu. Z dlouhodobého hlediska se však takový přístup jeví problematickým, neboť bez potřebných investic bude v budoucnu docházet k zastarávání a chátrání movitého a nemovitého majetku, což sebou bude logicky přinášet i zvýšené náklady na provoz a údržbu, ovšem bez současného adekvátního odstranění příčin tohoto stavu. Akcentováno bylo v daném ohledu především zastarávání vybavení na úseku informačních technologií s riziky ztráty dat a provozních výpadků v činnosti dotčených státních zastupitelství.

4.2. Digitalizace státního zastupitelství

Státní zastupitelství si je vědomo potřebnosti digitalizace svých činností, ovšem stávající informační systémy (ač funkční) již lze označit za přežitě a neumožňující její efektivní provedení. Proto státní zastupitelství připravuje ve spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti projekt, v jehož rámci má být vyvinut zcela nový informační systém státního zastupitelství – ELVIZ (Elektronické vedení informací státního zastupitelství). Poté, co bylo v roce 2023 zajištěno financování daného projektu cestou grantu z IROP (Integrovaný regionální operační program), se připravuje dokumentace pro zadání veřejné zakázky na jeho realizaci. ELVIZ má být centralizovaný informační systém vytvořený na základě definovaných potřeb státního zastupitelství a jeho zaměstnanců. Zejména se požaduje soulad systému se současnými legislativními požadavky, jež jsou kladeny na informační systémy veřejné správy, jeho otevřenost pro možnost integrace případných nově požadovaných legislativních nároků a technického pokroku. Nový informační systém ELVIZ má být z hlediska architektury integrován na centrální prvky IT infrastruktury, které v současné době vytváří Ministerstvo spravedlnosti.

Dlouhodobě se osvědčuje on-line přístup do ETR (programové rozhraní Elektronického trestního řízení), který urychluje komunikaci mezi státním zástupcem a příslušnými policejními

orgány, když vedle provádění distančních kontrol a prověrek s přímým vkládáním pokynů umožňuje státnímu zástupci též efektivně sledovat výsledky osob (a to i v reálném čase) nebo generovat spisový materiál či jeho dokumenty. Výrazně ovšem chybí tento on-line přístup u některých policejních orgánů, zejména u Generálního ředitelství cel, které zpracovává řadu trestních věcí z oblasti nelegálního hazardu a daňové trestné činnosti. Přitom již v srpnu roku 2022 byla uzavřena nová dohoda o využívání a zpřístupnění informačního systému ETR na úrovni určených databází policie, Vojenské policie a Celní správy; k připojení Celní správy však ani v roce 2024 fakticky zatím nedošlo. Do budoucna bude třeba spolupracovat na odstranění technických překážek realizace této dohody, přičemž je vhodné nadále uvažovat o rozšíření tohoto rozhraní vůči dalším policejním orgánům. Zejména se nabízí i propojení s pověřenými orgány Vězeňské služby, a to vzhledem k nadále výraznému výskytu trestné činnosti osob ve výkonu trestu odnětí svobody, zejména drogové kriminality.

Jednoznačně kladně jsou hodnoceny vytvořené možnosti vzdáleného přístupu do služební e-mailové schránky a privátních přístupů do právního informačního systému Beck Online opatřeného modulem Trestní právo Plus.

Nedostatečné rozpočty v oblasti informačních technologií doposud neumožnily plošné využívání služebních notebooků s šifrovaným mobilním připojením, které by mohly být využívány namísto standardních stacionárních pracovních stanic. Pokud by se v budoucnu podařilo díky navýšení finančních prostředků realizovat, umožnila by státním zástupcům flexibilní přístup do informačních systémů nebo k dokumentům ve spisu v rámci ETR, což by výrazně napomohlo efektivitě a kvalitě intervencí státního zastupitelství u hlavních líčení či jiných soudních jednání. Jako nevyhovující bývají hodnoceny i zastaralé služební mobilní telefony, které nedisponují některými standardními funkcemi (např. handsfree). Byť je třeba plně respektovat potřebu zvýšené ochrany informací vznikajících v rámci výkonu působnosti státního zastupitelství, je třeba v daném kontextu upozornit rovněž na nemožnost využívat moderní komunikační nástroje, které jsou například v rámci PČR běžně užívané.

Významným digitálním fenoménem se v roce 2024 stal prudký rozvoj nástrojů využívajících umělou inteligenci (AI). Státní zastupitelství si uvědomuje významný potenciál využití takových nástrojů. V této souvislosti lze akcentovat úspěšně spuštěný projekt komunikační asistentky JUSTÍNA fungující na platformě Copilot Chat licence Microsoft 365, který usnadňuje základní orientaci veřejnosti v oblastech výkonu působnosti Ministerstva spravedlnosti, neboť obdobné využití lze rozumně předpokládat i v dalších oblastech výkonu působnosti orgánů veřejné moci, včetně státního zastupitelství. Prostor pro uplatnění lze však nalézt i v oblasti překladů a komunikace mezi justičními orgány různých zemí, když obdobné teze například zazněly v rámci implementačního expertního jednání Evropské komise k balíčku o e-důkazech v souvislosti s přípravou implementace požadavků vyplývajících z nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1543/2023, o evropském vydávacím příkazu a evropském uchovávacím příkazu pro elektronické důkazy v trestním řízení a pro výkon trestu odnětí svobody po skončení trestního řízení, přičemž tento rozvoj by mohl řešit i problémy rozvedené v částech IV/1.2. a III/4. této zprávy. Stranou nelze ponechat i případné využití analytických nástrojů, které by usnadnily propojování kriminálních případů se shodnými relevantními markanty, což by mohlo vést k významnému zefektivnění a urychlení jejich objasňování, nebo mapování majetkového a osobního propojení zastíracích řetězců obchodních korporací. K naplnění těchto vizí by však do budoucna mělo odpovídat i zajištění dostatečné

technické infrastruktury i návazná opatření na úseku kybernetické bezpečnosti, mlčenlivosti a ochrany osobních údajů.

Ahoj. Píši zprávu o činnosti soustavy státního zastupitelství České republiky za rok 2024. Mohl bys vygenerovat nějaký pěkný a seriózní obrázek vhodný na titulní stranu této zprávy?

 Copilot

Vytvářím seriózní a elegantní obrázek vhodný na titulní stranu zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2024. Za chvíli bude hotový.

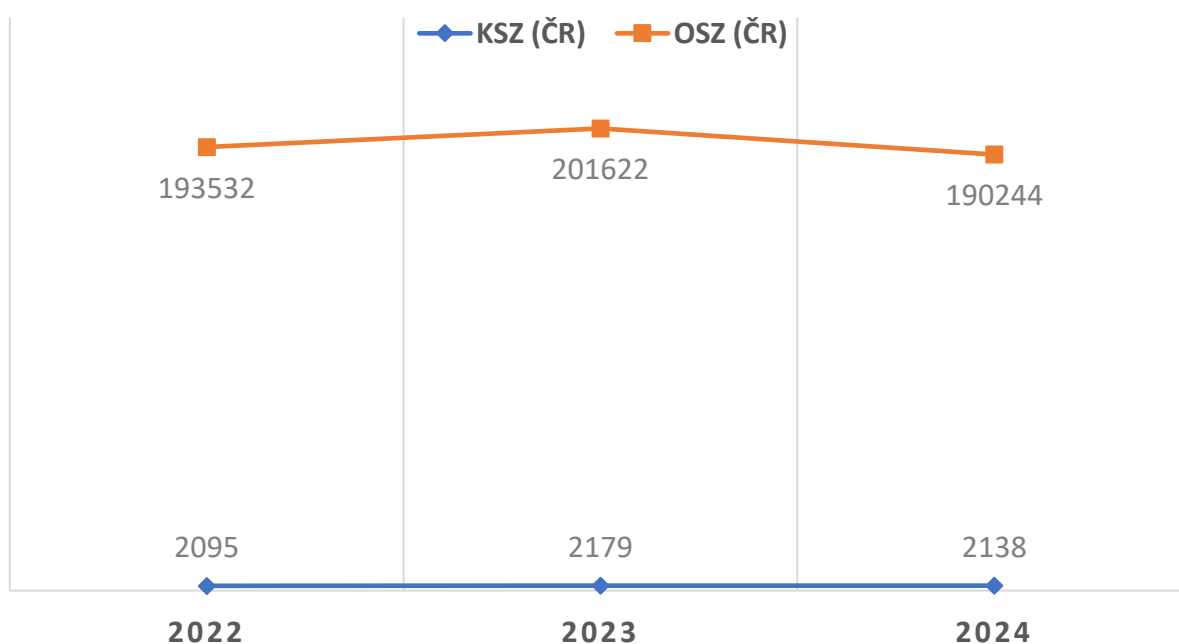

II. Poznatky k výskytu a struktuře kriminality na území České republiky

1. Počty a struktura registrované kriminality (prověřování)

Ve sledovaném období nebyly zaznamenány významné poznatky k růstu nebo stagnaci výskytu kriminality na úrovni okresních a krajských státních zastupitelství. V roce 2024 byly zahájeny úkony trestního řízení v celkem 189 912 věcech. V dlouhodobém hledisku lze hodnotit, že po významném skokovém poklesu kriminality v letech 2020 a 2021, na nichž se nepochybně významně podílela plošná opatření omezující běžný sociální život v souvislosti s výskytem celosvětové pandemie virového onemocnění COVID-19, došlo v roce 2022 k opětovnému nárůstu trestních případů. Od roku 2022 je však incidence evidované kriminality stabilizována s tím, že nedosahuje hladin evidovaných v letech 2018 a 2019.

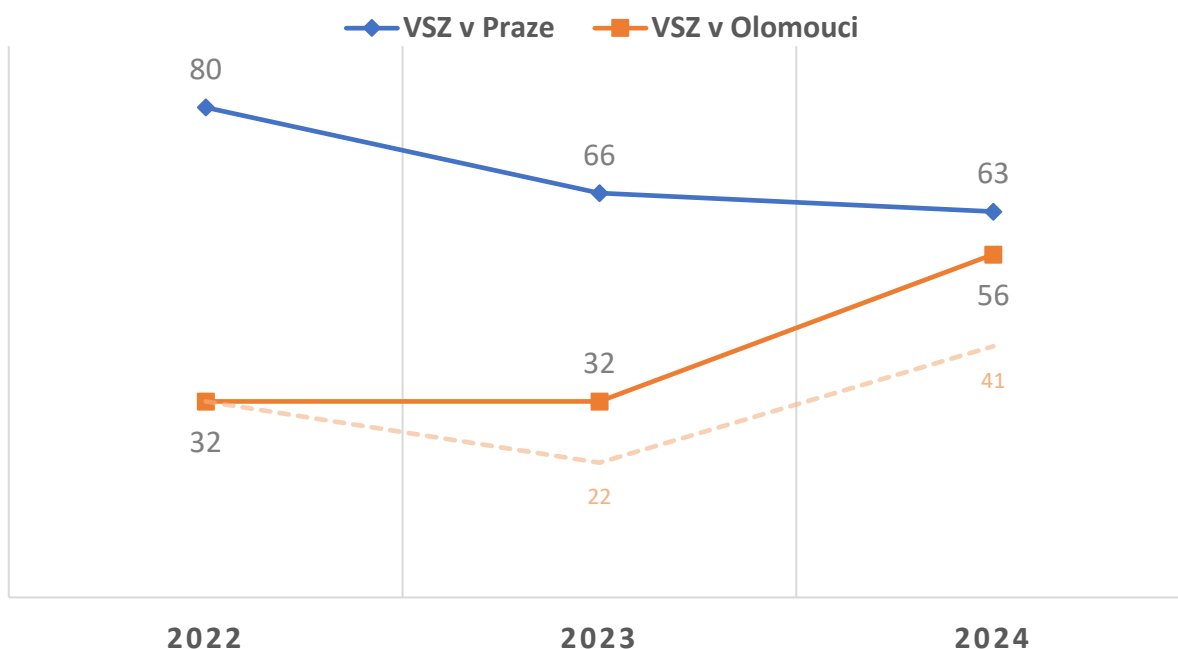
Počet věcí vyřízených všemi OSZ a KSZ v prověřování (výkaznictví, 2022–2024)

Při hodnocení souhrnných údajů okresních státních zastupitelství za jednotlivé kraje lze hovořit o jednotném vývojovém trendu bez regionálních rozdílů, tedy mírné zvýšení v roce 2023 a návraty na shodné hladiny v roce 2024 oproti roku 2022 (v oblasti hlavního města Prahy a Středočeského kraje pak dokonce mírně pod hodnoty z roku 2022). Naopak v případě krajských státních zastupitelství lze od roku 2022 sledovat celkový mírný nárůst počtu vyřízených věcí na území Čech (v případě KSZ v Hradci Králové a KSZ v Ústí nad Labem byl tento nárůst zaznamenán v roce 2023, u KSZ v Českých Budějovicích a KSZ v Plzni pak v roce 2024), a naopak mírný pokles na území Moravy.

V oblasti nejzávažnějších forem kriminality řešené v příslušnosti vrchních státních zastupitelství (§ 15 JŘSZ) lze vysledovat klesající trend u VSZ v Praze oproti stoupajícímu trendu u VSZ v Olomouci (57 věcí). Z hlediska evidovaného počtu vyřízení je však nutné poukázat též na statistické zkreslení způsobené delším časovým odstupem mezi nápadem věci a jejím vyřízením u těchto celkově rozsáhlejších a náročnějších prověřování, nadto v případě VSZ v Olomouci došlo v roce 2023 k zápisu 10 nových případů a v roce 2024 k zápisu 15 nových případů po jejich administrativním vyloučení z jiných, již evidovaných, prověřování.

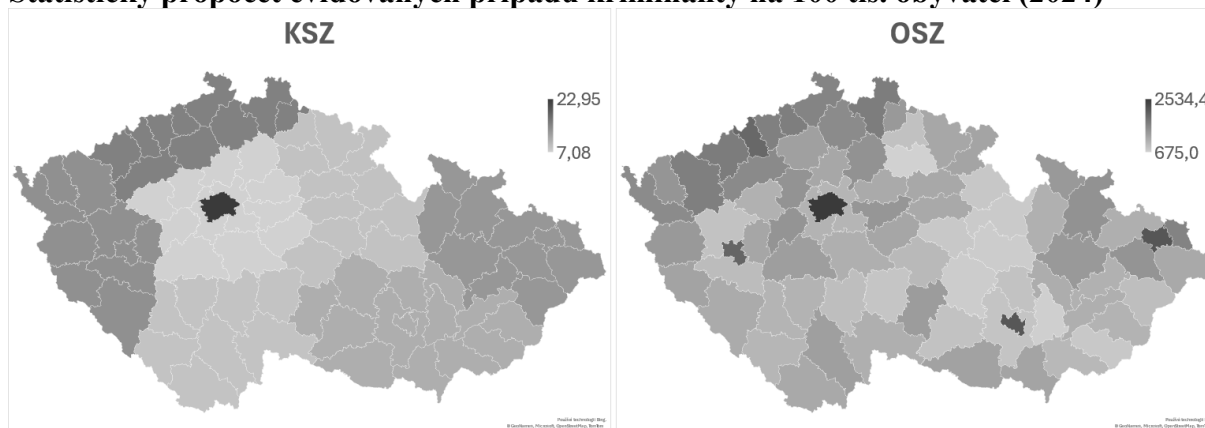
Počet věcí vyřízených VSZ v prověřování (výkaznictví, 2022–2024)

VSZ v Praze poukazuje, že pokles počtu vyřízených věcí odpovídá trendu snižování nápadu věcí. Jednou z příčin může být i nedostatečná vlastní pátrací činnost policejních orgánů, kdy podezření z trestné činnosti jsou převážně iniciována zvnějšku (tj. jinými subjekty).

VSZ v Olomouci neregistruje žádné významné strukturální změny jím řešené kriminality, když v jeho příslušnosti nadále převládá kriminalita majetková a kriminalita na úseku daní, korupce a veřejných zakázek. Oproti úbytku případů trestné činnosti příslušníků PČR a jiných bezpečnostních sborů naopak signalizuje nárůst teroristických trestných činů a trestných činů souvisejících s válečným konfliktem na Ukrajině (zejména porušování mezinárodních sankcí), jakož i nejzávažnějších forem organizované kybernetické kriminality s charakteristickým výrazným mezinárodním prvkem a složitostí dokazování.

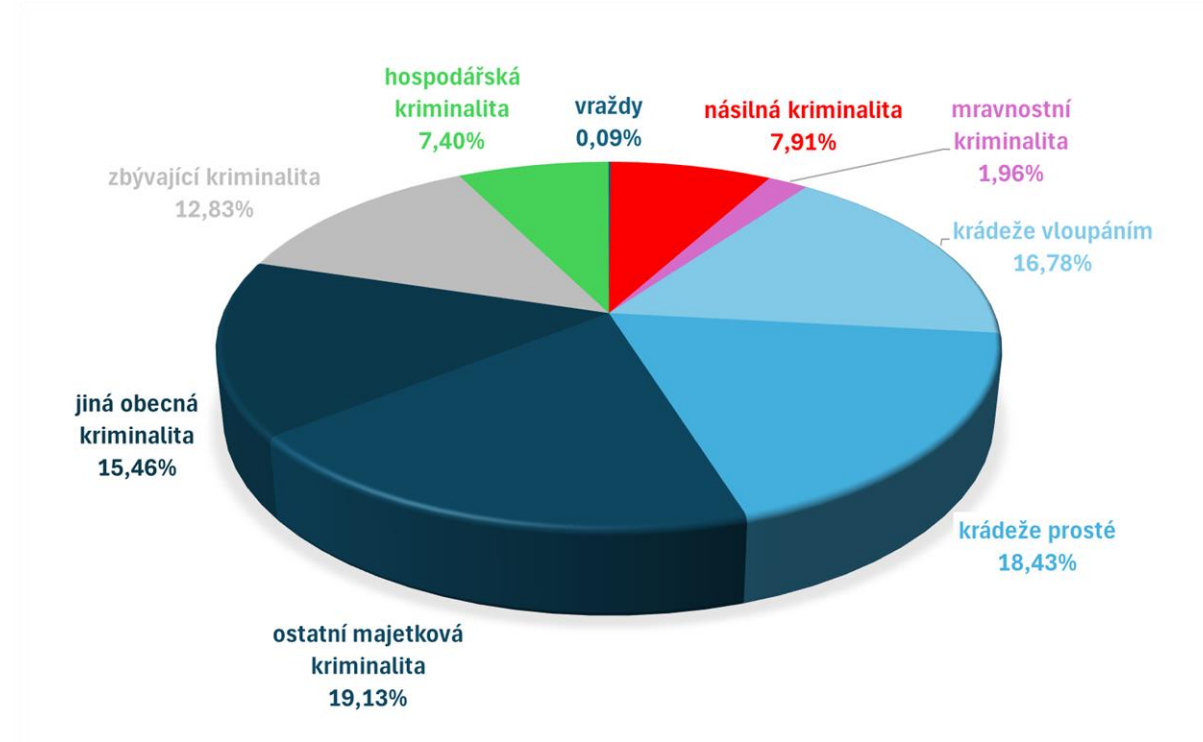
Statistický propočet evidovaných případů kriminality na 100 tis. obyvatel (2024)

Z hlediska regionálního rozvržení lze uvést, že na úrovni závažnějších trestných činů (v krajské příslušnosti státního zastupitelství) je vyšší poměr výskytu kriminality patrný především na území hlavního města Prahy a v rámci Severočeského a Západočeského kraje. Tento jev je dobře vysvětlitelný nejen dlouhodobě vyšším podílem drogové kriminality zaměřené na trh ve Spolkové republice Německo, ale též neméně významným podílem hospodářské (daňové) kriminality, která je směřována na území hlavního města Prahy z důvodu značné koncentrace virtuálních sídel obchodních korporací a tedy i nižšími kontrolními kapacitami orgánů veřejné

moci, a dále do krajů s nižší socio-ekonomickou úrovní obyvatelstva, které tak vytváří potenciál pro přímé pachatelství i pro navázané nepřímé formy úplatné participace na těchto trestných činech (vystupování v pozici tzv. bílých koní nebo nakládání s výnosy). Naopak v případě méně závažných případů kriminality (v příslušnosti okresních státních zastupitelství) lze vysledovat zvýšené poměry kriminality na území velkých městských aglomerací, konkrétně Prahy, Brna, Plzně a Ostravy; vedle toho je opětovně patrný vyšší poměr kriminality v příhraničních okresech Středočeského kraje. V případě méně závažné trestné činnosti jsou tak patrné jasné korelace se socio-ekonomickou úrovní obyvatel, což potvrzují i dále prezentované struktury kriminality s významným podílem trestné činnosti majetkového charakteru. Vzhledem k jinak obecně statisticky vykazované vyšší zaměstnanosti a hospodářské situaci v městských aglomeracích lze rovněž předpokládat, že v těchto územních oblastech se koncentrují komunity kriminálně závadových osob zaměřených na opakované páchaní bagatelní majetkové trestné činnosti.

Celková struktura registrované kriminality podle statistik PČR za rok 2024

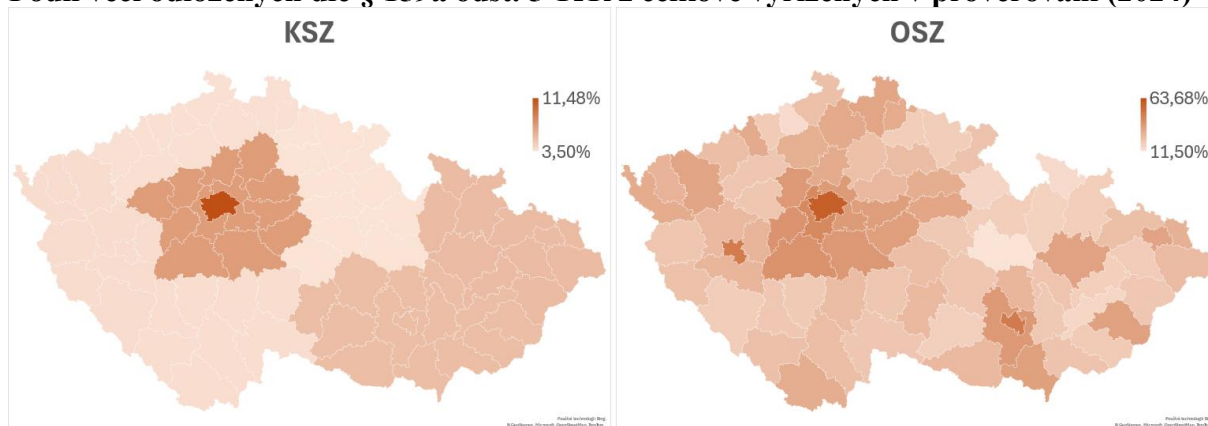
Vedle stabilních celkových počtů evidované kriminality nedošlo při meziročním porovnání k zaznamenání významných změn ve skladbě trestné činnosti nebo jejich pachatelů, jiných statistických ukazatelů nebo fenoménu, který by vyžadoval podrobnější analýzu a interpretaci. Významnou dynamiku lze nicméně nadále sledovat u závadových aktivit v rámci sociálních sítí a dalších platform umožňujících dálkovou komunikaci. Z plošných poznatků státních zastupitelství byly přitom evidovány nejen přetrvávající způsoby podvodné manipulace směřující k získání finančních prostředků na úkor poškozených uživatelů virtuálního prostředí, ale též v oblastech verbálních a nenávistných trestných činů a nepřímo pak v akcentované oblasti nárůstu násilné trestné činnosti a sebepoškozování mezi dětmi a dospívající populací. S vyšší mírou registrované kybernetické kriminality a kriminality páchané v kyberprostoru (tato se podle statistik PČR od roku 2022 pohybuje na úrovni cca 10–11 %) je však nutné upozornit i na předpoklad vyšší latence tohoto typu trestné činnosti, zejména pokud se jedná o nedokonané (neúspěšné) podvodné útoky nebo verbální útoky neoznamované adresáty (poškozenými).

Registrovaná kyberkriminalita a kriminalita páchaná v kyberprostoru dle statistik PČR

	2020	2021	2022	2023	2024
počet reg. případů	8 073	9 518	18 554	19 592	18 495
podíl na celkové reg. kriminalitě	4,88 %	6,21 %	10,20 %	10,80 %	10,70 %

Státní zastupitelství statisticky neviduje strukturu všech prověřovaných trestných činů, když vlastní dostupné statistické listy obsahující právní kvalifikace se vztahují výhradně k identifikovaným pachatelům (tedy pouze k objasněným trestným činům, resp. činům jinak trestných u osob, u nichž není založena trestní odpovědnost). Tuto statistiku založenou výhradně na objasněné trestné činnosti však nelze pokládat za zcela vypovídající z pohledu celkové struktury kriminality, neboť míra objasněnosti jednotlivých typů kriminality výrazně kolísá, a u některých typů je evidence neobjasněné trestné činnosti v podstatě vyloučena (např. řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky). V případě policejních statistik je nadto třeba respektovat zkreslení údajů o objasněnosti trestné činnosti, neboť k ukončení prověřování (které je určujícím okamžikem pro kategorizaci věci jako objasněné nebo neobjasněné) bude logicky docházet s určitým časovým odstupem od okamžiku registrace daného trestné činu. Z těchto důvodů bylo přistoupeno k vlastnímu modelu výpočtu celkové míry neobjasněnosti, a to na základě poměru vykazovaných věcí odložených podle § 159a odst. 5 TrŘ proti celkovému počtu prověřovaných věcí vyřízených v roce 2024.

Podíl věcí odložených dle § 159a odst. 5 TrŘ z celkově vyřízených v prověřování (2024)

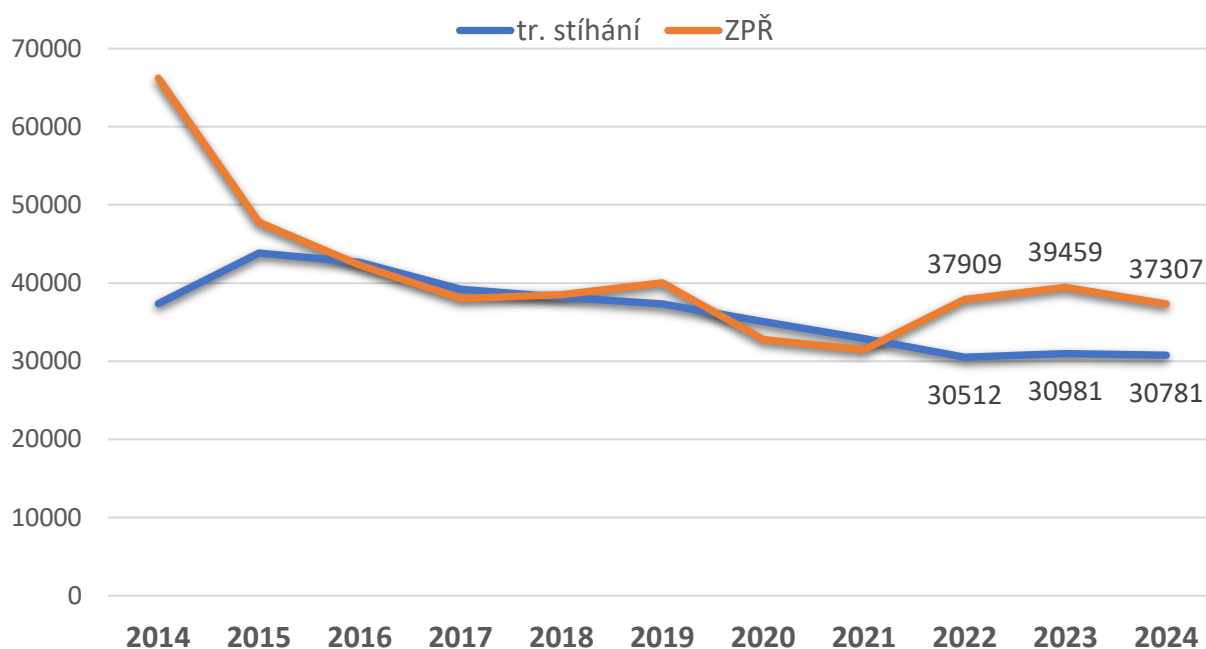

Na krajské úrovni se celkové podíly odložených věcí podle § 159a odst. 5 TrŘ pohybují na přijatelných úrovních od cca 3,5 % (Čechy) do cca 5,5 % (Morava); vyšší podíly lze evidovat v rámci Středočeského kraje (7,27 %) a hlavního města Prahy (11,48 %), u níž je však potřeba zohlednit nejen celkově vyšší nápad trestné činnosti, ale též specifickou strukturu objasňované kriminality s převládajícími sofistikovanými hospodářskými trestnými činy a vyššími podíly výskytu kriminality páchané v kyberprostoru. Na okresní úrovni odpovídají území s vyšším podílem odložených věcí podle § 159a odst. 5 TrŘ v zásadě územím s vyšším nápadem kriminality (opětovně aglomerace Prahy, Brna, Plzně), zejména pak z důvodu předpokládané bagatelní majetkové trestné činnosti.

2. Počty a struktura objasněné kriminality (vyšetřování a zkrácené přípravné řízení)

Ve sledovaném období nebyl zaznamenán významný trend v počtu stíhaných osob ani osob vyřízených v rámci zkráceného přípravného řízení. Lze konstatovat, že od roku 2015 do roku 2022 docházelo ke kontinuálnímu snižování tohoto počtu osob u obou forem řízení, avšak od roku 2022 již došlo ke statistické stabilizaci. V roce 2024 bylo v soustavě státního zastupitelství nově zahájeno trestní stíhání 31 785 fyzických osob a 281 právnických osob a nově byla vedena zkrácená přípravná řízení proti 40 086 fyzickým osobám a 2 právnickým osobám.

Počty trestně stíhaných osob a osob vyřízených v rámci zkráceného přípravného řízení dle přehledů statistických listů

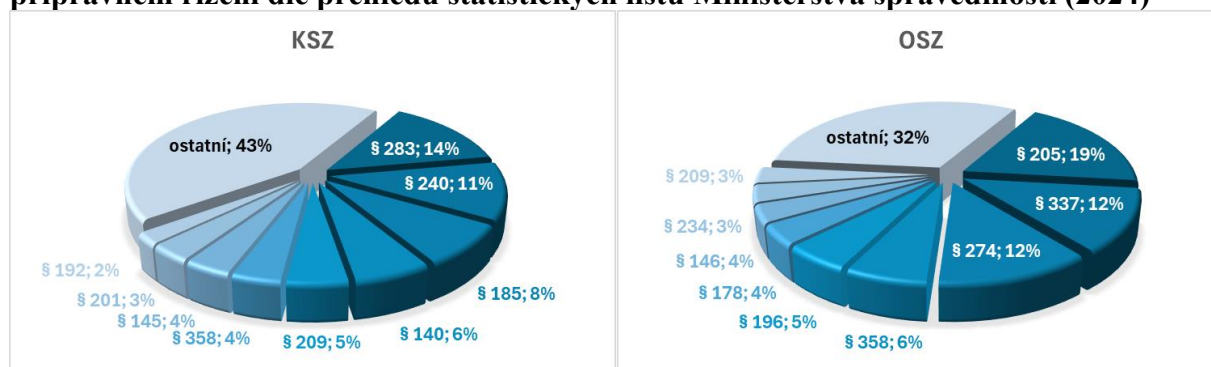
Od roku 2022 zůstává převažující formou přípravného řízení zkrácené přípravné řízení. Významným hlediskem ovlivňujícím statistické počty u jednotlivých okresních státních zastupitelství ovšem bývá zavedení procesní přístup k formě řízení, ve kterém je řešen trestný čin zanedbání povinné výživy (§ 196 TrZ); v rámci Severočeského kraje například nebyla v roce 2024 u tohoto trestného činu forma zkráceného přípravného řízení využívána u žádného z nižších státních zastupitelství, v rámci Západočeského kraje byla tato forma využívána pouze u OSZ Rokycany, OSZ Tachov a ojediněle u OSZ Domažlice, v rámci Jihočeského kraje naopak formu zkráceného přípravného řízení nevyužívalo jen OSZ Strakonice.

Pro další rozbor lze v této souvislosti odkázat na podrobnější údaje obsažené v tabulkové části zahrnující období let 1989 až 2024 včetně rozpadů na jednotlivé soudní kraje, konkrétně:

- tabulka č. II/1a obsahující přehledy o celkovém stavu a vývoji trestné činnosti podle počtu osob stíhaných a osob, kterým bylo sděleno podezření,
- tabulka č. II/1b obsahující přehledy o stavu a vývoji trestné činnosti podle počtu trestně stíhaných osob a způsobu vyřízení věci ve vyšetřování,
- tabulka č. II/1c obsahující přehledy o stavu a vývoji trestné činnosti podle počtu osob řešených v rámci zkráceného přípravného řízení.

Počty a struktury stíhaných fyzických osob v příslušnosti vrchních státních zastupitelství vychází obecně z nižšího počtu vykazovaných případů, což snižuje jejich statistickou relevanci a často vede k významným meziročním kolísáním. Lze nicméně konstatovat, že ani roce 2024 nebyly zaznamenány významnější změny ve struktuře objasněné kriminality, kdy nadále převládají zvláště závažné trestné činy hospodářského a korupčního charakteru. Nejčteněji evidovanými právními kvalifikacemi u fyzických osob byly zneužití pravomoci úřední osoby dle § 329 TrZ (13,2 %), zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě dle § 256 TrZ (10,66 %), zkrácení daně poplatku a podobné povinné platby dle § 240 TrZ (10,15 %) nebo účast na organizované zločinecké skupině dle § 361 TrZ (9,13 %).

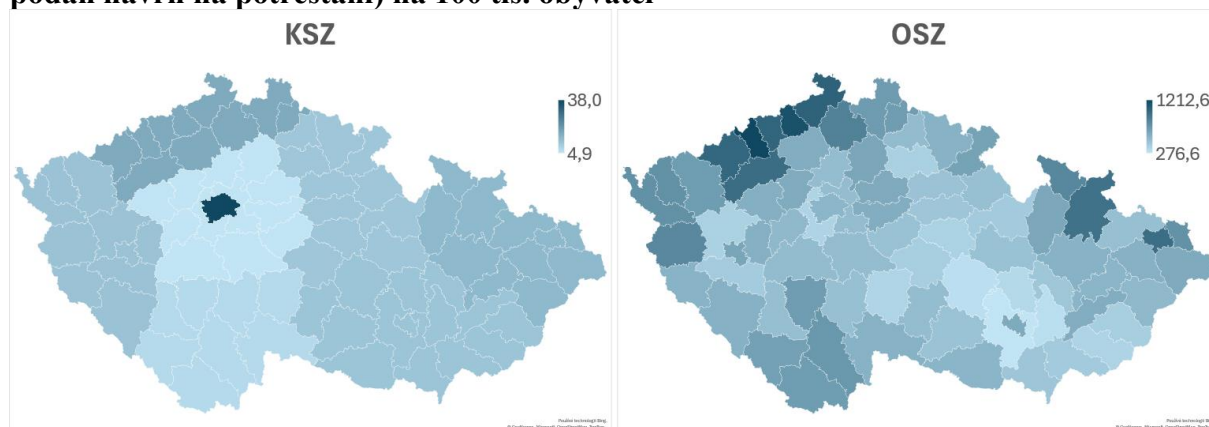
Struktury trestných činů u fyzických osob vyřízených ve vyšetřování a zkráceném přípravném řízení dle přehledu statistických listů Ministerstva spravedlnosti (2024)

Z hlediska skladby trestných činů fyzických osob, proti kterým bylo v roce 2024 ukončeno trestní stíhání nebo zkrácené přípravné řízení, lze na úrovni krajských státních zastupitelství konstatovat větší diverzifikaci závažné kriminality, byť převažujícími trestnými činy zůstává nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 TrZ (cca 14 %) a zkrácení daně poplatku a podobné povinné platby dle § 240 TrZ (cca 11 %). Z dalších poměrově více zastoupených trestných činů je pak vhodné zmínit, že vedle podvodu dle § 209 TrZ (cca 5 %) převažuje násilná trestná činnost, konkrétně znásilnění dle § 185 TrZ (cca 8 %), vražda dle § 140 TrZ (cca 6 %), výtržnictví (cca 4 %), těžké ublížení na zdraví dle § 145 TrZ (4 %).

Naopak na úrovni okresních státních zastupitelství lze i v roce 2024 sledovat typické významné zastoupení fyzických osob trestně stíhaných či řešených v rámci zkráceného přípravného řízení pro trestné činy krádeže podle § 205 TrZ (19 %), maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 TrZ (12 %), ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 TrZ (12 %), kdy jenom tyto tři trestné činy představují cca 43 % z celkové definované struktury. U trestného činu krádeže se současně sluší doplnit, že zhruba 63,3 % tohoto trestného činu je řešeno formou zkráceného přípravného řízení. Další trestné činy představují výtržnictví dle § 358 TrZ (6 %) nebo zanedbání povinné výživy dle § 196 TrZ (5 %). Z těchto hodnot lze uzavřít, že majoritní podíly objasněné trestné činnosti u okresních státních zastupitelství připadají spíše na bagatelní formy kriminality, jejíž objasněnost je úzce spjata již se samotným způsobem jejího odhalení (registrace).

Statistický propočet poměru stíhaných fyzických osob (včetně osob, vůči kterým byl podán návrh na potrestání) na 100 tis. obyvatel

Z hlediska regionálního rozložení je v agendě krajských státních zastupitelství patrný vyšší poměr stíhaných fyzických osob a osob řešených návrhem na potrestání u MSZ v Praze (cca 38,0 na 100 tis. obyvatel), což představuje více jak dvojnásobek oproti v pořadí druhému KSZ v Ústí nad Labem (17,0). Naopak nejnižší takto počítané koeficienty vykazují KSZ v Českých Budějovicích (7,1) a KSZ v Praze (4,9). V agendě okresních státních zastupitelství se poměry počtu stíhaných fyzických osob průměrně pohybovaly na hladinách 450–550 stíhaných fyzických osob na 100 000 obyvatel. Nejvyšší poměry, a to na úrovni dvojnásobku oproti tomuto průměru, vykazovaly příhraniční okresy v rámci Severočeského kraje (regionální průměr činil cca 932,7), konkrétně pak OSZ v Mostě (1212,6), OSZ v Ústí nad Labem (1155,1) nebo OSZ v Děčíně (1047,9). Mimo tento region lze pak poukázat na OSZ v Ostravě (978,6) nebo OSZ v Bruntále (956,6). Naopak nejnižší takto počítaný koeficient vykazovala například OSZ Brno-venkov (276,6), OSZ Praha-západ (372,3) nebo OSZ Plzeň-sever (389,6).

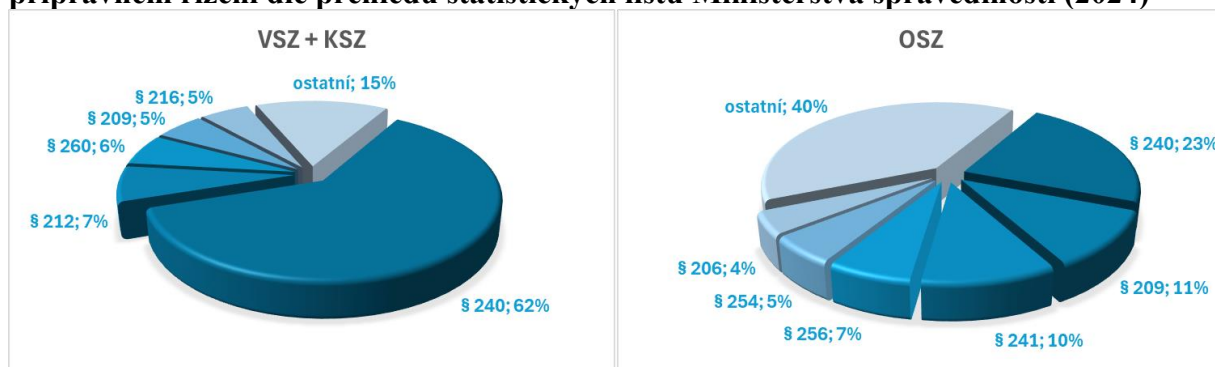
Zaznamenány nebyly významné poznatky k vývojovým trendům v oblasti počtu či struktury objasněné kriminality právnických osob, kdy i pro tuto kategorii kriminality lze stav v letech 2022 až 2024 označit v podstatě za neměnný.

Počty stíhaných právnických osob a jejich poměr na celkovém počtu stíhaných osob podle výkaznictví v letech 2022–2024

	2022		2023		2024	
VSZ	21	8,75 %	32	12,85 %	27	15,17 %
KSZ	101	6,27 %	124	7,25 %	98	5,74 %
OSZ	200	0,67 %	176	0,56 %	158	0,52 %

Z prezentovaných údajů je zřejmé, že k vyššímu poměru v počtu stíhaných osob dochází výhradně na úrovni vrchních a krajských státních zastupitelství, tedy v oblastech vyznačujících se především sofistikovanou a organizovanou kriminalitou. Naproti tomu na úrovni okresních státních zastupitelství jsou počty i poměry stíhaných právnických osob zcela zanedbatelné a v letech 2022 až 2024 vykazují spíše mírný sestupný trend. Lze přitom doplnit, že v roce 2024 nebyly vykázány žádné právnické osoby řešené v rámci zkráceného přípravného řízení, což by při zohlednění počtu fyzických osob řešených touto formou trestního řízení způsobilo další markantní pokles podílu právnických osob, zejména na úrovni okresních státních zastupitelství.

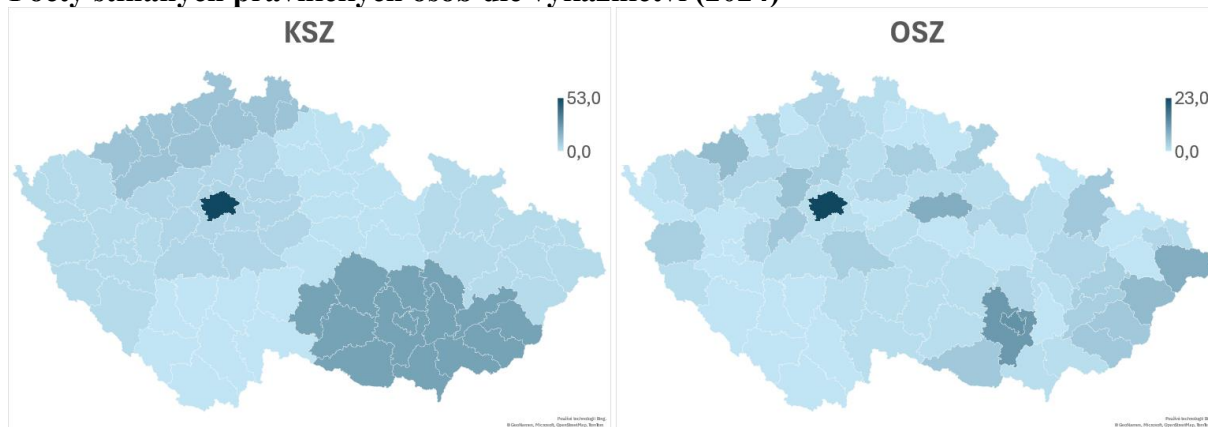
Struktury trestných činů u právnických osob vyřízených ve vyšetřování a zkráceném přípravném řízení dle přehledu statistických listů Ministerstva spravedlnosti (2024)

Při porovnání evidovaných trestných činů v rámci statistických listů u právnických osob vyřízených v roce 2024 je patrné, že právnické osoby jsou řešeny zpravidla pro majetkovou nebo hospodářskou trestnou činnost. Významným poměrem pak na všech úrovních státního zastupitelství převládá kriminalita daňová (trestné činy zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby dle § 240 TrZ nebo neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby dle § 241 TrZ) a kriminalita spojená s vylákáním neoprávněného majetkové prospěchu (trestné činy podvodu dle § 209 TrZ, dotačního podvodu dle § 212 TrZ nebo poškozování zájmů Evropské unie dle § 260 TrZ).

Vyšší podíly na úrovni krajských a vrchních státních zastupitelství tak patrně nejsou projevem rozdílné struktury kriminality přiřítelné právnickým osobám na jednotlivých úrovních působnosti státních zastupitelství. Odlišnost je spíše determinována odlišnou povahou právnických osob využívaných k páčání trestné činnosti, kdy na úrovni okresních státních zastupitelství převažují ryze formálně zřízené a nefungující subjekty, zatímco na úrovni vrchních a krajských státních zastupitelství se jedná o fungující subjekty s personálním a hospodářským zázemím, což představuje jeden z předpokladů, aby vůbec mohla být kriminalita v takto kvalifikovaném rozsahu páčána. Naopak u kriminality páchané v příslušnosti KSZ, a významně pak u OSZ, se vyskytuje jev zneužívání nečinných právnických osob (bez zaměstnanců, bez reálného sídla, nevyvíjející podnikatelskou činnost) k páčání daňové trestné činnosti. Takto naprostá většina právnických osob, u nichž by jinak připadalo do úvahy jejich trestní stíhání, představuje materiálně nepostižitelné prázdné schránky, u nichž je takový procesní postup neúčelný, což vede k postupné systémové stagnaci uplatňování trestních mechanismů ve prospěch mechanismů netrestních (rejstříkových).

Počty stíhaných právnických osob dle výkaznictví (2024)

Z hlediska regionálního rozložení lze toliko potvrdit logický předpoklad vyšší míry zastoupení počtu stíhaných právnických osob na území hlavního města Prahy (v krajské působnosti se jednalo o cca 54,08 % všech stíhaných právnických osob, v okresní působnosti o cca 15,19 % všech stíhaných osob) a na území Jihomoravského kraje (v krajské působnosti se jednalo o cca 22,45 % všech stíhaných právnických osob), resp. okresů Brno-město a Brno-venkov (v okresní působnosti se souhrnně jednalo o cca 14,56 % všech stíhaných právnických osob).

V roce 2024 pak bylo postaveno před soud celkem 63 455 osob, z toho 28 267 osob po skončení vyšetřování a 35 188 osob v rámci zkráceného přípravného řízení.

3. Hodnocení poznatků v oblasti vývoje a struktury evidované kriminality

Vezmou-li se v úvahu shora sdělené poznatky a vyhodnocené statistické údaje, lze v oblasti vývoje a struktury kriminality dospět k následujícím závěrům:

- v letech 2022 až 2024 nejsou zaznamenány významné změny v počtu nebo struktuře evidované kriminality,
- významný fenomén nadále představuje kyberkriminalita a kriminalita páchaná v kyberprostoru charakterizovaná nejen již zažitým a typizovaným podvodným jednáním, ale v poslední době vzrůstajícími verbálními a sexuálně motivovanými delikty (též kyberšikanou); v této oblasti kriminality lze navíc předpokládat vysokou míru latence z důvodu jejího neoznámení poškozenými,
- nižší míra objasněnosti kriminality je celkově statisticky vykazována v rámci hlavního města Prahy (zde ovšem s přihlédnutím k vysokému počtu a specifické struktuře kriminality) a Středočeského kraje,
- regiony s vyšší mírou registrované i objasněné kriminality nadále představují aglomerace velkých měst a Severočeský kraj; v případě méně závažné trestné činnosti je zřejmý trend seskupování kriminálně závadových osob z okolí velkých měst a jejich komunitní seskupování právě na městském území,
- z hlediska počtu a struktury trestně stíhaných fyzických osob, resp. řešených v rámci zkráceného přípravného řízení, nebyly zaznamenány významné změny; na úrovni okresních státních zastupitelství převládá bagatelní majetková trestná činnost (řešená převážně formou zkráceného přípravného řízení, tedy zejména krádeže v obchodech) a trestná činnost v dopravě,
- z pohledu struktury trestných činů řešených ve věcné příslušnosti krajských státních zastupitelství převládá drogová a násilná kriminalita; závažná hospodářská trestná činnost zjevně nenabývá tak významných podílů, jak bývá v mediálním prostoru prezentováno,
- trestní stíhání právnických osob se na úrovni okresních státních zastupitelství (méně závažných trestných činů) stává systémově neefektivním; praktické poznatky ukazují, že tyto právnické osoby jsou zpravidla pouze formální a nefunkční subjekty, které je hospodárnější a efektivnější řešit netrestními (resjtríkovými) mechanismy.

III. Nové a zásadní poznatky k vybraným oblastem kriminality

1. Násilná trestná činnost

Podle Zprávy o stavu vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku za rok 2024 bylo ve sledovaném období zaznamenáno celkem 13 708 evidovaných případů definované násilné kriminality; tato kriminalita představovala 7,9% podíl z celkové registrované kriminality. Objasněnost násilné trestné činnosti jako celku v roce 2024 statisticky činila cca 60,8 %, což představuje nepatrné procentuální navýšení o 1,6 % oproti roku 2023. Podrobnější údaje ke stavu a úrovním stíhání násilných trestných činů rovněž vyplývají z tabulky č. II/3.

**7,9 %
registrované
kriminality**

1.1. Poznatky k vybraným násilným trestným činům

V případě trestného činu **vraždy** podle § 140 TrZ nebyly zaznamenány vývojové trendy, když v roce 2024 bylo registrováno 159 oproti 151 případům v roce 2023. V obou sledovaných obdobích majoritně převládaly vraždy motivované osobními vztahy mezi obětí a pachatelem (93 případů v roce 2024 oproti 86 případům v roce 2023). Nadále platí, že u tohoto trestného činu je evidovaná zcela nadstandardní vysoká míra objasněnosti. I přes stabilní počty registrovaných případů je však třeba konstatovat růstový trend v počtu stíhaných fyzických osob, ke kterému dochází již od roku 2022 (dle přehledu statistických listů bylo stíháno 102 osob v roce 2022, 135 osob v roce 2023 a 160 osob v roce 2024).

Z praktických poznatků vyplývá, že tento nejzávažnější druh kriminality má užší kriminogenní potenciál z hlediska předpokládané množiny pachatelů, u nichž jsou většinou již před útokem v anamnéze přítomny projevy spojené s psychiatrickými nebo osobnostními patologiemi, často navíc spojené s užíváním alkoholu nebo jiných návykových látek.

V roce 2024 byl zaznamenán, zejména na území hlavního města Prahy, nárůst počtu trestných činů vražd spáchaných pachateli nad 70 let, kdy pohnutkou pachatelů bývají právě vyhocené osobní vztahy, kdy na jednání se podílí situační afekt nezvládnutý z důvodu zvýšeného stupně frustrace a snížené tolerance ovšem v kombinaci s osobnostními rysy pachatele ovlivněnými chorobnými změnami v důsledku vysokého věku. V rámci Severočeského kraje pak v roce 2024 došlo ke dvěma velmi závažným případům spáchaných pachateli s psychiatrickou anamnézou. V prvním případě se pachatel útoku (proti náhodné osobě na zastávce) dopustil několik hodin poté, co byl vyšetřen na příjmové psychiatrické ambulanci bez indikace k akutní nedobrovolné hospitalizaci. Ze znaleckého posudku z odvětví psychiatrie z jiné předchozí trestní věci, který byl následně opatřen v souvislosti s vyšetřováním předmětného útoku, však vyplynul závěr, že již při tehdejší vyšetření diagnostikovaná duševní choroba obviněného byla bez adekvátní léčby hodnocena jako trvalá a pro společnost nebezpečná (přes znalecké doporučení výkonu ochranné psychiatrické léčby ústavní formou pak bylo v této jiné trestní věci rozhodnuto o změně formy ochranného léčení na ambulantní). Ve druhém případě byl pachatel necelé dva dny před útokem (vedeným proti rodinným příslušníkům ve společném obydlí) vyšetřen v nemocnici a k jeho osobě byl již měsíc před útokem iniciován návrh na jeho vzetí do vazby v jiné trestní věci (krádež spojená s vyhrožováním zabitím zasahující hlídce Policie ČR). Obviněný již při tomto vazebním zasedání vykazoval znaky psychického onemocnění, popř. vlivu návykových látek, když se v rámci svého výsledku opakovaně vyjadřoval nesouvisle a nesmyslně. Rozhodnutím soudu byl však propuštěn ze zadržení na svobodu s tím, že se jedná o jediné vybočení z řádného způsobu života bez dalších negativních poznatků, kdy duševní stav obviněného se jeví do určité míry sporným. Měsíc před

útokem pak pachatel absolvoval ambulantní vyšetření u psychiatra, který doporučil jeho psychiatrickou hospitalizaci (nedobrovolnou hospitalizaci neindikoval), s čímž vyšetřovaný souhlasil, pouze žádal o nástup až po vánočních svátcích. Následným vyšetřením obviněného po předmětném útoku byla konstatována bipolární afektivní porucha s tím, že obviněný byl přijat k hospitalizaci po transportu policejní eskortou. Z pozdější zprávy téže nemocnice naopak vyplynulo, že u obviněného nebylo potvrzeno duševní onemocnění v pravém slova smyslu, velmi pravděpodobně se jedná o simulaci psychických potíží, tzn. účelově drobně poruchové chování, ovšem se shledanou společenskou nebezpečností s rizikem opakování agresivně predátorského chování.

Na prezentovaných případech lze především akcentovat, že klíčovým prvkem prevence kriminality by především měl být organizačně a personálně zajištěný systém průběžné psychologické a psychiatrické péče, která by umožňovala v návaznosti na poznatky sociálního a institucionálního okolí jednotlivce tohoto dlouhodobě monitorovat, flexibilně s tímto terapeuticky pracovat a vyhodnocovat jej jako potenciálně společensky nebezpečného. Orgány činné v trestním řízení tuto úlohu přebírat nemohou. Vedle absence odbornosti totiž pracují s těmito jednotlivci nárazově, často bez jakýchkoliv odborných podkladů pro mapování dlouhodobé anamnézy, bez znalosti dalších relevantních skutečností (v intencích zásad trestního řízení je totiž nutné bez protidůkazu respektovat vyjádření vyšetřovaného podezřelého nebo obviněného) a především zpravidla v krátké době po spáchání trestného činu (tedy zpravidla i v době dočasně přítomné psychické dekompenzace vyšetřovaného). Tyto jevy nejenže mohou přímo zkreslit závěr o společenské nebezpečnosti jednotlivce, ale s delším časovým odstupem již nemusí reflektovat změny duševního stavu, ke kterým v mezidobí došlo.

V případě trestného činu **loupeže** podle § 173 TrZ nebyly zaznamenány vývojové trendy, když v roce 2024 bylo registrováno 1 380 případů oproti 1 433 případům v roce 2023; i u tohoto trestného činu je evidovaná vysoká míra objasněnosti. Nepatrnému poklesu počtu registrovaných případů odpovídá i nepatrný meziroční pokles počtu stíhaných fyzických osob, byť jinak lze počty od roku 2022 hodnotit jako stabilizované (dle přehledu statistických listů bylo stíháno 1 157 osob v roce 2022, 1 314 osob v roce 2023 a 1 223 osob v roce 2024). Přetrvávajícím fenoménem je, shodně se signalizací z roku 2023, nadále významný poměr pachatelů tohoto trestné činu z řad dětí, když se dle statistik PČR v letech 2023 a 2024 jejich podíl na objasněné trestné činnosti pohyboval na úrovni 30–35 %.

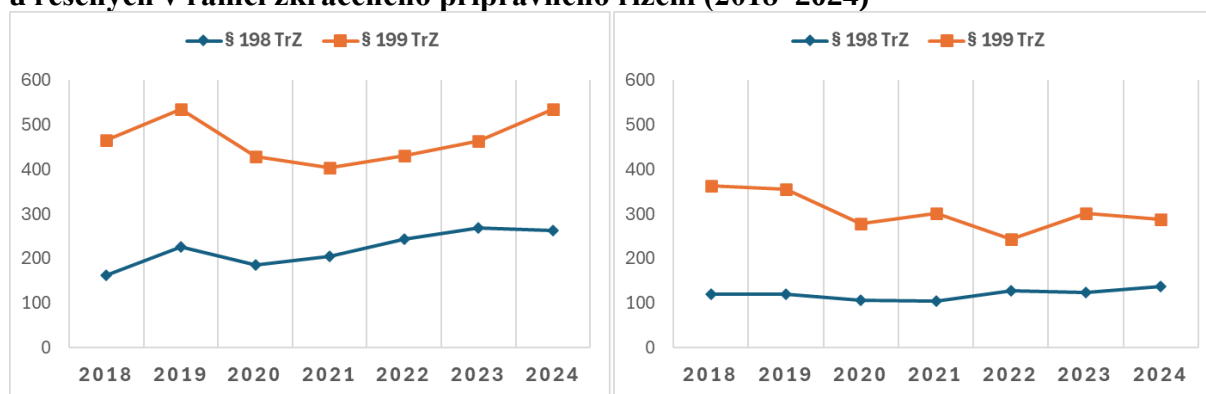
Nadále nejpočetnější skupinu násilné trestné činnosti představují registrované případy **úmyslného jednání proti zdraví** v podobě těžkého úmyslného ublížení na zdraví (§ 145 TrZ), prostého ublížení na zdraví (§ 146 TrZ) a ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky (§ 146a TrZ). V roce 2024 bylo v této kategorii kriminality registrováno celkem 4 253 případů, což odpovídá úrovni 4 263 registrovaných případů v roce 2023; lze přitom doplnit, že v 845 registrovaných případech (což představuje cca 25,01 % statisticky evidovaných objasněných případů) bylo evidováno ovlivnění pachatele alkoholem nebo jinou návykovou látkou. Pokud jde o počty stíhaných osob, u těžkého ublížení na zdraví (§ 145 TrZ) došlo v roce 2024, stejně jako v roce 2023, byť v rozporu s trendem předchozích let, k nárůstu počtu stíhaných osob (600 osob v roce 2024 oproti 580 osobám v roce 2023) i osob obžalovaných (570 osob v roce 2024 oproti 539 osobám v roce 2023), když naopak došlo k poklesu osob, vůči nimž byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu (23 osob v roce 2024 oproti 29 osobám v roce 2023). U prostého ublížení na zdraví (§ 146 TrZ), kde je třeba vzít v úvahu i institut zkráceného přípravného řízení, bylo v roce 2024 vedeno trestní řízení proti 2 776 osobám (oproti 2 858 osobám v roce 2023). Z hlediska struktury trestné činnosti nebyly ve sledovaném období vysledovány trendy, nadále převládají útoky motivované vzájemnými osobními vztahy mezi obětí a pachatelem nebo neadekvátní vyústění situačních konfliktů,

zaznamenán byl ovšem nárůst tohoto druhu kriminality páchané mezi cizinci (viz též část III/11. této zprávy).

1.2. Domácí násilí

Ze statistických údajů vyplývá, že v roce 2024 bylo registrováno celkem 262 případů s evidovanou právní kvalifikací trestného činu týrání svěřené osoby podle § 198 TrZ a 535 případů s právní kvalifikací trestného činu týrání osoby ve společném obydlí podle § 199 TrZ. Naproti tomu v roce 2024 bylo pro trestný čin týrání svěřené osoby (§ 198 TrZ) stíháno nebo řešeno v rámci zkráceného přípravného řízení celkem 138 osob (oproti 123 osobám v roce 2023) a pro trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199 TrZ) celkem 287 osob (oproti 302 osobám v roce 2023). Podrobnosti k postihu trestné činnosti spojené s domácím násilím plynou z příložených tabulek č. II/3b až II/3k.

Porovnání počtu případů registrované kriminality a počtu fyzických osob stíhaných a řešených v rámci zkráceného přípravného řízení (2018–2024)

Při střednědobém porovnání je podstatné, že přes soustavně narůstající počet registrovaných případů této kriminality, který byl zaznamenán po prudkém meziročním poklesu v roce 2020, zůstávají naopak úrovně počtu fyzických osob podrobených trestnímu stíhání či formě zkráceného přípravného trestního řízení neměnné (v roce 2024 se tak hladiny pohybovaly těsně nad 50% úrovní). Toto zjištění je třeba hodnotit jako silně negativní. Státní zastupitelství se bude hlubší analýze stavu v následujícím období zabývat. V této souvislosti především nelze nezmínit dále rozváděné praktické poznatky o nedostupnosti znalců z odvětví (pedo)psychiatrie a (pedo)psychologie, jejichž závěry (ve vztahu k obviněným i obětem) jsou v oblasti objasňování tohoto druhu kriminality klíčové, jakož i s tím související problematiku délek trestního řízení. Statistika může být zkreslena i vyšším podílem případů, u nichž není dán obligatorní souhlas oběti se zahájením trestního stíhání (byť izolované statistické údaje o vyřízených osobách v rámci vyšetřování tomuto faktoru nenasvědčují).

Ve struktuře tohoto typu kriminality rovněž nebyly zaznamenány významné vývojové trendy. K domácímu násilí nadále dochází většinou v případech úzkého sociálního vztahu mezi pachatelem a obětí, a to ze strany člena rodiny (35 %), bývalého intimního partnera (32 %) nebo současného intimního partnera (25 %), a to v zásadě za použití shodných manipulativních mechanismů s postupným zvyšováním intenzity násilí vůči oběti, jak již v minulosti bylo podrobně popsáno ze strany odborných psychologických kapacit. Je však třeba konstatovat, že tato zjištění mohou predikovat nadále vysokou míru latence tohoto druhu kriminality.

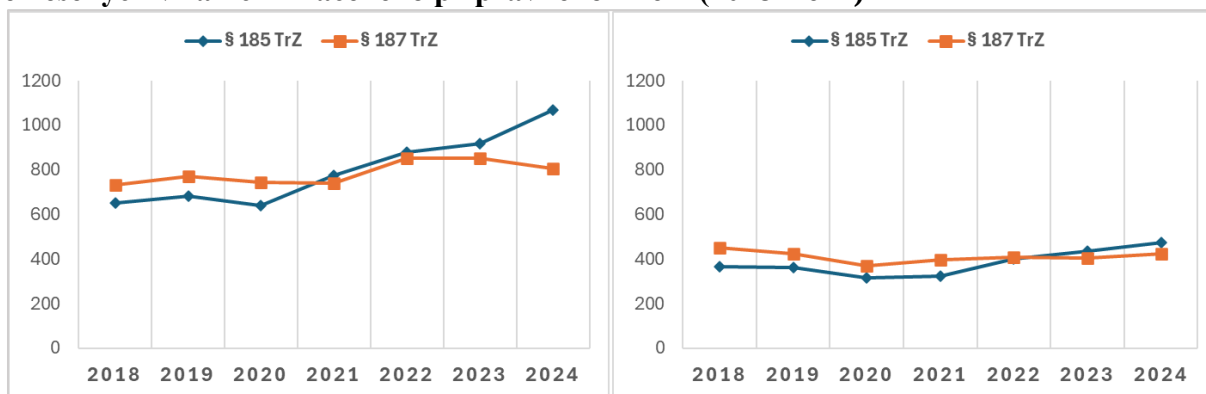
2. Sexuálně motivovaná a mravnostní kriminalita, obchodování s lidmi

Podle statistik PČR bylo ve sledovaném období roku 2024 zaznamenáno celkem 3 396 registrovaných případů definované mravnostní kriminality (zahrnující též sexuálně motivované trestné činy včetně činů násilných), což představuje nepatrný meziroční nárůst o 195 případů (cca 6,1 %); tato kriminalita představovala 1,96% podíl z celkové registrované kriminality.

**1,96 %
registrované
kriminality**

2.1. Majoritně zastoupená kriminalita

Porovnání počtu případů registrované kriminality a počtu fyzických osob stíhaných a řešených v rámci zkráceného přípravného řízení (2018–2024)

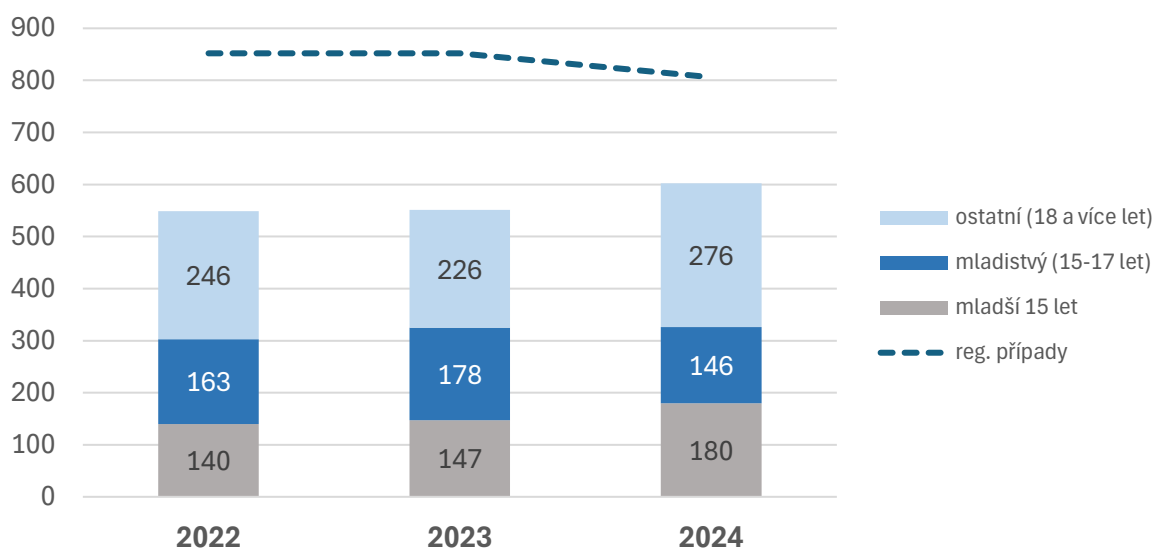
Majoritním sexuálně motivovaným trestným činem od roku 2021 nadále zůstává trestný čin **znásilnění** podle § 185 TrZ, na který v roce 2024 připadalo 1 067 registrovaných případů (oproti 917 případům v roce 2023) a u něhož tak byl dlouhodobě potvrzen růstový trend (meziročně o cca 16,36 %) a meziročně se projevil i nárůst počtu stíhaných a obžalovaných osob (474 stíhaných a 449 obžalovaných, nadto na 12 osob byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu; +8,72 %, resp. +14,68 %). Z dlouhodobého hlediska je patrný relativně odpovídající růstový trend počtu osob stíhaných nebo řešených v rámci zkráceného přípravného řízení, když u trestného činu znásilnění (§ 185 TrZ) došlo od roku 2020 k nárůstu registrovaných případů o cca 67 % a současně nárůstu počtu řešených pachatelů o cca 50 % (při zohlednění adekvátního časového zpoždění mezi oběma ukazateli). Pro rok 2025 se nicméně jeví nezbytné dále mapovat, nakolik bude tento ukazatel reflektovat již statisticky doložený významný meziroční nárůst registrovaných případů.

Z poznatků aplikační praxe lze vysledovat především dva typové mechanismy páchaní této trestné činnosti. Předně se nadále jedná o kriminalitu páchanou v domácím či rodinném prostředí, kdy je mezi pachatelem a obětí založen úzký sociální vztah. Toto jednání bohužel tenduje k dlouhodobé latenci, často způsobené nejen závislostním vztahem oběti, ale též její manipulací podporovanou i tvrzeným rizikem stereotypizace a kulturního odsouzení rodiny jako celku. Narůstající trend byl ovšem zaznamenán i u případů tzv. časovaného znásilnění nebo znásilnění na schůzce (*date rape*), což lze přičítat i narůstajícímu působení sociálních sítí a snazšímu vyhledávání a navazování komunikace potenciálních pachatelů s oběťmi v rámci virtuálního prostředí. Zejména na území hlavního města Prahy byly v roce 2024 řešeny desítky případů mezi cizinci z různých zemí, pro které bylo typické jejich seznámení v baru, klubu či diskotéce, kdy po konzumaci alkoholu a jiných návykových látek spolu oběť s pachatelem dobrovolně odešli na hotelový pokoj. Prověřování oznámení, které je učiněno většinou následující den, je přitom důkazně velice složité vzhledem k často zaznamenanému

dobrovolnému společnému příchodu na hotelový pokoj a projevům vzájemné sympatie, k nimž před samotným sexuálním útokem dochází. V roce 2024 bylo řešeno i několik věcí sexualizovaného násilí, v nichž figuruje jako pachatel osoba provádějící terapeutickou nebo fyzioterapeutickou činnost. Celkově je pak patrná vyšší ochota poškozených oznámit sexuálně motivovanou trestnou činnost a spolupracovat s orgány činnými v trestním řízení, což může souviset s probíhající veřejnou debatou i celkovým zlepšením sociální gramotnosti populace v této oblasti.

Naopak u druhého nejpočetněji zastoupeného sexuálně motivovaného trestného činu **pohlavního zneužití** podle § 187 TrZ lze dlouhodobě hovořit o zachování celkových počtů případů, kdy v roce 2024 bylo těchto registrováno 806 (oproti 852 případům registrovaných shodně v letech 2022 i 2023). Pozitivně lze hodnotit významné meziroční snížení poměru případů právně kvalifikovaných dle § 187 odst. 2 TrZ, tedy s výskytem prvku závislostního vztahu mezi pachatelem a obětí; v roce 2024 činil tento poměr 18,72 % oproti poměrům 36,43 % a 33,42 % dosahovaným v letech 2022 a 2023. Shodně se komerční formy pohlavního zneužití vyskytují ojediněle v jednotkách případů. Ve valné většině tak nadále převládají případy technicky definované jako „ostatní“ pohlavní zneužití. Vzhledem ke skutečnosti, že ze statisticky objasněných 565 případů v roce 2024 byl v 358 (cca 63,36 %) evidován pachatel mladší 18 let, lze hodnotit, že zpravidla může jít o případy „předčasného“ dobrovolného pohlavního styku mezi dětmi mladšími 15 let nebo mladistvými pachateli.

Graf: Věkové struktury pachatelů objasněných trestných činů dle § 187 TrZ (přehledy statistických listů, 2022–2024)

Stabilizovaným úrovní počtu registrované kriminality odpovídají i další statistické údaje, které rovněž podporují i zaujaté strukturální úvahy z hlediska pachatelů. V roce 2024 bylo stíháno nebo řešeno v rámci zkráceného přípravného řízení pro tento trestný čin celkem 422 osob (což je srovnatelné s počty 409 osob v roce 2022 nebo 404 osob v roce 2023), z toho pouze 34 osob v rámci příslušnosti krajských státních zastupitelství. Poměry mladistvých pachatelů byly vykázaný na úrovni 146 osob v roce 2024 (srovnatelně se 147 mladistvými v roce 2022, resp. oproti 163 mladistvým v roce 2023). Pro tento trestný čin je pak významný podíl objasněných činů jinak trestných spáchaných osobami mladšími 15 let vyřizovaných podle § 159a odst. 2 ve spojení s § 11 odst. 1 písm. d) TrŘ, kdy se v roce 2024 jednalo o 180 osob (oproti 140 osobám v roce 2022 a 147 osobám v roce 2023). Lze přitom doplnit,

že v rámci zletilých pachatelů pak dlouhodobě významně převládají osoby ve věkové kategorii 18–24 let.

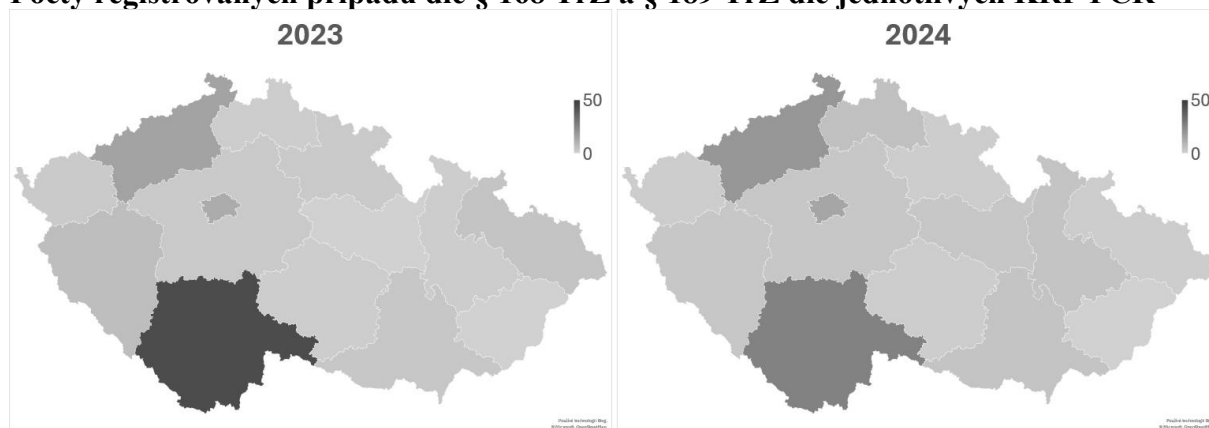
Třetím v roce 2024 nejpočetněji registrovaným trestným činem v oblasti sexuálně motivované a mravnostní kriminality zůstává **sexuální výtržnictví** (§ 358 TrZ) s celkem 307 případy. U tohoto trestného činu rovněž nebyly signalizovány významné trendy ve struktuře páchání či skladbě pachatelů; lze pouze upozornit, že vyšší podíl pachatelů tohoto trestného činu představují kriminální recidivisté, kdy v roce 2024 bylo statisticky evidováno v 95 ze 183 objasněných případů (cca 51,9 %) spáchání opakovaně trestanými osobami.

Podrobnější údaje ke stavu a úrovním stíhání sexuálně motivovaných a mravnostních trestných činů pak vyplývají opětovně z tabulky č. II/3.

2.2. Obchodování s lidmi

Situace v oblasti obchodování s lidmi byla v roce 2024 dynamická ve srovnání s předchozím rokem. V případě trestného činu obchodování s lidmi (§ 168 TrZ) bylo registrováno 39 případů této kriminality, což představuje dvojnásobný nárůst úrovní 18 a 20 případů registrovaných v letech 2022 a 2023. Naopak v roce 2024 byl zaznamenán pokles registrovaných případů trestného činu kuplířství (§ 189 TrZ) v počtu 46 oproti úrovním 67 a 73 případů v letech 2022 a 2023. Případ trestného činu prostituce ohrožující mravní vývoj dětí (§ 190 TrZ) nebyl ve sledovaném období registrován a jeho výskyty jsou historicky ojedinělé. Těmto vývojovým trendům adekvátně odpovídají i počty osob stíhaných a řešených v rámci zkráceného přípravného trestního řízení (viz též tabulka č. II/3), kdy v případě trestného činu obchodování s lidmi (§ 168 TrZ) bylo řešeno i obžalováno shodně 16 osob (oproti 24 stíhaným a obžalovaným osobám v roce 2023) a v případě trestného činu kuplířství pak celkem 14 osob (oproti 50 osobám v roce 2023).

Počty registrovaných případů dle § 168 TrZ a § 189 TrZ dle jednotlivých KŘP PČR

Z hlediska regionálního rozložení je patrné, že vyšší koncentrace případů se vyskytuje v Ústeckém kraji (regionu s vyšším podílem obyvatelstva s nízkou sociální a ekonomickou úrovní), a dále na území hlavního města Prahy a Jihočeského kraje. Vyhodnocení příčin tohoto geografického rozložení by bylo možné pouze na základě další hlubší analýzy. Lze ovšem doplnit, že v minulosti byly dva posledně jmenované regiony dávány do souvislosti s vyšší poptávkou po sexuálních službách, zejména ze skupin bohatších cizinců směřujících do České republiky za sexuální turistikou (v případě Jihočeského kraje zpravidla z příhraničních oblastí Rakouské republiky a Bavorska). Samo KSZ v Českých Budějovicích doplnilo, že majoritní část této oblasti kriminality tvoří případy obchodování s lidmi dle § 168 TrZ a ve sledovaném

období ani v regionu nezaznamenalo významnější činnost organizovaných skupin, což by ukazovalo na vyšší podíl neorganizovaného kuplířství.

Stav, struktura a dynamika této trestné činnosti se v průběhu let nemění. Pachatelé se zaměřují na osoby s přidanou zranitelností (sociálně-ekonomické postavení obětí, jejich závislost na alkoholu či jiných návykových látkách, vývojové či tělesné postižení), přičemž z hlediska pohnutky se nadále jedná o pracovní a sexuální vykořisťování. Oběti jsou po vylákání do zahraničí nuceny vykonávat fyzicky náročnou práci nebo prostituci s tím, že pachatelé odebírají všechnu nebo drtivou část takto vydělaných prostředků, mnohdy prostřednictvím platebních karet vydaných k účtům zřízeným pachateli v tamních bankovních ústavech, což pachatelům umožňuje oběti zatížit i vyčerpanými úvěry. V případech pracovního vykořisťování je významným činitelem agenturní zaměstnávání, kdy se v této oblasti projeví i aktivity právnických osob, které mají povolení ze strany Ministerstva práce a sociálních věcí ke zprostředkování práce.

Českou republiku lze nadále považovat za zemi cílovou, tranzitní i zdrojovou. Z hlediska prevence obchodování s lidmi je v souvislosti s probíhající válkou na Ukrajině nezbytné věnovat zvýšenou pozornost odloučeným dětem, dětem bez doprovodu a mladým ženám, které prchají před válkou a hledají ochranu v cizí zemi, a to z důvodu jejich zvýšené zranitelnosti vůči vykořisťování a zneužívání. Ministerstvo práce a sociálních věcí k problematice rizika trestné činnosti obchodování s lidmi, se ženami a dětmi přicházejícími z Ukrajiny vydalo Souhrnnou informaci k zajištění ochrany nezletilých dětí bez doprovodu přicházejících z Ukrajiny;¹ na území České republiky nicméně nedošlo v roce 2024 k realizaci žádného takového případu.

Významnou cílovou zemí z pohledu České republiky zůstává Spojené království, byť jeho vystoupením z Evropské unie se počet těchto případů nadále snižuje a lze předpokládat, že tato sestupná tendence bude pokračovat i v následujících letech. V dané souvislosti lze upozornit i na společensky nebezpečný trend vykořisťování v podobě nucených sňatků, resp. „sňatků s výhodou“ organizovaných převážně ve Spojeném království pro státní příslušníky ze zemí mimo Evropskou unii, zejména Bangladéšské lidové republiky, Islámské republiky Afghánistán nebo Pákistánské islámské republiky.

Zpráva Rady Evropy o Obchodování s lidmi² i informace poskytované nevládními organizacemi naznačují zvyšující se význam technologií při páchání tohoto druhu trestné činnosti, kdy hrají významnou roli již ve fázi identifikace, lokalizace a navázání kontaktu s potenciální obětí. U náborů za účelem sexuálního vykořisťování identifikovalo několik států případy inzerátů nabízejících práci spojených s obchodováním s lidmi a odhalilo důkazy o náboru obětí prostřednictvím platform sociálních sítí a seznamovacích aplikací, u kterých je běžnou strategií tzv. technika *lover boy*, při níž pachatel identifikuje a kontaktuje potenciální oběť prostřednictvím online platformy, seznámí se s jejími zálibami, osobní a rodinnou situací, následně jí nabízí empatii a podporu, kdy po postupném získání důvěry a emocionální kontroly nad obětí dochází k nabídkové legendě, na jejímž základě oběť přichází do přímého

¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí vydalo v roce 2022 materiál Zajištění ochrany nezletilým dětem bez doprovodu přicházejícím z Ukrajiny. Jedná se o souhrnnou informaci určenou pro odborníky pracující s ohroženými dětmi-cizinci na území ČR v souvislosti s konfliktem na Ukrajině, podmínky platné k 9. 3. 2022.

² Skupina odborníků Rady Evropy [Group of Experts on Action against Trafficking in Human Beings – GRETA] publikovala v roce 2022 materiál Online and technology-facilitated trafficking in human beings - Full report.

vykořisťovatelského prostředí. U náborek za účelem pracovního vykořisťování z důkazů poskytnutých smluvními stranami vyplynulo kontaktování potenciálních obětí prostřednictvím podvodných pracovních inzerátů zveřejňovaných nejen na webových stránkách, ale rovněž v rámci sociálních sítí ve specializovaných skupinách pro hledání práce nebo ve skupinách tzv. vzájemné pomoci. Technologie jsou však zneužívány i při přímém vykořisťování osob (kontrola pohybu a vytváření nátlaku na oběti) a též pro udržování kontaktu s obětí i poté, co opustila vykořisťovatelské prostředí. Vytvoření mechanismu pokračujícího nátlaku pak často brání obětem obrátit se s podnětem o účinnou pomoc.

Nadále pokračuje nepříznivá situace v oblasti náhradního mateřství, kdy zahraniční reprodukční kliniky rekrutují ženy z Ukrajiny, aby se staly náhradními matkami, zejména pro svobodné či homosexuální muže původem ze zemí západní Evropy, kteří nesplňují zákonné podmínky pro legální náhradní mateřství. Z poznatků vyplývá, že v posledním stadiu gravidity členové organizované skupiny zajišťují vycestování náhradních matek právě na území České republiky k samotnému porodu. I z toho důvodu je Národní centrála proti organizovanému zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování čelním představitelem operativní akce zaměřené na problematiku nelegálního komerčního náhradního mateřství a prodeje dětí. Opětovně je nutné poukázat na chybějící zákonné podmínky pro použití institutu náhradního mateřství, přestože právní řád tento institut aprobuje (§ 804 ObčZ), zejména pokud Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/36/EU ze dne 5. dubna 2011, o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, po revizi, protiprávní využívání náhradního mateřství výslovně označuje za formu obchodování s lidmi. Jako nezbytné se jeví zvážení legislativních změn v oblasti civilního práva a návazné změny ve vymezení skutkových podstat trestných činů obchodování s lidmi (§ 168 TrZ) a svěřením dítěte do moci jiného (§ 169 TrZ). Bez takové regulace totiž není možný adekvátní trestněprávní postih náhradního mateřství za úplatu. Jasně vymezení právních hranic náhradního mateřství by rovněž mohlo významně přispět k tomu, že trestní právo zůstane skutečně subsidiárním nástrojem regulace. Oblast náhradního mateřství byla ostatně již podrobena analýze zpracované Ministerstvem spravedlnosti za účelem splnění úkolu uloženého usnesením vlády České republiky č. 351 ze dne 17. května 2023 k návrhu poslankyň Zuzany Ožanové a Heleny Válkové na vydání zákona, kterým se mění občanský zákoník a trestní zákoník (sněmovní tisk č. 424).

Pro úplnost lze doplnit, že aktuálnost tématu obchodování s lidmi podtrhuje i řada metodických a vzdělávacích akcí, jichž se státní zástupci specializovaní na tuto oblast kriminality v uplynulém roce zúčastnili. Jednalo se o kurz Obchodování s lidmi a vykořisťování dětí, pořádaný Mezinárodní akademií pro vymáhání práva (ILEA) ve spolupráci s Velvyslanectvím USA v Praze ve dnech 3. – 7. 6. 2024 v Budapešti, dále 3. zasedání Focus Group státních zástupců specializovaných na problematiku obchodování s lidmi, které se konalo 26. a 27. 6. 2024 v gesci EUROJUST, nebo o Kulatý stůl na téma Legislativní, zdravotnické a etické aspekty náhradního mateřství konaný dne 22. 10. 2024 v Senátu pod záštitou senátního Podvýboru pro rodinu.

3. Vybraná majetková a hospodářská kriminalita včetně korupce

3.1. Majetková a hospodářská trestná činnost

Vedle signifikantního přesunu majetkové kriminality do virtuálního prostředí nebyly u tradičních způsobů majetkové trestné činnosti vysledovány nové nebo zásadní trendy. Celkově však tato trestná činnost vykazuje tendence ke stagnaci, což však může být způsobeno i vyšší mírou latence této trestné činnosti.

Vůbec nejrozšířenějším trestným činem zůstává **krádež ve smyslu § 205 TrZ**, na kterou v roce 2024 připadalo celkem 61 050 registrovaných případů (cca 73,5 % registrované kriminality) v různorodé struktuře, kdy převažovaly krádeže v obchodech (10 610 případů), vloupání do kategorizovaných ostatních objektů – zpravidla výrobních a provozních (10 599 případů) a vloupání do motorových vozidel (7 382 případů); míra objasněnosti se i v roce 2024 pohybovala na úrovni cca 42,3 %. Ve sledovaném

**krádeže činí
73,5 %
registrované
kriminality**

období bylo stíháno nebo řešeno v rámci zkráceného přípravného řízení pro tento trestný čin celkem 15 298 fyzických osob (v roce 2023 se srovnatelně jednalo o 15 956 fyzických osob a 1 právnickou osobu). V této oblasti kriminality bylo zaznamenáno snížení počtu kapesních krádeží páchaných v prostředcích městské hromadné dopravy na území hlavního města Prahy, které v minulosti z velké části páchali cizinci rumunské či chorvatské národnosti. Jev je vysvětlitelný přesunem těchto skupin do jiných zemí. Svoji roli ovšem může hrát i zvýšená latence této trestné činnosti související s krátkodobými pobyty cizinců v Praze, kteří z pozice obětí tuto trestnou činnost nemusí vždy ohlásit, zejména vzhledem k časovým potřebám pro odcestování.

Pro trestný čin zpronevěry podle § 206 TrZ bylo ve sledovaném období roku 2024 stíháno nebo řešeno v rámci zkráceného přípravného řízení 810 fyzických a 8 právnických osob (v roce 2023 se rovněž srovnatelně jednalo o 821 fyzických a 9 právnických osob). Ani u tohoto trestného činu nebyly zaznamenány vývojové trendy ve způsobech páčání. Signalizován byl však výjimečný případ medializovaného obvinění účetního okresního soudu z rozsáhlé zpronevěry finančních prostředků ze spravovaných účtů soudu, který na svůj účet přijímal neoprávněné platby a tyto zakrýval vytvářením falešných příkazů. Případ poukázal na funkčnost opatření státu v oblasti AML a též na nedostatky kontrolních opatření správy soudů. V části správy totiž nastavený systém fakticky umožnil, aby obviněný prováděl finanční kontrolu sám nad sebou.

Pro trestný čin podvodu dle § 209 TrZ bylo stíháno a řešeno v rámci zkráceného přípravného řízení v roce 2024 celkem 2 734 fyzických a 25 právnických osob (v roce 2023 se jednalo o srovnatelných 2 554 fyzických a 41 právnických osob); jedná se majetkový trestný čin, u něhož nadále dochází k meziročnímu nárůstu počtu řešených osob, což je dáno přesunem tohoto druhu kriminality do kyberprostoru. U tohoto trestného činu je nadále důležité akcentovat statistické zkreslení oproti údajům registrovaných případů, které mnohdy představují oznámené dílčí útoky pokračující trestné činnosti. V roce 2024 byl například zaznamenán případ založení nadačního fondu a výběru příspěvku pod nepravdivou legendou přispění na sociálně a mentálně zvyhodněné osoby, ve kterém je evidováno kolem 23 000 poškozených.

Samostatnou kategorií představuje **trestná činnost volených funkcionářů**. I v roce 2024 byl patrný pokračující nárůst případů podezření ze spáchání trestných činů souvisejících s ne hospodárným nakládáním a správou majetku ve vlastnictví a užívání subjektů územní samosprávy a s podvodným jednáním ke škodě těchto subjektů. Nejčastěji se jednalo o trestné činy zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 TrZ, porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 TrZ, zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 TrZ, zpronevěry podle § 206 TrZ a podvodu podle § 209 TrZ. Trestní oznámení byla podávána převážně občany, ale častěji i (opozičními) zastupiteli obce, kdy ponejvíce směřovala na starostu obce. Většinou se týkala ekonomicky nevýhodného postupu pro obec, například nevýhodných prodejů obecního pozemku, nevýhodných pronájmů, nebo též převodů obecních peněz na účet soukromých osob či výplaty peněz za fiktivní práce pro obec; za specifický lze označit případ jednání starostky města, která měla poskytovat třetí

osobě neveřejné informace o výběrovém řízení na post ředitele příspěvkové organizace pod příslibem získání této pracovní pozice. Oproti letům minulým nebyla převažujícím jevem zřejmá iniciace trestního řízení z podnětů osob nesouhlasících s postupy a rozhodnutími zastupitelstva obce a kverulujících osob.

Ze zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2024 vyplývá, že do oblasti ekonomické a hospodářské trestné činnosti, zaměřené zejména na získávání kontroly nad finančními toky spojenými s investicemi státních a veřejných orgánů a institucí, se obecně již několik let transformuje **organizovaná kriminalita**. Ve většině případů však nadále nejsou zjišťovány případy trestné činnosti páchané organizovanými zločineckými skupinami ve smyslu ustanovení § 129 TrZ (a to ani v ostatních sektorech kriminality), kdy převažuje trestná činnost páchaná ve spolupachatelství, ať již v podobě funkčně uspořádaného spolčení nebo organizovaných skupin pachatelů. Klíčové postavení zaujímají kriminální organizace z prostoru bývalého Sovětského svazu a hlavním trendem pro rok 2024 byla rizika související s pokračováním ruské agrese vůči Ukrajině. Ve vztahu k válečné situaci docházelo v ruskojazyčném prostředí k pokusům o obcházení mezinárodních sankcí a zakrývání vlastnických struktur u majetků spadajících pod sankční opatření. Mezi dalšími strukturami zaujímají významné postavení kriminální organizace z jihovýchodní nebo východní Asie. Hlavními aktivitami těchto skupin jsou celní podvody, legalizace výnosů z trestné činnosti, skryté transfery hodnot a kriminální služby spojené s nelegální migrací. Další asijské komunity jako čínská, mongolská a jihokorejská, mají menší význam v oblasti organizovaného zločinu, ale nelze je podceňovat. Čínská komunita se pak zaměřuje především na dovoz zboží spojený s daňovými a ekonomickými delikty, kdy je též využívána čínskou vládou k prosazování ekonomického vlivu na území České republiky.

3.2. Daňová kriminalita

Podle statistik PČR bylo ve sledovaném období roku 2024 zaznamenáno celkem 903 případů registrovaných jako zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 TrZ s odhadovanou škodou cca 3,187 mld. Kč (v roce 2023 se jednalo o 916 případů s odhadovanou škodou cca 2,815 mld. Kč) a dále 193 případů registrovaných jako neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby podle § 241 TrZ s odhadovanou škodou cca 127,3 mil. Kč (v roce 2023 se jednalo o 181 případů s odhadovanou škodou cca 107,5 mil. Kč); v součtu tato kriminalita představovala 1,96% podíl z celkové registrované kriminality.

**1,96 %
registrované
kriminality**

Trestná činnost byla nadále zaměřována na fiskálně zásadní daně, kterými jsou daň z přidané hodnoty, daň z příjmů právnických osob a daň z příjmů fyzických osob (příjmy ze závislé činnosti). U daně z příjmů a přidané hodnoty se již tradičně jednalo o poskytování zcela fiktivních nebo nadhodnocených reklamních, marketingových a úklidových služeb v účelově vytvořených korporátních řetězcích, přičemž tento mechanismus slouží zpravidla nejen ke krácení daně, ale též k vyvedení takto získaného výnosu z jinak reálně fungujících korporací. Tento fenomén byl opakovaně zaznamenán v sektoru agenturního zaměstnávání cizinců, neboť zprostředkovatelské subjekty (nebo též subjekty zatřené agenturního zaměstnávání) v takovém mechanismu dosahují vysokých příjmů oproti nízkým daňově uznatelným nákladům. Významnou oblast představuje i nepřiznaný dovoz zboží na trh Evropské unie ze třetích zemí („režim 42“), zejména z regionu jihovýchodní Asie a Středního východu. Zaznamenán byl nárůst zneužívání zjednodušeného celního řízení za využití zjednodušených celních dokladů. Tento systém, původně určený pro usnadnění dovozu zásilek v hodnotě do 150 EUR, se stal terčem systematického zneužívání organizovanými skupinami, které zpravidla

zásilky uměle podhodnocují nebo nepravdivě deklarují jejich obsah. Podle poznatků nižších státních zastupitelství se naopak již prakticky nevyskytují případy karuselových podvodů spojených s vylákáním nadměrných odpočtů DPH, což lze přičítat důslednější činnosti orgánů finanční správy a existenci kontrolních hlášení umožňujících překlenout nedostupnost účetnictví daňového subjektu. Trestná činnost tohoto charakteru je aktuálně páchána spíše ve formě zapojení většího množství koncových společností požadujících mnohem nižší částky nadměrných odpočtů, případně snižujících reálnou daňovou povinnost. I proto se orgány finanční správy v roce 2024 zaměřovaly i na vykazování dokladů s hodnotou do 10 000 Kč v části B3 kontrolních hlášení. U spotřební daně se jednalo o případy úpravy tabáku do podoby vhodné pro kouření a pašování tabákových výrobků, nově byly detekovány i případy v oblasti dovozu plynu a elektrické energie nebo poskytování přepravy flotilovými společnostmi. Za relativně nový trend lze označit případy neoprávněného osvobození příjmů v souvislosti s výplatou podílu na zisku (dividend), kdy dochází k vytváření účelových konstrukcí vlastnických vztahů a vytváření umělých obchodních transakcí (pohledávky a jejich zápočty) s cílem navodit podmínky pro osvobození příjmu z podílu na zisku vypláceného mezi právníckými osobami, přestože skutečným příjemcem je osoba fyzická.

Pro daňovou kriminalitu byla i v roce 2024 charakteristická zvyšující se sofistikovanost a organizovanost včetně častého zapojení mezinárodního prvku, kdy i u této kriminality dochází k využívání komunikačních kanálů (např. aplikací WhatsApp, Signal nebo Telegram), jejichž monitorování je značně obtížné. Postih daňové kriminality tak i v roce 2024 kladl vysoké nároky nejen na odbornost orgánů činných v trestním řízení, ale i na úzkou a efektivní součinnost orgánů činných v trestním řízení s orgány finanční správy, ať již využíváním pracovní metody KOBRA, při plnění společných úkolů v rámci koncepce boje proti organizované kriminalitě či meziresortní spolupráce. Opět je třeba ocenit spolupráci s pověřenými orgány Generálního ředitelství cel a finančními úřady, zejména s odděleními řízení rizik, které disponují dostatečnými materiálními i personálními zdroji ke zpracovávání trestních věcí nebo k řešení odborných otázek v daňové oblasti. Z praktických poznatků současně vyplývá, že změna legislativních pravidel, administrativní opatření nebo i jednotlivá řízení zpravidla daňovou kriminalitu neeliminují. Pachatele tyto okolnosti motivují k přesunu kriminálních aktivit mezi jednotlivými členskými státy Evropské unie, změně ve struktuře subjektů nebo úpravám mechanismu páchaní trestné činnosti. K plošnému ztížení odhalování dokumentace daňové kriminality nicméně došlo v přímé souvislosti se zrušením systému elektronické evidence tržeb (EET) ve smyslu zákona č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb.

Z přehledů statistických listů vyplývá, že v roce 2024 bylo pro trestný čin zkrácení poplatku daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 TrZ vyřízeno v rámci vyšetřování nebo zkráceného přípravného řízení celkem 560 fyzických a 90 právnických osob (v roce 2023 se jednalo o 477 fyzických a 68 právnických osob) a pro trestný čin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby podle § 241 TrZ pak 18 fyzických a 18 právnických osob (v roce 2023 se jednalo o 25 fyzických a 25 právnických osob).

Tyto trestné činy tak nadále zaujímaly dominantní postavení z hlediska skutků páchaných právníckými osobami. U těchto přetrvával problém tzv. prázdných schránek, v jejichž čele formálně stojí zpravidla osoba s fiktivní nebo zcizenou identitou, popř. úplatně najatí tzv. bílí koně. Těmito ryze formálními statutárními zástupci právnických osob, zneužívaných k daňové trestné činnosti, se v posledních letech stávají státní příslušníci Ukrajiny, kteří fakticky vůbec nemají o obchodní vedení zájem a nejsou schopni vyhodnotit související odpovědnost. V těchto případech je proto snaha vymezit faktickou účast takových osob na provozu právnícké osoby s cílem ustanovit osoby ovládající. V oblasti sankcionování pachatelů (fyzických i právnických osob) daňové kriminality lze konstatovat narůstající počet uzavřených dohod o vině a trestu

a současně i zvyšující se četnost ukládání peněžitých trestů.

3.3. Trestná činnost korupčního charakteru

Česká republika si meziročně v rámci CPI indexu zpracovávaného Transparency International zachovala v rámci EU 16. příčku, celosvětově pak klesla na 46. příčku. Za průměrem zemí Evropské unie (62 bodů) tak nadále zaostává. Příčiny jsou dlouhodobě známé, avšak omezování korupce nebývá prioritou, když valná většina protikorupčních opatření bývá prosazena až po tlaku ze strany Evropské komise či Skupiny států proti korupci (GRECO).

Oblast korupční trestné činnosti je nicméně obtížné statisticky pojmut, neboť samotná korupce jako průvodní kriminální jev potenciálně zahrnuje širokou škálu následkových trestných činů nebo může být evidenčně zahrnuta též pod zneužití pravomoci úřední osoby (§ 329 TrZ). Z užšího hlediska bylo ve sledovaném období roku 2024 podle statistik Policie ČR registrováno celkem 26 případů přijetí úplatku (§ 331 TrZ), 95 případů podplácení (§ 332 TrZ) a 1 případ nepřímého úplatkářství (§ 333 TrZ); v kategorii zjednání výhody a pletichy při zadání veřejné zakázky, veřejné soutěži a veřejné dražbě (§ 256, § 257 a § 258 TrZ) se pak jednalo o 37 případů. V součtu by tato kriminalita představovala cca 0,07%, resp. 0,09% podíl z celkové registrované kriminality. Z přehledů statistických listů vyplývá, že v roce 2024 bylo vyřízeno v rámci vyšetřování nebo zkráceného přípravného řízení pro trestný čin přijetí úplatku (§ 331 TrZ) celkem 34 fyzických a 1 právnická osoba (v roce 2023 se jednalo o 22 fyzických a žádnou právnickou osobu), pro trestný čin podplácení (§ 332 TrZ) celkem 80 fyzických a 7 právnických osob (v roce 2023 se jednalo o 78 fyzických a 2 právnické osoby) a pro trestný čin nepřímého úplatkářství (§ 333 TrZ) celkem 1 fyzická osoba a žádná právnická osoba (v roce 2023 nebyla žádná taková osoba evidována). Uvedená data jsou však značně nepřesná a mohou toliko spíše nasvědčovat meziroční stabilitě počtu osob řešených pro korupční trestné činy.

Z pohledu struktury objasněné kriminality nadále převládá občanská situační korupce spočívající v nabídce nebo poskytování úplatků úředním osobám při konkrétních úkonech, např. v rámci stavebního řízení, při získávání řidičského oprávnění nebo při dopravní kontrole řidiče motorového vozidla, v obrácené pozici byl naopak zaznamenán případ zaměstnance správce daně, který úplatně poskytoval rady daňovým subjektům za účelem snížení nebo přímo zabránění zajištění a výběru již vyměřeného daňového nedoplatku. V roce 2024 však v Severočeském kraji došlo i k realizaci dvou rozsáhlých a náročných případů zahrnující rozkrytí organizovaných skupin pachatelů. V prvním případě se jednalo o trestní stíhání 14 fyzických a 5 právnických osob v souvislosti s ovlivňováním veřejné soutěže na zadání veřejných zakázek ve stavebnictví a speciálním stavebnictví a zvýhodňování konkrétního podnikatele u různých veřejných zadavatelů. Ve druhém případě byly z trestné činnosti v podobě úplatného zneužití veřejné funkce k získání prospěchu či informační výhody pro jiné subjekty v souvislosti s majetkovými operacemi města obviněny dvě osoby, přičemž jednou z nich byl v té době náměstek primátora. I tyto případy dokládají, že skutková a právní složitost této oblasti kriminality je značně různorodá. I smíšení případů jednoduché občanské a organizované korupce při takto nízkém počtu případů rovněž meziroční statistické trendy výrazně zkresluje.

Setrvalé negativním fenoménem nadále zůstává podávání trestních oznámení na úřední osoby pro účelově tvrzenou korupci pouze v důsledku nesouhlasu oznamovatelů s věcným výkonem jejich působnosti, mnohdy navíc po bezúspěšném vyčerpání opravných prostředků ve správním, civilním či trestním řízení. Značná část těchto oznamovatelů jsou dlouhodobě kverulující osoby.

4. Kybernetická kriminalita a kriminalita páchaná v kyberprostoru

Podle Zprávy o stavu vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku za rok 2024 bylo ve sledovaném období zaznamenáno celkem 18 495 evidovaných případů definované kyberkriminality a kriminality páchané v kyberprostoru, což představuje nepatrný meziroční pokles o 1 097 případů (cca 5,6 %); tato kriminalita ve sledovaném období představovala 10,7% podíl z celkové registrované kriminality. Jak již bylo vyhodnoceno výše, v letech 2022 až 2024

**10,7 %
registrované
kriminality**

Lze již hovořit o stabilizaci dynamického nárůstu tohoto druhu kriminality registrovaného v letech 2021 a 2022. Objasňenost trestné činnosti v kyberprostoru jako celku statisticky činila cca 15,4 %, což představuje nepatrné procentuální navýšení o 1,6 % oproti roku 2023.

Nadále však platí, že objasňování tohoto druhu trestné činnosti je zdlouhavé a náročné, a to i vzhledem k již rozšířenému využívání řady dostupných anonymizačních nástrojů, které komplikují zjištění identity pachatelů (např. sítě VPN, TOR, proxy servery, spoofing telefonních čísel, využívání kryptoměn apod.). Proces objasňování přitom zpravidla zahrnuje i úkony v součinnosti s poskytovateli digitálních služeb na základě soudních příkazů nebo úkony mezinárodní policejní a justiční spolupráce, s čímž jsou dále spojeny náklady za zjišťování údajů k uskutečněnému telekomunikačnímu provozu ze strany Útvaru zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování nebo náklady spojené se zpracováním úředních překladů. I tento celkově delší časový odstup je třeba vnímat při interpretaci statistických údajů objasňenosti.

V oblasti kriminality páchané v kyberprostoru nadále majoritně převažuje kriminalita podvodného charakteru zaměřená na získání neoprávněného majetkového prospěchu na úkor osob, vůči kterým jsou útoky zaměřeny. Na základě případů signalizovaných ze strany podřízených státních zastupitelství lze prezentovat některé typové mechanismy této kriminality:

- a) **Přímé investiční podvody**, jejichž mechanismus spočívá v přesvědčení poškozeného k zaslání finančních prostředků na údajné investiční platformy pod příslibem nestandardně vysokého a zaručeného zhodnocení vložených prostředků; u tohoto podvodného mechanismu byly přitom zaznamenány nové trendy ve zneužívání identit známých osob (např. politiků, herců, televizních moderátorů nebo influencerů) též i za využití rozhraní umělé inteligence, k vytváření či manipulativní podpoře prezentovaných investičních nabídek a prospektů nebo též poměrně sofistikované vytváření automatizovaných virtuálních investičních platform, které byly obětí coby uživatelům zpřístupněny a které za účelem další manipulace s obětí byly schopny interaktivně reagovat na obětí učiněné vklady. I přes tuto sofistikovanost se však jedná o sekundární podpůrný faktor, když primárně zůstává klíčovou ziskuchtivost a schopnost přesvědčit oběť o dostupnosti snadného a enormního zisku. Oběti jsou takto schopny nejen finanční prostředky vkládat do iracionálních nebo zcela nesrozumitelných investic (např. vkladu do investiční platformy založené za účelem digitální tokenizace podílu a věcí z investic s příslibem následného podílu na zisku generovaného prodejem těchto tokenů), ale též reinvestovat další a větší objem finančních prostředků jen na základě pachatelem prezentované informace, že původní investice již začíná slíbený zisk generovat.
- b) **Nepřímé investiční podvody**, jejichž mechanismus spočívá v přesvědčení poškozeného, aby si za účelem přístupu k investičním nástrojům či správy investic nainstaloval do svého zařízení škodlivý software (často typu spyware), který následně umožní pachateli mapovat uživatelské aktivity poškozeného, včetně získání přihlašovacích údajů a hesel do jím

využívaného internetového nebo mobilního bankovníctví, údajů používaných platebních karet apod. MSZ v Praze ve spolupráci s orgány Ukrajiny řešilo rozsáhlý případ organizované podvodné nabídky investic, kdy pachatelé prostřednictvím call centra zřízeného na území Ukrajiny nabízeli poškozeným investiční aplikace, po jejichž instalaci následně monitorovali přístupy poškozených k jejich účtům a platebním kartám. Zaznamenána byla i podvržená reklama s politikem Andrejem Babišem propagujícím automat na akcie dostupný z webového rozhraní, kdy poškození byli po vyplnění formuláře kontaktováni a bylo jim doporučeno instalovat do svého počítače program pro vzdálenou správu, jejichž prostřednictvím pachatelům zpřístupnili svoje internetové bankovníctví.

Ke zvýšení věrohodnosti podvodných investičních platform a jednání pachatelů vznikají ve virtuálním prostředí podvržené mediální výstupy, na které skutečná media opakovaně upozorňují (zdroj: novinky.cz, idnes.cz); tyto podvrhy za využití identit známých osobností navíc manipulativně podbízejí potenciálním obětem předpoklad, že případné kroky bankovních nebo státních institucí zaměřené proti investiční platformě a transakcím uskutečňovaným v její prospěch budou motivovány systémovou snahou vyloučit oběti z mechanismů snadného a rychlého zisku určeného výhradně pro elity.

- c) **Podvodné nabídky vymožení nevydařených investic**, jejichž mechanismus funkčně navazuje na mechanismy investičních podvodů a spočívá v podvodné nabídce poskytnutí služby vymožení prostředků vložených do nevydařených investic; obdobným způsobem se ve virtuálním prostředí objevují podvodné nabídky služeb slibujících jednoduché a rychlé řešení dluhové situace.
- d) **Romantické podvody**, jejichž mechanismus spočívá v navázání delší virtuální komunikace s obětí a následným cíleným využitím emocionálního vtažení oběti do vykonstruovaného virtuálního vztahu a vylákáním finančních prostředků (pod příslibem budoucího zisku a společného soužití); v daném směru byly opakovaně zachyceny smyšlené identity zahraničních vojáků a lékařů shánějících finanční prostředky za účelem vyvezení peněz nebo cenností z místa výkonu jejich povolání, identity známých osobností žádajících prostředky k realizaci výnosných projektů, ale též již známé legendy se zahraničním dědictvím.

- e) **Podvody s tvrzenými pokutami či poplatkovou povinností**, jejichž mechanismus spočívá v kontaktování oběti prostřednictvím elektronické komunikace s upozorněním na nutnost úhrady pokuty nebo jiného stanoveného poplatku a doplněným odkazem do podvrženého internetového bankovníctví nebo jiného platebního systému za účelem získání přístupových údajů nebo údajů platebních prostředků,
- f) **Podvodné legendy o napadení bankovních účtů**, které již v prostředí České republiky ztypizovaly a jejichž mechanismus spočívá v kontaktování oběti pod identitou bankéře nebo policisty (často za využití spoofovaných telefonních čísel, pozměněných e-mailových adres nebo též podvržených oskenovaných dokladů) a přesvědčení oběti, že její bankovní účet byl napaden, což lze řešit pouze transferem finančních prostředků na jiný bankovní účet nebo do kryptoměny.

U shora popsáných mechanismů zůstávají zachovány i pokročilé metody založené na výběru oběti a přípravě samotného podvodného útoku, kdy jsou k oběti v prvotní fázi získány relevantní informace (např. z veřejně dostupných zdrojů, nákupem uniklých informací ke klientům služeb prostřednictvím darkwebu, webovými dotazníky nebo údajným telefonickým výzkumem). Útok pak vychází ze znalosti těchto informací, je soustředěn na slabé stránky oběti, využívá vypracovaných schémat manipulace s akcentem na tvrzené urgentní ohrožení a vyvolání paniky. Kombinace těchto faktorů vmanipuluje oběti do pozice, kdy začnou nakládat s finančními prostředky zcela iracionálně a prakticky jakýmkoli způsobem podle instrukcí pachatele. Výjimkami nejsou ani dlouhodobá a postupná působení mechanismů nebo jejich vzájemná kombinace. Lze zmínit signalizovaný případ poškozené, která v letech 2023–2024 na podkladě komunikace s osobou vydávající se za zpěváka Dalibora Jandu začala neznámému pachateli poukazovat prostředky za účelem realizace tvrzeného hudebního projektu, přičemž již v průběhu této komunikace (patrně v návaznosti na úspěšnou manipulaci) začal s poškozenou na téže sociální síti komunikovat i další profil pod identitou ukrajinského lékaře z Kyjeva, který žádal o zaslání peněz, aby poškozené mohl zaslat truhličku s cennostmi. V případě jiné poškozené byla tato po kontaktování s legendou spáchání dopravního přestupku přesměrována na podvodné mobilní bankovníctví s přednastavenou platbou, přičemž poté, co poškozená platbu neautorizovala, byla v krátkém časovém sledu opětovně kontaktována, tentokrát osobou vystupující pod identitou bankéře s typovou legendou o napadení účtu a nutností převedení prostředků na rezervní účet u jiné banky (v tomto případě však úspěšnosti manipulace paradoxně nahrála předchozí obezřetnost poškozené).

Zaznamenány byly případy, kdy pachatelé oběti přesvědčovali, aby sdělené informace neověřovaly s legendou zapojení zaměstnanců banky či jiných autorizovaných osob do napadení účtů nebo s legendou nutnosti transferu peněžních prostředků z banky na bezpečný účet České národní banky. Tyto poznatky především naznačují, že způsob provedení útoku se flexibilně adaptuje na preventivní a osvětové kampaně. Naopak přetrvávající úspěšnost útoků v roce 2024 ukazuje na zřejmě malou a účelově podrývanou důvěru části populace v bankovní a státní instituce, jakož i na přetrvávající nízkou míru gramotnosti a znalosti fungování bankovního systému včetně zákonného pojištění vkladů nebo kompetencí České národní banky.

V roce 2024 pokračovala účinná preventivní kampaň ve veřejné sféře (sociální sítě, televize, rozhlas, tisk, e-mailý atd.) současně realizovaná jak ze strany PČR, bank, korporací, tak i ze strany Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost a dalších státních institucí. Tato kampaň varovala jednak před různými typy internetových podvodů, ale také před útoky na počítačové systémy typu ransomware. Zapojení influencerů pak významně rozšířilo okruh osob, na něž tato kampaň cílila. Obdobně je potřeba ocenit aktivní přístup mobilních operátorů, kteří spolupracují při odhalování a eliminaci uživatelských telefonních čísel, z nichž

dochází k tzv. navolávání potenciálních poškozených, a dále zapojení bankovního sektoru, který se snaží odradit potencionální oběti podvodů od uposlechnutí pokynů pachatele, které vedou k uskutečnění finančních převodů ze svých účtů, a prostřednictvím bezpečnostních oddělení působících na území České republiky výrazně rozšířil činnost směřující k blokaci převodů finančních prostředků z účtu poškozeného na účty pachatelů (legalizátorů). V průběhu roku 2024 prokázala svou účinnost i operace OFENZIVA zaměřená na cílené vyhledávání podvodných inzerátů v prostředí internetu a jejich odstranění. Tato kampaň necílila na případné oběti, ale byla zaměřena přímo proti osobám pokoušejícím se páchat internetové podvody.

Do budoucna se jeví nezbytné nadále zvyšovat obecné povědomí o typových scénářích kybernetických podvodů, kdy však bude nezbytné do případných preventivních programů zahrnout i zástupce bankovních institucí, jejichž odborný přínos k dané problematice je nezpochybnitelný. Osvěta by však současně měla být zaměřena i ve vztahu k části populace, která je ochotna úplatně přenechávat založený bankovní účet neznámým osobám, neboť i u těchto osob lze vysledovat neuvědomování si rizik spojených nejen s vlastní trestní odpovědností (účastenství na podvodném trestném činu či trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti), ale též se ztrátou vlastních finančních prostředků (sjednání předschváleného kontokorentu nebo úvěru na jejich jméno), zablokováním účtu spojeným s přechodnou nemožností přístupu i k legálně nabytým finančním prostředkům nebo s odpovědností za způsobenou škodu.

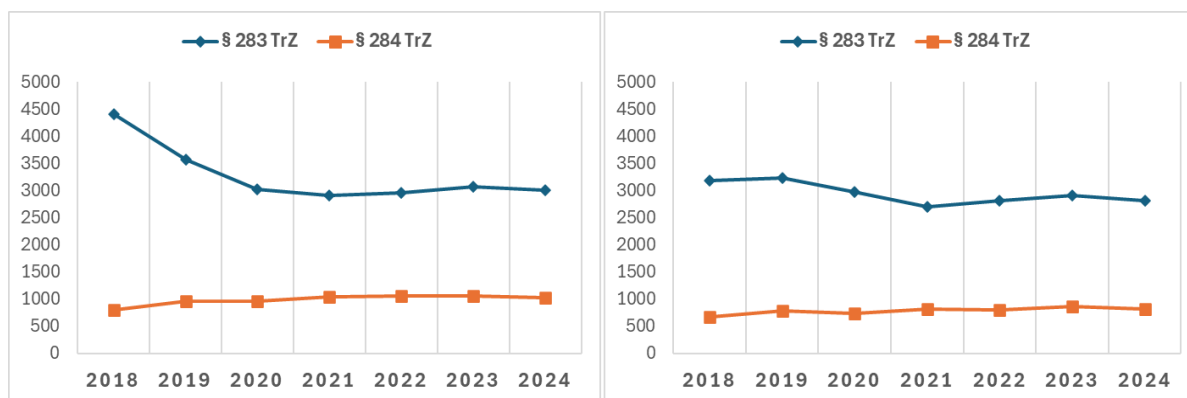
Problematickým se ovšem jeví i volený způsob komunikace s veřejností, kdy pro jednotlivé skupiny potenciálních obětí je třeba volit odlišné komunikační kanály. Jako nemapovaný a potenciálně nevyužitý se v této souvislosti jeví prostor reklamní, kdy uživatelé aplikací, služeb a sociálních sítí jsou v podstatě kontinuálně vystaveni reklamním spotům (a to i nuceně bez možnosti jejich přeskočení). Zde se otevírá nejen možnost vyšší kontroly a regulace obsahu (např. nabízení reklam na hazardní hry v herních aplikacích určených pro děti), ale též otázka povinného prostoru pro osvětu a vzdělávání uživatelů. Naopak u majetkové trestné činnosti zaměřené zejména proti seniorům (coby osobám s lukrativními aktivy v podobě životních úspor a s nižší mírou orientace ve virtuálním prostředí) bude třeba pro vzdělávání volit jiné komunikační kanály, zejména pak tradiční tištěná media.

5. Drogová kriminalita

Podle statistik PČR bylo ve sledovaném roku 2024 zaznamenáno celkem 4 269 případů kriminality podřaditelné pod definovanou drogovou kriminalitu, což představuje zanedbatelný meziroční pokles o 118 případů (cca 2,7 %); tato kriminalita ve sledovaném období představovala 12,46% podíl z celkové registrované kriminality. Zcela majoritní zastoupení ve struktuře registrované kriminality nadále zaujímá kategorie nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými, psychotropními, psychoaktivními látkami a s jedy, tedy skutkových podstat trestných činů dle § 283 a § 286a TrZ, na které připadalo 2 999 registrovaných případů (70,3 %), a dále kategorie přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu pro vlastní potřebu ve smyslu § 284 TrZ s 1 021 registrovanými případy (23,9 %). Zbylé kategorizace registrované kriminality lze označit z tohoto pohledu za statisticky okrajové, když na v pořadí třetí nejvíce zastoupené nedovolené pěstování rostlin obsahující omamnou nebo psychotropní látku dle § 285 TrZ připadalo pouze 98 registrovaných případů (2,3 %).

**2,5 %
registrované
kriminality**

Porovnání počtu případů registrované kriminality a počtu fyzických osob stíhaných a řešených v rámci zkráceného přípravného řízení (2018–2024)

V roce 2024 bylo trestně stíháno nebo řešeno v rámci zkráceného přípravného řízení pro trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 TrZ celkem 2 807 fyzických osob (oproti 2 900 osobám v roce 2023) a pro trestný čin přechovávání omamné a psychotropní látky podle § 284 TrZ celkem 813 osob (oproti 867 osobám v roce 2023). Z výše uvedených grafů je patrné, že v období let 2020 až 2024 jsou počty registrované i objasněné kriminality ve stabilních úrovních s vysokou mírou objasněnosti. Z hlediska kvantitativních vývojových trendů tedy nejsou ve střednědobém hledisku patrné změny, avšak výrazné snížení počtu registrované (a neobjasněné) kriminality v letech 2018 až 2020 může být způsobeno i strukturálními změnami v mechanismech jejího páchaní, zejména zvýšení podílu využívání a obstarávání návykových látek a prekurzorů ve virtuálním prostředí, s odpovídajícím zvýšením latentní (neregistrované) kriminality.

Za významný lze pak považovat i nálezy Ústavního soudu ze dne 27. 11. 2024 sp. zn. I. ÚS 1933/24, jímž došlo k výraznému posunu úrovně odpovědnosti za trestný čin šíření toxikomanie podle § 287 TrZ při střetu se svobodou projevu. Uvedený nálezy rozšířil prostor pro benevolentnější posuzování polemických vyjádření, jež přispívají, byť provokující formou, k veřejnému diskurzu o podobě drogové politiky. Je však třeba doplnit, že incidence tohoto činu představuje statisticky jednotky řešených osob ročně, kdy v roce 2024 došlo pro tento trestný čin ke stíhání toliko 9 osob a 1 osoba byla řešena v rámci zkráceného přípravného řízení.

Přes stabilní počty nelze odhlížet od významné dynamiky této oblasti kriminality. V tradičních komoditách, které jsou v České republice produkovány a nabízeny k distribuci a prodeji, si zachovává přední postavení metamfetamin a konopí. Konzervativnost uživatelů je dána především oblibou a cenovou dostupností těchto látek. V menším podílu se pak zachovávají tradiční zažité drogy MDMA (extáze) a heroin. Dynamiku však lze zaznamenat v případě drogy kokain, ale též u nových syntetických forem psychotropních a psychomodulačních látek.

5.1. Pervitin (metamfetamin)

Z hlediska struktury kriminality nadále významně převládá výrobní a distribuční síť spojená s abúzem pervitinu (metamfetaminu), a to zejména v podobě drobné nebo organizované produkce metamfetaminu tzv. českou cestou, tedy z prekurzorů dovážených z Polské republiky (která je také zdrojem jódu) a Slovenské republiky. Vedle této produkce, která je typickou pro příhraniční regiony Ústeckého, Královéhradeckého a Moravskoslezského kraje, bylo ovšem v roce 2024 zaznamenáno i rostoucí množství leteckých dovozů z Egypta, a to jak v této destinaci volně prodejných lékových přípravků s obsahem pseudoefedrinu, tak i samotného metamfetaminu (patrně po částečném přesunutí výroby z České republiky), jakož i dovoz

léčivých přípravků obsahujících tyto prekurzory ze Spojených arabských emirátů. V roce 2024 byl v rámci České republiky zhruba zachován počet zajištěných laboratoří, u nichž však byly identifikovány znatelné nižší výrobní kapacity umožňující zásobit tuzemský trh; zpravidla se jednalo o malé domácí kuchyňské laboratoře s produkcí okolo 0,5 kg na jeden výrobní cyklus. Tento jev patrně souvisí se signalizovaným útlumem vývozu metamfetaminu do Spolkové republiky Německo, kdy tamější trh je aktuálně zásobován převážně metamfetaminem vyrobeným v Nizozemském království. Vedle utlumeného vývozu do Spolkové republiky Německo však nadále zůstává zachován vývoz směřující například do Rakouské republiky nebo též do skandinávských zemí. V druhé polovině roku 2024 byl na území Plzeňského kraje dále zaznamenán nelegální dovoz červeného fosforu z Ukrajiny, jehož cena se pohybuje na úrovni cca 2.500 Kč za 1 kg, avšak mimo oficiální trh jako drogová komodita na úrovni cca 10 000 Kč i více za 1 kg. Na území hlavního města Prahy se pak ve sledovaném období vyskytla nová drogová komodita, a to tzv. tekutý pervitin, jehož konečné uživatelské zpracování na standardní krystalický metamfetamin probíhá v běžných domácích podmínkách, avšak se značnými bezpečnostními riziky.

V souvislosti s dovozy prekurzorů z Polské republiky je vhodné zmínit pro příhraniční okresy významnou spolupráci mezi policejními a celními orgány (hlídkami mobilního dohledu). Odhalování a objasňování této činnosti je však logicky závislé na personálních kapacitách těchto složek, které však v řadě případů nejsou dostačující. Metamfetamin přitom přestává být jen relaxační drogou, když k jejímu zneužívání dochází již i v rámci pracovních procesů. V roce 2024 došlo například k vyžádaným policejním kontrolám na pracovištích zaměstnavatelů průmyslové zóny v okrese Rychnov nad Kněžnou souvisejícím s podezřením, že zaměstnanci z Polské republiky protiprávně na tato pracoviště dovážejí a distribuují nelegální látky.

V ojedinělých případech se objevily i problémy s posuzováním léčivých přípravků obsahujících prekurzory podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog, a to i přes stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2022 sp. zn. Tpjn 301/2018, publikované pod č. 3/2022 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní. Například v rámci rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. 9. 2024 sp. zn. 11 Tdo 329/2024 byla zaznamenána obdobná problematika ve vztahu k přípravku *Effedrina Arena* (formálně registrovaným jako léčivý přípravek) obsahujícím pseudoefedrin bez jakýchkoli pomocných látek a patrně bez terapeutického využití, byť závěr o povaze tohoto přípravku jako léčivého nebo prekurzoru však doposud není náležitě expertně podložen. Povahou dovozu léčivých přípravků obsahujících pseudoefedrin se Nejvyšší soud shodně zabýval i v rozhodnutí ze dne 29. 2. 2024 sp. zn. 11 Tdo 85/2024, kdy nadto vyloučil i nalézacím soudem dovozovanou možnost jednočinného souběhu trestných činů dle § 283 TrZ a § 286 TrZ.

5.2. Kokain (benzoylmethylekgonin)

Meziročně došlo k významnému nárůstu objemů dovozu kokainu do Evropy, a to včetně České republiky, kde byl meziročně pozorován skokový nárůst jeho odbytu (přes jinak dlouhodobý rostoucí trend). Tato situace je dána zejména nadprodukcí kokainu v Jižní Americe a saturací českého trhu touto látkou ze zahraničí, nadto se stoupající kvalitou substance (čistotou) na trhu a v neposlední řadě klesající cenou a jeho snadnou dostupností. O masivní nadprodukcí kokainu ve světě a distribuci napříč Evropou svědčí i náhodné záchyty této látky skryté v potravinářském zboží v několika hypermarketových prodejnách. Nadále platí primární trend dopravy a distribuce od stálých dodavatelů usídlených na území hlavního města Prahy, zachyceny však i byly přímé přeshraniční dovozy kokainu ze Slovenské republiky, kam byl původně dovezen z Nizozemského království a Belgického království. Dovážené objemy tohoto narkotika se pohybovaly v množství od mnoha set gramů až po několik kilogramů.

K uvedenému nutno doplnit, že prodej kokainu nebývá často odhalován, a to zejména pro obezřetnost, jak pachatelů, tak zákazníků, rekrutujících se z netypových (bohatších) společenských vrstev oproti množinám běžných uživatelů drog. V rámci tohoto druhu trestné činnosti nadále roste význam nezbytnosti mezinárodní spolupráce, neboť organizované skupiny zaměřující se na tento druh kriminality zpravidla působí na území více států.

5.3. Konopí a konopné deriváty

Vzhledem k vyšší míře společenské tolerance tzv. měkkých drog zažívá konopí a konopné produkty v posledních letech rozmach. V roce 2024 se rozšířil výskyt tzv. CBD konopí legálně obchodovatelného v kamenných obchodech a CBDmatech, kromě toho si ho uživatelé pěstují legálně i pro svou potřebu, na prodej nebo pro výrobu dalších preparátů z konopí vyrobených, jakými jsou kapky, oleje, masti apod. Z důvodů stejné, ne-li vyšší, koncové ceny CBD konopí a derivátů z něj vyrobených velká část nelegálních pěstitelů a dealerů marihuany přešla nebo přechází k tomuto legálnímu konopnému odvětví, byť tento závěr prozatím nelze statisticky ověřit na snížených počtech objasněné kriminality (vzhledem k delšímu časovému odstupu objasňování při potřebě provádění laboratorních expertíz). Přes existenci samostatného trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 Trz tak nadále i u konopí a konopných derivátů bývá hojně zastoupen i postih podle skutkové podstaty trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 TrZ, kam v roce 2024 spadaly i případy pěstíren rostlin konopí, neboť orgánům činným v trestním řízení se dařilo v naprosté většině případů prokazovat, že pachatelé z rostlin konopí vyráběli, popř. chtěli vyrobit marihuanu, hašiš, fénixovy slzy apod.

Za setrvalý je možno označit trend pěstování konopí v domácích podmínkách osamocenými pěstiteli, ovšem vzhledem ke kvalitě semen a dostupným technologiím jsou oproti minulým letům zpravidla dosahovány výtěžky, které svým rozsahem spadají do věcných příslušností KSZ. Pokračuje též trend v pěstování prostřednictvím sofistikovaných a skrytých zařízení – plně technologicky vybavených pěstebních stanů určených pro pěstování v nejrůznějších množstvích (od jednotek až po stovky rostlin). Bohužel ani v roce 2024 nebyl zaznamenán pokrok v dříve prezentovaném záměru vyvinout standardizovanou databázi genotypů jednotlivých kultivarů konopí z hlediska jejich obsahu kanabinoidních látek za účelem jejich porovnání se vzorky DNA z konopí zajištěného při nelegálním pěstování, což by zjednodušilo a zefektivnilo nejen kontrolu a objasňování této oblasti kriminality, ale z pohledu potenciálních pěstitelů by mohlo přispět i na úseku prevence.

Státní zastupitelství se i v roce 2024 aktivně účastnilo diskuzí nad revizí drogové politiky, včetně úvah o dílčí dekriminizaci a legalizaci produkce konopí a konopných derivátů k rekreačnímu užívání, jejichž výsledkem byly návrhy obsažené v komplexní novelizaci trestněprávních předpisů schválených vládou a předložených do Poslanecké sněmovny Parlamentu (sněmovní tisk č. 861/0). Tento návrh má za cíl mj. zavedení skutkové podstaty trestného činu neoprávněného pěstování rostliny nebo houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jiné nakládání s ní pro vlastní potřebu, která by měla zahrnovat nelegální pěstování rostlin konopí a jejich návazné zpracovávání pro vlastní potřebu konzumenta, a to ve vztahu speciality k nynějšímu ustanovení § 283 TrZ, u něhož by rovněž mělo dojít k odpovídající formulační úpravě. Diskutovaná právní úprava liberalizace produkce rekreačního konopí předložena nebyla, lze však do budoucna očekávat, že oblast úpravy tzv. měkkých drog bude zřejmě podrobována dalším politickým diskuzím.

V tomto směru státní zastupitelství apeluje, aby při liberalizaci návykových a psychoaktivních látek byla důsledně zvažována veškerá rizika a negativní sociální jevy spojené s jejich užíváním se snahou tyto doprovodné jevy skutečně účinně regulovat, kontrolovat a kompenzovat; tento požadavek je třeba aktuálně akcentovat nejen v souvislosti se zaznamenaným fenoménem nedostatku psychologické a psychiatrické péče a souvisejícími výskyty agresivních útoků osob s anamnézou užívání návykových a psychoaktivních látek, systémovým nadužíváním psychoaktivních léčiv, podílu dětské populace s frustrační intolerancí a suicidiálními sklony nebo zvýšeným počtem úmrtí v důsledku kombinačního požívání látek (včetně látek legálních), ale též poznatkem, že země s liberálnějšími přístupy k tzv. měkkým drogám v posledních letech přebírají úlohu zdrojových zemí pro evropský trh s nelegálními tzv. tvrdými drogami.

5.4. Semisyntetické a syntetické psychotropní a psychoaktivní látky

Přes útlum produkce opia v oblasti Afghánistánu, který by měl mít potenciálně za následek snížení dodávek heroinu na evropský trh, nebyl ve sledovaném období na území České republiky prozatím zaznamenán trend snížení dostupnosti této látky a její nahrazování syntetickými opioidy (zejména fentanylem), což již několik let lze pozorovat v USA. Záchyty fentanylu a jeho derivátů se takto v prostředí České republiky vyskytovaly zcela ojediněle. Současně na jejím území nebyly detekovány nelegální laboratoře na výrobu této látky, v celé Evropě jich pak bylo zaznamenáno prozatím jen několik. I přes tento pozitivní závěr je však třeba upozornit na rizika vyšší účinnosti semisyntetických a syntetických látek, které mohou odpovídat nejen konkrétním evidovaným případům úmrtí (evidována byla například úmrtí po požití nelegálně opatřeného léčiva Oxykodon, po injekční aplikaci roztoku fentanylu nebo po požití fentanylu v kombinaci s jinými látkami), ale mohou stát i za celkovým statistickým zvýšením podílu registrovaných případů s právní kvalifikací podle § 283 odst. 1, 4 písm. a) TrZ (smrt poškozeného).

Pro rok 2024 se stal signifikantní nastupující trend užívání tzv. NPS (New Psychoactive Substances) a různých derivátů THC. Obecně je ve společnosti pozorován dlouhodobější trend normalizace a tolerance k užívání mnoha dalších módních návykových látek, zejména kratomu, konopí a semisyntetických kanabinoidů. Ve věkové kategorii dětí a mladistvých nadále převládá užívání alternativních produktů ke klasickým cigaretám, jejichž užívání se zdá být dlouhodobě na ústupu. Elektronické cigarety s nejrůznějšími variacemi náplní (tekuté glyceríny, nikotin, semisyntetické kanabinoidy v různých příchutích), vapovací pera s variabilními příchutěmi, ale i další, od roku 2023 regulovaně prodávané nikotinové sáčky, žvýkáci tabák a další pochutiny s obsahem semisyntetických kanabinoidů jsou velmi oblíbenou komoditou. Mnoho z těchto produktů není regulováno a jsou tedy volně dostupné, přestože představují značná rizika nejen pro děti. Kratom (*mitragyna speciosa*) jako jedna z dlouhodobě volně prodejných látek, na rozdíl od mnoha světových států, ve kterých již byla jeho dostupnost omezena či zakázána, čítá již mnoho desítek tisíc pravidelných denních uživatelů na území České republiky, včetně mladistvých i dětí. Strmě rostoucí objem dovozů psychomodulačních látek, primárně pak látky kratom, přitom považuje Celní správa České republiky za jednu z hrozeb, když z výsledků vlastní analýzy vyplývá, že dosažené objemy se neslučují s reálnou spotřebou tuzemského trhu. I s přihlédnutím ke statusu největších dovozců je zjevné, že dovoz je ve skutečnosti ve významném poměru transferován na území jiných členských států Evropské unie (resp. Schengenského prostoru), u nichž by přímý dovoz ze třetích zemí představoval vyšší míru regulace nebo byl zcela zakázán.

Legislativní úvahy o zákazu prodeje ochucených vapovacích per a elektronických cigaret, které byly nastíněny v první polovině roku 2024, však nebyly zákonodárci akceptovány. Naopak v reakci na případy intoxikace a následné hospitalizace došlo nařízením vlády č. 52/2024 Sb.

s účinností ode dne 6. 3. 2024 k zařazení dosud neregulovaných látek hexahydokanabinol (HHC), HHC-acetát, HHC-O a tetrahydrokanabiforol (THCP) do seznamu psychotropních látek. Nařízením vlády č. 176/2024 Sb. pak byly s účinností od 1. 7. 2024 do seznamu psychotropních látek zařazeny další látky, např. hexahydrokanabiforol (HHCP), Hexahydrokanabihexol (HHCH), Hexahydrokanabioktyl (HHC-C8), Hexahydrokanabutol (HHCB), Tetrahydrokanabihexol (THCH), Tetrahydrokanabioktyl (THC-C8), Tetrahydrokanabutol (THCB). Přijatá právní úprava nestandardně toto zařazení látek upravila s dočasnou účinností do 31. 12. 2024 s předpokladem komplexního legislativního řešení, k čemuž došlo později s účinností od 1. 1. 2025 zakotvením zcela nové právní regulace těchto tzv. psychomodulačních látek na základě zákona č. 321/2024 Sb.; zároveň s tím byl do trestního zákoníku zařazen se shodnou účinností i nový trestný čin neoprávněné výroby a jiného nakládání se zařazenými psychoaktivními látkami dle § 286a TrZ. V této souvislosti lze ovšem doplnit, že volené legislativní řešení s popsanou omezenou časovou účinností neshledává státní zastupitelství za systémové vzhledem k základním zásadám časové působnosti trestních norem. Za obdobně problematickou lze považovat i absenci dostatečné legisvakanční lhůty.

5.5. Vývojové trendy ve způsobech páčání drogové kriminality

Vedle shora popsaných typizovaných forem výroby omamných a psychotropních látek z fyzického dovozu prekurzorů a jejich distribuce nutno předně poukázat na narůst trendu **drobných přepravních zásilek obsahujících malá množství omamné a psychotropní látky** ze zahraničí. Jde o průvodní jev částečného přesunu nabídky do virtuálního prostředí, u kterého lze současně zaznamenat i ústup tržišť z prostředí tzv. darkwebu ve prospěch přístupnějších způsobů nabídky (sociální síť Telegram, uzavřená chatovací fóra, ale též surfaceweb za využití sofistikovaného a dynamického krytí přístupových údajů).

Příklad zaznamenané nabídky na veřejně dostupné webové stránce dohledané běžným internetovým vyhledávačem; nabídka se současně týká i nově zaznamenané látky pod označením tekutý pervitin určený k další úpravě v domácích podmínkách. Vyloučit však nelze ani podvodný charakter e-shopu.

V roce 2024 se v rámci trestních řízení vedených v Belgickém království, Nizozemském království a Francouzské republice podařilo například dešifrovat komunikační platformu SkyECC. Ze získaných dat, která byla důkazně použita i v trestních řízeních na území České republiky, pachatelé zcela otevřeně komunikovali o drogách, byly obsaženy i fotografie omamných a psychotropních látek. Rostoucí trend byl zaznamenán také ve vývozu návykových látek v zásilkách z České republiky, kdy tato činnost má prozatím silné napojení zásadně na pohyb v prostředí darkwebu.

S nárůstem virtuální komunikace mezi distributory a odběrateli a s tím spojenou anonymitou a jednodušší dostupností trhu (především prostřednictvím v zahraničí provozovaných serverů) stoupá i využívání běžné poštovní, letecké nebo nákladní přepravy k přepravě drog. Formu přeshraničních objednávek a zásilek využívají převážně mladí lidé, často studenti, kdy nejvíce zadržovaných poštovních zásilek bylo odesláno z Nizozemského království leteckou nebo nákladní dopravou. S ohledem na celkové obraty běžných zásilek není jakákoliv náhodná či plošná kontrola celní správy realizovatelná a efektivní. Sledovaná taktika je proto zaměřena na vytipování zásilek a jejich další trasování. Odhalování i následné dokazování je v závislosti na volené míře sofistikovanosti velice komplikované, zatížené nejen potřebou aktivní součinnosti s příslušnými spedičními subjekty, ale též potřebou realizace operativně pátracích úkonů, zajištění a analýzy komunikačních údajů, ale též trasováním finančních toků, často za využití mimobankovních platforem nebo kryptoměnových tržišť. Drogová trestná činnost bývá přitom velmi dobře organizována, pachatelé používají speciální šifrované komunikační aplikace, přičemž i politické prostředí inklinující k citlivějšímu posuzování ochrany soukromí vytváří prostředí znemožňující jejich odhalení. Komplikujícím faktorem bývá také množství výsledků svědků z řad koncových odběratelů, tedy osob zpravidla na drogách závislých, které se stávají nedostupnými pro soudní stadium řízení nebo nevěrohodnými pro jejich opakované změny výpovědí. Naopak nutnost laboratorního zkoumání vzorků látek u odborů kriminalistické techniky a expertiz PCR vede k systémové nemožnosti vedení zkráceného přípravného řízení i ve skutkově a právně jednoduchých případech drogové kriminality a ve vyšetřování, včetně vyšetřování vazebních, způsobuje časové prodlevy.

Meziročně byl zaznamenán i nárůst počtu **neoprávněné (falzifikované) preskripce léčiv** obsahujících účinnou látku v podobě omamné či psychotropní látky, tedy receptů vystavených lékaři na osobní údaje osob, které nejsou jejich pacienti nebo na osobní údaje pacientů bez jejich vědomí a mimo jejich zdravotní anamnézu, popř. jejich přímý odběr na tzv. žádanky, s následnou úplatnou distribucí ve prospěch osob na těchto léčivech závislých. Tato léčiva zahrnovala široké spektrum účinných látek, např. zolpidem (Zolpidem, Hypnogen, Stilnox), alprazolam (Neurol, Lexaurin), klonazepam (Rivotril) či sufentanil. Nebezpečným trendem byla zaznamenaná činnost organizovaných skupin se zapojením zdravotníků a farmaceutických pracovníků v lékárnách. Rozsáhlým byl i objasněný případ nelegálního prodej léčiv s obsahem látek oxycodon (Oxycontin) fentanyl (Lunaldin), klonazepam (Rivotril) a benzodiazepin (Xanax) pachatelem, který si léčiva nechával předepisovat v různých zdravotnických zařízeních.

U tohoto mechanismu drogové kriminality nabývá na významu především opakovaně odbornou veřejností kritizované systémové nadužívání léčiv, včetně léčiv obsahujících psychoaktivní látky, která jsou mnohdy předepisována nejen dospělým, ale v neposlední řadě i dětské školní populaci pro přetrvávající poruchy psychického rázu (deprese, úzkosti) v důsledku negativních situačních odrazů. Enormní spotřeba těchto léčiv se nutně odráží v jejich širší přístupnosti a méně efektivní kontrole preskripce, což vytváří podmínky pro dlouhodobé a rozsáhlé nelegální aktivity spojené s nedovoleným obchodováním s nimi. Trendem u uživatelů je i mísení mnoha psychoaktivních látek, přičemž se zpravidla jedná o látky, které nepatří do skupiny substancí se stejným účinkem. I v této souvislosti byla identifikována řada úmrtí osob v důsledku požití kombinace stimulačních látek, opiátů a léčiv.

Mimořádným problémem je nadále **zneužívání návykových látek ve věznicích**, což vyplývá nejen z poznatků z výkonu působnosti trestní, ale též z poznatků z působnosti netrestní (dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech, kde je vykonáván trest odnětí svobody a vazba). Z pronášených drog se typicky jedná o metamfetamin, kanabinoidní látky, ale také o léčiva s psychoaktivním účinkem (typicky Tramadol), zachyceny byly ale i látky heroin, lyrica,

baclofen nebo HHC. I nadále přitom platí, že se relativně daří organizovanou drogovou trestnou činnost ve věznicích odhalovat a postihovat, přestože je to v rámci specifického vězeňského prostředí poměrně obtížné, a to nejen vzhledem k distribuci látek z pracovišť mimo věznici, absenci součinnosti odsouzených osob, ale též nutnosti překlada telefonních hovorů, kdy odsouzení při vědomí monitoringu případně využívají své znalosti jiných jazyků (např. romština). I v roce 2024 v této oblasti došlo k objasnění několika skupinových věcí.

5.6. Kriminalita spojená s látkami s hormonálním účinkem

Relativně samostatnou kapitolou je trestná činnost související s prodejem anabolických steroidů, tedy látek s hormonálním účinkem, která bývají běžně osobně distribuována v některých posilovnách nebo, shodně jako v případě omamných a psychotropních látek, na základě objednávek ve virtuálním prostředí při využití přepravních zásilek. I v těchto případech se celní správa v postavení policejního orgánu snaží soustředit na organizovanou činnost ve vyšších patrech distributorské hierarchie.

V roce 2024 se v rámci společného vyšetřovacího týmu s Polskou a Slovenskou republikou podařilo realizovat trestní věc s označením Umbrella. V Polské republice působící společnost Umbrella distribuovala své produkty jak drobnějším zákazníkům v České republice (a dále po celé Evropě), tak zároveň plnila velkosklady na Slovensku, odkud pak část zboží putovala opět do České republiky. Ač byli čeští pachatelé menšími odběrateli a následnými distributory, přesto po dobu několika let rozesílali zásilky s výnosy v řádech milionů korun. Vyšetřování přitom naznačilo deficit v regulaci obchodování s doplňky stravy pro sportovce. Pachatelé – vedle identifikovaných látek s hormonálním účinkem (zařazených na příslušný regulační seznam) – dále prodávali neregulované látky označené Světovou antidopingovou agenturou (WADA) za doping a dále neschválené doplňky stravy, jejichž nezávadnost byla velmi pochybná. Při absenci specifických skutkových podstat byl prodej těchto ostatních látek podřazen pod trestný čin neoprávněného podnikání podle § 251 TrZ, což se ovšem do budoucna nejeví zcela přiléhavé a systémové i vzhledem k vyšším zdravotním rizikům, a tedy vyšší společenské škodlivosti tohoto jednání.

6. Trestná činnost v dopravě

Podle statistik PČR bylo ve sledovaném období roku 2024 registrováno celkem 5 902 případů kategorizovaných jako dopravní nehody v úmyslné i nedbalostní formě zavinění (oproti 6 111 případům v roce 2023), dále 7 801 případů kategorizovaných jako ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 TrZ bez způsobení nehody (oproti 8 716 případům v roce 2023) a 11 992 případů kategorizovaných jako maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 TrZ nehospodářského charakteru (oproti 13 393 případům v roce 2023). Tyto statistické údaje registrované kriminality lze však pokládat za významně zkreslené a toliko orientační, neboť skutková podstata § 337 TrZ pokrývá i jiné způsoby závadového jednání než řízení vozidel přes uloženou sankci nebo trest zákazu činnosti, typicky například početně významné nenastoupení do výkonu trestu odnětí svobody nebo různé formy maření uložených trestů zákazu pobytu, odnětí svobody či výkonu vazby [pro srovnání lze poukázat, že Ministerstvo dopravy v rámci svých vedených statistik za rok 2024 uvádí u trestného činu obecného ohrožení pod vlivem návykové látky dle § 274 TrZ zhruba odpovídající počet 7 775 případů, avšak u trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) TrZ se již jedná o řádově odlišnou hodnotu 3 638 případů]. Uvedené kategorizace pak naopak nemusí zahrnovat závadová jednání spadající pod další skutkové podstaty trestných činů

s využitím vozidla coby nástroje, typicky případy najíždění či vybrždění kvalifikovaného jako vydírání podle § 175 TrZ nebo násilí proti úřední osobě podle § 325 TrZ v obdobných případech útoků směřovaných proti příslušníkům bezpečnostních sborů nebo újezdů před hlídkou dopravní kontroly. Z pohledu registrované kriminality lze alespoň konstatovat meziroční poklesy u všech shora vymezených kategorií v rozsahu 3,4 – 10,4 %.

Významně zastoupeným v dané oblasti nadále zůstává trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 TrZ), pro který bylo ve sledovaném období roku 2024 stíháno nebo řešeno v rámci zkráceného přípravného řízení celkem 10 037 fyzických osob (v roce 2023 se jednalo o 10 901 osob). Přestože tento trestný čin postihuje i jiná jednání, z analytických poznatků plyne, že zásadně tento trestný čin dopadá na řízení silničního motorového vozidla po předchozím vědomém požití návykové látky. Z návykových látek nadále poměrově převládá alkohol a metamfetamin. V aplikační praxi již v posledních letech nejsou signalizovány problémy se stanovováním hranic způsobilosti pro řízení motorového vozidla v souvislosti s jinými návykovými látkami než alkoholem, kdy je respektováno stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2020 sp. zn. Tpjn 300/2020, publikované pod č. 2/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

V roce 2024 ovšem došlo ke zjištění roztržičnosti přístupu soudů i státních zastupitelství v otázce relevance a úpravy hodnot při orientačním vyšetření na ovlivnění alkoholem prostřednictvím analyzátorů dechu. Judikatura Nejvyššího soudu ve shodě s právní doktrínou i nadále setrvává na ustáleném názoru, že podle poznatků lékařské vědy není žádný, tedy ani nadprůměrně disponovaný řidič motorového vozidla, schopen bezpečně řídit motorové vozidlo, dosáhne-li hladina alkoholu v jeho krvi nejméně 1,00 g/kg. Hodnota toxického množství alkoholu v těle platí univerzálně (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2007 sp. zn. 5 Tdo 874/2007, publikované pod č. 26/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní), přičemž od této hodnoty není důvod cokoli paušálně odečítat (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2017 sp. zn. 7 Tdo 1382/2017).

7. Enviromentální kriminalita

Podle statistik PČR bylo ve sledovaném období registrováno celkem 294 případů trestných činů zařazených do Hlavy VIII zvláštní části TrZ, což představuje mírný meziroční nárůst o 29 případů (cca 10,9 %); tato kriminalita ve sledovaném období představovala naprosto zanedbatelný 0,17% podíl z celkové registrované kriminality. Z hlediska struktury registrované

**0,17 %
registrované
kriminality**

kriminality je ovšem nutné doplnit, že dlouhodobě zásadním poměrem v této oblasti převládají trestné činy související s týráním zvířat a nevhodnou péčí podle § 302 až § 303 TrZ, na které v roce 2024 připadalo 196 registrovaných případů (cca 66,7 %), a dále trestný čin pytláctví podle § 304 TrZ s 42 registrovanými případy (cca 14,3 %). Z hlediska počtu a struktury objasněné kriminality lze v podrobnostech odkázat na přiložené tabulky č. II/9 a č. II/9a. Ke statistickým datům je nutno nicméně přistupovat s maximální obezřetností, kdy absenci vyššího počtu stíhané trestné činnosti na úseku ochrany životního prostředí nelze interpretovat pouze jako neobjasněnou trestnou činnost nebo jako trestnou činnost latentní, ale je třeba tato data vnímat jako výseč z celkového množství zásahů státu ve věcech životního prostředí vzhledem k souběžně zajišťované ochraně životního prostředí a jeho složek prostřednictvím mechanismů správního trestání.

7.1. Trestné činy proti životnímu prostředí

Pokud se jedná o trestnou činnost proti životnímu prostředí v užším smyslu, pak v rovině objasněné kriminality převládá trestný čin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 TrZ, pro který bylo stíháno 19 osob (oproti 23 osobám v roce 2023) a trestný čin neoprávněného nakládání s odpady podle § 298 TrZ s celkem 5 stíhanými osobami (oproti 10 osobám v roce 2023). Výskyt ostatních trestných činů spadajících do užšího rámce závadového jednání směřujícímu proti životnímu prostředí jako celku byl jinak zcela ojedinělý, což z hlediska relevance vylučuje možnost dalšího statistického či zobecňujícího hodnocení. Z pohledu evidovaných případů lze nicméně trendově poukázat především na přetrvávající kriminalitu v oblasti odpadového hospodářství, zejména nelegální dovoz odpadů ze zahraničí s falzifikací dovozní dokumentace a dále ochrany vodních zdrojů.

U tohoto typu trestné činnosti je nutné poukázat na vysokou míru latence, kterou lze přisuzovat systémovým nedostatkům kontrolních mechanismů, zejména v oblasti nakládání s odpady. Vybírání poplatků za ukládání odpadů či za jejich vypouštění do povrchových vod totiž stát svěřil soukromým subjektům, u nichž však není schopen zajistit adekvátní průběžné monitorování činnosti či důslednou kontrolu, která by nebyla založena pouze na formálním ověření výkaznictví, často pro účely páchaní trestné činnosti zkresleného nebo dokonce falzifikovaného. Nedostatečným se jeví i nastavený systém správních i trestních sankcí, který neodpovídá potenciálním výnosům z této trestné činnosti; ostatně za systematicky problematické lze označit i porovnání trestních sazeb za spáchání trestného činu neoprávněného nakládání s odpady podle § 298 odst. 1 TrZ (s újmou na životním prostředí pravidelně v řádu vyšších milionů Kč) oproti postihu za trestný čin týrání zvířat podle § 302 odst. 1 TrZ. Nelze nezmínit i praktické problémy s objasňováním a dokumentací tohoto druhu trestné činnosti, kdy povinnost orgánů činných v trestním řízení důkazně odpad ohledat a znalecky posoudit je funkčně spojena s návaznou povinností vyřešit další osud takto ohledaného odpadu (ne-li dokonce zajistit jeho řádnou likvidaci namísto pachatele). Ohledně skutkové podstaty trestného činu poškození vodního zdroje podle § 294a TrZ pak byly v roce 2024 evidovány případy vypouštění odpadních vod nebo znečištění toků neznámou látkou s úhynem ryb. Ve valné většině však došlo k odevzdání věci k projednání přestupku či jejímu odložení z důvodu nezjištění pachatele. Praxe ukazuje, že zatímco trestní postih vyžaduje vyšší míru důkazního standardu (a to i v otázce zavinění ve formách alespoň hrubé nedbalosti), ve správním řízení může v obdobných případech postačovat nedbalost či může nastupovat prvek objektivní odpovědnosti (např. vlastníka určitého vodního díla). Příklad organizované nelegální přeshraniční přepravy, u kterého byl zřízen společný vyšetřovací tým se Slovenskou republikou a Italskou republikou, pak poukázal, že objasňování a dokumentaci této organizované, dlouhotrvající a rozsáhlé kriminality s republikovým a zahraničním přesahem spadá do působnosti územních odborů PČR, kde je případem zpravidla pověřen jediný zpracovatel; naproti tomu ve Slovenské republice je zřízen celorepublikový útvar úzce se specializující na trestnou činnost proti životnímu prostředí.

Z pohledu této oblasti je vhodné zmínit i rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2024 sp. zn. 6 Tdo 827/2024, vydané v ukončeném trestním případě nelegálního dovozu 372,82 tun drcených pneumatik (deklarovaných jako granulát, obsahující však kovové součásti a až metrové kusy pneumatik) ze Spolkové republiky Německo, které byly vloženy bez dalšího využití do jámy vzniklé po těžbě kameniva. V citovaném rozhodnutí Nejvyšší soud odmítl validitu dokumentů vystavených německou společností a deklarujících předmětný materiál jako výrobek, když toto bylo v příkrém rozporu se závěry ohledání, a dále především připustil zbytnost vypracování znaleckého posudku k otázce dováženého materiálu coby odpadu, když

soudy vyšly z dostatečných vyjádření odborných úřadů a dalších důkazů. Uzavřel, že pokud mimotrestní normy, na které vymezené skutková podstata § 298 TrZ odkazuje, vůbec nepřipouští, že by k přeshraničnímu transportu odpadu mohl příslušný orgán udělit souhlas či by bylo možno takový transport u něj oznámit, pak takový přeshraniční převoz je vždy realizován bez oznámení či souhlasu příslušného orgánu.

Zvlášť se lze zmínit i o dalším vývoji medializovaného případu kyanidové havárie na řece Bečvě z roku 2020. Jak bylo referováno již v minulých zprávách o činnosti, po podání obžaloby na fyzickou a právnickou osobu pro trestné činy poškození a ohrožení životního prostředí (§ 293 TrZ) a neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami (§ 299 TrZ) Okresní soud ve Vsetíně fyzickou osobu zprostil obžaloby podle § 226 písm. b) TrŘ a věc obžalované právnické osoby usnesením podle § 222 odst. 2 TrŘ postoupil České inspekci životního prostředí za účelem posouzení činu coby přestupku. V této souvislosti nutno doplnit, že Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozhodnutími ze dne 27. 11. 2024 podle § 265 trestního řádu zamítl odvolání i stížnost iniciované ze strany státního zástupce, čímž aproboval závěr, že původcem havárie na řece Bečvě bylo pochybení na straně obžalované právnické osoby, nepodařilo se však prokázat, které konkrétní jednání nebo opominutí a jakých konkrétních zaměstnanců zapříčinilo finální únik kontaminovaných vod do říčního toku. Trestním řízením tak byly spolehlivě prokázány skutkové okolnosti, které vedly ke vzniku škodlivého následku na životním prostředí, soudy však neshledaly dostatek důkazů pro vyvození trestněprávní odpovědnosti vůči oběma obžalovaným. Je ovšem vhodné doplnit, že v roce 2024 byli k další podané obžalobě uznáni vinnými i zaměstnanec vodoprávního úřadu, velitel zásahu Hasičského záchranného sboru a úřednice správního orgánu pro trestný čin maření úkolu úřední osoby z nedbalosti podle § 330 odst. 1 TrZ. Tato druhá trestní kauza ukázala, že důkazní nouze ve věci kyanidové havárie byla způsobena nedbalostním jednáním složek, které měly nést klíčovou odpovědnost za shromažďování důkazů v prvotní fázi šetření havárie, a dále skutečnost, že ke vzniku havárie (mimo jiné) přispěl i neodborný výkon státní správy, jehož důsledkem bylo nezákonné povolení rizikové stavební úpravy v provozovně původně obžalované právnické osoby.

Strukturální vývojový trend byl v roce 2024 zaznamenán u trestného čin **neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami** (§ 299 TrZ), kdy vedle typových případů odchyty dravců z volné přírody za použití nástražné pasti s živou návnadou nebo neoprávněného opatření a přechovávání 71 ks sošek ze slonoviny bez příslušných dokladů prokazujících původ těchto předmětů došlo k objasnění i několika rozsáhlých a na sobě nezávislých nelegálních obchodů. Za nejrozsáhlejší lze v tomto směru označit ilegální mezinárodní obchod s chráněnými druhy živočichů (zejména opicemi), k jehož úspěšnému objasnění a dokončení přispěl nejen zřízený společný vyšetřovací tým se Slovenskou republikou, ale též kvalitní spolupráce s proškolenými pracovníky Generálního ředitelství cel. Rozsáhlejší případy představovalo i zajištění živých opic (kosmanů a tamarinů) a neživých exemplářů želv v rámci objektu farmy nebo objasněný nelegální chov dravců (krahujec, pušтік, jestřáb, poštolka, luňák) a dalších druhů chráněného volně žijícího ptactva.

7.2. Týrání zvířat a nevhodná péče o zvířata

Pro trestný čin **týrání zvířat** dle § 302 TrZ bylo v roce 2024 stíháno 48 osob (oproti 42 osobám v roce 2023) a u dalších 6 osob (oproti 3 osobám v roce 2023) bylo konáno zkrácené přípravné řízení. Tyto počty zůstávají relativně stabilní, a lze tak hodnotit, že v souvislosti s přijetím nové právní úpravy (zákon č. 114/2020 Sb.) nedošlo k výrazné změně v incidenci této kriminality. Ve struktuře kriminality nebyly zaznamenány vývojové trendy, kdy se zpravidla jedná o nástrahy čelistových pastí, nástrahy otrávených návnad (karbofuranu) nebo postřelení

či zastřelení zvířat vzduchovými zbraněmi, většinou domácích koček nebo psů. Častou příčinou tohoto závadového jednání jsou sousedské spory nebo případy spojené s týráním osoby žijící ve společné domácnosti, kdy se agrese pachatelů obrací jak vůči lidem, tak vůči zvířatům v zájmovém chovu. V menší míře se pak objevují i případy zjevně excesivního chovu zvířat v nevyhovujících klecích bez přístupu ke zdroji vody a potravy. Ojediněle se pak vyskytl případ postřelení volně žijícího orla mořského brokovou zbraní, otrávení kriticky ohroženého luňáka červeného (zde již ovšem v intencích trestního činu dle § 299 TrZ), ale též případ výrazně excesivně surového jednání zaměřeného proti chovaným myším (opakované usmrcení zlomením vazů pravítkem, ubodání kružítkem, podříznutí jídelním nožem a zmáčknutím hrdla) ze strany nezletilé osoby, která si své jednání natáčela na mobilní telefon. V roce 2024 rovněž probíhalo trestní řízení týkající se organizovaného pořádání nelegálních psích zápasů pachateli z celého území České republiky, kteří zápasy dojednávali a organizovali přes neveřejná internetová fóra.

Pro nově upravený trestný čin **chovu zvířat v nevhodných podmínkách** dle § 302a TrZ bylo v roce 2024 stíháno 7 osob (oproti 4 osobám v roce 2023), když zkrácené přípravné řízení se nekonalo proti žádné osobě (oproti 1 osobě v roce 2023). Lze konstatovat, že u tohoto trestného činu jsou nadále evidovány pouze jednotky případů, a to i přes zaznamenanou vyšší aktivitu některých neziskových organizací zaměřujících se na monitoring ve velkochovech hospodářských zvířat a na jatkách. Citované ustanovení je aplikováno nejen na provozování chovných stanic (tzv. množíren), které jsou specifickým druhem nelegálního podnikání umožňujícího snadný zisk. Dopadá i na zájmové chovy, ve kterých má nejčastěji podobu hrubého zanedbání péče o hospodářská zvířata, objevuje se však i úmyslné způsobování útrap hospodářským zvířatům spočívající v jejich bití nebo kopání. V roce 2024 byl signalizován i ojedinělý případ chovatele dobytka, který měl zvířata během povodní v září 2024 ponechat v záplavové oblasti a nepřemístit je včas do bezpečí. Soudy ve vhodných případech pachatelům ukládají trest zákazu držení a chovu zvířat; je zřejmé, že jde o užitečný nástroj pro potírání této trestné činnosti s výrazným preventivním prvkem.

8. Extremismus a kriminalita páchaná z nenávistných pohnutek

8.1. Obecně

Zpráva o extremismu a předsudečné nenávisti na území České republiky v roce 2024 zdůrazňuje, že loňský rok s sebou přinesl v oblasti radikalizace a terorismu nové trendy, které bezpečnostní složky zaměstnávaly více než tradiční extremistické či xenofobně populistické subjekty. Jednalo se o individuální radikalizaci nezletilých a mladistvých často bez vazby na konkrétní ideologii, dále pak diverzní působení s přispěním cizí státní moci a šíření poplašných zpráv s cílem dílčí destabilizace společnosti nebo narušení chodu státních institucí. Tradiční pravicově a levicově extremistické subjekty se naopak výrazně veřejně neprojevovaly, především z důvodu nenalezení vhodných mobilizačních témat, která by aktivovala nové příznivce. Domobranecká uskupení uspořádala několik setkání, nadále ovšem představovala personálně velmi limitovanou a uzavřenou subkulturu s naprosto minimálním dopadem na společnost. Pokračovala produkce médií šířících nenávistné předsudky, které obsahově zapadaly do obecnějšího rámce, především šíření prokremelského narativu. Z hlediska náboženského extremismu byly registrovány pouze jednotlivé případy radikalizace. Rizikovými faktory zůstává dění na Blízkém východě a v dalších regionech Afriky a Asie a šíření islamistické propagandy online. Dříve progresivní antisystémové hnutí postupně ztrácelo na významu. Významnou roli přitom sehrál zájem orgánů činných v trestním řízení o nezákonné projevy některých jeho představitelů.

Předsudečná trestná činnost nedoznala z hlediska způsobu páčání zásadních změn. Nejčastějším cílem jsou Ukrajinci, Romové, Židé a Rusové. V oblasti předsudečné nenávisti se tak nadále negativně projevuje pokračující ruská agrese na Ukrajině a velké množství ukrajinských uprchlíků v České republice. Významnou roli při postupu aplikační praxe nadále plní stanovisko NSZ k vybraným trestněprávním aspektům schvalování ozbrojených akcí v souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině ze dne 2. 3. 2022 sp. zn. 1 SL 117/2022, které mimo jiné přehledně definuje hlediska, která by měla být hodnocena při posuzování nenávistné trestné činnosti. Obdobný přístup byl zvolen i krátce po zahájení aktuálního palestinsko-izraelského konfliktu agresí hnutí Hamás na území Izraele dne 7. 10. 2023. Na možnou trestnou činnost generovanou v souvislosti s tímto konfliktem reagovalo NSZ stanoviskem ze dne 30. 11. 2023 sp. zn. 1 SL 732/2023, v němž vedle historických a politických souvislostí poukázalo na zásadní trestněprávní aspekty, které je nezbytné zvažovat při posuzování nenávistných projevů vůči kterékoli ze stran palestinsko-izraelského konfliktu.

Trestné činy byly v roce 2024 často páčány v kyberprostoru, kde pachatelé využívají určité domnělé anonymity a mnohdy se trestné činnosti dopouštějí nenávistnými komentáři vůči určité skupině obyvatelstva, a to v takové intenzitě, že jejich jednání má trestněprávní důsledky (zpravidla postih pro přečin podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 trestního zákoníku). Typicky jde o nenávistné výroky na internetu např. vůči Romům a homosexuálům. Zaznamenané nenávistné projevy v roce 2024 směřovaly také vůči ukrajinskému obyvatelstvu a ojediněle i vůči Palestincům v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na Blízkém východě.

V závěru roku 2023 a počátkem roku 2024 zřetelně narostla předsudečná trestná činnost vůči studentům či pedagogům Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, ale rovněž obecněji vůči lidem s vysokoškolským vzděláním, a to v souvislosti s bezprecedentním útokem na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze dne 21. 12. 2023. Existence radikálních online komunit, výskyt explicitních násilných projevů i exhibice násilí obecně může být jedním z důvodů častějších incidentů spojených s výhrůzkami násilím ve vzdělávacích zařízeních zaznamenaných právě v uplynulém roce. Upozornění na případně riziková jednání (a to i ze strany dětí mladších 18 let) je pro včasná a obvykle preventivní opatření zásadní. Velmi často u těchto případů totiž u jedinců absentuje předchozí vazba na konkrétní ideologii nebo dlouhodobější názorové ukotvení, naopak velmi výrazně se objevuje fascinace násilím. Zaznamenan byl však i případ vazebně stíhaného mladistvého, který se na internetu prezentoval jako představitel skupiny *Mordwaffen Division*, vyzýval k vraždění homosexuálů, Romů a muslimů, zveřejňoval například i návody na domácí výrobu výbušnin; jeho jednání je kvalifikováno jako provinění založení, podpory a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka podle § 403 odst. 1, 2 písm. a) TrZ a provinění podpory a propagace terorismu podle § 312e odst. 1 alinea první, odst. 4 písm. a) TrZ. I případná ideologická radikalizace dětí, mladistvých či mladých dospělých prostřednictvím sociálních sítí a komunikačních platform, zejména jedná-li se o jedince vrstevníky nepřijímané, může v budoucnu představovat rizika.

8.2. Poznatky k předsudečné nenávisti

Tendence charakteristické pro vývoj trestné činnosti spáchané z rasových, národnostních nebo jiných nenávistných pohnutek vyplývají z tabulek č. II/5 a č. II/5a. V roce 2024 došlo k meziročnímu nárůstu počtu osob stíhaných a řešených v rámci zkráceného přípravného řízení pro trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek na 159 osob (oproti 121 osobám v roce 2023).

V důsledku války na Ukrajině docházelo nejen k výskytu již v úvodu zmíněných trestných činů zaměřených proti Ukrajincům, když nárůst byl evidován i u trestných činů namířených proti Velvyslanectví Ruské federace. V souvislosti s teroristickým útokem hnutí Hamás na Izrael a navazujícím izraelsko-palestinským ozbrojeným konfliktem se mírně zvýšil počet nenávistných verbálních útoků, jak vůči Palestincům, tak Židům. Přitom lze zmínit rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 8. 2024 sp. zn. 6 As 85/2024 a ze dne 28. 8. 2024 sp. zn. 1 As 15/2024, jež se týkaly shromažďovacího práva a posouzení hesla „From the river to the sea Palestine will be free“, která jsou rovněž významná z hlediska ochrany svobody projevu. Samotný obsah kriminálně závadových verbálních projevů je v zásadě neměnný. Pachatel často svými výroky především obhájí vlastní, mnohdy neúspěšnou, životní situaci (narativy v podobách „berou nám práci“, „kvůli nim je vše drahé“, „oni mají privilegia“) nebo obavy plynoucí ze stereotypizace závadových jednání (narativy v podobě „budeme je zabíjet a ochráníme tak naše lidi“ nebo „když oni můžou zabíjet naše lidi, budeme zabíjet my je“ apod.); nezřídka pak pachatel projevy směřuje proti různým skupinám osob (např. antisemitské a protiukrajinské).

V roce 2024 došlo k vyššímu výskytu nenávistných projevů zaměřených proti komunitě LGBTQ+, a to v přímé souvislosti s konáním festivalu a duhovým průvodem LGBTQ Brno Pride Week 2024 v Brně ve dnech 18. – 25. května 2024, zejména prostřednictvím příspěvků, jež byly k tomuto festivalu postupně zveřejňovány na různých sociálních sítích a komunikačních platformách. Stejně jako v minulých letech ani v roce 2024 nedošlo k rasově (či jinak předsudečně) motivovaným útokům, jimiž by byla způsobena smrt. Zaznamenány však byly závažné případy spojené s fyzickým násilím, ať se již jednalo o napadení dvou Ukrajinců v provozovně s rychlým občerstvením z důvodu jejich národnosti nebo též medializované reakce romské menšiny na úmrtí Roma po potyčce na Brněnské přehradě spočívající ve fyzickém napadení Ukrajinců na zahrádce restaurace v Brně.

8.3. Poznatky k činnosti dezinformační a antisystémové scény

I v roce 2024 přetrvávala roztržičnost dezinformační a antisystémové scény. Tématem zůstává agrese Ruské federace vůči Ukrajině, přičemž je zejména populisticky rozporována materiální či finanční pomoc České republiky. Dalším tématem byly volby amerického prezidenta a opakovaný narativ o ukradených volbách či samotné rozbroje mezi představiteli této scény. Nadále platí, že tato scéna není prozatím centrálně ovládána, opakovaně se však příznivci těchto uskupení svolávají k ad hoc akcím přes sociální sítě, přičemž aktivizaci těchto skupin lze očekávat před volbami do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR na podzim roku 2025.

Trend zaznamenaný v roce 2023 spočívající v odmítání respektovat legitimitu České republiky oslabil. Pokračoval nápad podání osob označujících se za tzv. legitimní věřitele, nicméně v meziročním srovnání se nejednalo o podání kvalitativně odlišná, kdy se jedná o (jinak právně zcela irelevantní) příkazy ke splnění povinností s odkazy na nevypořádané nároky vůči České republice a jejím představitelům. Nezřídka pak tato podání obsahují výhrůžky a konfrontační formulace. Jakkoliv jsou skupiny tzv. suverénních občanů nadále činné, nebylo zaznamenáno vážnější narušování činností úřadů a soudů, přičemž se zdá, že příslušní představitelé veřejné moci (zejména policisté) zvládají obstrukční praktiky těchto osob překonávat. V této souvislosti jsou významné i reakce orgánů činných v trestním řízení, kdy v roce 2024 došlo k pravomocnému odsouzení a potrestání již 6 z celkových 7 osob stíhaných pro násilné vniknutí do jednací síně Městského soudu v Praze a narušování soudního jednání, jakož i k podání obžaloby na 15 osob vystupujících jako členové či příznivci Společenství legitimních věřitelů České republiky v souvislosti s jejich společným úmyslným narušováním soudního jednání u Krajského soudu v Hradci Králové. V hodnoceném období byla státními zástupci řešena

i podání členů náboženského hnutí AllatRa namítajících dehonestaci členů tohoto hnutí ze strany médií a politických představitelů, což však nebylo shledáno relevantním z pohledu práva trestního.

Z judikatorního hlediska je vhodné zmínit usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2024 sp. zn. 8 Tdo 161/2024, které se týkalo přečinu šíření poplašné zprávy podle § 357 odst. 1 TrZ v podobě šíření dezinformací, na které ovšem bylo reagováno nálezem Ústavního soudu ze dne 11. 3. 2025 sp. zn. I. ÚS 1927/24. Ústavní soud vymezil korektiv, kdy při posuzování, zda určitý projev naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu šíření poplašné zprávy, musejí orgány činné v trestním řízení zohlednit, zda jde o projev politické povahy. Politická povaha projevu, resp. jeho politický kontext totiž nasvědčuje, že se projev blíží spíše názorovému soudu (chráněnému čl. 17 Listiny základních práv a svobod), nežli skutkovému tvrzení, a jako takový jej zásadně nelze označit za pravdivý či nepravdivý.

8.4. Poznatky k teroristickým trestným činům

V oblasti trestných činů teroristického charakteru bylo v roce 2024 vedeno trestní řízení ve 24 věcech (v roce 2023 šlo o 25 věcí), z čehož 11 je ve fázi prověřování a v 13 věcech probíhá vyšetřování, případně řízení před soudem.

Zpravidla se jedná o verbální trestné činy v podobě vyhrožování teroristickým útokem (§ 312f TrZ) nebo jeho schvalování (§ 312e TrZ). Pachatelé jsou zpravidla jedinci bez organizačního propojení s jinými osobami, kteří nepřipustnou kritikou situačně reagují na informace publikované veřejnými sdělovacími prostředky nebo na sociálních sítích. Zaznamenány tak byly případy zveřejnění příspěvků na sociální síti Facebook obsahující výzvy k útokům na kritickou infrastrukturu, ústavní instituce a činitele České republiky, resp. výzvy k útokům na vládu a poslance České republiky a redakci zpravodajského kanálu, a to bez jakéhokoliv prokázaného organizovaného napojení nebo aktivit jmenovaných směřujících, byť vzdáleně, k realizaci jimi prezentovaných cílů.

Opětovně je v této souvislosti vhodné upozornit na potenciální postih těchto verbálních internetových projevů, které materiálně patří spíše do oblasti předsudečné nenávisti. Desítky případů takového schvalování se vyskytly již po teroristickém útoku na Novém Zélandě v březnu 2019. U těchto trestných činů je pravidelně aplikováno mimořádné snížení trestu odnětí svobody upravené v § 58 TrZ, což je ovšem principiálně nežádoucí. Řešení se tak nabízí v případné legislativní revizi, která již ostatně aktuálně v dané oblasti probíhá (sněmovní tisk č. 861).

Naopak z hlediska případů teroristických trestných činů v užším (faktickém) smyslu je vhodné zmínit odsouzení fyzické osoby k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání 21 let za zvlášť závažný zločin teroristického útoku podle § 311 odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a), b) TrZ v souvislosti s jejím působením v ozbrojených silách tzv. Doněcké lidové republiky v letech 2016 až 2020; usnesením Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2024 sp. zn. 3 Tdo 506/2024 bylo v této věci odmítnuto dovolání. Mediálně sledovaným byl i případ žhářského útoku na autobusy pražské MHD, jehož se měl v červnu 2024 dopustit státní příslušník Kolumbijské republiky; věc byla kvalifikována jako zvlášť závažný zločin teroristického útoku podle § 311 odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) TrZ.

8.5. Poznatky k trestným činům proti lidskosti

Ani v oblasti trestných činů extremistické povahy nenastaly ve sledovaném období zásadní změny. Obdobně jako v roce 2023 je představovaly projevy sympatií k nacistickým či neonacistickým hnutím ve smyslu § 404 TrZ, a to zejména v podobě hajlování, verbálního a jiného prezentování související symboliky (hákový kříž, pozdravy a symbolika SS), aniž by byl v tomto směru zaznamenán nějaký významný vývoj. Pokud jde o skutkovou podstatu přečinu popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle (§ 405 TrZ), pak tato trestná činnost spočívala ve verbálních projevech nebo v užívání symbolů, které představují podporu Ruské federaci v útoku na Ukrajinu, zpravidla užívání tzv. svatojiřských stuh a kontextuálního vyobrazování bílého písmene „Z“ (někdy též v černém poli s bílým orámováním) užívaného na vojenské technice ruských vojsk operujících zejména na východní Ukrajině nebo též znaků tzv. Wagnerovy skupiny, která je vnímána především jako vojenské uskupení, které se v minulosti aktivně podílelo na nelegální ruské válečné agresi na Ukrajině a na zde páchaných válečných zločinech a jiných zločinech podle mezinárodního práva. Tyto projevy jsou často doplňovány nenávisťnými či hanobícími výroky vůči Ukrajincům. I v této kategorii trestných činů se vyskytují verbální projevy uveřejněné v rámci sociálních sítí (zpravidla sítě Facebook) nebo diskuzních fór, kdy byly zaznamenány především projevy oslavující osobnost prezidenta Ruské federace, skutečnost vedení vojenské agrese i usmrcení obyvatel Ukrajiny. Zaznamenán naopak nebyl žádný případ aplikace § 403a TrZ, a i s ohledem na závěry vyjádřené v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2022 sp. zn. 3 Tdo 982/2022 se potvrzuje určitá nadbytečnost této nově zavedené skutkové podstaty.

Státním zástupcům a policejním orgánům byla nadále metodicky připomínána potřeba dostatečného popisu skutku vyjadřujícího předsudečnou pohnutku, a to i pokud není znakem skutkové podstaty. Vymezení kontextu předsudečné pohnutky nachází odraz i v návrhu druhu a výměry požadovaného trestu. Jako ilustrativní příklad vyhodnocování kontextu je možno uvést signalizované vyšetřování obviněné, která od prosince 2021 do února 2024 na svém osobním motorovém vozidle užívala registrační značky vydané na přání ve tvaru 014AH880, kdy z dalšího kontextu byla dovozena její skladba z číslice 14 (odkazuje na slogan „14 words“ amerického neonacisty David Lane), písmen AH (iniciály Adolfa Hitlera) a číslice 88 (symbol nacistického pozdravu). V roce 2024 bylo rovněž realizováno prověřování podezření ze spáchání trestného činu založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka podle § 403 TrZ v souvislosti s vydáním a distribucí více publikací nakladatelství Bodyart Press, s.r.o., které podle znaleckého posudku obsahovaly prvky antisemitského narativu, lživá a dehumanizující tvrzení, tvrzení demonizující židy (např. mýtus o spiknutí světového židovstva s ovládnutím sdělovacích prostředků, ekonomiku vlád a dalších společenských institucí) a zpochybňování holokaustu.

Za judikatorně významné lze v dané oblasti označit usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2024 sp. zn. 3 Tdo 706/2024, jímž byl k dovolání nejvyššího státního zástupce zrušen zprošťující rozsudek ve věci obžalované učitelky, která v rámci vyučovací hodiny zpochybňovala a ospravedlňovala útok Ruské federace na Ukrajinu. Nejvyšší soud v kasačním rozhodnutí zdůraznil, že pachatel trestného činu popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 TrZ si musí být vědom nepravdivosti svých výroků nebo musí být s možností nepravdivosti srozuměn, což lze dovozovat i ze zásadní odlišnosti názoru od většinového názoru současné demokratické společnosti. Publikováno bylo i usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 10. 2024 sp. zn. II. ÚS 1593/24, týkající se trestnosti zpochybňování Katyňského masakru, ve kterém byl zdůrazněn závěr o okruhu jednoznačně prokázaných historických událostí, o nichž se zásadně nepolemizuje a nevyjednává ani v intencích svobody slova, protože je demokratický právní stát povolán k trestání záměrné

falšování historie, vycházející navíc z nízkých pohnutek, dotýkající se cti obětí a citu pozůstalých.

Nadále pokračuje nárůst incidence trestného činu porušování mezinárodních sankcí (§ 410 TrZ) v souvislosti s mezinárodními sankcemi uvalenými proti Ruské federaci v důsledku probíhající vojenské agrese na Ukrajině. V tomto směru nadále vyvíjí aktivitu Finanční analytický úřad, z jehož podnětů a poznatků jsou trestní řízení převážně zahajována. Přesto lze předpokládat vysokou latenci této ekonomicky výhodné kriminality, jejíž prokazování je komplikováno zejména využitím sofistikovaných složitých struktur obchodních společností se sídly ve státech, u nichž není prakticky možné vyžadovat mezinárodní justiční spolupráci. Za pozitivní lze tak označit připravovanou novelizaci, která by měla rozšířit trestnost i na nedbalostní formu tohoto jednání.

8.6. Poznatky k trestným činům proti míru a válečným trestným činům

S rostoucím objemem obchodů s vojenským materiálem na základě smluv mezi českými obchodními korporacemi a ukrajinskými společnostmi nebo přímo státními orgány (Ministerstvo obrany Ukrajiny) byla činěna opakovaná oznámení ze strany Finančního analytického úřadu na podezřelé obchody s vojenským materiálem, přičemž primárně budí pozornost Finančního analytického úřadu výše prostředků převáděných z Ukrajiny na účty české obchodní korporace a poté převody na účty zahraničních společností (subdodavatelů vojenského materiálu). V roce 2024 nebylo v těchto věcech zahájeno vyšetřování a prozatím nebyla podezření na základě výsledků prověřování potvrzena. Bylo však zjištěno, že mnohdy nelze stanovit, zda byly prostředky vybírané různými spolky na podporu Ukrajiny a následně v hotovosti předané dalším osobám skutečně využity na území Ukrajiny pro původně zamýšlený účel. Jinak lze konstatovat, že do současné doby bylo zahájeno 23 trestních řízení souvisejících s porušováním sankcí Evropské unie přijatých v návaznosti na vojenský konflikt na Ukrajině. Z uvedeného celkového počtu 23 věcí bylo v roce 2024 zahájeno trestní řízení v 9 věcech. V jedné věci již bylo trestní řízení pravomocně skončeno odsuzujícím rozsudkem (vývoz zboží podléhajícího sankčním omezením do Ruské federace). Pokud se týká charakteru trestné činnosti související s vývozem zboží podléhajícího sankčním opatřením, ve většině případů se jedná o zboží dvojího určení, případně o specifické (luxusní) spotřební zboží. V jednom případě se pak vývoz týkal civilního letounu a v jednom případě náhradních dílů k vojensky využívaným letounům.

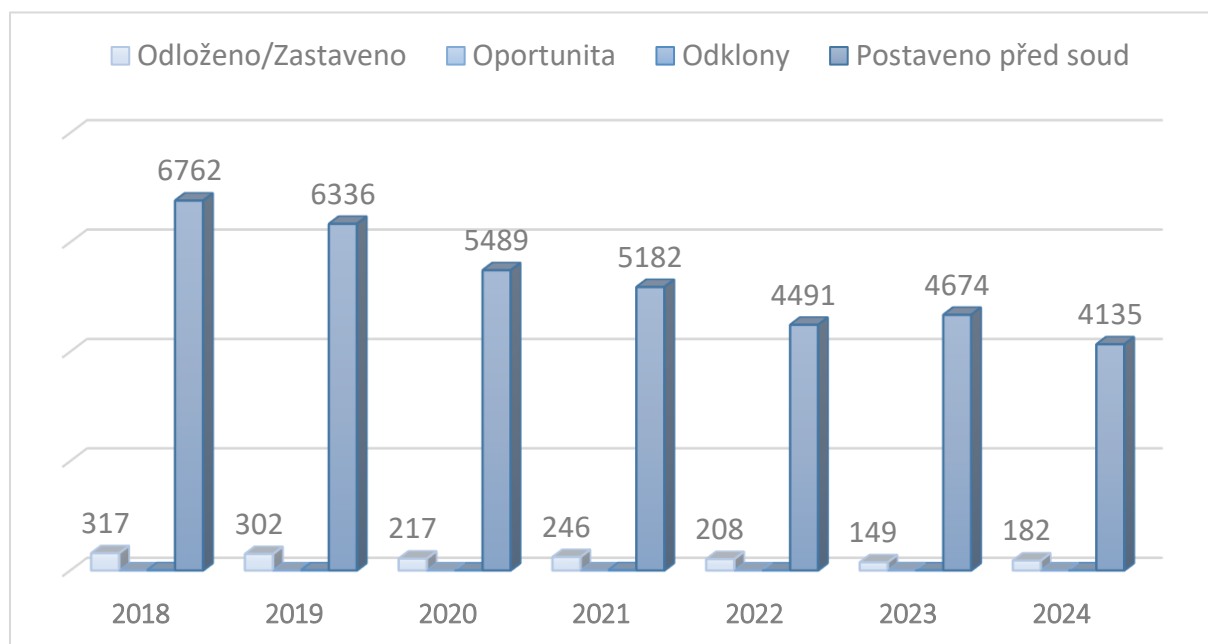
V roce 2024 bylo zaznamenáno i spáchání trestného činu plnění v prostoru válečných operací podle § 414 TrZ, a to českým občanem, který bojoval na straně ukrajinských ozbrojených složek po vypuknutí války na Ukrajině. V novodobé historii se tímto trestným činem orgány činné v trestním řízení dosud nezabývaly.

9. Trestná činnost namířená proti dětem a mládeži

Nejpočetněji zastoupeným trestným činem je nadále zanedbání povinné výživy (§ 196 TrZ), a to i přes zaznamenaný dlouhodobý poklesový trend. V roce 2024 bylo stíháno nebo řešeno v rámci zkráceného přípravného trestního řízení celkem 4 310 fyzických osob (oproti 4 822 osobám v roce 2023) pro tento trestný čin, kdy jeho podíl na celkové objasněné kriminalitě představoval cca 5,05 % (v roce 2023 cca 5,48 %). Druhý nejpočetněji zastoupený trestný čin představovalo ohrožování výchovy dítěte podle § 201 TrZ, pro který bylo v roce 2024 stíháno nebo řešeno formou zkráceného přípravného řízení 1 552 fyzických osob (shodně jako v roce 2023); majoritně se jedná o závadová jednání rodičů v souvislosti s oznámeným neplněním základní školní docházky ze strany příslušného školského zařízení. Vůči dětem byly namířeny

ovšem i podstatně závažnější trestné činy (viz též tabulky č. II/4f).

Počty fyzických osob podle vyřízení v přípravném trestním řízení pro trestný čin zanedbání povinné výživy podle § 196 TrZ (2018–2024)

V roce 2024 byla opětovně podrobena politické diskuzi otázka částečné dekriminalizace trestného činu zanedbání povinné výživy (sněmovní tisk č. 861/0). Ze statistických údajů a poznatků nižších státních zastupitelství vyplývá, že přípravné trestní řízení dlouhodobě nezajišťuje funkci působení na pachatele k úhradě dlužného výživného se záměrem dosažení zániku trestnosti ve smyslu § 197 TrZ, když na vyřízení formou odložení a zastavení (které však vedle účinné lítosti mohou zahrnovat v menší míře i jiné důvody) průměrně v letech 2018 až 2024 připadal podíl cca 4,34 %. Relativizovat lze i předpokládaný účinek generální prevence, když evidované poklesy lze přičítat spíše změnám v socio-ekonomické úrovni populace a v pravidlech sociálního zabezpečení. Tento trestný čin přitom má i přes svůj bagatelní charakter výrazný vězeňsky potenciál (v roce 2024 byl dle soudních statistik nepodmíněný trest odnětí svobody uložen pro tento trestný čin samostatně ve vztahu k 452 fyzickým osobám, což představuje podíl cca 4 % na všech samostatných nepodmíněných trestech odnětí svobody uložených okresními soudy).

I u této kriminality se projevuje její přesun do oblasti kyberprostoru a narůstající trend využívání pro děti snadno dostupných sociálních sítí a moderních komunikačních prostředků, jejichž interní pravidla o věku a osobní identitě lze na straně pachatele i oběti snadno obejít. Tyto platformy přitom pachatelům umožňují, aby relativně anonymně navazovali snadno a rychle kontakty s velkým množstvím dětí současně, a od těchto pod smyšlenými identitami a legendami získali informace nebo přímo fotografie a díla intimní povahy, která následně využívají k dalšímu nátlaku a formám zneužívání a vykořisťování dětí. Prvotní pohnutky vedené snahou získat dětskou pornografii přitom mohou akcelarovat i do navazování fyzického styku a vynucovaných sexuálních praktik v situacích, které již dítě ze strachu a obav (zejména při vědomí hrozby zveřejnění vlastních dosavadních aktivit) nechce nebo není schopno adekvátně řešit. Pachatelé této trestné činnosti jsou přitom převážně osoby z domácího prostředí, nebo z okruhu osob, do jejichž péče je dítě svěřeno (sportovní či jiní trenéři a vedoucí). Zjištění pachatelů a objasnění této trestné činnosti je většinou zdlouhavé, neboť

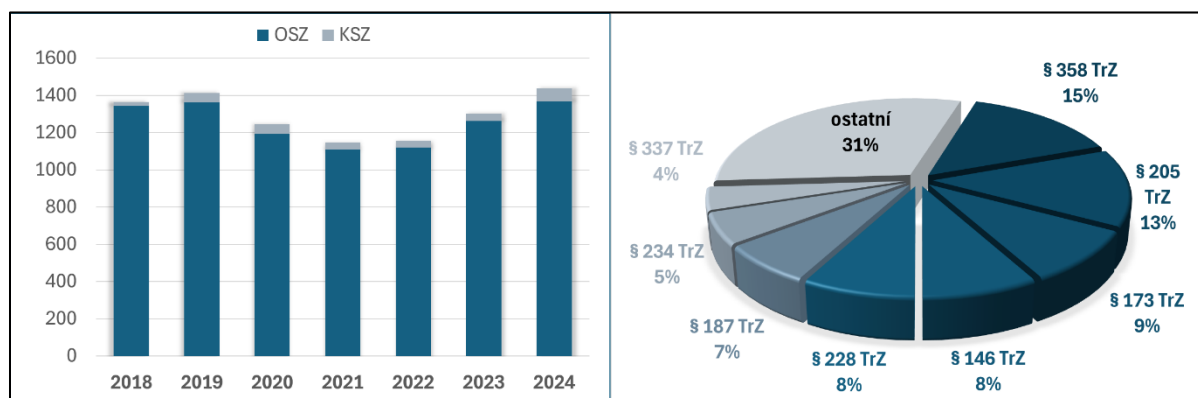
řada vyšetřovacích úkonů spojených se získáním údajů týkajících se obsahu a provozu konkrétních profilů na těchto sítích a identity jejich uživatelů se musí uskutečnit cestou mezinárodní justiční spolupráce, byť po objasnění věci vyjde najevo, že predátorem byl občan České republiky, který se zde i zdržuje. Problematické případy jsou spojeny také se situací, kdy pachatel a poškozený mají nižší intelektuální kapacitu a v důsledku mentálního handicapu, či nedostatečné mentální zralosti, nejsou schopni podat věrohodnou výpověď k trestné činnosti. Objasněn byl případ obviněného, který v rámci komunikace na webové platformě nabídl ženě finanční odměnu za zprostředkování dítěte k pohlavnímu styku. Po oznámení a dalším vyhodnocení komunikace tohoto uživatele byl odhalen další čin z minulosti, totiž vykonání pohlavního styku na dívce, které podal léky na spaní. Ztotožněná poškozená v rámci výsledku potvrdila, že ji pachatel v rozhodné době hlídal, přičemž ráno po probuzení byla extrémně unavená a nemohla se postavit na nohy; toxikologickou expertízou jejich vlasů bylo prokázáno, že v rozhodném období užíla léčivo Zolpidem.

Za nejzávažnější problém je i nadále považován kritický nedostatek znalců z oboru zdravotnictví, odvětví dětská psychiatrie (včetně specializace sexuologie) a odvětví klinická dětská psychologie, případně znalců z oboru školství a kultura, specializace psychologie dětí a mládeže. Negativní důsledky nedostatku znalců na průběh trestního řízení se pak projevují na jeho délce (zpracování znaleckých posudků se pohybuje v délce 8 až 12 měsíců od zadání, a to i u věcí vazebních). Tento přetrvávající nedostatek znalců je ještě umocněn skutečností, že znalecký posudek nemůže pro překážku v podobě poměru k osobám vystupujícím v trestním řízení podat na obviněného, poškozeného či svědka znalec sexuolog, psycholog či psychiatr, který již má ve své odborné péči osobu, jejíž duševní stav má být v rámci trestního řízení znaleckému zkoumání podroben.

10. Trestná činnost mladistvých

U mladistvých dlouhodobě pokračuje trend spočívající v nárůstu vykazované kriminality, jehož příčiny mohou spočívat, jak bylo konstatováno již ve zprávách o činnosti za předcházející roky, především v demografickém vývoji. V roce 2024 se projevil výraznější 8,68% meziroční nárůst počtu mladistvých trestně stíhaných a řešených v rámci zkráceného přípravného řízení na 2 053 osob (oproti 1 889 osobám v roce 2023). Obdobný 9,54% meziroční nárůst byl ovšem zaznamenán i co do počtu osob postavených před soud v důsledku podání obžaloby či návrhu na potrestání, kdy se jednalo o 1 699 osob (oproti 1 551 osobám v roce 2023). Nadále platí, že rozložení trestné činnosti této kategorie pachatelů do míst a regionů není rovnoměrné a je podmíněno více faktory.

Počty pachatelů ve věku 15 až 17 let objasněných provinění (celá ČR, 2018–2024) a poměrová struktura provinění (celá ČR, 2024)

Z poznatků nižších státních zastupitelství plyne, že ve skladbě trestné činnosti převažují výtržnictví (§ 358 TrZ), krádeže (§ 205 TrZ) a loupeže (§ 173 TrZ). Zaznamenána však byla zvyšující se agrese a stupňující se intenzita násilí ze strany mladistvých pachatelů, což se vedle trestného činu výtržnictví a loupeže projevilo i ve významném zastoupení trestného činu ublížení na zdraví (§ 146 TrZ) a signalizovaném nárůstu provinění nebezpečného vyhrožování podle § 353 TrZ. Snadná přístupnost pornografie nejrozumnějšího druhu vede k nárůstu sexuálně motivované trestné činnosti, zejména provinění pohlavního zneužití (§ 187 TrZ), ale též závažných případů znásilnění (§ 185 TrZ). U mladistvých se nedostatek vhodného poučení a právního vědomí projevuje také ve výrobě a držbě pornografického materiálu vlastní produkce. Přestože děti od 15 let věku mohou vést konsensuální pohlavní život, nemohou z těchto vzájemných sexuálních aktivit pořizovat a přechovávat obrazové záznamy. Konfrontace pachatelů s tímto zákonným rámcem je mnohdy u mladistvých překvapivá a setkává se s nepochopením. Tato zjištění korespondují i se zjištěními počty obžalovaných mladistvých osob v kategorii nejzávažnějších trestných činů. V roce 2024 bylo obžalováno z provinění vraždy (§ 140 TrZ) 10 mladistvých osob, což představuje významný meziroční nárůst oproti 4 mladistvým osobám v roce 2023, a dále pro provinění loupeže (§ 173 TrZ) 276 mladistvých osob (oproti 242 osobám v roce 2023). Zachované naopak zůstávají úrovně obžalovaných mladistvých pro provinění znásilnění (§ 185 TrZ) v počtu 38 osob (oproti 37 osobám v roce 2023).

11. Trestná činnost cizích státních příslušníků, nelegální migrace

11.1. Poznatky k trestné činnosti cizinců

Podle Zprávy o stavu v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v roce 2024 bylo trestně stíháno nebo řešeno v rámci zkráceného přípravného řízení 9 113 cizinců (oproti 9 345 v roce 2023), což představovalo cca 12 % z celkového počtu fyzických osob stíhaných nebo řešených v rámci zkráceného přípravného řízení.

Podíly cizích státních příslušníků na struktuře fyzických osob stíhaných a řešených v rámci zkráceného přípravného řízení (2023–2024)

Rok	2023	tj. %	2024	tj. %
Celkem odsouzeno osob	51 295	100	46 385	100
občané ČR	44 903	87,5	40 050	86,3
cizinci	6 392	12,5	6 335	13,7
dále z cizích státních příslušníků				
Ukrajina	2 403	37,6	2 715	42,9
Slovensko	1 665	26,0	1 416	22,4
Rumunsko	287	4,5	308	4,9
Polsko	283	4,4	285	4,5
Moldavsko	292	4,6	223	3,5
Bulharsko	165	2,6	175	2,8
Vietnam	149	2,3	165	2,6
Gruzie	128	2,0	96	1,5
Maďarsko	97	1,5	82	1,3
Sýrie	46	0,7	82	1,3

Majoritní skupinu představovali státní příslušníci Ukrajiny v počtu 3 842 fyzických osob (oproti 3 477 fyzickým osobám v roce 2023), druhou nejčetnější skupinu představovali státní příslušníci Slovenské republiky v počtu 2 348 fyzických osob (oproti 2 561 fyzickým osobám v roce 2023), kteří reprezentovali 25,8 % všech cizinců, resp. 3,1 % všech fyzických osob trestně stíhaných nebo řešených v rámci zkráceného přípravného řízení. Zastoupení odpovídá celkové migraci státních příslušníků z těchto zemí. Ke dni 31. 12. 2024 bylo v České republice oficiálně k pobytu evidováno celkem 1 094 090 cizinců (705 211 cizinců s trvalým či přechodným pobytem a 388 879 držitelů dočasné ochrany, jež byla aktivována v návaznosti na agresi Ruské federace na Ukrajinu). Z toho celkem 589 456 osob připadlo právě na státní příslušníky Ukrajiny (388 067 osob s dočasnou ochranou, 92 843 osob s přechodným pobytem a 108 546 osob s trvalým pobytem) a celkem 121 572 osob na státní příslušníky Slovenské republiky (51 696 osob s přechodným pobytem a 69 876 osob s trvalým pobytem).

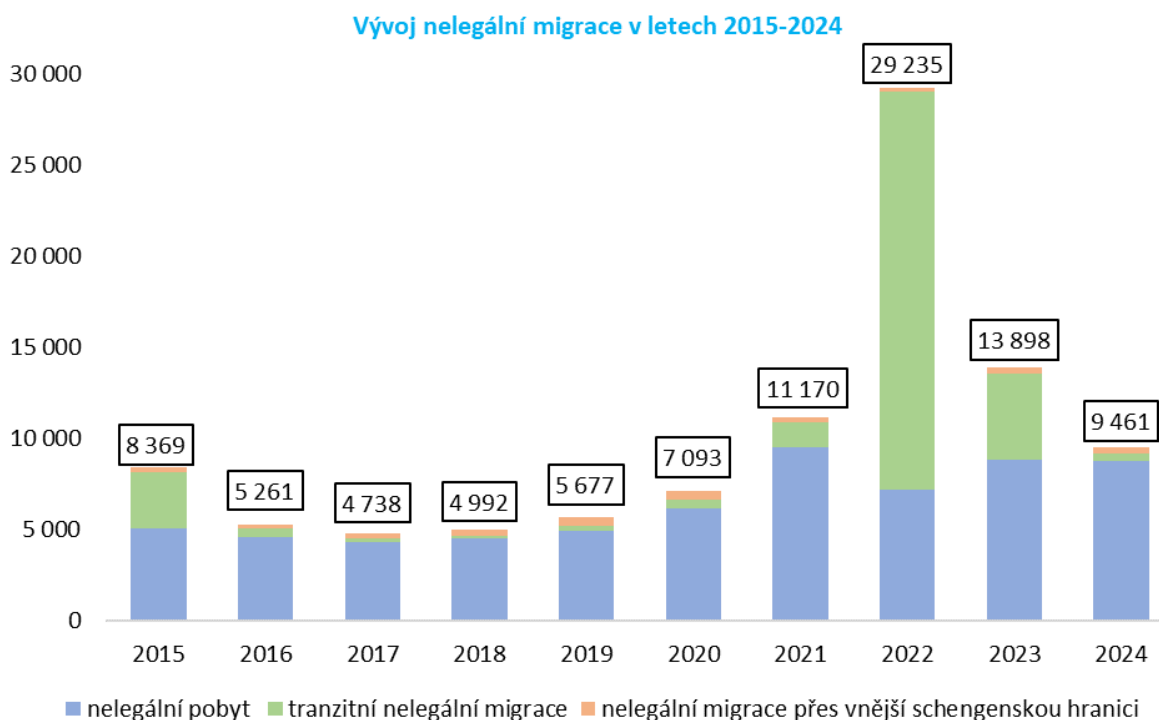
Ze statistických údajů k objasněné kriminalitě vyplývá, že v roce 2024 cizí státní příslušníci spáchali celkem 9 441 trestných činů (oproti 9 134 činům v roce 2023), což představovalo 11,8 % takto evidované objasněné trestné činnosti. Nejpočetnější zastoupení vykazovaly trestné činy ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 TrZ), opilství (§ 360 TrZ), maření výkonu úředního rozhodnutí (§ 337 TrZ), kdy se nadále jednalo především o řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu a dopravní nehody, případně nerespektování návazně uloženého trestu zákazu řízení motorových vozidel. Nadále se vyskytují i situační konflikty spojené s fyzickým násilím, zpravidla mezi příslušníky různých cizích států navzájem a při ovlivnění alkoholem.

Nově byl detekován výskyt trestného činu padělání a pozměnění veřejné listiny (§ 348 TrZ) spočívající ve falzifikaci listinných podkladů nezbytných pro získání dočasné ochrany na území České republiky, konkrétně potvrzení o zajištění ubytování opatřená padělanými ověřovacími doložkami. V návaznosti na udělení dočasné ochrany byly zaznamenány i případy následného neoprávněného čerpání humanitárních dávek, kdy žadatelé se na uváděných místech pobytu dále nezdržovali a po přiznání dávek se vraceli na Ukrajinu; dávky pak vybírali rodinní příslušníci žadatelů. Zaznamenán byl i rozsáhlý případ podvodů, kdy pachatelé – státní příslušníci Ukrajiny – s využitím svých bankovních identit a dalších bankovních identit neoprávněně získaných od jiných státních příslušníků Ukrajiny, podali celkem 175 podvodných elektronických žádostí o příspěvek pro solidární domácnost, poskytovaný na základě zákona č. 66/2022 Sb. Za nestandardní lze označit případ státního příslušníka Slovenské republiky stíhaného pro zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, 3 písm. b), c) TrZ, který v srpnu roku 2024 havaroval při pilotáži motorového letadla při registrovaném letu z Nitry na Slovensku na letiště Borsk v Polsku, ve kterém vědomě převážel více než 80 kg marihuany v hodnotě přes 1.000.000 Kč.

11.2. Poznatky k nelegální migraci

V oblasti nelegální migrace nebyly v roce 2024 zaznamenány žádné nové či podstatné fenomény. Z pohledu celkových sledovaných stavů lze konstatovat další meziroční útlum po významně dynamickém roku 2022, resp. jeho dozvucích v roce 2023. V roce 2024 bylo odhaleno při nelegální migraci na území České republiky celkem 9 461 osob (meziroční pokles o 31,9 %). Z uvedeného počtu bylo 302 osob zjištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici a 9 159 osob při nelegálním pobytu.

Pokud jde o trestné činy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 TrZ, byl rovněž meziročně zaznamenán pokles počtu osob stíhaných (a osob, proti nimž bylo konáno zkrácené přípravné řízení); bližší informace plynou z tabulky č. II/6a.

Zdroj: Policie ČR

12. Trestná činnost příslušníků Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské policie a zpravodajských služeb (tab. II/8a, II/8b, II/8d)

V této oblasti je třeba konstatovat setrvalý jev zneužívání institutu trestních oznámení směřujících vůči příslušníkům bezpečnostních sborů, nejčastěji příslušníkům PČR, ze strany nespokojených účastníků trestních či jiných řízení, mnohdy po neúspěšném vyčerpání opravných prostředků a přezkumných mechanismů. Podání jsou charakteristická tvrzením nedostatečným šetřením, manipulací s důkazy nebo údajným nesprávným odložením trestního oznámení nebo jiným vyřízením trestního řízení, v případech zproštění obviněných viny soudem pak naopak v souvislosti s tvrzeným nedůvodným trestním stíháním. Přestože tato podání jsou zpravidla formulována jako podezření ze spáchání přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) až c) TrZ, ve většině případů vůbec nejsou trestní řízení zahajována, neboť se nejedná o podezření ze spáchání trestného činu. Uvedený jev však nadále způsobuje nejen zbytečné vyčerpávání personálních kapacit příslušných inspekčních složek a státních zástupců, ale v řadě případů je spojeno i se způsobením prodlev v dalším postupu daného příslušníka v předmětné (napadané) věci.

Ze Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2024 vyplývá, že policejní orgán GIBS ve sledovaném období zadokumentoval protiprávní jednání osob v celkem 411 případech (v roce 2023 to činilo 370 případů). K zahájení trestního stíhání nebo sdělení podezření v rámci zkráceného přípravného řízení pak podle statistických údajů došlo u 129 fyzických osob (v roce 2023 se jednalo o 184 fyzických osob); konkrétně se jednalo o 76 příslušníků a 7 zaměstnanců Policie ČR, 20 příslušníků a 3 zaměstnance Vězeňské služby, 3 příslušníky a žádného zaměstnance Celní správy, a 20 civilních osob stojících mimo bezpečnostní sbory.

Z hlediska struktury převažuje trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 TrZ, což je ovšem logicky dáno postavením této skupiny pachatelů a tato skutková podstata tak

zahrnuje širokou škálu závadového jednání; v roce 2024 byl zaznamenán u 29 osob (oproti 18 osobám v roce 2023), obžalováno bylo 23 osob (oproti 18 osobám v roce 2023) a na 2 osoby byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu. Pro trestný čin přijímání úplatku (§ 331 TrZ) bylo pak ve sledovaném období stíháno 9 osob (oproti 1 osobě v roce 2023), obžalováno bylo 8 osob (oproti 1 osobě v roce 2023) a na 1 osobu byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu. Stíhání příslušníků zpravodajských služeb (tj. Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace, Vojenského zpravodajství) a Vojenské policie, u níž koná vyšetřování a zkrácené přípravné řízení státní zástupce, jsou nadále zcela raritní.

U příslušníků PČR bývá nadále řešena neadekvátnost zákroku či užití donucovacího prostředku v souvislosti s poškozením zdraví. Ojedinele jsou však zaznamenávány i případy záměrného přístupu k informacím a jejich zneužívání za účelem získání prospěchu. KSZ v Ústí nad Labem v dané souvislosti poukázalo i na problematická rozhodnutí nalézacích soudů, jimiž zprostila obžaloby podané v roce 2022 příslušníka PČR. Ten měl opakovaně provádět neoprávněné lustrace osob v rámci informačního systému PČR, tyto zakrývat smyšlenými názvy spisů a vytvářením falzifikovaných skutkových legend, na jejichž základě potom požadoval k osobám další informace od FAÚ a jiných subjektů. Podle soudů popsané skutkové jednání mohlo být potenciálně pouze kázeňským přestupkem, který však nebylo možné uplatnit vzhledem k zániku služebního poměru obžalovaného, když se mimo jiné nemělo podařit prokázat účel jednání obžalovaného, resp. vynesení informací a jejich využití či zneužití mimo oblast PČR k získání prospěchu, přestože dle názoru státního zastupitelství nebylo takové zjištění pro naplnění skutkové podstaty trestného činu neoprávněného přístupu k počítačovému systému a neoprávněného zásahu do počítačového systému nebo nosiče informací podle § 230 odst. 2 písm. a) TrZ vůbec relevantní. Ve věci dne 13. 12. 2024 podal nejvyšší státní zástupce dovolání, o němž doposud nebylo rozhodnuto (sp. zn. 1 NZO 5067/2024), které opíral i o recentní judikaturu Nejvyššího soudu zastoupenou usnesením ze dne 22. 5. 2024 sp. zn. 5 Tdo 379/2024.

U příslušníků Vězeňské služby ČR byla nejčastěji tvrzena a prověřována fyzická napadení odsouzených ve věznicích. Za zmínku stojí skutečnost, že ve Věznici Rýnovice nebylo předmětem prověřování v r. 2024 žádné fyzické napadení odsouzených ze strany příslušníků VS ČR, ačkoli v této věznici byla tato trestná činnost ve větší míře zjištěna v minulých letech. Ve dvou případech (Věznice Stráž pod Ralskem a Věznice Rýnovice) byla zahájena trestní stíhání pro jednání spočívající v pronášení mobilních telefonů do věznice za úplatu.

U trestné činnosti páchané příslušníky bezpečnostních sborů mimo samotný služební poměr byly podobně jako i v minulosti zaznamenány případy násilného charakteru ve vztahu k osobám blízkým (podezření ze spáchání přečinu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 TrZ nebo přečinu týrání osoby žijící ve společném obydlí dle § 199 odst. 1 TrZ). V nápadu nových věcí pak byly zastoupeny také trestné činy související s nezvládnutými emocemi a mezilidskými vztahy, a to v podobě přečinu nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 TrZ a nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 písm. a), c) TrZ. Již tradičně se pak bohužel objevuje ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TrZ.

Vedle toho byla i v roce 2024 signalizována další řízení týkající se trestné činnosti bývalých příslušníků StB. Ve sledovaném období se již nejednalo o postupy v rámci akce ASANACE (identifikované v minulých letech), ale o jiné formy perzekuce zaměřené proti osobám aktivně vystupujícím proti komunistickému režimu v ČSSR, které znemožňovaly jejich „protirežimní“ činnost včetně opatření bránících jejich umělecké tvorby či přístupu ke vzdělání. V těchto věcech došlo také zčásti ke změně přístupu obviněných osob k jejich obhajobě, a to zejm. v řízení před soudem po podání obžaloby. Někteří z obviněných pod tíhou opatřených důkazů

a znalosti výsledků obdobných trestních řízení prohlašují vinu či případně mají snahu sjednat se státním zástupcem dohodu o vině a trestu.

IV. Poznatky k výkonu trestní působnosti státního zastupitelství

1. Přípravné trestní řízení

1.1. Obecné poznatky k délkám a efektivitě přípravného trestního řízení

Celková délka přípravného řízení není sledována vzhledem ke značné statistické irelevanci stadia prověřování, které může být ukončeno nejen přechodným neobjasněním (prověřování je například obnoveno na základě nových zjištění s několika měsíčním odstupem, kdy však řízení fakticky neprobíhá), ale též jinými a statisticky nerelevantními způsoby administrativního vyřízení (např. postoupením poznatku, vyloučením části prověřování, spojením k jinému probíhajícímu prověřování apod.). V oblasti délky přípravného trestního řízení tak lze primárně odkázat na statistické ukazatele délek vyřízených věcí počítaných od zahájení trestního stíhání nebo sdělení podezření ve zkráceném přípravném řízení, tedy od okamžiku objasnění do předložení návrhu konečného opatření státnímu zástupci, resp. do jeho vyřízení státním zástupcem.

Průměrná statistická délka počítaná od prvního zahájení trestního stíhání nebo sdělení podezření do právní moci konečného rozhodnutí nebo opatření orgánu činného v přípravném trestním řízení činila v roce 2022 hodnotu **67 dní**, v roce 2023 hodnotu **65 dní** a ve sledovaném období roku 2024 hodnotu **70 dní**.

Při stabilním meziročním zachování podílu osob řešených v rámci zkráceného přípravného řízení lze hodnotit vyšší míru výskytu vyšetřování s delší časovou náročností. Nadále se projevuje nárůst rozsáhlejší, sofistikovanější a důkazně složitější trestné činnosti, kdy délku přípravného řízení prodlužuje nejen nedostatečné obsazení policejních útvarů, jak bude dále rozvedeno, ale také nedostatečné kapacity znalců a narůstající počty vyžadování právních pomoci ze zahraničí, jak je podrobněji rozváděno na příslušných místech této zprávy.

Významně signalizovaným faktorem, negativně ovlivňujícím délku a efektivitu přípravného trestního řízení, jsou nadále značně neuspokojivé personální kapacity policejních orgánů, zejména na úrovni územních odborů PČR SKPV. Nadprůměrná zatíženost vyšetřovatelů (ale též operativních zpracovatelů) je v soustavě státního zastupitelství pocíťována zejména zvýšenými nároky na intenzitu vykonávaného dozoru nad zákonností přípravného trestního řízení a z důvodu nutnosti aktivního usměrňování postupu policejního orgánu vydáváním pokynů či předchozích souhlasů k rozhodnutím policejních orgánů. Uvedený stav dlouhodobě vede nejen k deformaci postavení dozorového státního zástupce, který namísto kontroly zákonnosti postupu policejního orgánu přebírá iniciativu (a to i ve stadiu prověřování), ale též k přesunu přezkumné a rozhodovací agendy o stížnostech na nadřízená státní zastupitelství podle § 146 odst. 2 písm. a) TrŘ. Negativní poznatky k nedostatečnosti personálních kapacit byly signalizovány napříč všemi policejními orgány, převážně kladně byla nicméně hodnocena spolupráce s GIBS.

Celkové délky přípravného trestního řízení negativně ovlivňuje i problematika oblast předávání trestních věcí ze stadia prověřování mezi různými policejními orgány z důvodů zákonem stanovené rozdílné kompetence podle § 12 odst. 2 TrŘ (policejní orgány konající prověřování) a § 161 TrŘ (policejní orgány konající vyšetřování). V praxi se opakovaně objevují případy rozsáhlých a komplikovaných prověřování (zejména v oblasti nelegálního hazardu nebo daňové kriminality), které jsou po objasnění pověřeným orgánem Generálního ředitelství cel (dále jen „GŘC“) formálně předávány s návrhem na zahájení trestního stíhání příslušnému útvaru PČR. Vyšetřovatel však mnohdy po řadu měsíců takto rozsáhlou věc

studovat, než je vůbec schopen zformulovat a vydat usnesení o zahájení trestního stíhání, čímž dochází k průtahům. V roce 2024 byly zaznamenány i případy, kdy po několikaměsíčním nastudování spisu vyšetřovatel PČR věci vrátil pověřenému orgánu GŘC k doplnění nebo po zahájení trestního stíhání u pověřeného orgánu GŘC podle § 161 odst. 2 TrŘ dožadoval množství úkonů. Tyto součinnostní problémy někdy musí být řešeny dozorovými státními zástupci, většinou na společném jednání se zástupci obou policejních orgánů. Popsaný nevyhovující stav by bylo možné řešit vytvářením společných týmů, kdy by vyšetřovatel PČR navazoval spolupráci s pověřeným orgánem GŘC již v průběhu prověřování. Zkušenosti z takových týmů, které byly v minulosti zcela výjimečně sestaveny na základě dohod uzavřených mezi PČR a GŘC ovšem ukázaly nejen na řadu legislativních a technických překážek při předávání informací, ale i na nedostatečné personální kapacity PČR (kdy se neukazuje efektivním vytěžovat vyšetřovatele pro prověřování, u něhož není dán vysoký předpoklad budoucího zahájení trestního stíhání). Systémově by se tak do budoucna nabízela revize § 161 TrŘ a svěření působnosti pověřenému orgánu GŘC vést samostatně vyšetřování ve vymezených oblastech kriminality budiž rovněž zdůrazněno, že ustanovení § 12 odst. 2 písm. d) TrŘ poněkud nelogicky nepamatuje i na legalizaci výnosů ze zde taxativně vypočtených trestných činů, přestože se jedná o trestnou činnost natolik provázanou se zdrojovými činy, že zpravidla v zájmu efektivity vyžaduje konání společného prověřování.

Nelze nezmínit ani poznatek týkající se úpravy § 12 odst. 2 písm. e) TrŘ v případech, kdy je z trestného činu podezřelý příslušník Vojenské policie. Striktním formálním výkladem je k prověřování příslušný útvar PČR, neboť pověřené orgány vojenské policie konají prověřování jen o činech příslušníků ozbrojených sil. Vojenská policie má přitom zřízeno oddělení inspekce a vnitřní kontroly, které ovšem nemá statut pověřeného policejního orgánu ve smyslu trestního řádu. Podle zjištěných informací panuje v této otázce nejednotná praxe. Ze sdělení Hlavního velitelství Vojenské policie ze dne 20. 2. 2025 č. j. MO 163391/2025-5104 vyplývá, že ač v původní verzi návrhu novely zákona o Vojenské policii byl tento námět obsažen, v průběhu meziresortního připomínkového řízení byl z návrhu novely posléze vyřazen (sněmovní tisk č. 839/0) s ohledem na ne zcela ujasněné postavení a podřízenosti tohoto útvaru Vojenské policie. Do budoucna tak bude třeba zvažovat nejen další metodickou činnost, ale i případnou novelizaci § 12 odst. 2 písm. e) TrŘ.

1.2. Poznatky ke stadiu prověřování

V oblasti neodkladných a neopakovatelných úkonů obecně příkazy a nařízení soudců jsou podle § 160 odst. 4 poslední věty TrŘ vždy dostatečně konkrétně zdůvodněné, a v řízení před soudem zpravidla nedochází ke zpochybňování neodkladnosti či neopakovatelnosti provedených úkonů. Shodně ani při aplikaci § 158a TrŘ nebyly zaznamenány problémy. Soudci se příslušných neodkladných a neopakovatelných úkonů v podobě výsledku svědka či rekoncise vždy v navržených termínech nebo po předchozí domluvě se státními zástupci a zpracovateli účastní, a vstupují do nich z důvodu zachování zákonnosti jen v minimální míře. Procesní použitelnost úkonu nebyla oprávněnou osobou napadena.

Procesní závady nebyly zjištěny ani při sledování osob a věcí podle § 158d odst. 3 TrŘ, týkalo-li se sledování komunikace prostřednictvím mobilních telefonů, tabletů a obdobných zařízení. Postup podle výkladového stanoviska nejvyššího státního zástupce č. 1/2015 Sb. v. s. NSZ je důsledně respektován. Je ovšem třeba doplnit, že odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu (§ 88 a § 88a TrŘ) prostřednictvím klasických telefonních hovorů a SMS zpráv ztrácejí na významu, neboť pachatelé již tímto způsobem prakticky nekomunikují, ale více využívají datové aplikace. Jak již bylo zmíněno v souvislosti se skladbou registrované kriminality, nadále narůstá počet šifrovaných elektronických komunikačních kanálů, které

nejsou orgány činné v trestním řízení schopny monitorovat. Pachatelé stále častěji využívají takové aplikace, u kterých orgány činné v trestním řízení zjišťují obsah komunikace se značnými technickými nebo administrativními obtížemi. Značné problémy tak v praxi nadále činí nedostatečná a zastaralá právní úprava týkající se zajišťování elektronických důkazů, když v řadě případů již postupy technicky řadu komunikačních kanálů nepokrývají nebo nedostatečně reflektují judikatorní trendy v této oblasti. Týká se to zejména získávání údajů k datovým schránkám, e-mailovým účtům a uskutečněnému telekomunikačnímu provozu, kde je chybějící přiléhavá právní úprava složitě nahrazována výkladem (výkladovými stanovisky či rozhodovací praxí soudů). V daném směru je třeba apelovat na nutnost celkové revize procesních předpisů a vytvoření aktuálních modelů zajišťování elektronických důkazů, např. i při inspiraci zahraničními právními úpravami (Spolková republika Německo).

K rušení rozhodnutí policejních orgánů postupem podle § 174 odst. 2 písm. e) TrŘ dále dochází ve stadiu prověřování u odložení věci podle § 159a odst. 1 a 5 TrŘ zejména pro předčasnost a při nutnosti prověřování doplnit o další objektivně dostupné důkazy. Oproti předcházejícím obdobím se rovněž častěji vyskytují nedostatky v oblasti zajištění majetku v trestním řízení, což nepochybně souvisí především s vyšší iniciativou orgánů činných v trestním řízení postihovat výnosy zachycené na legalizačních bankovních účtech. Signalizovány byly i případy chybného odložení věci pro absenci souhlasu poškozeného [coby překážky zahájení trestního stíhání podle § 11 odst. 1 písm. l) a § 163 TrŘ] založeného na nedostatečně prošetřeném tvrzení blízkého vztahu mezi osobou podezřelou a poškozenou nebo případy chybné záměny znaleckého závěru o nepřičetnosti podezřelé osoby v době spáchání činu (§ 159a odst. 1 *per analogiam* TrŘ podle stanoviska ze dne 30. 6. 2014 sp. zn. 1 SL 708/2014, publikovaného pod č. 3/2014 Sbírky výkladových stanovisek Nejvyššího státního zastupitelství) se závěrem o existenci duševní choroby podezřelého, která vylučuje jeho postavení před soud [§ 11 odst. 1 písm. f) TrŘ] nebo absenci schopnosti podezřelého chápat smysl trestního řízení a eventuálně i uloženého trestu [§ 11 odst. 1 písm. g) TrŘ].

Lze ovšem doplnit, že obdobné nedostatky týkající se nedostatečného objasnění skutkového stavu věci byly signalizovány i ze strany dohledových státních zastupitelství, kdy ze strany dozorových státních zástupců bylo předčasné rozhodnutí o odložení věci akceptováno, ačkoliv k náležitému posouzení bylo nutno doplnit prověřování typicky o další výpovědi osob či lékařské zprávy. Na úrovni KSZ byly rovněž zaznamenány případy aplikace zásady subsidiarity trestní represe v případech podezření z jednání formálně naplňujících kvalifikované skutkové podstaty trestných činů, byť se již z povahy jeví takový postup sporným vzhledem k legálně definované úrovni dostatečné společenské škodlivosti ve znacích základní skutkové podstaty odpovídajícího trestného činu (srov. též stanovisko trestněprávního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013 sp. zn. Tpjn 301/2012, publikované pod č. 4/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní).

1.3. Poznatky ke stadiu vyšetřování

Zásadním negativním poznatkem je nadále vysoký poměr usnesení o zahájení trestního stíhání rušených pro nezákonnost nebo neodůvodněnost, ať již ke stížnosti obviněných (§ 149 TrŘ) či z vlastní úřední povinnosti státního zastupitelství [§ 174 odst. 2 písm. e) TrŘ]; vysoce nepříznivý růstový trend lze nadto vysledovat na úrovni KSZ.

Počty zahájených a rušených trestních stíhání (osoby, 2022–2024)

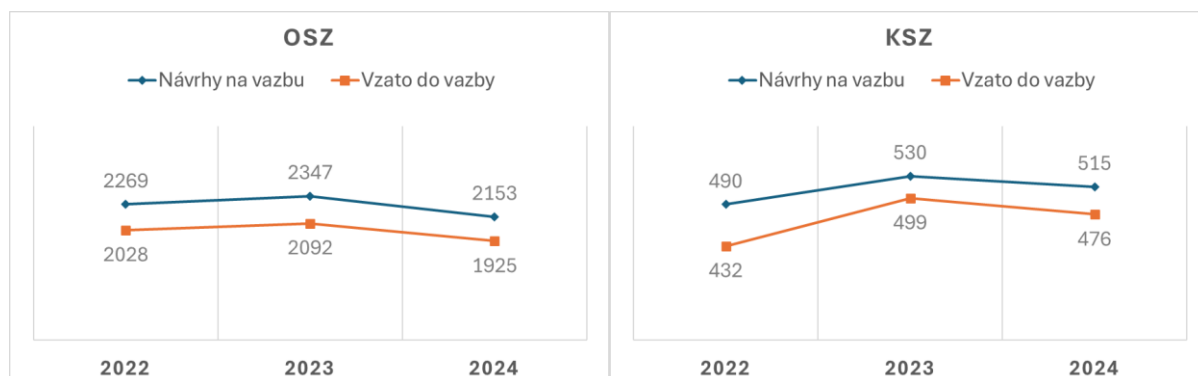
	2022			2023			2024		
	OSZ	KSZ	VSZ	OSZ	KSZ	VSZ	OSZ	KSZ	VSZ
Zahájená tr. stíhání	29452	1610	240	30834	1710	173	30180	1708	178
Zrušená usnesení o zahájení tr. stíhání	1431	82	4	1358	125	12	1366	157	9
Podíl (pracovní)	4,86 %	5,09 %	1,67 %	4,40 %	7,31 %	6,94 %	4,53 %	9,19 %	5,06 %

Důvody kasace se ovšem netýkaly konkrétnější oblasti, když byly ze strany podřízených státních zastupitelství popisovány jako různorodé, individuálně spojené s konkrétní věcí. V široké skladbě přitom zahrnovaly nedostatky v popisu skutku, nesoulad popisu skutku se zvolenou právní kvalifikací, nedostatečné objasnění skutkového stavu zakládajícího důvodné podezření konkrétního obviněného, nedostatečné objasnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu, nedostatečné objasnění subjektivní stránky (zavinění) u osoby obviněného; zaznamenány byly i případy zahájení trestního stíhání přes promlčení trestní odpovědnosti obviněného nebo předčasnost zahájení trestního stíhání při neodstraněných rozporech mezi v prověřování obdrženyými znaleckými posudky z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství.

Oblast se signalizovanými pochybeními bohužel i v roce 2024 představovalo nedodržování funkční příslušnosti dle § 146 odst. 2 písm. a) TrŘ při rozhodování o zamítnutí stížnosti obviněného směřující proti usnesení o zahájení trestního stíhání, k jehož vydání dal dozorový státní zástupce pokyn, což je především způsobeno přetrvávajícími nejasnostmi při rozlišování mezi kvalifikovanými souhlasem a pokyny a jinými opatřeními dozorového státního zástupce, kterými policejní orgán usměrňuje v jeho činnosti (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2021 sp. zn. 8 Tz 10/2021). Náprava v takto zjištěných věcech musela být realizována prostřednictvím návrhu na podání stížnosti pro porušení zákona. Za významné lze označit i rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2024 sp. zn. 6 Tz 54/2024, jež bylo na poradě trestního kolegia konané dne 23. 4. 2025 schváleno k publikaci ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, vyjadřující se k situaci, kdy státní zástupce chybně zamítl stížnost podanou proti usnesení o zahájení trestního stíhání jako opožděnou podle § 148 odst. 1 písm. b) TrŘ, nikoli jako nedůvodnou podle § 148 odst. 1 písm. c) TrŘ, avšak materiálně v trestní věci provedl odpovídající přezkum.

Významnější poznatky naopak nebyly signalizovány ve vztahu k problematice rozhodování soudů o vydání příkazů k zadržení podle § 76a TrŘ (93 osob v roce 2024 oproti 92 osobám v roce 2023). Soudci vyhovují návrhům státních zástupců na vydání příkazů k zadržení, kdy je uvedený institut využíván i v trestních věcech, ve kterých je následně vedeno řízení proti uprchlému podle § 302 a násl. TrŘ.

Úspěšnost podaných návrhů na vzetí do vazby dle výkaznictví (osoby, 2022–2024)

Počty osob vzatých do vazby se v průběhu let 2022 až 2024 významně nemění, kdy v podstatě kopírují celkové počty objasněné kriminality a trestně stíhaných osob. Akcentovat lze v tomto směru nadále vysokou míru úspěšnosti návrhů na vzetí do vazby podaných státními zástupci v přípravném řízení, která ve sledovaném období let 2022 až 2024 dosahovala v průměru cca 89,3 % u OSZ a 91,6 % u KSZ. Na úrovni VSZ lze doplnit, že v roce 2024 bylo vzato do vazby 24 osob z celkem 28 navržených osob (v roce 2023 bylo vzato do vazby 14 osob z celkem 16 navržených); na této úrovni jsou však data zkreslována nízkým počtem ročně realizovaných případů (nadto zpravidla s více souběžně vazebně stíhanými obviněnými).

Údaje ke skončeným vazbám ve vyšetřování dle výkaznictví (osoby, 2022–2024)

	2022			2023			2024		
	OSZ	KSZ	VSZ	OSZ	KSZ	VSZ	OSZ	KSZ	VSZ
Skončení vazby	2036	497	32	2117	561	20	1957	618	16
Obžaloba	1480	329	5	1548	372	2	1409	432	1
Návrh na schvál. DVT	29	28	0	58	55	1	41	27	2
Propuštění (SZ)	308	81	24	297	71	7	291	88	6
Propuštění (soud)	106	35	2	80	34	5	91	38	2

Převažujícím způsobem ukončení vazby v přípravném řízení setrvale zůstává její trvání spojené s formálním převedením do soudního stadia prostřednictvím podání obžaloby či návrhu na schválení dohody o vině a trestu (v roce 2024 představoval podíl tohoto skončení vazby cca 71,1 %, tedy srovnatelně s podílem 71,24 % v roce 2023). Pozitivně lze hodnotit i poměry vlastního propuštění z vazby, kdy nadále převyšuje propouštění realizované státním zástupcem; to svědčí nejen o účinně vykonávané průběžné kontrole splnění podmínek pro trvání vazby, ale zejména na úrovni OSZ svědčí i pro stále vysoký podíl kriminálních recidivistů (u kterých je propuštění z vazby zpravidla spojeno s převedením do výkonu trestu odnětí svobody uloženého nebo nařízeného v jiné trestní věci). I v roce 2024 se ovšem vyskytly případy pochybení státních zástupců v této oblasti, na která muselo být kárně reagováno. Signalizován byl případ nesprávné právní kvalifikace stíhaného jednání, v důsledku čehož byl obviněný ve vazbě ponechán po delší než zákonem přípustnou dobu (rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 1. 2025 sp. zn. 12 Ksz 1/2024) nebo též případ nedodržení nejvyšší přípustné doby trvání vazby (rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 9. 2024 sp. zn. 12 Ksz 5/2024). I tyto ojedinělé reakce, jakkoliv mohou vyznívat negativně, jsou přitom důkazem, že státní zastupitelství si uvědomuje význam oblasti kontroly zákonnosti trvání vazby.

Četnost opatření nahrazujících vazbu (osoby, 2022–2024)

	2022			2023			2024		
	OSZ	KSZ	VSZ	OSZ	KSZ	VSZ	OSZ	KSZ	VSZ
Nahrazení opatřením (ze zadržení)	138	37	3	163	22	0	141	23	4
Nahrazení el. kontrolou (ze zadržení)	12	3	0	5	0	0	6	0	0
Nahrazení opatřením (z vazby)	87	63	22	74	51	9	92	57	4
Nahrazení el. kontrolou (z vazby)	3	2	1	2	1	0	5	0	0

Naopak ze statistických údajů vyplývá poměrně malý podíl využívání institutů nahrazujících vazbu v přípravném řízení, zejména pak opatření využívající systémy elektronické kontroly, u nichž je ve sledovaném období patrný sestupný trend. I vzhledem k poměrně nízkému počtu ukládaných trestů domácích vězení (jak bude rozvedeno v části této zprávy) se jeví do budoucna vhodné podrobněji se zabývat příčinami nevyužívání elektronické kontroly oproti jiným zažitým opatřením a trestům.

Struktura vyřízení ve vyšetřování dle výkaznictví (osoby, 2022–2024)

	2022			2023			2024		
	OSZ	KSZ	VSZ	OSZ	KSZ	VSZ	OSZ	KSZ	VSZ
Obžaloba	25794	1304	164	26177	1372	144	25942	1380	106
Návrh na schválení DVT	507	148	12	685	152	13	676	145	18
Odklony	2479	94	21	2505	88	1	2525	86	1
Zastavení	583	63	14	528	60	7	482	57	14
Postoupení	48	2	0	28	0	0	19	2	1
Předání do ciziny	16	3	0	13	0	0	11	1	0
Jinak	2883	582	129	2577	654	151	2573	508	114

Z pohledu struktur vyřízení zůstává majoritní podání obžaloby. Při odečtení osob vyřízených odložením podle § 159a odst. 2, 3 nebo 4 TrŘ v prověřování (statisticky ovšem vykazovaných v rámci trestního výkaznictví) představoval na zbylých osobách ve vyšetřování podíl tohoto způsobu vyřízení na úrovni OSZ cca 80,5 %, na úrovni KSZ cca 60,8 % a na úrovni VSZ cca 41,7 %; naopak za stabilní lze označit počty podaných návrhů na schválení dohody o vině a trestu, přičemž pozitivně lze v tomto směru hodnotit zachování hladiny nárůstu zaznamenaného v roce 2023 u OSZ.

Ve sledovaném období lze rovněž konstatovat zachování poklesového trendu v počtu osob, u nichž došlo k zastavení trestního stíhání (§ 172 TrŘ) nebo postoupení věci k projednání jinému orgánu (§ 171 TrŘ), a to na úrovni OSZ a KSZ. V této oblasti výkonu trestní působnosti přitom lze konstatovat zvyšující se kvalitativní úroveň, která se projevila v dalším poklesu počtu věcí, ve kterých byl nejvyšší státní zástupce nucen využít svého kasačního oprávnění ve smyslu § 174a TrŘ. V roce 2024 bylo z celkem 572 vydaných usnesení předložených

k přezkumu zrušeno pro nezákonnost toliko 15 z nich (cca 2,6 %), což představuje historicky od roku 2011 vůbec nejnižší dosažený poměr. Pro srovnání lze uvést, že v roce v 2023 došlo ke zrušení 27 z 600 předložených usnesení (cca 4,5 %) a v roce 2022 ke zrušení 27 z 690 předložených usnesení (cca 3,9 %).

Počet trestních věcí, které státní zástupci vrátili policejním orgánům k doplnění podle § 174 odst. 2 písm. d) TrŘ byl v roce 2024 téměř stejný jako v předcházejícím období. Důvody tohoto postupu zůstaly rovněž zachovány, kdy se nadále jedná zejména o pochybení při vyrozumívání oprávněných osob o možnosti prostudovat spisy po skončení vyšetřování, při vedení trestního spisu (předložení kopie spisu nebo nezaložení důkazního prostředku z jiné trestní věci do obsahu trestního spisu), při opatřování důkazů (potřeba doplnění znaleckého posudku k duševnímu stavu obviněného nebo vadně provedený výslech nezletilé osoby), anebo při vyhodnocení zjištěného skutkového stavu (nutnost rozšíření trestního stíhání nebo změny na přísnější právní kvalifikaci zakládající důvod nutné obhajoby). I v roce 2024 se ovšem vyskytly případy nerespektování předchozích pokynů dozorového státního zástupce provázené opakovaným vrácením věci k doplnění. Zejména v oblastech seznamování oprávněných osob s obsahem spisu, spisového vedení nebo zkoumání duševního stavu obviněného jsou tato opakovaná procesní pochybení mimo jiné i důsledkem vysoké fluktuace policistů, kdy na řadě útvarů schází zkušení vyšetřovatelé, kteří by mohli již opakovaně signalizované a řešené poznatky k závadové praxi přímo metodicky předávat začínajícím kolegům.

1.4. Poznatky ke zkrácenému přípravnému řízení

Zkrácené přípravné řízení má vliv na zrychlení a zjednodušení trestního řízení a vede k odsouzení pachatele krátce po spáchání činu. Podmínky jeho konání vychází z ustanovení § 179a a § 179f TrŘ, kdy lze z materiálního hlediska především akcentovat skutkovou a důkazní jednoduchost a znalost pachatele, což umožňuje ukončit přípravné řízení v krátkých lhůtách 14 dní od sdělení podezření (§ 179b odst. 4 TrŘ), resp. prodloužených lhůtách 24 dní nebo 44 dní [§ 179f odst. 2 písm. a) TrŘ]. Současně ani v oblasti aplikace stanoviska trestněprávního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014 sp. zn. Tpjn 303/2014, publikovaného pod č. 52/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní, týkajícího se dalších časových limitů prověřování předcházejícího sdělení podezření, nebyly signalizovány aplikační problémy.

Struktura vyřízení státními zástupci ve zkráceném přípravném řízení u OSZ dle výkaznictví (osoby, 2024)

	Praha	StC	JC	ZC	SC	VC	JM	SM	Celkem
Návrh na potrestání	4296	4273	2603	3093	5081	3152	6074	7203	35775
Návrh na schválení DVT	1	0	0	4	2	1	10	1	19
Odevzdání	105	74	25	52	182	29	48	114	629
Odložení	54	40	20	21	75	34	50	79	373
§ 179g/1 TrŘ	97	33	84	55	104	95	323	296	1087
§ 179g/2 TrŘ	111	201	22	110	35	52	297	154	982
Narovnání	0	0	0	0	0	0	0	2	2
Předání do vyšetřování	109	40	14	40	131	60	101	80	575
Jinak	136	225	57	87	314	97	136	499	1551

U této formy přípravného řízení v zásadě dochází k vyřízení podáním návrhu na potrestání (v roce 2024 bylo takto vyřízeno cca 94,05 % osob řešených v rámci zkráceného přípravného řízení), resp. odklonem v podobě podmíněného odložení podání návrhu na potrestání podle § 179g TrŘ (v roce 2024 bylo takto vyřízeno 5,49 % osob řešených v rámci zkráceného přípravného řízení). Tyto poměry lze přitom označit v posledních 10 letech za neměnné. V rámci KSZ se pak zkrácené přípravné řízení objevuje jen v ojedinělých případech (v roce 2024 se jednalo toliko o 8 vyřízených osob, z nichž vůči 5 byl podán návrh na potrestání).

Ani ve skladbě trestné činnosti řešené v rámci zkráceného přípravného řízení nedochází k vývojovým trendům. Nadále převládá bagatelní trestná činnost spojená s přímým zadržením pachatele, zejména krádeže v obchodech (§ 205 odst. 2 TrZ), řízení motorového vozidla pod vlivem návykové látky (§ 274 TrZ) nebo přes uložený trest nebo správní sankci zákazu činnosti [§ 337 odst. 1 písm. a) TrZ]. I v roce 2024 však byla zaznamenána některá regionální specifika vyvolaná skladbou obyvatelstva nebo územně zaměřenou činností policejních a kontrolních orgánů. Obecně lze poukázat na vyšší výskyty trestných činů souvisejících s dovozem neprocleného zboží (§ 240, § 244 TrZ) v příhraničních oblastech s Polskou republikou, závadových jednání v souvislosti s neplněním povinné školní docházky (§ 201 TrZ) a protiprávním čerpáním sociálních dávek (§ 209 TrZ) v okrese Děčín, nebo pouliční výtržnictví (§ 358 TrZ) a poškozování majetku (§ 228 TrZ) a porušování domovní svobody (§ 178 TrZ) v okrese Ústí nad Labem. Na území hlavního města Prahy nicméně roce 2024 došlo k významnějšímu meziročnímu nárůstu u trestného činu padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 TrZ, konkrétně z 268 osob v roce 2023 na 538 osob v roce 2024, kdy u této trestné činnosti byl současně enormní podíl pachatelů z řad státních příslušníků Syrské arabské republiky (v některých obvodech podíl představoval až 70 %) a v menší míře též Ukrajiny.

Důvody zrušení sdělení podezření ve zkráceném řízení podle § 174 odst. 2 písm. e) TrZ představovaly nedostatečné zjištění způsobené škody či jiné nedostatečné objasnění věci, neúplný popis skutku i chybné právní hodnocení, procesní pochybení (nesplnění podmínek vedení zkráceného řízení) či hmotněprávní pochybení (neodpovídající právní kvalifikace, po doplnění není možné vést zkrácené řízení z důvodu vyšší trestní sazby). Postupně také dochází k nárůstu zkrácených přípravných řízení se zadržením podezřelého, což je dáno velkým podílem cizinců, osob bez domova a velkým počtem recidivistů mezi podezřelými zejména u majetkových trestných činů.

1.5. Využívání odklonů trestního řízení

Podmíněné zastavení trestního stíhání u OSZ (osoby, 2024)

	Praha	StC	JC	ZC	SC	VC	JM	SM	Celkem
§ 307/1 TrŘ	165	56	48	72	239	129	269	171	1149
§ 307/2 TrŘ	192	196	97	118	124	187	233	193	1340
vyřízené	4441	3599	2008	2914	6225	3412	4680	6109	33388

Na úrovni okresních státních zastupitelství došlo ve sledovaném období k podmíněnému zastavení trestního stíhání celkem 2 489 osob, což představuje cca 7,45 % všech vyřízení. Nadále dochází k postupnému nárůstu poměrného využívání tohoto způsobu odklonu, když v roce 2023 došlo k podmíněnému zastavení trestního stíhání u 2 473 osob (6,18 % všech vyřízení) a v roce 2022 u 2 426 osob (6,15 % všech vyřízení).

Podmíněné zastavení trestního stíhání u KSZ (osoby, 2024)

	Praha	StC	JC	ZC	SC	VC	JM	SM	Celkem
§ 307/1 TrŘ	2	1	1	0	23	1	5	2	35
§ 307/2 TrŘ	6	1	1	1	3	7	18	13	50
vyřízené	599	202	60	191	488	185	402	297	2424

Na úrovni krajských státních zastupitelství došlo ve sledovaném období k podmíněnému zastavení trestního stíhání celkem 85 osob, což představuje cca 3,50 % všech vyřízení. Poměrné využívání tohoto způsobu odklonu lze pak označit za stabilní, když v roce 2023 došlo k podmíněnému zastavení trestního stíhání u 81 osob (3,28 % všech vyřízení) a v roce 2022 u 91 osob (3,89 % všech vyřízení).

Na úrovni vrchních státních zastupitelství dochází vzhledem k vymezené působnosti k využívání odklonů naprosto raritně. Ve sledovaném období bylo podmíněné zastavení trestního stíhání zaznamenáno toliko u 1 osoby (řešené VSZ v Olomouci), a to podle § 307 odst. 2 TrŘ. Pro srovnání lze uvést, že v roce 2023 byla shodně vyřízena pouze 1 osoba (VSZ v Praze) rovněž podle § 307 odst. 2 TrŘ, v roce 2022 pak celkem 4 osoby (z tohoto 3 osoby podle § 307 odst. 2 TrŘ).

Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání u OSZ (osoby, 2024)

	Praha	StC	JC	ZC	SC	VC	JM	SM	Celkem
§ 179g/1 TrŘ	101	25	46	38	95	59	256	183	803
§ 179g/2 TrŘ	94	212	75	111	70	88	388	191	1229
vyřízené	4907	5000	2641	3527	5738	3432	6672	8424	40341

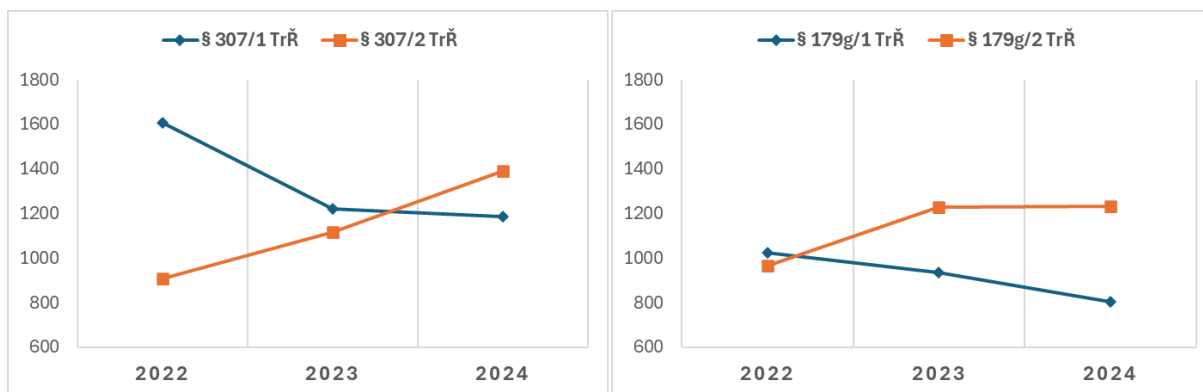
Na úrovni okresních státních zastupitelství došlo ve sledovaném období k podmíněnému odložení podání návrhu na potrestání celkem 2 032 osob, což představuje cca 5,04 % všech vyřízení. Ve střednědobém pohledu lze konstatovat stabilní poměrné využívání tohoto způsobu odklonu, když v roce 2023 došlo k podmíněnému odložení podání návrhu na potrestání u 2 069 osob (5,07 % všech vyřízení) a v roce 2022 u 1 983 osob (5,04 % všech vyřízení).

Podmíněné odložení podání návrhu na potrestání u KSZ (osoby, 2024)

	Praha	StC	JC	ZC	SC	VC	JM	SM	Celkem
§ 179g/1 TrŘ	0	0	0	0	0	0	0	0	0
§ 179g/2 TrŘ	0	1	0	0	1	0	0	0	2
vyřízené	1	1	1	0	3	0	0	2	8

Na úrovni krajských státních zastupitelství došlo ve sledovaném období k podmíněnému zastavení trestního stíhání celkem 2 osob (z celkových 8 vyřízených osob). V roce 2023 došlo k podmíněnému odložení podání návrhu na potrestání shodně u 2 osob (z celkově 15 vyřízených) a v roce 2022 u 4 osob (z celkově 8 vyřízených). I při zohlednění celkově nízké množiny případů zkrácených přípravných řízení vyřizovaných u KSZ (což je ovlivněno zákonným vymezením věcné příslušnosti) je patrná vyšší snaha o využívání odklonů.

Porovnání počtu osob řešených tzv. prostými a kvalifikovanými odklony (součty OSZ a KSZ, 2022–2024)

Významně pozitivním zachyceným trendem v letech 2022 až 2024 je postupné meziroční zvyšování poměru tzv. kvalifikovaných odklonů, tedy odklonů spojených se závazkem obviněného (podezřelého) zdržet se během zkušební doby určité činnosti, typicky řízení všech motorových vozidel, nebo se závazkem obviněného (podezřelého) složit na účet státního zastupitelství peněžitou částku určenou na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního právního předpisu. Zatímco v roce 2022 převyšovaly formy prostého odklonu nad jeho kvalifikovanou podobou, v roce 2024 již u obou institutů převažovala jeho kvalifikovaná podoba, konkrétně kvalifikované podmíněné zastavení trestního stíhání ve smyslu § 307 odst. 2 TrŘ bylo využito u 54,00 % osob řešených podmíněným zastavením trestního stíhání (1 390 z celkových 2 574 osob) a kvalifikované podmíněné odložení podání návrhu na potrestání ve smyslu § 179 odst. 2 TrŘ dokonce u 60,52 % osob řešených podmíněným odložením podání návrhu na potrestání (1 231 z celkových 2 034 osob). Jak ovšem vyplývá z uvedených dat, v rámci jednotlivých regionů se tento jev projevuje odlišně; zdaleka nejvyššího podílu kvalifikovaných odklonů dosahoval Středočeský kraj, naopak v rámci Severočeského kraje a Jihomoravského kraje lze nadále spatřovat vyšší míru využívání prostých odklonů.

Tomu odpovídají i zjištění v oblasti majetkových postihů, které byly v roce 2024 realizovány v průměru u 54,1 % odkloněných osob, konkrétně u 50,7 % podmíněných zastavení trestního stíhání a 57,5 % podmíněně odložených podání návrhů na potrestání. To představuje potvrzení růstového trendu, když v roce 2023 bylo vykazováno 48,6 % odklonů s majetkovým postihem a v roce 2022 se jednalo o 35,3 % odklonů s majetkovým postihem. Z hlediska regionálních výsledků však byly zaznamenány významné rozdíly. Nejvyšší podíl odkloněných osob s majetkovým postihem vykázalo KSZ v Praze (75,8 %), následované KSZ v Plzni (67,1 %), KSZ v Českých Budějovicích (62,6 %), KSZ v Hradci Králové (55,7 %), KSZ v Brně (53,1 %) a KSZ v Ostravě (51,9 %). Naproti tomu v případě MSZ v Praze (48,6 %) a KSZ v Ústí nad Labem (31,9 %) nepřesáhl podíl odkloněných osob polovinu případů. Ze statistických údajů rovněž vyplývá, že u většího množství okresních státních zastupitelství počet odklonů s majetkovým postihem překračuje hranici 80 %. Jednalo se zejména o OSZ Příbram (93,8 %), OSZ Praha-východ (92,6 %), OSZ Beroun (91,8 %), OSZ Nymburk (91,8 %), OSZ Blansko (88,6 %), OSZ Jičín (87,5 %), OSZ Kolín (86,4 %), OSZ Žďár nad Sázavou (86,0 %), OSZ Rychnov nad Kněžnou (83,3 %), OSZ Tachov (83,3 %), OSZ Plzeň-jih (81,8 %), OSZ Kutná Hora (81,8 %), OSZ Mělník (80,8 %). Na druhé straně OSZ v Ústí nad Labem nerealizovalo majetkový postih ani v jednom z celkem 23 podmíněných zastavení trestního stíhání a podmíněných odloženích podání návrhů na potrestání, ale též na mnoha okresních státních zastupitelstvích byly i v roce 2024 odklony s majetkovým postihem realizovány ve zcela

minimální nebo zanedbatelné míře (v podrobnostech viz statistické údaje obsažené v tabulkách č. III/8a, č. III/8b, č. III/8c a č. III/8d).

Zatímco v případech rozhodování o podmíněném zastavení trestního stíhání (§ 307 odst. 2 TrŘ) nelze dovodit překážky pro aktivitu státního zástupce stran získání dalších potřebných podkladů pro dané rozhodnutí, v případě rozhodování o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání (§ 179g odst. 2 TrŘ), je taková aktivita limitována zákonem stanovenou délkou konání zkráceného přípravného řízení. Nejsou-li podklady pro rozhodnutí státního zástupce opatřeny již policejním orgánem, státní zástupce následně nemá dostatečný časový prostor k jednání s podezřelým ohledně stanovení podmínek kvalifikovaného odklonu a pro zjištění jeho stanoviska; počet kvalifikovaných odklonů by tak mohl být i vyšší (na úkor podaných návrhů na potrestání), pokud by státní zástupce získal možnost prodloužení lhůty, v níž je třeba zkrácené přípravné řízení skončit, například obdobou postupu sjednávání dohody o vině a trestu podle § 179f odst. 2 písm. a) TrŘ.

Ze strany podřízených státních zastupitelství bylo signalizováno využívání této formy odklonů především u nedbalostních trestných činů páchaných v dopravě (§ 147 a § 148 TrZ), je-li to současně odůvodněno osobou pachatele (zejména neexistence předchozích negativních záznamů závadového jednání v evidenční kartě řidiče) či povahou a závažností spáchaného přečinu (zejména vzhledem k osobě poškozeného, závažnosti následku, spáchání skutku na místech vyžadujících zvýšenou opatrnost jako jsou přechody pro chodce a místa v blízkosti školských zařízení nebo též povětrnostním a rozhledovým podmínkám). Spolupráce obviněného (podezřelého) a jeho ochota ke složení finanční částky určené státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti jsou v těchto případech motivovány potřebou zachování řidičského oprávnění z důvodu výkonu zaměstnání či péče o rodinu, zejména v obcích mimo velká města s menší dostupností veřejné dopravy. V těchto případech je ovšem nezbytné proporcionálně volit přípustnost odklonu i finanční částky tak, aby nebyla krácena práva poškozených na náhradu škody či nemajetkové újmy. Naopak aplikační praxe významně tenduje k nevyužívání odklonů u přečinu usmrcení z nedbalosti podle § 143 TrZ, a to právě s ohledem na fakticky neodčinitelný následek v podobě úmrtí jiné osoby. Signalizováno bylo i využívání odklonů s převahou závazků pachatelů zdržet se po určitou dobu řízení motorového vozidla u přečinů ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 TrZ, ovšem za předpokladu nízkých zjištěných hodnot (např. hladina alkoholu v krvi do 1,5 g/kg) a bez způsobení dopravní nehody či přímého ohrožení osob. Lze přitom doplnit, že u tohoto typu trestného činu by měla být zachována systematická návaznost na zákonem definované přestupkové postihy obdobného jednání s menší společenskou škodlivostí, což by mělo vést zejména k zásadnímu postihování jednání kvalifikovaným odklonem při souběžném využívání obou typů závazků (ty pak představují kombinovaný postih peněžitý a přechodné omezení spočívající v zákazu řízení motorových vozidel).

Narovnáním podle § 309 TrŘ pak bylo ve sledovaném období vyřízeno jen zanedbatelné množství případů, a to 33 osob (oproti 39 osobám v roce 2023), což představovalo pouhých 0,11 % z celkového počtu stíhaných osob. Ve zkráceném přípravném řízení bylo narovnáním vyřízeno dokonce pouze 6 osob (oproti 8 osobám v roce 2023). Důvodem nízkého výskytu narovnání je jednoznačná preference institutů podle § 307 a § 179g TrŘ státními zástupci v přípravném řízení trestním a dále pak v menším počtu případů institutu dohody o vině a trestu podle § 175a TrŘ, a to v obou skupinách případů se zaměřením na negativní dopad spáchaného trestného činu na poměry obviněného ve formě poskytnutí částky na pomoc obětem trestné činnosti či majetkové trestní sankce. Stále tak platí, že v existující podobě se narovnání využívá sporadicky, a nezmění-li se jeho úprava, zřejmě tomu tak zůstane i do budoucna.

Shora uvedené poznatky nicméně nasvědčují nejednotné a roztržitě aplikaci praxi v rámci soustavy státního zastupitelství, což lze považovat za nežádoucí stav. I přes nemožnost paušálního pojetí statistických údajů a rozdílné sociálně-ekonomické úrovně obyvatelstva a skladby kriminality v různých regionech totiž není možno takto velké rozdíly v aplikační praxi legitimně odůvodnit. NSZ tak bude nuceno problematiku majetkového postihu pachatelů trestné činnosti v rámci odklonů sjednotit.

1.6. Poznatky k využívání dohod o vině a trestu

Návrhy na schválení dohody o vině a trestu – tento procesní postup se uplatňuje výhradně ve vztahu k dohodám uzavřeným v rámci přípravného trestního řízení (a nezahrnuje tedy dohody o vině a trestu uzavírané až v hlavním líčení) – byly v roce 2024 aplikovány ve vztahu k 811 fyzickým osobám, což představuje významný pokles oproti 990 osobám v roce 2023, a dále ve vztahu k 32 právnických osob (srovnatelně s 30 právnickými osobami v roce 2023). U 796 fyzických osob se tak stalo ve vyšetřování a ve vztahu k 15 fyzickým osobám ve zkráceném přípravném řízení.

Počty podaných návrhů na schválení dohody o vině a trestu uzavřené v přípravném trestním řízení (věci, 2018–2024)

Počátkem roku 2024 bylo znovu vyhodnoceno Memorandum o součinnosti uzavřené dne 7. 12. 2018 mezi NSZ a Českou advokátní komorou, které stanovilo zásady vzájemné komunikace mezi státními zástupci a obhájci v průběhu trestního řízení při jednání o odklonech anebo dohodě o vině a trestu, a to s kladným závěrem, že státní zástupci i samotní obhájci ve věcech, v nichž přichází do úvahy aplikace jakéhokoli odklonu či uzavření dohody o vině a trestu, úzce spolupracují, komunikují osobně, a zejména v počátcích dané komunikace telefonicky, a to při dodržování profesní etiky. I této zlepšené aplikační praxi ostatně odpovídají růstové trendy zaznamenané v oblasti uzavírání dohod o vině a trestu (a rovněž i ve shora řešené oblasti odklonů) od roku 2018. I přesto lze upozornit, že iniciativa ze strany obhájců (obviněných) směřující k uzavírání dohod o vině a trestu se mnohdy objevuje až po seznámení se s výsledky skončeného vyšetřování nebo návrhem trestu v podané obžalobě (čemuž především napomohla novelizace provedená zákonem č. 333/2020 Sb.), což je pochopitelné z hlediska legitimně vedené strategie obhajoby. Státní zástupci naopak nadále preferují uzavírání dohod o vině a trestu již v přípravném řízení, kdy lze jejich přínos považovat za nejvýraznější.

S problematikou sjednávání dohod o vině a trestu se velmi úzce pojí i rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Mucha proti Slovensku ze dne 25. 11. 2021, stížnost č. 63703/19, jakož i další související judikatura. Ve skupinových věcech, v nichž je v popisu skutku obsaženo i jednání dalších obviněných, s nimiž není dohoda o vině a trestu sjednávána, je třeba výslovně v souladu se zásadou presumpce nevinny vyjádřit, že o vině těchto osob dosud nebylo rozhodnuto zákonem předvídaným způsobem. Náležitý popis skutku musí být obsažen již ve sjednávané dohodě o vině a trestu, neboť se následně odráží v navazujícím návrhu státního zástupce a rozsudku soudu; ostatně v průběhu sledovaného období bylo k této problematice vydáno usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2023 sp. zn. 5 Tdo 459/2023, publikované pod č. 10/2024 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní.

Konečně důvodem pro nižší využívání dohod o vině a trestu může být i účelnější, efektivnější a hospodárnější postup spočívající ve využívání odklonů podle § 307 a 179g TrŘ. Zejména z pohledu bagatelních přečinů se zvažovaným alternativním trestem má splnění obligatorních podmínek kvalifikovaného odklonu v podobě povinnosti k náhradě škody a složení peněžitě částky na pomoc obětem trestné činnosti na účet státního zastupitelství ve smyslu § 307 odst. 2 či § 179g odst. 2 TrŘ zcela srovnatelný postihový dopad do majetkových poměrů pachatele jako soudem schválená dohoda o vině a trestu s obvykle sjednaným peněžitým trestem. Nelze odhlížet ani od skutečnosti, že podstatnou část okresní agendy tvoří skutkově a právně jednoduché typové případy, které jsou zpravidla řešeny podáním obžaloby či návrhu na potrestání, přičemž poté v převažujícím počtu věcí v řízení před soudem následuje vyřízení věci trestním příkazem, který je účastníky řízení akceptován. V těchto jednoduchých případech pak nejenže sjednání dohody o vině a trestu dost dobře nemůže naplnit sledovaný účel (kterým má být odpadnutí potřeby rozsáhlého a zdlouhavého dokazování), ale zcela zbytečně vyvolává potřebu formálního projednání za účelem uzavření dohody o vině a trestu a následně jejího schválení soudem. Postup podle § 175a trestního řádu se proto zejména v samosoudcovské agendě vyskytuje jen velmi omezeně, když se jedná o postup časově, administrativně i finančně náročnější bez odpovídajících úspor v dokazování.

2. Soudní stádium trestního řízení – nalézací řízení

2.1. Vrácení věci státnímu zástupci k došetření a odmítnutí návrhu na potrestání

Na úrovni OSZ (podrobněji tabulka č. III/7a) bylo pravomocně vráceno soudem k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) TrŘ celkem 72 věcí (oproti 57 věcem v roce 2023), ovšem pravomocně toliko 40 věcí (oproti 22 věcem v roce 2023) a postupem podle § 314c odst. 1 písm. a) TrŘ pak 20 věcí (oproti 13 věcem v roce 2023), pravomocně pak pouze 13 věcí (oproti 6 věcem v roce 2023), k pravomocnému odmítnutí návrhu na potrestání došlo ve 43 věcech (oproti 46 věcem v roce 2023). U krajských a vrchních státních zastupitelství (podrobněji tabulka č. III/7b) bylo vráceno soudem státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) TrŘ celkem 12 věcí (oproti 5 věcem v roce 2023), z toho ovšem pravomocně pouze 3 věci (oproti 4 věcem v roce 2023); k vrácení věci podle § 314c odst. 1 písm. a) TrŘ na této úrovni nedochází, což je dáno i omezeným počtem konaných zkrácených přípravných řízení.

Z porovnání statistických hodnot lze z dlouhodobého hlediska vysledovat nižší podíl věcí vrácených státnímu zastupitelství ze strany soudů, kdy současné stabilní hladiny dosahované v letech 2021 až 2024 představují významné snížení oproti předchozím obdobím. Jestliže v roce 2024 bylo evidováno celkem 21 733 věcí vyřízených podáním obžaloby a 33 821 věcí vyřízených podáním návrhu na potrestání, podíl věcí s vydaným soudním rozhodnutím neakceptujícím průběh a závěry přípravného řízení představuje cca 0,26 % (pokud by bylo vycházeno jen z počtu pravomocných soudních rozhodnutí, pak by podíl představoval dokonce

pouhých 0,18 %). Údaj o počtu pravomocných rozhodnutí však vychází ze stavu k 31. 12. daného kalendářního roku, což způsobuje drobné statistické zkreslení. I přes toto statistické zkreslení jsou patrné poměrně vysoké každoroční počty nepravomocných vydaných soudních rozhodnutí, a lze tak konstatovat, že nadále se každý rok objevuje významný podíl případů, kdy ke stížnosti státního zástupce odvolací soud závěry přípravného řízení aprobejuje. To svědčí nejen o přetrvávající nevyjasněné koncepci důkazní situace umožňující postavení obviněného před soud ve smyslu § 176 odst. 1 TrŘ, kdy soudy v ojedinělých případech nepřípustně přesouvají požadavky na důkazní vyjasněnost skutkového stavu do stadia přípravného řízení, přestože těžištěm dokazování nadále zůstává právě stadium soudní, ale též o řadě dalších specifických a nejednoznačných právních otázek řešených právě na úrovni argumentačního dialogu mezi státním zastupitelstvím a prvostupňovým soudem.

V roce 2024 byl například zaznamenán velice specifický případ vrácení věci státnímu zástupci soudem prvního stupně k odstranění závažné procesní vady přípravného řízení spočívající v porušení věcné příslušnosti policejního orgánu, konkrétně Generální inspekce bezpečnostních sborů ve smyslu § 161 odst. 3 TrŘ, avšak ke stížnosti státního zástupce odvolací soud toto rozhodnutí zrušil (usnesení Městského soudu v Praze z 19. 3. 2025 sp. zn. 7 To 90/2025 bylo referováno mimo jiné v dostupném usnesení Ústavního soudu ze dne 7. 5. 2025 sp. zn. II. ÚS 1222/25).

Z hlediska důvodů, které soudy vedly k rozhodnutí o vrácení věci k došetření či odmítnutí návrhu na potrestání nebyly zaznamenány vývojové trendy. Významný podíl nadále představují věci s identifikovanou pochybností o duševním stavu obviněného s potřebou přibrání znalce k vyšetření duševního stavu, v menší míře se pak objevují případy s procesními pochybeními při doručování usnesení o zahájení trestního stíhání (nesprávný způsob doručení, absence překladu u cizinců, absence doručení zákonnému zástupci mladistvého obviněného) nebo případy s odlišnou právní kvalifikací soudu zakládající nutnou obhajobu i pro přípravné trestní řízení. Naopak v otázce praktické aplikace závěrů stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014 sp. zn. Tpjn 303/2014, publikovaného pod č. 52/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní, lze oblast odmítnutí návrhu na potrestání z důvodu nedodržení přiměřené délky prověřování pokládat za ustálenou. Za diskutabilní byla označena pouze rozhodovací praxe Okresního soudu v Jihlavě v souvislosti s dovozovanými průtahy ve fázi před sdělením podezření ve zkráceném přípravném řízení.

2.2. Poznatky k činnosti státních zástupců v nalézacím řízení

V souvislosti s aplikací § 180 odst. 2 poslední věty, odst. 3, § 203 odst. 1 věty druhé a § 215 odst. 2 a 3 TrŘ v řízení před soudem nebyly zaznamenány žádné nové poznatky ani problémy, když se v roce 2024 spíše ojediněle vyskytly požadavky soudu, aby státní zástupce zajistil kontaktní údaje svědka (popř. přímo zajištění jeho účasti u hlavního líčení) nebo o zkvalitnění obsahu datového nosiče, čemuž je vyhověváno, jde-li o důkazy podporující obžalobu. Nadále platí, že je-li pro státního zástupce opatření jím navrhovaného důkazu lépe dostupné, sám by měl aktivně soudu nabídnout jeho opatření s předložením při odročeném hlavním líčení. Pokud státní zástupce má informace o výskytu osoby či tyto osoby zjistí prostřednictvím policejního orgánu, potom spolupracuje na výměně informací s příslušným soudcem a zajištění osoby pak soudce zařizuje prostřednictvím policejního orgánu. Za výjimečnou lze označit praxi signalizovanou u Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou, kdy soudce opakovaně pověřil státního zástupce k provedení vyšetřovacího pokusu nebo prověrky na místě.

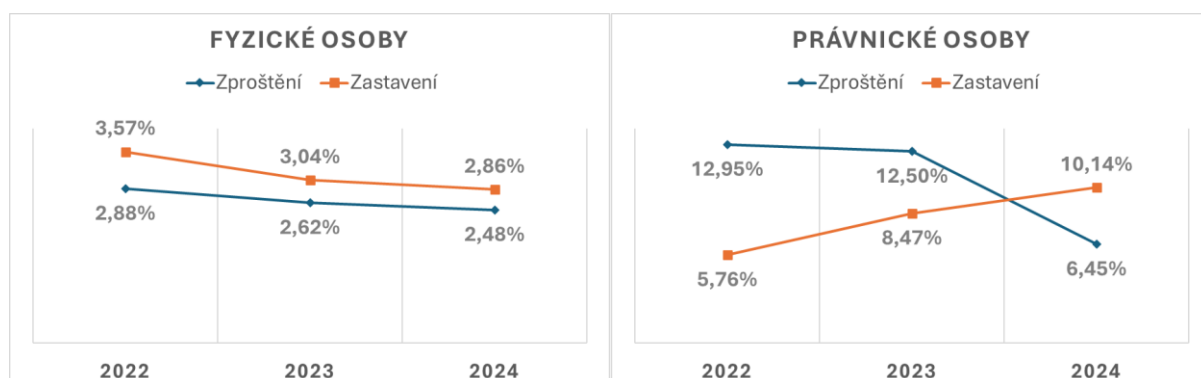
Nadále ovšem platí i povinnost veřejné žaloby ke kontrole ústavnosti nalézacího řízení. V roce 2024 došlo administrativním pochybením u Okresního soudu v Olomouci k situaci, kdy trestní

kauzy po určité období rozhodovaly senáty, jejichž členům ovšem skončila funkce přisedících. Vzhledem k těmto zjištěním státní zastupitelství systémově reagovalo nejen námitkami v probíhajících prvostupňových řízeních, ale též podáním odvolání ze strany státních zástupců nebo podporujícími vyjádřeními k odvoláním obžalovaných.

2.3. Zproštění obžaloby a zastavení trestního stíhání soudem

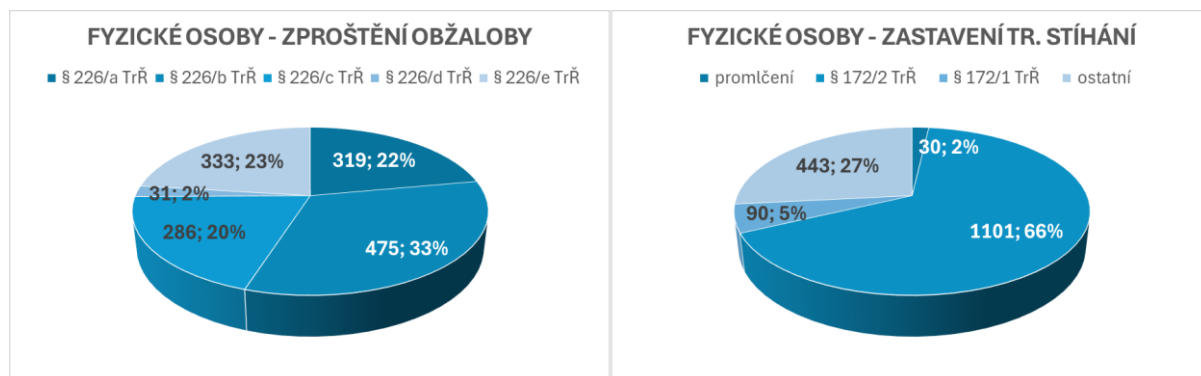
V oblasti počtu zprošťujících rozhodnutí a zastavení trestního stíhání lze poukázat na veřejně dostupné soudní výkaznictví a přehledy statistických listů soudů.

Podíly zproštěných a zastavených osob na všech soudně vyřízených (přehledy statistických listů, 2022–2024)

Z citovaných soudních statistik vyplývá, že v případě fyzických osob se podíly subjektů zproštěných obžaloby nebo proti nimž bylo trestní stíhání zastaveno, v průběhu soudního stadia trestního řízení pohybují na stabilních úrovních kolem cca 3 %, resp. nadále je zaznamenán pravidelný nepatrný meziroční pokles. V roce 2024 takto bylo vykázáno 1 445 fyzických osob zproštěných obžaloby (oproti 1 679 osobám v roce 2023) a 1 664 osob, proti kterým bylo trestní stíhání zastaveno (oproti 1 950 osobám v roce 2023). Naproti tomu u právnických osob jsou patrné významné meziroční změny, což je však částečně způsobeno i nízkým počtem evidovaných osob (v roce 2024 došlo ke zproštění ve vztahu k 14 právnickým osobám a k zastavení trestního stíhání ve vztahu k 22 právnickým osobám). K uváděným hodnotám lze doplnit následující upřesnění.

Struktury důvodů zproštění obžaloby a zastavení trestního stíhání fyzických osob (přehledy statistických listů, 2022–2024)

V případě zastavení trestního stíhání vůči fyzickým osobám představoval majoritní důvod využití principu oportunity dle § 172 odst. 2 TrŘ, kdy z celkových 1 664 osob, vůči kterým bylo v roce 2024 trestní stíhání zastaveno, připadalo na tento důvod zastavení 1 001 osob;

u dalších 30 osob bylo evidováno zastavení trestního stíhání z důvodu promlčení trestní odpovědnosti. Přitom z celkem 1 445 fyzických osob zproštěných obžaloby byl důvod spočívající v zániku trestnosti činu dle § 226 písm. e) TrŘ uplatněn u 333 osob a u dalších 31 osob nebyla shledána trestní odpovědnost z důvodu nepřičetnosti podle § 226 písm. d) TrŘ. Obdobně i v případě zastavení trestního stíhání vůči právnickým osobám představoval majoritní důvod využití principu oportunitity dle § 172 odst. 2 TrŘ, kdy z celkových 22 osob, vůči kterým bylo v roce 2024 trestní stíhání zastaveno, připadalo na tento důvod zastavení 7 osob; u dalších 6 osob bylo evidováno zastavení trestního stíhání z důvodu promlčení trestní odpovědnosti. Konečně z celkem 14 právnických osob zproštěných obžaloby byl důvod spočívající v zániku trestnosti činu dle § 226 písm. e) TrŘ uplatněn u 5 osob. Proto pokud by měla být újeji statisticky sledována potenciální množina osob, u nichž veřejná žaloba po zahájení soudního řízení neunesla materiální důkazní břemeno stran spáchání skutku obžalovaným (tedy po odečtení osob, u nichž bylo předmětné závadové jednání prokázáno, avšak trestní odpovědnost nebyla dovozena z jiných formálních důvodů), pohybovaly by se počítané procentní podíly na ještě nižších úrovních, konkrétně u fyzických osob na celkové úrovni cca 2,78 % (z toho 1,86 % v kategorii zproštění, 0,92 % v kategorii zastavení) a u právnických osob na celkové úrovni cca 8,3 % (u obou kategorií shodně 4,15 %).

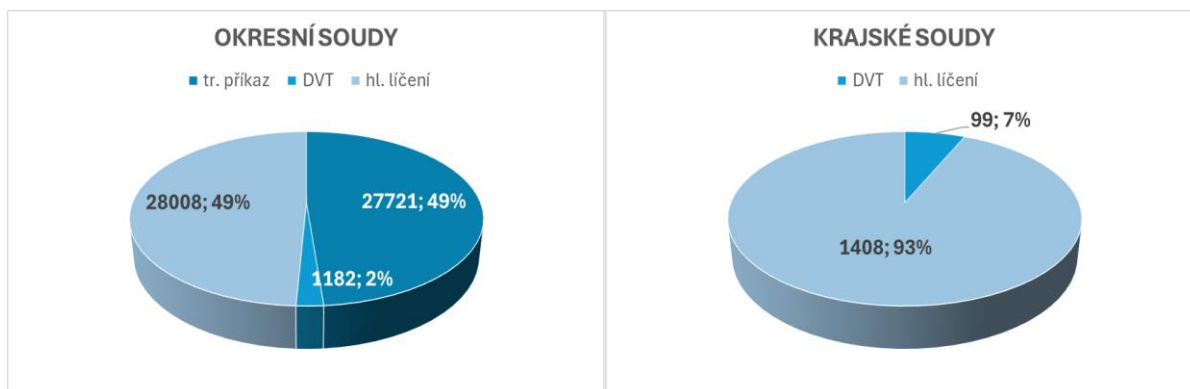
Zprošťující výroky ve smyslu § 226 písm. a) až c) TrŘ přitom do značné míry nadále souvisí s ústavně zakotveným postavením státního zástupce a jeho úřední povinností předkládat soudu (obžalovat) i případy nejednoznačného skutkového stavu, který je možné s konečnou platností posoudit až po bezprostředním provedení (typicky vzájemně si odporujících) důkazů a jejich vyhodnocení nestranným soudem v hlavním líčení (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 9. 2001 sp. zn. 5 Tz 174/2001 s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu SSR ze dne 17. 6. 1976 sp. zn. 4 Tz 105/76, publikované pod č. 28/1977 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní). Důvodem zproštění proto může právě být i hodnocení věrohodnosti provedených důkazů nebo i změny důkazní situace u hlavního líčení, které nemohou být přičítány na vrub přípravného trestního řízení. V roce 2024 docházelo ke zproštění obžaloby soudem v naprosté většině v situacích odlišného hodnocení důkazní situace soudem, zejména při využití principu v pochybnostech ve prospěch obviněného; častěji byly ovšem zaznamenány situace odlišného hodnocení důkazní situace mezi soudy prvního a druhého stupně, případně i Nejvyššího soudu, což rovněž snižuje předvídatelnost výsledku soudního řízení a přispívá k jeho iniciaci i v důkazně sporných situacích (viz též poznatky k odvolacím řízením).

Tato oblast je problematická zejména u typových případů kriminality páchané skrytě v domácím prostředí (domácí násilí, sexuálně motivovaná trestná činnost apod.), kdy výlučným důkazem svědčícím pro závěr o vině je izolovaný výslech oběti trestného činu. Zákonný požadavek na podrobnější prokazování věrohodnosti a zvyšování kvality důkazní situace v průběhu přípravného řízení se zde neřešitelně a systémově střetává se zákonným požadavkem na ochranu oběti před tzv. sekundární viktimizací. I to je důvod, proč dohledová státní zastupitelství v roce 2024 identifikovala některé případy znásilnění, u kterých státní zástupci podali obžalobu, ačkoliv již v přípravném řízení panovaly významné pochybnosti o věrohodnosti poškozených.

2.4. Konsensuální způsoby soudního řízení

V oblasti využívání právních institutů materiálně spojených s konsensem vyřízení mezi orgány činnými v trestním řízení a pachatelem trestného činu je v první řadě nutno poukázat na strukturální odlišnosti mezi okresními a krajskými soudy.

Osoby vyřízené trestním příkazem, schválením návrhu dohody o vině a trestu z přípravného řízení a řešené v rámci hlavního líčení (přehledy statistických listů, 2024)

Vyřízení **trestním příkazem** připadalo v roce 2024 na zhruba 49 % osob řešených na úrovni okresních soudů. Pro úplnost lze doplnit, že tento způsob vyřízení na úrovni krajských soudů byl v roce 2024 nadále problematický vzhledem k úzké množině případů splňujících procesní podmínky pro vydání trestního příkazu i nekonzistentní judikatuře týkající se možnosti rozhodování věcí v krajské příslušnosti samosoudcem (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 1998 sp. zn. 5 Tz 169/98, uveřejněné pod č. 11/1999 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní). Vzhledem k novelizaci provedené s účinností od 1. 1. 2025 zákonem č. 319/2024 Sb. ovšem nelze výskyt trestních příkazů do budoucna vyloučit ani na úrovni krajských soudů.

K oblasti trestních příkazů nebyly zaznamenány zásadní vývojové trendy. Průběžná analytická vyhodnocování trestání některých bagatelních trestných činů – např. krádeže v obchodech podle § 205 odst. 2 TrZ nebo nerespektování zákazu řízení motorových vozidel podle § 337 odst. 1 písm. a) TrZ – nicméně poukazovala na systémové nadužívání trestního příkazu i v situacích, kdy již mohlo a mělo být zvažováno ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody, ovšem spojeného s obligatorním projednáním v hlavním líčení. To v řadě případů vedlo k nepřipustným kumulacím výchovných a alternativních trestů, které byly v důsledku recidivy transformovány do nepřiměřeně dlouhého celistvého vykonávaného trestu odnětí svobody; zaznamenány však byly i případy nevhodně ukládaných peněžitých trestů bezpříjmovým osobám nebo trestů obecně prospěšných prací u osob s pracovní neschopností či dlouhodobě žijících v cizině. I z těchto důvodů státní zastupitelství kvituje legislativní aktivity, které by umožnily ukládání nepodmíněných trestů, byť krátkodobých, prostřednictvím tohoto institutu.

Institut **prohlášení viny podle § 206c TrŘ** je nutné považovat za koncepčně problematický, a to i přes jeho nezpochybnitelný přínos pro rychlost soudního stadia trestního řízení. Prohlášení viny je využíváno u okresních i krajských soudů (resp. napříč všemi úrovněmi soustavy státního zastupitelství), přičemž trendy nebyly v tomto směru zaznamenány ani podle jednotlivých oblastí souzené kriminality. Podrobnější statistické údaje tohoto využití nejsou v soudních statistikách dostupné, byť státní zastupitelství již v roce 2024 interně zavádělo opatření k případnému výkaznictví a dalšímu statistickému sledování. O hrubý statistický odhad se pokusilo KSZ v Ústí nad Labem, které však na úrovni jednotlivých podřízených OSZ referovalo významný rozptyl podílu využívání prohlášení viny od 28,4 % do 83,8 % případů projednávaných v hlavním líčení. Prohlášení viny je přitom zpravidla upřednostňováno před sjednáváním dohody o vině a trestu postupy dle § 206b TrŘ, a to z důvodu menší časové a administrativní zátěže průběhu soudního jednání.

Hlavní motivací obžalovaných je především očekávané zmírnění trestního postihu, u zvlášť závažné kriminality dokonce za mimořádného snížení trestu odnětí svobody ve smyslu § 58 odst. 2 písm. b) TrŘ, což představuje i úskalí praktické aplikace tohoto institutu. Soudy takřka ve všech případech k prohlášení přihlížejí při stanovení druhu trestu a jeho výměry, byť se v drtivé většině případů jedná o prohlášení ryze formální, bez doznání či vyjádření pohnutek a sebereflexe pachatelů, mnohdy i za situace, kdy v přípravném řízení obvinění svou vinu popírali nebo využili svého práva odmítnout výpověď. Přeceňování významu prohlášení viny (bez dalšího) coby okolnosti významně zmírňující trestní postih nejenže deformuje důkazní standardy materiální pravdy platné pro trestní řízení, ale představuje potenciální porušení práva na účinnou obhajobu a jeví se i naprosto nesystémové ve vztahu ke skutkově jednoduchým a jednoznačným případům (prohlášení viny v takovém případě neplní účel urychlení a usnadnění dokazování), trestním příkazům (odsouzení, kteří tyto akceptují nemohou logicky zmírnit postih prostřednictvím prohlášení viny) nebo materiálně mnohem významnějším polehčujícím okolnostem (např. náhrada škody nebo odčinění škodlivého následku by nepochybně mělo vést k mírnějšímu postihu než pouhé formální prohlášení viny). I z těchto důvodů byly v roce 2024 zaznamenány vyloženě nežádoucí aplikační jevy spojené s tímto institutem.

Zaznamenány byly případy obžalovaných, které soud nepřímo k prohlášení viny naváděl a přes nesplnění procesních předpokladů spočívajících v absentujícím, nesprávném nebo neúplném poučení o právních následcích takového prohlášení nebo dokonce přes značnou neurčitost vyjádření obžalovaných tato prohlášení viny přijímal. Tento aplikační přístup lze přitom označit za nežádoucí zejména na okresní úrovni u obžalovaných s nižší úrovní právního vědomí a nezastoupených obhájci. V signalizovaných případech nicméně byla ze strany státních zástupců podána odvolání. Nálezem Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2024 sp. zn. II. ÚS 2138/23 došlo rovněž ke korekci původních závěrů usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2023 sp. zn. 8 Tdo 265/2023, kdy byly s poukazem na základní a ústavně garantované zásady spravedlivého trestního procesu ve smyslu § 2 odst. 5 TrŘ formulovány požadavky jasnosti, srozumitelnosti a určitosti prohlášení viny obžalovaného, který musí být skutečně a srozumitelně seznámen s veškerými právními důsledky takového prohlášení.

Ke korekci aplikační praxe došlo i na základě rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 9. 2024 sp. zn. 2 To 57/2024, který vyloučil možnost využívání mimořádného snížení trestu odnětí svobody podle § 58 odst. 2 písm. b) TrŘ nejen v případech pouhého prohlášení viny, ale i v případech jeho kombinace se standardními polehčujícími okolnostmi. Jen ojediněle se v roce 2024 vyskytly případy prohlášení viny učiněného až v odvolacím řízení, když i v této oblasti dochází k usměrňování rozhodovací praxe soudů (viz rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 6. 3. 2024 sp. zn. 8 To 6/2024). Lze kladně kvitovat názor, že se jedná o postup zcela mimořádný, kdy odvolací soud musí pečlivě zvažovat okolnosti, za nichž obviněný prohlášení viny činí, a teprve pak rozhodovat o jeho přijetí či nepřijetí, neboť pouze takový přístup zachovává smysl a účel tohoto institutu; naopak za systémově a účelově neakceptovatelnou by bylo třeba označit praxi, která by připouštěla standardní přijetí prohlášení viny v odvolacím řízení, tedy zpravidla po skončení dokazování, kdy by již obviněný zcela účelově reagoval na zjištěný skutkový stav. V praxi přijetí prohlášení viny až odvolacím soudem nebylo v roce 2024 ze strany podřízených státních zastupitelství signalizováno.

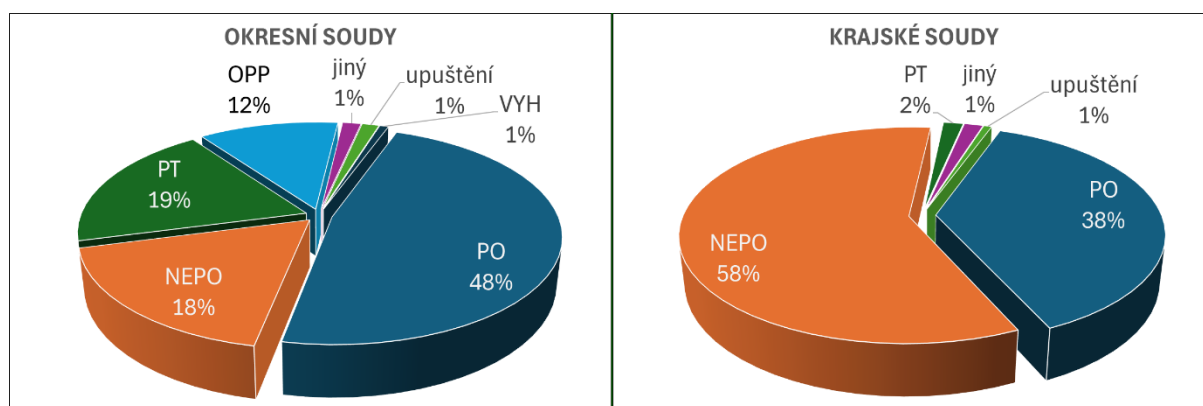
Judikatorní závěry o výjimečnosti použití mimořádného snížení trestu odnětí svobody opřené výhradně o existenci netypových mimořádných okolností případu shodně jako výjimečnosti přijetí prohlášení viny v odvolacím řízení lze z důvodů shora uvedených zcela akceptovat. Nadále se však jeví žádoucí mapování využívání a přínosu prohlášení viny s případnou legislativní revizí. V daném ohledu by bylo žádoucím otevřít nejen diskuzi k otázce benefitu,

kterého by měl pachatel procesním prohlášením viny dosahovat (když jako procesní institut by měl mít odraz spíše v procesní rovině), procesní systematizace nebo výslovného stanovení mezního okamžiku pro prohlášení viny na počátek hlavního líčení.

2.5. Poznatky ke skladbě a intenzitě ukládaných trestů

Dostupné statistické nástroje neumožňují podrobně mapovat struktury trestních sankcí ukládaných soudy. To je způsobeno jednak tím, že soudy v zájmu individualizace v řadě případů volí vhodnou kombinaci různých druhů trestů, a že významnému podílu odsouzených osob bývá ukládán trest společný nebo souhrnný, který však ve spojení s příslušným předchozím odsouzením (nebo i více předchozími odsouzeními) materiálně představuje jeden trestní postih takového pachatele, který by měl být z pohledu statistiky započítáván pouze jednou. Pro statistické porovnání lze tak pracovat s poměry tzv. hlavních sankcí. Ta představuje sankci, kterou soud zaeviduje při vyhotovení statistického listu jako nejintenzivnější, a to při prvotním odsouzení dané osoby, tedy je-li trest ukládán jako trest samostatný.

Poměry hlavních sankcí dle přehledu statistických listů – fyzické osoby (2024)

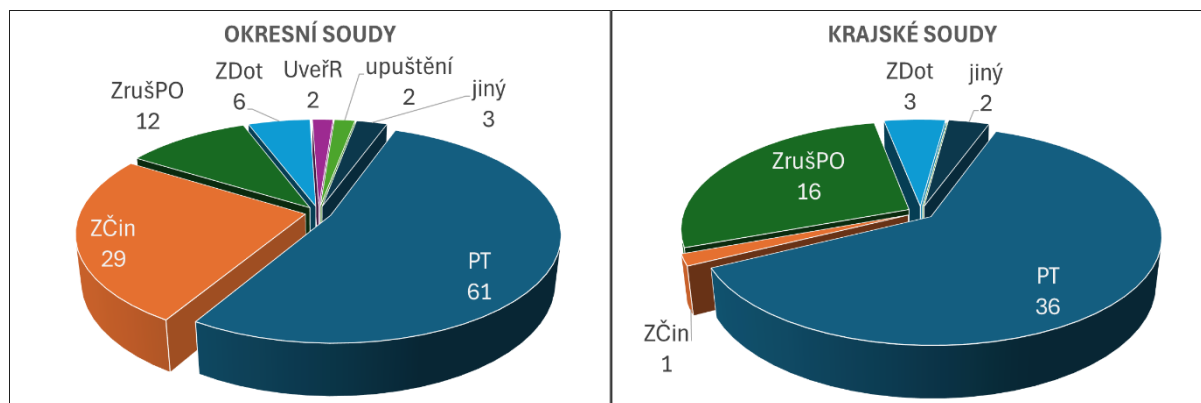
Z hlediska této pracovní (statistické) skladby trestů na úrovni okresních soudů nadále převažuje trest odnětí svobody s podmíněným odkladem jeho výkonu (PO), na který v roce 2024 u fyzických osob připadalo cca 48 % odsouzení (v roce 2023 to činilo srovnatelně cca 47 %); průměrná výměra tohoto trestu činila 9,61 měsíců (průměr), resp. 9 měsíců (medián). Zhruba v 70 % případů byl přitom takto evidovaný podmíněný trest ukládán trestním příkazem s průměrnou statistickou výměrou 6,79 měsíců; nicméně i ve zbytku případů neřešených trestním příkazem činily průměrné výměry 15,44 měsíců (průměr), resp. 8 měsíců (medián). V případě třetího nejzastoupenějšího nepodmíněného trestu odnětí svobody (NEPO), na který připadalo cca 18% zastoupení (v roce 2023 shodně cca 18 %) představovala průměrná výměra 13,21 měsíců (průměr), resp. 9 měsíců (medián). Vzhledem k dalším zastoupeným alternativním postihům v podobě peněžitého trestu (PT) s 19% zastoupením (v roce 2023 cca 20 %) a obecně prospěšných prací (OPP) s 12% zastoupením (v roce 2023 shodně cca 12 %) tato zjištění souhrnně ukazují na vysoký podíl odsouzené trestné činnosti spíše bagatelní povahy.

Z pohledu úrovně krajských soudů již významně převažuje trest odnětí svobody, což je však systémově zapříčiněno především úzkou skupinou případů, ve kterých lze ukládat alternativní tresty obecně prospěšných prací, domácího vězení nebo samostatného peněžitého trestu. Majoritně je zastoupen nepodmíněný trest odnětí svobody (NEPO) s cca 58 % (v roce 2023 cca 59 %) s vykazovanou průměrnou výměrou 85,63 měsíců (průměr), resp. 78 měsíců (medián), a dále trest odnětí svobody s podmíněným odkladem jeho výkonu (PO) s cca 38 % (v roce 2023 shodně cca 38 %) s vykazovanou průměrnou výměrou 28,06 měsíců (průměr),

resp. 78 měsíců (medián); je ovšem třeba doplnit, že právě u nízkých podmíněných trestů dochází na úrovni krajských soudů mnohdy ke kombinaci s jiným postihem, zpravidla trestem postihujícím majetek pachatele.

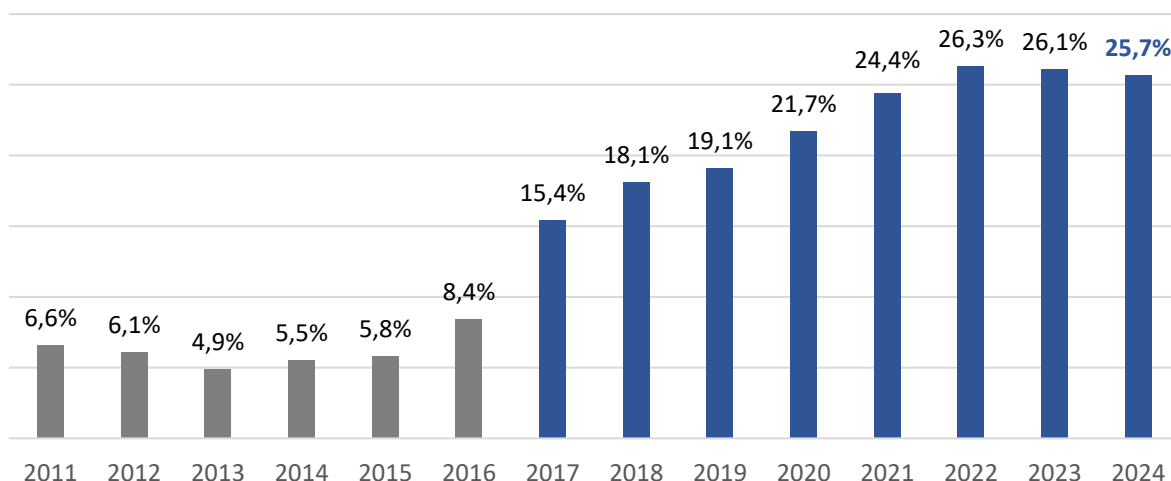
V případě ukládání trestu okresními soudy lze negativně hodnotit nadále poměrně nízké zastoupení alternativních druhů trestů s přímým postihem pachatele v podobě obecně prospěšných prací a zejména trestu domácího vězení (v roce 2024 byl tento trest jako hlavní evidován toliko u 76 osob). Příčiny tohoto jevu bude nezbytné mapovat. Je ovšem pravdou, že v minulosti byla tato oblast výrazně poznamenána faktickým úbytkem poskytovatelů obecně prospěšných prací (a to bohužel i v důsledku nevhodného ukládání tohoto trestu osobám, u nichž z hlediska anamnézy nebyl dán reálný předpoklad výkonu) nebo též technickými a následně i právními překážkami v systému elektronického monitoringu odsouzených. Nadále tak bude současně nezbytné průběžně analyticky vyhodnocovat dodržování základních zásad trestání a individualizace trestu, které by zejména na úrovni bagatelní trestné činnosti měly vyloučit již opakovaně identifikované případy nepřipustné kumulace výchovných a alternativních trestů posléze nařízených a přeměněných na jeden trest odnětí svobody, celkově ovšem zcela nepřiměřený. Jako pozitivní lze naopak hodnotit prvotní poznatky ze zpracovávané analýzy k postihu protiprávního jednání v dopravě, totiž že u trestného činu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 TrZ již typově převažující postih představuje kombinace peněžitého trestu s trestem zákazu řízení motorových vozidel, což odpovídá požadavku systematického navázání trestního postihu na přestupkové sankce ukládané za typově obdobné a méně společensky škodlivé protiprávní jednání.

Poměry hlavních sankcí dle přehledu statistických listů – právnické osoby (2024)

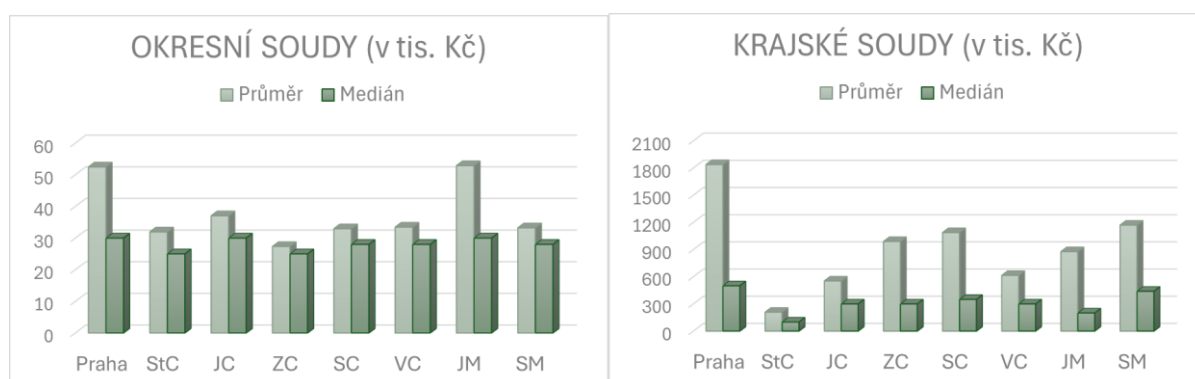
V případě právnických osob je nutno poukázat na sníženou statistickou relevanci poměrů vzhledem k celkovému nízkému počtu odsouzených. Převažující hlavní sankcí byl i v roce 2024 peněžitý trest (PT) ukládaný na úrovni okresních soudů u cca 53 % osob (v roce 2023 cca 56 %) a na úrovni krajských soudů u cca 62 % (v roce 2023 cca 37 %, když ve shodném rozsahu byl ukládán i trest zrušení právnické osoby – ZrušPO). Nadále platí spíše ojedinělý výskyt hlavní sankce v podobě zákazu přijímání dotací a subvencí (ZDoT) nebo uveřejnění rozsudku (UveřR). Jediným statisticky významným jevem je především rozdílný statistický výskyt trestu zákazu činnosti (ZČin). Rozdíly na úrovních okresních a krajských soudů budou do budoucna podrobeny další analýze, neboť vedle důvodů spočívajících v odlišném statistickém vykazování tohoto trestu jako hlavní sankce nebo též specifiky ve struktuře kriminality může vyšší poměr na úrovni okresních soudů signalizovat i možnou nežádoucí praxi ukládání příliš širokého a nekonkretizovaného trestu zákazu činnosti (srov. závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2019 sp. zn. 7 Tdo 1427/2019, publikovaného pod č. 40/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní).

Poměry uložení peněžitých trestů dle vlastní statistiky NSZ (osoby, 2011–2024)

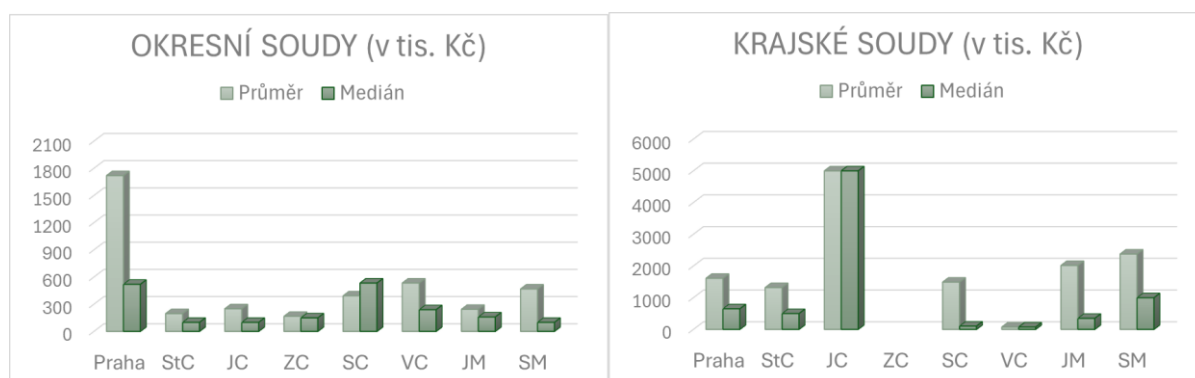
I v roce 2024 pokračovala metodická činnost Nejvyššího státního zastupitelství ve vztahu k podpoře ukládání peněžitých trestů a jiných majetkových sankcí. Obecně lze konstatovat, že po prudkém rozvoji v letech 2015 až 2022 dochází k určité stabilizaci poměru ukládaných peněžitých trestů. Peněžitý trest byl v roce 2024 uložen celkem 25,71 % odsouzených fyzických a právnických osob (odsouzeno bylo v roce 2024 celkem 46 636 osob, peněžitý trest byl uložen 11 992 odsouzeným osobám). Oproti roku 2023 došlo k mírnému meziročnímu poklesu procentuálního poměru uložených peněžitých trestů (v roce 2023 byl peněžitý trest uložen 26,11 % odsouzených osob – 13 470 peněžitých trestů v poměru k 51 581 odsouzených osob). Z komplexního vyhodnocení dostupných údajů rovněž vyplývá, že nižší procentuální poměr uložených peněžitých trestů v loňském roce byl kompenzován výraznějším nárůstem odklonů s majetkovým postihem.

Průměrné výměry peněžitých trestů coby evidovaných hlavních sankcí dle přehledu statistických listů – fyzické osoby (2024)

Z poznatků signalizovaných podřízenými státními zastupitelstvími vyplývá, že na úrovni okresních státních zastupitelství je fyzickým osobám peněžitý trest zpravidla ukládán ve výměře 30 000 Kč až 50 000 Kč. I přes celkem stabilní struktury kriminality jsou však na regionálních úrovních patrné rozdíly vyvolané sociální a ekonomickou úrovní populace daného regionu. Naopak v případě krajských soudů jsou znatelné rozdíly; nutno ovšem poukázat i na specifický vztah hlavního města Prahy a Středočeského kraje, kdy zejména hospodářská kriminalita je řešena mnohdy na území hlavního města Prahy vzhledem k umístění příslušných institucí, u nichž se projevuje následek (správci daně, soudy, dotační instituce apod.).

Průměrné výměry peněžitých trestů coby evidovaných hlavních sankcí dle přehledu statistických listů – právnické osoby (2024)

V případě právnických osob jsou již statistické výměry významně ovlivněny jednotkovými počty případů. Relevantně lze vysledovat, že na úrovni okresních soudů se peněžitě tresty zpravidla ukládají v rozmezí od 150.000 Kč do 300.000 Kč, ojediněle je pak sankce ukládána v řádech milionů Kč.

Významnou slabinou doposud intenzivně sledovaných statistických údajů k počtu ukládaných peněžitých trestů je absence návazných statistických údajů z vykonávacích řízení, kdy takto není zřejmé, nakolik jsou uložené peněžitě tresty fakticky propláceny, vymáhány nebo nevykonány (ať již z důvodu přímé přeměny trestu na trest odnětí svobody nebo též z důvodu zrušení peněžitého trestu a jeho nahrazení souhrnným nepodmíněným trestem odnětí svobody). V daném směru lze proto orientačně vycházet pouze z údajů týkajících se finančních prostředků přijatých na speciální účet Ministerstva spravedlnosti v režimu zákona č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení, ve znění pozdějších předpisů.

Roční přehledy přijatých a vydaných prostředků speciálního účtu Ministerstva spravedlnosti v režimu zákona č. 59/2017 Sb.

	Přijaté prostředky	Vyplaceno poškozeným	Vyplaceno PMS	Odvedeno do státního rozpočtu
2020	289 789 775,00 Kč	21 674 637,00 Kč	6 138 452,00 Kč	245 161 396,00 Kč
2021	356 312 410,00 Kč	6 071 197,00 Kč	6 981 575,00 Kč	343 259 637,00 Kč
2022	478 010 889,00 Kč	18 759 670,00 Kč	6 355 404,00 Kč	452 895 815,00 Kč
2023	418 876 472,00 Kč	45 296 274,00 Kč	16 757 817,00 Kč	356 822 382,00 Kč
2024	1 145 107 179,53 Kč	16 719 919,00 Kč	50 567 336,00 Kč	960 789 166,00 Kč

V roce 2024 bylo ve prospěch státu celkově získáno více než 1,026 mld. Kč, z toho z majetkových trestních sankcí 960,789 mil. Kč, z majetkového postihu v rámci odklonů v přípravném řízení 57 134 149,00 Kč (v roce 2023 se jednalo o srovnatelnou částku ve výši 53 090 980) a z majetkového postihu v řízení před soudem 8 122 052,00 Kč (v roce 2023 se jednalo o částku 23 053 189,00 Kč). Pro úplnost lze dodat, že v roce 2024 byly státními zástupci a policejními orgány v rámci přípravného řízení zajištěny majetkové hodnoty v celkové výši 5,5 mld. Kč (v roce 2023 se jednalo o částku ve výši 6,4 mld. Kč). Tyto zajištěné majetkové hodnoty jsou převážně coby výnosy trestné činnosti odčerpávány a použity k restoraci, tedy k vrácení majetkových hodnot poškozeným a jiným oprávněným osobám (často již v průběhu přípravného trestního řízení), jakož i k budoucímu výkonu majetkových sankcí.

3. Soudní stádium trestního řízení – vykonávací řízení

3.1. Podmíněné odsouzení

Přestože v reakci na praktická zjištění o nepřipustných kumulacích výchovných a alternativních trestů dochází již od roku 2023 v soustavě státního zastupitelství k analytickému mapování a vyhodnocování efektivity ukládaných trestných sankcí a návazné metodické činnosti. Z analytických poznatků vyplývá, že oblast podmíněného odsouzení (tj. trestu odnětí svobody s podmíněným odkladem) nadále vykazuje systémové deficity. V případě odsouzených nebývá podstata tohoto druhu trestu zcela dobře pochopena, což je však způsobeno nedostatečným a nejednotným přístupem soudů a státních zastupitelství v situacích, kdy odsouzený v průběhu zkušební doby nevede řádný život (kdy i tento pojem je předmětem různých soudních výkladů). Roztříštěnost soudní praxe lze sledovat nejen v oblasti přístupu k povinnosti odsouzeného hradit dle svých sil škodu způsobenou trestným činem (ať již generálně ve smyslu § 228 TrŘ nebo uložením přímé přiměřené povinnosti dle § 82 odst. 3 TrZ). Setkat se lze i s postupy soudů, při nichž je zjištění o spáchání přestupků nebo trestného činu odsouzeným ve zkušební době podmíněného odsouzení (je-li uložen jiný než nepodmíněný trest odnětí svobody) ponecháno bez reakce s odůvodněním, že v případě řádného výkonu alternativního trestu bude rozhodnuto o osvědčení odsouzeného bez dalšího. Lze konstatovat, že vykonávací řízení bývá u některých soudů významně deformováno toliko do podoby rozhodování, zda se odsouzený ve zkušební době osvědčil nebo u něho dojde k nařízení výkonu trestu odnětí svobody, přestože zákonodárce možnost flexibilní a široké reakce soudu na různá chování odsouzeného ve zkušební době podmíněného odsouzení jednoznačně preferuje, což vyplývá i z rozsáhlé novelizace této oblasti provedené zákonem č. 220/2021 Sb. Na popsaném stavu se vedle roztržitosti soudní rozhodovací praxe ovšem zčásti podílí i nedůsledné plnění informační povinnosti státními zástupci ve smyslu čl. 120 pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019 o postupu státních zástupců v trestním řízení a rovněž skutečnost, že státní zastupitelství vedle signalizace závadového jednání odsouzeného a návrhu na nařízení veřejného zasedání nedisponuje žádnými dalšími právními nástroji, jimiž by další aktivitu soudu fakticky vyvolalo nebo podpořilo. Tuto oblast se tak jeví do budoucna nezbytné dále analyticky sledovat a vyhodnocovat s možným potenciálem využití oprávnění podle § 12 odst. 4 ZSZ nebo též legislativní úpravy, která by přesněji upravila procesní povinnosti soudu ve vykonávacím řízení.

I v uplynulém roce se objevily ojedinělé problémy v souvislosti s použitím výpisu z Centrální evidence stíhaných osob ve vykonávacím řízení, kdy si soud rozhodující o osvědčení odsouzeného ve zkušební době podmíněného odsouzení k tomuto obstaral celkový výpis obsahující i údaj o probíhajícím prověřování s evidovanými operativně pátracími úkony podle § 88 a § 158d odst. 2 TrŘ, a dále si vyžádal zprávu o stavu daného přípravného řízení (s těmito úkony vedenými v příslušném stupni utajení). Vyvolaný stav ovšem umožňoval, aby se odsouzený (podezřelý) mohl s oběma dokumenty seznámit a mohlo tedy dojít k ohrožení utajení nasazených operativně pátracích prostředků.

3.2. Podmíněné propuštění

Agendu podmíněného propuštění je třeba hodnotit jako opomíjenou, což se dlouhodobě projevuje v přístupu k výkonu této působnosti jak ze strany některých soudů, tak i ze strany některých státních zastupitelství. Přestože lze ocenit snahu zákonodárce tuto oblast aktivně řešit (srov. sněmovní tisk č. 861/0 a k němu připojené pozměňovací návrhy), v tomto případě se jedná o spíše formální úpravu zákona zachycující judikatorní odklon Ústavního soudu od chápání tohoto institutu jako striktně nenárokového (např. nález Ústavního soudu ze dne

13. 7. 2021, sp. zn. IV. ÚS 575/21, N 128/107 SbNU 41, nález Ústavního soudu ze dne 26. 10. 2021 IV. ÚS 1804/21, N 187/108 SbNU 279, nebo nález Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2024 sp. zn. III. ÚS 3024/23). V dané oblasti aplikační praxe se dlouhodobě neuplatňují sjednocující mechanismy v otázce parametrů podmíněného propuštění, jestliže přezkumná činnost je primárně směřována k otázce splnění nebo nesplnění podmínek pro vyhovění žádosti o podmíněné propuštění jako takové. Na straně jedné je to dáno absencí vyhodnocovací činnosti v této oblasti ze strany Nejvyššího soudu (lze připomenout, že v této agendě není přípustné dovolání, vedle toho doposud k poslednímu systematickému vyhodnocování došlo v roce 2014 v souvislosti s přípravou a vydáním stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu pod sp. zn. Tpjn 308/2014 – č. 16/2015 Sb. rozh. tr.). Na straně druhé však lze zmínit i určitý ústavní deficit spočívající v procesní situaci, kdy odsouzení z důvodu odkladných účinků stížnosti (a tedy pod přímou hrozbou dalšího trvání omezení osobní svobody) zpravidla nenapadají stanovené parametry podmíněného propuštění, pokud prvostupňový soud jejich žádosti vyhověl.

Za negativní lze označit i poznatek o přetrvávající nejednotnosti v poučování stran o běhu lhůty k podání řádného opravného prostředku ve věcech podmíněného propuštění, když některé soudní senáty a soudci nedostatečně reagovali na judikaturu Ústavního soudu (např. usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 1. 2023 sp. zn. I. ÚS 3218/22) a v rámci poučení nadále stanoví účastníkům řízení za počátek běhu lhůty k podání stížnosti již okamžik oznámení (vyhlášení) usnesení ve veřejném zasedání.

Vzhledem k poznatkům signalizovaným již v roce 2023 vydalo NSZ dne 5. 2. 2024 pod sp. zn. 1 NDT 814/2023 stanovisko, ve kterém konstatovalo, že postup Vězeňské služby při počítání lhůt pro podání návrhu odsouzeného na podmíněné propuštění byl chybný, když Vězeňská služba při tomto vycházela z právní úpravy rozhodné v době spáchání trestného činu. Při rozhodování případů týkajících se výkonu trestů, tedy i podmíněného propuštění, se použije právní úprava účinná v době rozhodování soudu ve vykonávacím řízení. I toto stanovisko bylo opakovaně probíráno na poradách netrestních specialistů zaměřených na dozor nad výkonem trestu odnětí svobody s nutností předání poznatků ředitelům věznic.

4. Poznatky k uplatňování mimořádných opravných prostředků v trestním řízení

4.1. Dovolání

V agendě dovolání v roce 2024 napadlo Nejvyššímu státnímu zastupitelství celkem 1 000 věcí týkajících se 1 150 obviněných (oproti 1 064 věcem týkajících se 1 304 obviněných v roce 2023). Odbor mimořádných opravných prostředků NSZ podal vyjádření podle § 265h odst. 2 trestního řádu celkem v 994 věcech (oproti 1 265 věcem v roce 2023).

Nejčastěji uplatňovaným dovolacím důvodem přitom byl právě důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) TrŘ (rozhodná skutková zjištění jsou v rozporu s provedenými důkazy, jsou založena na nepoužitelných důkazech nebo nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné protidůkazy). Oproti předcházejícím rokům lze ze strany obviněných zaznamenat zvýšený počet relevantně uplatněných námitek podřaditelných pod citovaný dovolací důvod. Stále je však třeba konstatovat, že ze strany obviněných není mnohdy dovolání směřováno proti rozhodným skutkovým zjištěním, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2023 sp. zn. 7 Tdo 243/2023, uveřejněné pod č. 19/2023 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní). Tento dovolací důvod byl v roce 2024 uplatněn v 818 věcech; z toho byl tento důvod samostatně uplatněn ve 106 věcech, jinak v kombinaci s dalšími dovolacími důvody, nejčastěji podle § 265b odst. 1 písm. h) TrŘ (námitka, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo

jiném nesprávném hmotně právním posouzení), kdy kombinace těchto dvou dovolacích důvodů byla užita ve 389 případech. Druhý nejčastěji uplatňovaný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) TrŘ (nesprávné právní posouzení) byl uplatněn v 773 věcech, samostatně pak v 93 věcech. Dalším často namítaným dovolacím důvodem byl dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. i) TrŘ (nepřípustný druh nebo nezákonná výměra trestu), který byl obviněnými užít nejčastěji v kombinaci s dalšími dovolacími důvody v 70 věcech, přičemž samostatně bylo na toto ustanovení odkázáno toliko ve 2 věcech. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. d) trestního řádu spočívající v tom, že byla porušena ustanovení o přítomnosti obviněného v hlavním líčení nebo ve veřejném zasedání, byl v kombinaci s ostatními dovolacími důvody namítán v 54 věcech a samostatně v 6 věcech.

Nejvyšší státní zástupce se v průběhu roku 2024 rozhodl alespoň zčásti akceptovat 56 z celkových 89 podnětů a návrhů k podání dovolání (tj. cca 62,92 %) učiněných ze strany podřízených státních zastupitelství ve smyslu čl. 116 odst. 1 pokynu obecné povahy č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení. Dovolání nejvyššího státního zástupce směřovala zásadně v neprospěch obviněných (celkem 53 dovolání), když pouze 2 dovolání byla podána ve prospěch obviněných a 1 dovolání ve prospěch i v neprospěch obviněného. Přehled dovolacích důvodů podle § 265b odst. 1 a 2 trestního řádu uplatněných nejvyšším státním zástupcem v roce 2024 plyne z tabulky č. IV/2b.

Pokud jde o úspěšnost dovolání nejvyššího státního zástupce, Nejvyšší soud ve věcech, v nichž rozhodl do 22. dubna 2025 (tj. 34 věcí), vyhověl či částečně vyhověl 24 podaným dovoláním, což činí 70,6 % z prozatím rozhodnutých věcí, a odmítl 10 dovolání (29,4 %); o celkem 22 dovoláních nicméně nebylo do uvedeného data rozhodnuto. Nejvyšší soud přitom typicky odmítal dovolání nejvyššího státního zástupce v trestních věcech, v nichž byla ze strany veřejné žaloby zpochybňována skutková zjištění učiněná soudy nižších stupňů, subjektivní stránka trestného činu, aplikace subsidiarity trestní represe a rovněž také předpoklady pro uplatnění institutu mimořádného snížení trestu odnětí svobody podle § 58 TrZ. Jedná se tak o případy, do nichž se zásadně promítají subjektivní hlediska rozhodujícího soudu, ať již při hodnocení důkazů v mezích zásady volného hodnocení důkazů nebo při hodnotových úvahách o míře společenské škodlivosti protiprávního jednání.

4.2. Stížnosti pro porušení zákona

V agendě stížností pro porušení zákona se nápad v celé soustavě státního zastupitelství podle počtu vnějších podnětů v souladu s vývojem v předcházejícím roce opětovně meziročně snížil, a to o 275 osob (tj. o cca 39,57 %); v podrobnostech lze v této oblasti odkázat na tabulky č. IV/3b a č. IV/3d). Opakované podněty (remonstrace) tvoří nadále jen zanedbatelnou část z celkového počtu podnětů, kdy se v roce 2024 jednalo o 57 opakovaných podnětů (v roce 2023 se jednalo srovnatelně o 64 podnětů). Návrhy na podání stížnosti pro porušení zákona se pak v roce 2024 týkaly celkem 56 osob (oproti 51 osobám v roce 2023).

V podnětech k podání stížnosti pro porušení zákona nebyly v roce 2024 zaznamenány relevantní strukturální změny. Po hmotněprávní stránce se jednalo o obvyklé případy zejména majetkové a hospodářské kriminality, frekventovaná byla též trestná činnost posuzovaná jako maření úředního rozhodnutí a vykázaní podle § 337 TrZ. Ukončen již byl zcela nápad věcí, v nichž soudy nesprávně aplikovaly kvalifikovanou skutkovou podstatu trestného činu krádeže podle § 205 odst. 4 písm. b) TrZ s ohledem na existenci nouzového stavu z důvodu výskytu pandemie COVID-19 v letech 2020 a 2021, jak bylo rozvedeno v rozhodnutí velkého senátu trestního kolegia NS ze dne 16. 3. 2021 sp. zn. 15 Tdo 110/2021, publikovaného pod č. 19/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní).

Jak již bylo zmiňováno, významnou problematiku představovala v roce 2024 judikatorní relativizace otázky porušení formální úpravy příslušnosti státního zástupce k rozhodování o stížnosti dle § 146 odst. 2 písm. a) TrŘ v případě udělení souhlasu nebo pokynu, a to ve prospěch úvahy, že realizace materiálního věcného přezkumu může být dostačující k proporcionálnímu zachování účinků těchto rozhodnutí bez nutnosti přijímání dalších opatření (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2024 sp. zn. 4 Tz 109/2023 a ze dne 26. 11. 2024 sp. zn. 6 Tz 54/2024). Podmínky pro podání stížnosti pro porušení zákona byly i nadále posuzovány ve věcech pravomocně skončených před rokem 1990, v nichž figuruje vyloučení trestněprávní kvalifikace jednání obviněných od počátku s ohledem na předpis vyšší právní síly (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2024 sp. zn. 4 Tz 59/2024). Z dalších významných rozhodnutí o podaných stížnostech pro porušení zákona lze zmínit usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 8. 2024 sp. zn. 8 Tz 37/2024, týkající se možnosti uložení ochranného léčení obviněnému v době přerušného trestního stíhání, dále usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 10. 2024 sp. zn. 7 Tz 46/2024, týkající se nedostatku legitimace státního zástupce k podání odvolání za poškozeného v případě chybějícího výroku o náhradě škody v rozsudku o schválení dohody o vině a trestu, nebo též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 3. 2024 sp. zn. 3 Tz 112/2023, týkající se podmínek realizace předchozích opatření směřujících k výkonu trestu vyhoštění z hlediska následného dovození trestní odpovědnosti za spáchání přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. b) TrZ.

5. Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech

5.1. Metodická a koncepční činnost

Mezinárodní odbor NSZ plní úkoly v oblasti mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech v souladu se zákonem č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů, vykonává metodické vedení nižších státních zastupitelství v oblasti mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, spolupracuje při vytváření společných vyšetřovacích týmů a vede jejich evidenci, zpracovává návrhy vyjádření k mezinárodním smlouvám a právním předpisům Evropské unie a České republiky, které se týkají mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, navrhuje případy právní pomoci vhodné k registraci v EUROJUST, poskytuje národnímu členovi EUROJUST a jeho zástupci podporu spočívající zejména v informování o změnách v oblasti mezinárodní justiční spolupráce, o odborných stanoviscích týkajících se postupu při mezinárodní justiční spolupráci včetně implementace práva Evropské unie. Státní zástupci mezinárodního odboru NSZ jsou také členy týmu, který za NSZ v průběhu celého roku poskytuje odborná vyjádření pro Ministerstvo spravedlnosti týkající se přijímání a implementace právních předpisů Evropské unie (např. pokud jde o přípravu nového nařízení Evropského parlamentu a Rady o digitalizaci justiční spolupráce).

V roce 2024 proběhla zásadní revize metodiky určené pro praktickou potřebu státních zástupců podřízených státních zastupitelství. Akcentovat lze vytvoření a aktualizaci Příručky pro státní zástupce o mezinárodní justiční spolupráci v trestním řízení, dostupné interně prostřednictvím webového rozhraní Extranetu nejvyššího státního zastupitelství.

Dalším zásadním úkolem bylo obhájení postupů České republiky v oblasti provádění evropského vyšetřovacího příkazu v rámci 10. kola vzájemných hodnocení členských států. Toto hodnocení České republiky bylo nejen velmi pozitivní, ale také se podařilo na úrovni EU prosadit nutnost řešení některých aktuálních otázek spojených s touto agendou,

např. přeshraniční sledování, provázání mezinárodní policejní a mezinárodní justiční spolupráce a další.

Ředitelka mezinárodního odboru NSZ jako vedoucí Národního koordinačního systému EUROJUST pořádala dvě celostátní porady (konkrétně ve dnech 19. až 20. 6. a následně 5. 12. 2024), kterých se vedle členů Evropské justiční sítě z řad státních zástupců mezinárodního odboru NSZ a zástupců mezinárodního odboru trestního Ministerstva spravedlnosti zúčastnili též specialisté na mezinárodní justiční spolupráci v trestním řízení z VSZ a KSZ a rovněž zástupci PCR zapojení do mezinárodní policejní spolupráce.

Dne 20. 5. 2024 vstoupila v platnost směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2024/1203 ze dne 11. dubna 2024 o trestněprávní ochraně životního prostředí a o nahrazení směrnic 2008/99/ES a 2009/123/ES, jejíž požadavky bude nezbytné transponovat do vnitrostátního právního řádu v termínu do 21. května 2026. Za účelem usnadnění této transpozice Evropská komise pořádá workshopy pro zástupce členských států, kdy v rámci prvního workshopu konaného dne 25. 11. 2024 vystoupili vedle Italské republiky právě i zástupci České republiky.

Rok 2024 představoval významný mezník i v oblasti mezinárodní spolupráce na poli boje proti organizované kriminalitě (zejména pak kriminalitě drogové), když na půdě Evropské komise probíhala intenzivní příprava zcela nové Evropské justiční sítě pro organizovaný zločin (*EJOCN – European Judicial Organised Crime Network*). Přípravná fáze byla završena v Haagu ve dnech 25. až 26. září 2024 úvodním jednáním zástupců členských států. Byla nicméně poznamenána dosti neujasněnými představami Evropské komise a částí členských států na straně jedné a odborných institucí (včetně EUROJUST) a zbylých členských států na straně druhé stran budoucího zaměření a fungování této připravované justiční sítě. Navrhovány jsou tak nadále poměrně široké představy od čistě metodické a koncepční role až po konkrétní kontaktní spolupráci fungující na každodenní operativní bázi, kdy se prozatím podařilo dohodnout toliko zaměření na boj proti organizovanému zločinu s podstatným důrazem na drogovou kriminalitu. Zástupci České republiky v tomto směru nadále preferují dominantní pozici EUROJUST, kdy nově ustavená síť by neměla tomuto orgánu konkurovat a měla by mít pouze doplňkovou úlohu v rámci intenzivnější a expertní mezinárodní komunikace.

5.2. Poznatky k realizaci mezinárodní právní pomoci v trestních věcech

NSZ v roce 2024 provádělo metodické vedení v případech vydávání a předávání osob do ciziny, zároveň evidovalo i případy uznávání trestů a trestních sankcí. Celkem se jednalo o 55 případů vydávacího řízení (oproti 59 případům v roce 2023), o 274 případů předávacího řízení při vydání evropských zatýkacích rozkazů (oproti 294 případům v roce 2023), o 13 případů uznání zajišťovacích příkazů (oproti 15 případům v roce 2023), o 713 případů uznání peněžitých trestů (oproti 580 případům v roce 2023, resp. oproti 399 případům v roce 2022), o 65 případů uznání trestu zbavení osobní svobody (oproti 34 případům v roce 2023) a 28 případů uznání jiných trestů a ochranných opatření (oproti 42 případům v roce 2023). I vzhledem k těmto hodnotám je patrný nadále významný rostoucí trend v oblasti vzájemného uznávání trestů a trestních sankcí, což nepochybně souvisí se zaznamenanou vyšší mírou migrace v posledních letech.

V oblasti mezinárodní právní pomoci mimo přímý styk justičních orgánů, tedy v podmínkách České republiky realizovaného prostřednictvím NSZ, resp. návazně prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti, lze poukázat na pokles a stabilizaci počtu věcí v letech

2022 až 2024. V loňském roce tak bylo řešeno celkem 256 žádostí o mezinárodní právní pomoc směřující z České republiky do ciziny (srovnatelně s počty 263 žádostí řešených v roce 2023, resp. 226 žádostí řešených v roce 2022). Naopak žádostí o mezinárodní právní pomoc směřující z ciziny do České republiky bylo řešeno 199 (srovnatelně se 190 žádostmi řešenými v roce 2023, resp. 169 žádostmi řešenými v roce 2022). V podrobnostech lze odkázat též na tabulku č. IV/6. V oblasti mezinárodní justiční spolupráce v rámci přímého styku justičních orgánů nejsou přesné statistické údaje k dispozici, neboť centrálně jsou signalizovány pouze případy nerealizované mezinárodní právní pomoci nebo případy vyžadující metodické usměrnění činnosti podřízených státních zastupitelství.

Pokud jde o **žádosti tuzemských justičních orgánů o poskytnutí právní pomoci v cizině**, je z hlediska rychlosti a efektivity nadále kladně hodnocena spolupráce s příhraničními státy. Akcentována je logicky Slovenská republika, u níž významný benefit představuje absence pořizování překladů písemností, ale též Spolková republika Německo, u které nadále přetrvává schopnost operativního řešení případných administrativních nedostatků při žádání nebo realizaci dožádaných úkonů trestního řízení; kladně je hodnocena i spolupráce s Polskou republikou, byť u této nadále přetrvávají zásadní obtíže na úseku přeshraničního sledování, kdy polské orgány navzdory vedeným jednáním nejsou stále schopny evropské vyšetřovací příkazy z České republiky vyřizovat. Změnu v této oblasti by měla přinést nová dvoustranná smlouva s Polskem, která se však teprve vyjednává. Naopak za problematické bylo označeno vyřizování vyžádaných právních pomoci z Italské republiky nebo Francouzské republiky a mimo Evropskou unii též z Turecké republiky, Čínské lidové republiky nebo Švýcarské konfederace. Nefunkční se pak nadále aktuálně jeví mezinárodní justiční spolupráce s Ruskou federací, Běloruskou republikou a některými oblastmi Ukrajiny, což je logický důsledek stále probíhajícího vojenského konfliktu. Státní zastupitelství využívá různých možností urychlení vyřizování právní pomoci v zahraničí, a to zejména spoluprací s Interpolem, Evropskou justiční sítí, Eurojustem, sítí CARIN a styčnými důstojníky, kteří působí v České republice nebo pro Českou republiku v cizině. V rámci urgencí zejména ve státech, se kterými není Česká republika vázána mezinárodní smlouvou o vzájemné pomoci ve věcech trestních, je rovněž využíváno diplomatických intervencí.

Výsledky realizovaných evropských vyšetřovacích příkazů či žádostí o právní pomoc ovšem mnohdy neodpovídají vynaloženému úsilí a nákladům spojených s jejich realizací a administrativním zpracováním. Zejména případy, kdy jsou žádána elektronická data z jiných států, vyžadují velmi intenzivní a četnou komunikaci s jinými státy ve velmi krátkých termínech. Často je žádáno o vyřízení žádostí státních zástupců v zemích, se kterými není uzavřena mezinárodní smlouva, a nároky na podkladové materiály a komunikaci jsou podstatně vyšší. Navíc přestože dožádané státy většinou splní požadavky v potřebné kvalitě i přiměřené době, získané informace a důkazy zpravidla nepostačují k identifikaci pachatele či založení důvodného podezření z konkrétních nelegálních aktivit, a mnoho trestních věcí takto zůstává neobjasněných nebo vyžadují další činnost v rámci mezinárodní justiční spolupráce (nezřídka i ve vztahu k dalšímu cizímu státu).

S výjimkou zaznamenaných průtahů při vyřizování právní pomoci nebyly v oblasti přímého styku ze strany podřízených státních zastupitelství signalizovány žádné zásadní problémy. S odmítnutím evropského vyšetřovacího příkazu se státní zástupci ČR setkávají jen výjimečně – jde buď o důvody faktické, nebo právní (např. nenaplnění požadavku oboustranné trestnosti). V roce 2024 byl ovšem ze strany MSZ v Praze signalizován zcela bezprecedentní a medializovaný případ dožádaného výsledku české novinářky ze strany justičního orgánu Slovenské republiky. Ten poukázal na nedostatky nosného prvku vzájemně předpokládané důvěry smluvních stran (států) při vyžadování mezinárodní právní pomoci a s tím související

rizika zneužití institutů mezinárodní justiční spolupráce. Ve věci vykonaný dohled především poukázal na značné právní limity, které tuzemskému dožádanému orgánu neumožňují hloubkový přezkum důvodnosti požadovaného provedení výsledku (resp. podání vysvětlení) a omezují tak možnost evropský vyšetřovací příkaz v obdobných situacích odmítnout.

Pokud jde o **žádosti cizozemských justičních orgánů o poskytnutí právní pomoci v ČR**, lze zmínit vysokou náročnost vyřizování žádostí o právní pomoc ze států, které nesdílejí s Českou republikou stejný přístup k ochraně lidských práv v trestním řízení.

V roce 2024 došlo k nárůstu počtu případů, kdy tuzemská dožádaná státní zastupitelství nevyhověla obdrženým evropským vyšetřovacím příkazům ze strany jiných členských států EU; konkrétně se jednalo o 52 případů (oproti 42 případům v roce 2023). Důvody nevyhovění se buď týkaly pochybení na straně orgánu jiného členského státu, který evropský vyšetřovací příkaz vydal, nebo toho, že právní řád České republiky stanovoval jiné právní podmínky pro opatření požadovaného důkazu. Vedle faktické nemožnosti výkonu příkazu (typicky z důvodu nevypátrání osoby a již typických administrativních pochybení v podobě absence úředního překladu nebo chybějícího seznamu otázek, které mají být vyslýchané osobě položeny, došlo v roce 2024 též k odmítnutí realizace dožádané právní pomoci spočívající ve zjištění a sdělení údajů z daňového řízení, a to z důvodu užších podmínek tuzemské úpravy průlomu do mlčenlivosti správce daně (§ 53 odst. 2 zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů), než s ohledem na vlastní právní úpravu přepokládal požadující cizozemský orgán.

V oblasti **uznávání a výkonu trestů a trestních sankcí** byly zásadní aplikační problémy v roce 2024 rovněž signalizovány spíše ojediněle. Prezentován byl odlišný pohled státního zastupitelství a soudu na akceptovatelnost ujištění poskytnutého vyžadujícím státem ve vztahu k možnosti návratu vyžádaného (občana České republiky nebo jiného státu EU s dlouhodobými vazbami na ČR) do České republiky v případě uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody, který by chtěl vyžádaný vykonat v České republice. Příslušný vrchní soud se nicméně následně přiklonil k argumentaci státního zastupitelství, jež více akcentovala výklad příslušného ustanovení zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů, v duchu znění Rámcového rozhodnutí Rady 2002/584/SVV ze dne 13. 6. 2002, o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy.

Zaznamenány byly problémy s aplikací teze, že o všech evropských zatýkacích rozkazech vydaných v témže státě vůči stejné osobě je třeba vést společné předběžné šetření, přičemž mezním okamžikem by mělo být až rozhodnutí soudu prvního stupně o návrhu. Lze však podotknout, že tato problematika není v zákoně č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů, výslovně upravena, a to ani v otázce místní příslušnosti k vedení řízení o předání. S ohledem na vážné komplikace, které díky těmto nejasnostem mohou v řízení o předání osoby nastat, lze legislativně doporučit doplnění výslovné právní úpravy pro tyto situace v rámci citovaného zákona.

5.3. Společné vyšetřovací týmy

Česká republika dlouhodobě náleží mezi státy nejčastěji využívající společných vyšetřovacích týmů ve smyslu Rámcového rozhodnutí Rady (EU) č. 2002/465/SVV ze dne 13. 6. 2002 o společných vyšetřovacích týmech. Od roku 2008, kdy byla uzavřena první dohoda o společném vyšetřovacím týmu, do konce roku 2024 se čeští policisté a státní zástupci podíleli na činnosti 127 takových týmů a spolupracovali tak s partnery z celkem 22 evropských zemí. V roce 2024 bylo uzavřeno celkem 19 dohod o společných vyšetřovacích týmech (což představuje významný meziroční nárůst oproti 10 dohodám uzavřeným v roce 2023), a to s Ukrajinou, Slovenskou republikou, Rumunskou republikou, Francouzskou republikou, Švýcarskou konfederací, Spojeným královstvím, Finskou republikou, Moldavskou republikou, Spolkovou republikou Německo a Polskou republikou; z toho celkem 4 společné vyšetřovací týmy byly vytvořeny jako trojstranné.

**19 dohod
o společných
vyšetřovacích
týmech**

Společné vyšetřovací týmy zcela zásadním způsobem zefektivňují mezinárodní spolupráci, představují podstatný finanční přínos pro tuzemské orgány činné v trestním řízení, neboť EUROJUST finančně podporuje jejich činnost (hrazeny jsou náklady na tlumočení, překlady, cestovné, znalečné nebo na materiálové vybavení, což představuje finanční úsporu přímo pro orgány činné v trestním řízení). Současně ovšem z hlediska jednotné organizace a přímé komunikace zefektivňují a zrychlují výměnu podstatných informací mezi jednotlivými členskými státy zapojenými do společného vyšetřovacího týmu a realizaci vzájemně poskytované mezinárodní právní pomoci, zjednodušují i provádění operativně pátrací činnosti a vzájemnou koordinaci úkonů na území jednotlivých členských států, což podstatně zvyšuje úspěšnost při objasňování a dokumentaci trestné činnosti, zejména ve vztahu k organizovaným skupinám, které na území více členských států souběžně působí.

Z hlediska struktury kriminality lze uvést, že i v roce 2024 se společné vyšetřovací týmy majoritně týkaly organizované drogové trestné činnosti (nejvíce společných vyšetřovacích týmů). Střednědobě ovšem i u společných vyšetřovacích týmů nabývá na významu organizovaná trestná činnost páchaná v kybernetickém prostředí, když z dalších oblastí pro rok 2024 lze akcentovat distanční podvody, dětskou pornografii nebo padělání a pozměnění platebních prostředků (zejména opatřování a dispozice s finančními prostředky prostřednictvím napadení účtů či zneužitím údajů platebních karet). Zachována zůstává nadále i přeshraniční daňová trestná činnost (spojená s přeshraničními daňovými operacemi), nelegální obchod s cigaretami, nelegální obchod s anaboliky a hormony, kuplířství a legalizace výnosů z kuplířství, krádeže motorových vozidel a legalizace výnosů z krádeží motorových vozidel, jakož i obchodování s lidmi.

Lze doplnit, že významnou roli a zodpovědnost při uzavírání jednotlivých dohod o společných vyšetřovacích týmech sehrávají zástupci mezinárodního odboru NSZ společně s národním členem České republiky v EUROJUST, kteří se účastní koordinačních schůzek k přípravě těchto týmů, vyhodnocování jejich činnosti a vedou jejich evidenci (bez ohledu na rozsah participace jsou všechny takové dohody registrovány v EUROJUST). Státním zástupcům i policejním orgánům poskytuje mezinárodní odbor NSZ i národní zastoupení v EUROJUST pravidelně konzultace, pokud jde o financování společných vyšetřovacích týmů z prostředků EUROJUST, kdy Česká republika i se zřetelem na nejčetnější účast ve společných vyšetřovacích týmech patří ke státům, které prostředky využívají nejvíce.

5.4. Činnost národního zastoupení v EUROJUST

České zastoupení otevřelo v roce 2024 v rámci EUROJUST z podnětu českých orgánů 150 nových případů a 133 nových případů bylo vůči českému zastoupení registrováno z podnětu ostatních členských států EU; celkem bylo české zastoupení činné celkem ve 283 nově registrovaných případech (oproti 263 případům v roce 2023). Současně realizovalo 48 koordinačních schůzek (oproti 43 schůzkám realizovaným v roce 2023) a asistovalo při vzniku 15 společných vyšetřovacích týmů.

Statistika případů českého zastoupení EUROJUST (2015–2024)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
ČR dožadující	136	119	135	118	134	118	150
ČR dožádaná	102	119	125	121	119	145	133
Věci neregistrované v EJ/stanoviska	35/33	37/38	32/29	41/34	22/30	15/36	26/30
Koordinační schůzky	24	34	26	31	43	43	48
Celkem v EJ registrováno věcí všemi státy	3148	3643	4200	4808	5227	5710	5363
Koordinační centra v EJ	1	2	6	4	1	3	2
Operativní setkání na Europolu	3	9	0	1	2	4	5

Část nápadu EUROJUST nadále tvoří urgencye nevyřízených dožádání o právní pomoc. České zastoupení však primárně intervenuje ve skutkově a právně složitých případech zahrnujících kupříkladu zakládání společných vyšetřovacích týmů, žádosti o urgentní právní pomoc v zahraničí (sledované zásilky, přeshraniční sledování, zajišťování účtů) či souběh evropských zatýkacích rozkazů. Specifickou asistenci a poradenství pak české zastoupení poskytovalo v případech, ve kterých byl důkazní materiál získán díky prolomení šifrované komunikace pachatelů trestné činnosti na platformách SKY ECC a Encorchat, jak již bylo rozvedeno v části III/5.5 této zprávy.

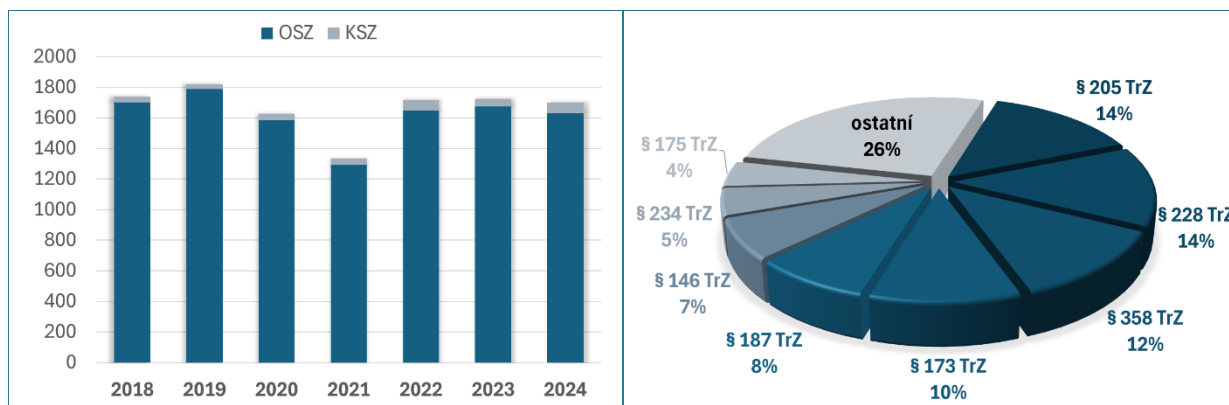
EUROJUST i v roce 2024 podporoval vyšetřování zločinů páchaných ve válce na Ukrajině, a to zásadní logistickou a právní podporou činnosti příslušného společného vyšetřovacího týmu za účasti Ukrajiny a dalších šesti členských států EU, jehož cílem je napomáhat vyšetřování válečných zločinů a částečně také zločinu agrese. Dále se pak jedná o databázi zločinů, které se nepromlčují, tzv. Core International Crimes Evidence Database (CICED), jejímž cílem je shromažďování důkazů, posílení koordinace vnitrostátních a mezinárodních trestních řízení, vyhledávání důkazů souvisejících s konkrétní událostí nebo místem, identifikace paralelních trestních řízení, právní poradenství, usnadnění výměny důkazů. Konečně je potřeba zmínit činnost Mezinárodního centra pro vyšetřování zločinu agrese (*ICPA – International Centre for the Prosecution of the Crime of Aggression*).

V. Poznatky k výkonu netrestní působnosti státního zastupitelství

1. Řízení ve věcech činů jinak trestných spáchaných osobami mladšími 15 let

Z hlediska počtu dětí mladších 15 let, které se dopustily činu jinak trestného, nejsou ze střednědobého pohledu patrné významné vývojové trendy. Stav lze považovat v zásadě za stabilní se zaznamenanými poklesy v letech 2020 a 2021 (opětovně s ohledem na protipandemická opatření a omezení s nimi spojená). V roce 2024 došlo v příslušnosti okresních státních zastupitelství k objasnění činů jinak trestných u celkem 1 631 pachatelů mladších 15 let (oproti 1 675 osobám v roce 2023) a v příslušnosti krajských státních zastupitelství celkem 72 pachatelů mladších 15 let (oproti 49 osobám v roce 2023). Lze doplnit, že v příslušnosti vrchních státních zastupitelství tito pachatelé neprocházejí, když ve vymezeném období byl zaznamenán 1 případ v roce 2020.

Počty pachatelů mladších 15 let objasněných činů jinak trestných (celá ČR, 2018–2024) a poměrová struktura činů jinak trestných těchto pachatelů (celá ČR, 2024)

Ani z pohledu struktury činů jinak trestných nebyly zaznamenány významné nebo nové vývojové trendy, kdy nadále převažují méně sofistikované a situační formy závadového jednání. **Za jednoznačně negativní lze však v daném směru označit dvě zjištění.** První představuje vysoký poměr činů spojených s násilím, kdy pod tuto skupinu lze zahrnout nejen činy jinak trestné spadající pod kvalifikace loupeží (§ 173 TrZ), úmyslného ublížení na zdraví (§ 146 TrZ) nebo vydírání (§ 175 TrZ), ale z podstatné části též výtržnictví spojené s fyzickým napadením jiného (§ 358 TrZ) – na tuto skupinu činů jinak trestných připadá zhruba třetina hodnocené struktury. Doplnit lze i relativně vysokou incidenci jinak trestného činu vraždy (§ 140 TrZ), pro který bylo v loňském roce řešeno celkem 6 pachatelů mladších 15 let (v roce 2023 se jednalo o 5 pachatelů). Druhé zjištění představuje nízký poměr činů páchaných osobami ve věku 14–15 let, na které v průměru připadá pouze třetina spáchaných činů jinak trestných; určitou výjimku představuje pouze výtržnictví (§ 358 TrZ), u kterého poměr pachatelů ve věku 14–15 let činí cca 43 %. To ukazuje, že činů jinak trestných (včetně činů násilných) se majoritně dopouští osoby mladší 14 let. Na úrovni KSZ představují majoritu podezření ze spáchání činu jinak trestného znásilnění (§ 185 odst. 3 TrZ) a sexuálního nátlaku (§ 186 odst. 5 TrZ), svědčící předčasném zájmu o sexualitu a zahájení sexuálních aktivit na snadno dostupném mladším dítěti z bezprostředního okolí pachatele činu jinak trestného, kdy se s ohledem na nízký věk poškozených zpravidla jedná o mentální bezbrannost. Často je zřejmý i nezáměr osob odpovědných za výchovu, resp. nedostatečná saturace citových potřeb dětí v rodině. Rovněž narostlo zasílání obnažených fotografií a jiné vlastní produkce pornografického charakteru mezi nezletilými vrstevníky, děti mladšího školního věku nevyjímaje. I v roce 2024 byl dále

zaznamenán narůst počtu sebepoškozování dětí (typicky dívek ve věku 12 až 14 let), u nichž prvotní poznatky nevylučují skutečnou suicidiální pohnutku (§ 144 odst. 1, 3 TrZ).

Jak již bylo zmíněno v úvodu této zprávy, procesní oblast řízení o činech jinak trestných spáchaných osobami mladšími 15 let byla ve sledovaném období významně ovlivněna novelizací provedenou s účinností od 1. 7. 2024 zákonem č. 165/2024 Sb. Ve vztahu k provedeným legislativním změnám lze nicméně poukázat na řadu problematických poznatků z aplikační praxe podřízených státních zastupitelství.

1.1. Poznatky k objasňovací fázi řízení (prověřování)

Diskutována byla otázka vyplývající spíše z nedostatečně ošetřené legislativní techniky novelizace, zahajování a vedení prověřování (tzv. objasňovací fáze trestního řízení) ve vztahu k jednání, jehož se dopustila osoba mladší 15 let, a to vzhledem k novelizací nedotčené dikci § 158 odst. 3 TrŘ a odpovídajícím závěrům rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2010 sp. zn. 8 Tdo 927/2010, podle kterých lze zahájit úkony trestního řízení pouze k objasnění a prověření skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin nebo provinění, nikoliv čin jinak trestný. Tento formální výklad a citované rozhodnutí je však třeba pokládat za překonaný i s odkazem na § 89a odst. 1 ZSMV.

Naopak za aktuální a v praxi patrně nejednotně řešenou lze považovat otázku rozsahu úkonů objasňovací fáze řízení, u nichž má být obligatorně přítomen právní zástupce dítěte mladšího 15 let, jakož i vymezení procesního okamžiku vzniku povinnosti obligatorního zastoupení dítěte (zejména v případech, kdy je prověřování v úvodu zahájeno proti neznámému pachateli), s nímž je spojen i vznik oprávnění právního zástupce nahlížet do trestního spisu s ohledem na úpravu v § 65 odst. 1 věta poslední TrŘ. Sporným je i nevyjasněné postavení právního zástupce dítěte, kdy v praxi byly zaznamenány jak přístupy odpovídající materiálně výkonu funkce obhájce, tak přístupy odpovídající výkonu funkce specialisty, který má napomoci výchově dítěte za současného zaručení jeho práv. I v tomto momentu se objevují problematické koncepční aspekty prostupnosti objasňovací (trestní) fáze do následně návrhové a soudní (netrestní) fáze tohoto specifického druhu řízení.

Negativně se lze zmínit i o nově stanovené místní příslušnosti orgánů činných v trestním řízení v objasňovací fázi řízení ve věcech dětí mladších patnácti let. Oproti předchozí právní úpravě, kdy se vycházelo z kritéria bydliště pachatele činu jinak trestného, je nyní místní příslušnost zcela neopodstatněně postavena na stejných principech jako u pachatelů trestných činů, kdy se primárně vychází z místa spáchání činu. Příslušnost státního zastupitelství a soudu pro fázi návrhovou a soudní však zůstala zachována dle původního kritéria místa bydliště, což v praxi může vést k předávání formálně ukončené věci prověřování (objasňovací fáze) mezi různými státními zastupitelstvími, resp. mezi trestním dozorovým státním zástupcem a netrestním specialistou. Popsaný stav je nevhodný, neboť netrestní specialista neusměrňuje postup policejního orgánu v objasňovací fázi řízení, ač právě jeho výstupy a výsledky jsou rozhodující pro kvalifikované posouzení a úspěšné zastupování návrhu před soudem, přičemž netrestní specialista izolovaně nedisponuje ani nástroji, jimiž by mohl autoritativně doplnění prověřování vynutit (to je možné v zásadě pouze prostřednictvím nadřízeného státního zastupitelství na základě výkonu dohledu). Každé administrativní postupování spisu nebo věci k posouzení přitom způsobuje prodlevy, které jsou pro toto specifické řízení nežádoucí, neboť zakládá rizika, že netrestní soudní postih by měl být uplatňován neefektivně vůči osobě již trestně odpovědné, nebo dokonce zletilé.

V dané oblasti zintenzivní Nejvyšší státní zastupitelství metodické vedení a sjednocování problematiky jak v otázkách povinného zastoupení dítěte mladšího 15 let, tak i v rovině organizačního zajištění kontinuity návazného návrhového stadia, což se jeví vhodné zejména ve vztahu k okresním státním zastupitelstvím, v jejichž obvodu působnosti sídlí výchovný ústav.

1.2. Poznatky k návrhové fázi řízení

Návrhů podle § 90 odst. 1 ZSVM bylo v roce 2024 podáno celkem 1 534 oproti 1 694 návrhům v roce 2023 (viz též tabulka č. V/1b). Toto nepatrné meziroční snížení počtu návrhů lze však přičítat spíše odpovídajícímu meziročnímu poklesu celkových údajů o registrované a objasněné kriminalitě, když se alternativní způsoby vyřízení spojené s nepodáním návrhu směřujícího proti dítěti mladšímu 15 let ve smyslu § 89j ZSVM ve druhé polovině roku 2024 teprve postupně prosazovaly do aplikační praxe. Nižší využívání těchto nových institutů, zejména v prvotních měsících po účinnosti novelizace zákona, však nebylo způsobeno jen přirozenou setrvačností zavedené praxe a nezkušeností netrestních specialistů, na což bylo u některých krajských státních zastupitelství reagováno zvýšenou metodickou činností (zpracováním vzorových formulářů) nebo zavedením informační povinnosti. Roli sehrála i absence základního jednotného rámce typových případů, což ze strany státních zastupitelství vedlo k vyšší opatrnosti a mapování případů s jednoznačnější mírnou intenzitou (společenskou škodlivostí) a dostatečnou sociální anamnézou pachatelů.

Metodicky bylo uplatnění alternativ k podání návrhu doporučováno především u dětí ve věku od 7 do 12 let věku, u nichž by měl být preferován postup dle § 89j odst. 1 písm. a) ZSVM. Prakticky pak byly postupy využity v typových případech dětí s uspořádanými sociálními i rodinnými poměry, které svým jednáním naplnily znaky skutkových podstat bagatelních přečinů. Jednalo se například o případy oboustranně dobrovolného pohlavního styku (čín jinak trestný podle § 187 odst. 1 TrZ), opatření a podání alkoholu kamarádovi (§ 204 TrZ), neoprávněné použití cizího motorového vozidla (§ 207 odst. 1 TrZ), sprejerství (§ 228 odst. 2 TrZ) nebo neoprávněné užití cizí platební karty (§ 234 TrZ). Z hlediska využívání alternativ přitom nebyly zaznamenány významné poznatky ke skladbě, když v roce 2024 bylo signalizováno využití všech dostupných nástrojů upravených v § 89j odst. 1, 2 ZSVM, byť s majoritní převahou postupu podle § 89j odst. 1 písm. a) ZSVM.

K novele provedené zákonem č. 165/2024 Sb. zpracovalo samostatně podrobnější metodický materiál KSZ v Ostravě, a to ve spolupráci s Policií ČR a Probační a mediační službou. Materiál byl vedle vyjádření k jednotlivým aplikačním problémům rozšířen i o praktické formuláře k využití při rozhodování o nepodání návrhu či vyčkání použití výchovných prostředků či opatření podle § 89j odst. 1, 2 ZSVM a k žádosti o podání zprávy k dítěti podle § 89b odst. 1 písm. b) ZSVM.

I na základě zpracování této metodiky byly pojmenovány některé organizační a legislativní nedostatky této fáze řízení. Předně je třeba akcentovat legitimní organizační požadavek na vyloučení státního zástupce vykonávajícího dozor ve školském zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, který by neměl řešit oblast návrhů směřujících proti dětem z daného zařízení; plnění tohoto požadavku však na malých státních zastupitelstvích naráží na nedostatek kapacit a může způsobovat komplikace při přidělování věcí.

1.3. Poznatky k ukládání výchovných opatření soudy pro mládež

Soudy pro mládež jako opatření za činy jinak trestné ukládaly napomenutí s výstrahou, dohled probačního úředníka, výchovnou povinnost vykonat bezplatně ve volném čase společensky prospěšnou činnost určitého druhu podle § 18 odst. 1 písm. c) ZSVM, ve vhodných případech i díky aktivitě orgánů sociálně právní ochrany dětí výchovnou povinnost podle § 18 odst. 1 písm. g) ZSVM, tedy absolvovat vhodný program, který není programem probačním, a subsidiárně pak ochrannou výchovu, zejména v případě častějších recidiv.

Zaznamenán byl ovšem případ nezletilého řešeného pro typově závažné činy jinak trestné (loupeže dle § 173 TrZ), v jehož anamnéze byla shledána enormně četná recidiva (32 věcí). S takto četnou recidivou u jednoho dítěte mladšího patnácti let právní úprava nepočítá, zvláště pak došlo-li již k užití nejpřísnějšího opatření v podobě uložení ochranné výchovy. Nezletilý, vědom si nemožnosti (nedostupnosti) přísnějšího postihu, páchal nadále činy jinak trestné, jejichž četnost a závažnost se stupňovala, přičemž opakovaně utíkal z výchovného ústavu, kde měl ochrannou výchovu vykonávat. Útěků se přitom dopouštěl i bezprostředně po soudních jednáních, která pro něho představovala příležitost ke snadnému útěku vychovatelům včetně dopravy do města, v němž se nacházela skupina dalších nezletilých a mladistvých, se kterou se činů jinak trestných dopouštěl. V současné době lze na jednání tohoto pachatele aplikovat nepodání návrhu pro neúčelnost podle § 89j odst. 1 písm. d) ZSVM, neboť v mezidobí již dosáhl věku patnácti let a je stíhán jako mladistvý. Popsaný stav ovšem poukazuje na systémové nedostatky postihu a limity nápravy této, byť potenciálně úzké skupiny, nebezpečných pachatelů z řad dětí mladších 15 let.

V této souvislosti by státní zastupitelství uvítalo nejen diskuzi k otázce možnosti účinného zajištění ochranné výchovy, ale celkovou revizi škály dostupných opatření. Za nedostatek je vnímána i nemožnost uložit nezletilému opatření ve formě zabránění věci, kdy z výchovného hlediska by bylo jednoznačně vhodné takto postihovat alespoň výnosy z protiprávního jednání či nástroje sloužící k páchání protiprávního jednání.

2. Vstupová a návrhová činnost okresních státních zastupitelství

U netrestní vstupové a návrhové agendy je rovněž patrný významný pokles hladin zaznamenaný v roce 2020 (k počtům vstupové a návrhové činnosti okresních státních zastupitelství viz tabulky č. V/1b a č. V/2a).

2.1. Poznatky ke vstupové činnosti

Vstupem bylo v roce 2024 u okresních státních zastupitelství vyřízeno 6 803 věcí, což představuje 5,2% meziroční nárůst (oproti 6 467 vstupům v roce 2023). Tento trend může být – a to i přes jinak zaznamenané poklesy údajů o kriminalitě – způsoben i efektivnějším využíváním a spoluprací na úseku ochrany proti domácímu násilí. Po vykazání útočnicka z obydlí podle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, je situace ohrožené osoby sledována státním zastupitelstvím, s ohroženou osobou je navázána komunikace a ve spolupráci s útvary Policie ČR nebo orgány sociálně právní ochrany dětí dochází k jejímu poučení a poskytnutí základního poradenství, které ústí v podání návrhu na předběžné opatření, případně i jeho prodloužení. Poznatky ve věci jsou dále vzájemně předávány mezi trestními a netrestními specialisty v rámci státního zastupitelství, a jsou-li domácímu násilí přítomny nezletilé děti, věc je vytěžena i pro jinou netrestní působnost (typicky opatření ve výchově).

Vyšší počty psychiatrických nemocnic nebo nadprůměrné množství ústavů sociální péče v obvodu působnosti příslušného okresního státního zastupitelství zvyšují markantně podíly vstupů do řízení o svéprávnosti. Tato sociální zařízení přitom podávají k soudu zpravidla důvodné podněty k omezení svéprávnosti u konkrétních umístěných osob. Pozitivně lze hodnotit, že ze strany soudu je znalcům již zadáván nově formulovaný okruh typizovaných otázek, mnohem lépe zaměřených na oblasti odborného znaleckého zkoumání. Naopak negativně se i na této úrovni působnosti projevuje nedostatek soudní znalců z odvětví psychiatrie, kdy i v případě bezproblémového průběhu trvá soudní řízení i 1,5 roku.

KSZ v Ostravě dále v roce 2024 zpracovalo metodický materiál i k problematice postupu soudů při změně zdravotního ústavu v řízení o vyslovení přípustnosti převzetí a držení ve zdravotním ústavu, v němž byla pozornost věnována i řešení v minulosti zaznamenaných vadných postupů soudů, spočívajících v zastavení detenčního řízení z důvodu přeložení pacienta do jiného zdravotního ústavu. I tato metodika byla interně publikována pro případné využití v rámci soustavy státního zastupitelství

2.2. Poznatky k návrhové činnosti

Návrhem ve smyslu § 35 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, bylo u okresních státních zastupitelství vyřízeno 119 věcí (oproti 132 věcem v roce 2023).

Zcela minimální je nadále **návrhová činnost podle § 42 ZSZ** na vyslovení neplatnosti smlouvy o převodu vlastnictví pro nedostatek smluvní volnosti u některého z účastníků smluvního vztahu, když v roce 2024 byl podán 1 takový návrh (shodně 1 návrh v roce 2023); tento návrh se týkal prodeje obecních pozemků za nepřiměřeně nízkou cenu bez řádného zveřejnění záměru. Nižší míra využívání tohoto nástroje je dána především důkladným zvažováním intenzity veřejného zájmu a proporcionality ingerence státního zastupitelství do právní jistoty účastníků soukromoprávních vztahů. I z tohoto důvodu nedošlo k podání návrhu v signalizovaných případech vyhodnocených absolutně neplatných kupních smluv k obdrženým podnětům (např. prodej obecních předzahrádek bez schválení zastupitelstva obce). Z důvodu nižší četnosti využívání těchto žalob probíhala v roce 2024 aktivní metodická činnost. Metodický materiál k aplikačním problémům tak zpracovalo VSZ v Olomouci, NSZ poskytlo KSZ v Hradci Králové na jeho žádost metodickou spolupráci k postupu v oblasti prodeje nemovitého městského majetku za cenu nižší, než je cena obvyklá.

Oproti tomu **návrhů podle § 8 odst. 2 ZŘS** podala okresní státní zastupitelství v roce 2024 celkem 117, což představuje srovnatelné úrovně se 130 návrhy podanými v roce 2023 (srov. tabulka č. V/1b). I ve světle zvláštní zprávy k návrhové činnosti okresních státních zastupitelství podle § 8 odst. 1 ZŘS ze dne 27. 12. 2023 (jak bylo již signalizováno v rámci Zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2023) věnovalo NSZ v roce 2024 pozornost návrhovému oprávnění a agendě omezení svéprávnosti podle § 8 odst. 1 písm. d) ZŘS. V agendě omezení svéprávnosti byla ve sledovaném období umístěna na Extranet Nejvyššího státního zastupitelství relevantní judikatura, a to k problematice výsledku posuzovaného nebo k rozhodování o prodloužení doby omezení svéprávnosti. Nebyla zjištěna žádná výraznější pochybení, a to ani po formální ani po obsahové stránce.

NSZ získalo od nižších státních zastupitelství informace o 14 případech, ve kterých byl státním zastupitelstvím podán **návrh ve věci ochrany proti domácímu násilí** podle § 8 odst. 1 písm. c) ZŘS. Pozornost byla věnována zejména tomu, zda návrhy obsahují dostatečné vyličení skutečností, které osvědčují, že společné bydlení odpůrce a ohrožené osoby představuje

pro ohroženou osobu stav, který lze hodnotit jako nesnesitelný z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči ní, dále zda jsou návrhy v souladu s judikaturou také Ústavního soudu, ze které vyplývá určitá preference využití institutu předběžného opatření podle trestního řádu, a zda rozsah navrhovaného předběžného opatření odpovídá povinností, které lze odpůrci předběžným opatřením uložit. Ani v této oblasti nebyla zjištěna žádná výraznější pochybení, která by bylo nutné signalizovat dohledovým státním zastupitelstvím.

3. Vstupová a návrhová činnost krajských státních zastupitelství

Na úrovni krajských státních zastupitelství došlo v roce 2024 k využití vstupového oprávnění ve 174 věcech, což představuje podstatné 23% snížení oproti 226 vstupům v roce 2023. Ještě markantnější 57% meziroční pokles byl zaznamenán u návrhové činnosti, kdy v roce 2024 bylo podáno 76 návrhů oproti 177 návrhům v roce 2023 (viz tabulky č. V/1b a č. V/2b).

3.1. Poznatky k insolvenčním řízením

Převažující podíl nadále představuje oblast insolvenčních řízení (§ 7c zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů), na kterou ve sledovaném období připadalo 126 vstupů. Za snížením počtu věcí lze spatřovat nejen již ojedinělý výskyt šikanózních insolvenčních návrhů, ale též dlouhodobé žádoucí usměrňování výkonu této působnosti ze strany dohledových vrchních státních zastupitelství. I ve sledovaném období ovšem byly zjištěny případy, kdy procesní postup krajského státního zastupitelství v řízení nekorespondoval s důvody využití vstupového oprávnění, popř. nebylo zřejmé, za jakým účelem a ve vztahu k jakým potenciálním právním nástrojům je vstup realizován. Zaměření aktivity státního zastupitelství je shodně s minulými lety významně ovlivněno způsobem řešení úpadku dlužníka. V případě řešení úpadku dlužníka oddlužením nebo reorganizací je pozornost zaměřena zejména na poctivost záměru dlužníka, v případě řešení úpadku dlužníka konkursem dominuje přezkum nakládání s majetkem dlužníka a jeho hospodaření v době před úpadkem. V roce 2024 nadále docházelo k vzájemnému postupování poznatků z výkonu trestní a netrestní působnosti za účelem souběžného sledování a vyhodnocování, kdy mimo jiné došlo k detekci nových skupin dlužnických právnických osob. V první skupině se jednalo o subjekty, které v minulosti nabízely zprostředkování státní dotace v oblasti energetických úspor a následnou instalaci příslušných zařízení, avšak po vyčerpání dotace a přijetí finančních záloh nebyla díla řádně realizována a zálohy nebyly vráceny, kdy dané případy doprovázely i nejasnosti v hospodaření. Ve druhé skupině se jednalo o subjekty, které získávaly finanční prostředky k zajištění podnikání prostřednictvím emisí vlastních dluhopisů, přičemž existují pochybnosti o způsobu nakládání se získanými prostředky a celkově o hospodaření těchto společností, když tyto nebyly schopny v době splatnosti hradit své závazky a není ani zajištěno jejich krytí aktivy (pohledávkami za třetími osobami nebo jiným majetkem).

Pozornost byla věnována i návazným incidenčním sporům z odpůrčích žalob, u nichž je dáno důvodné podezření z poškozování a zvýhodňování věřitelů, kdy však v roce 2024 nebyly zaznamenány nové poznatky nebo trendy v této oblasti; lze doplnit, že v rámci stanovené informační povinnosti bylo signalizováno toliko 9 vstupů. Výjimečně je účast v insolvenčních řízeních zakládána na veřejném zájmu plynoucím z regionálního významu dlužníků a značných dopadů insolvenčního řízení do veřejné sféry (v roce 2024 byl takto například realizován vstup do insolvenčního řízení dlužníka Liberty Ostrava, a.s.).

Z výkonu působnosti státního zastupitelství v insolvenčním řízení dále vyplynulo, že organizovanými skupinami mohou být zneužívány slabiny insolvenčního práva. Jedná se například o případy skrytého ovládnutí insolvenčního řízení za účelem zmocnění se aktiv

dlužníka buď prostřednictvím reorganizace, anebo zpeněžováním tzv. „z volné ruky“. Praktiky mohou zahrnovat nejen koordinované hlasování skrytě propojených společností (viz zákaz hlasování ve smyslu § 53 zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů), ale i přihlašování fiktivních pohledávek či prosazení „vlastního“ insolvenčního správce. Tyto sofistikované nedovolené postupy není jednoduché odhalit, neboť jsou prováděny skrytě. Nadále taktéž trvají poznatky o zneužívání insolvenčního řízení za účelem dodatečné legalizace výnosů původní protiprávní činnosti. Lze shrnout, že tyto postupy jsou propracované, delší dobu připravované, zahrnují spolupráci více subjektů, zpravidla zasahují do více insolvenčních řízení a různých soudních obvodů. I z těchto důvodů došlo v roce 2024 k aktivnímu využívání vytvořeného interního systému rychlého sdílení informací mezi netrestními specialisty napříč celou Českou republikou.

3.2. Poznatky ke korporátním řízením

Při statistické analýze údajů v návrhové agendě podle § 93 ZOK byly na jednotlivých krajských státních zastupitelstvích zjištěny významné rozdíly ve vykazovaných statistických údajích o počtu a struktuře vyřizovaných věcí, což je evidentní zejména při porovnání celkových řádově vyšších údajů evidovaných u MSZ v Praze, ale též na poměru věcí vyřízených návrhem podle § 93 zákona o obchodních korporacích u KSZ v Českých Budějovicích. Lze se domnívat, že k odlišnému vykazování činnosti v této agendě dochází nejen rozdílnými administrativními postupy, ale též využíváním různých dostupných nástrojů. Zatímco u KSZ v Českých Budějovicích je patrná tendence využívání návrhového oprávnění, u ostatních státních zastupitelství může být zrušení korporace dosahováno nenávrhovými prostředky, například upozorněními či podněty podanými soudem. Naopak vstupy státních zastupitelství do řízení o zrušení obchodní korporace k návrhu jiného subjektu (typicky finančního úřadu) byly celkově u podřízených krajských státních zastupitelství zaznamenány vzácně, vesměs s cílem zabránění zrušení trestně stíhané právnické osoby. V dané oblasti ovšem bude nezbytné zaměřit v následujících letech pozornost na oblast administrativního výkaznictví za účelem sjednocení postupů pro relevantní vyhodnocování statistických údajů v budoucnu.

Ve sledovaném období obdrželo NSZ informace o 78 případech podaných návrhů na zrušení obchodní korporace podle § 93 ZOK. V drtivé většině případů se jednalo o návrhy na zrušení obchodní korporace z důvodu uvedeného v § 93 písm. a) ZOK, méně frekventovaným případem podaného návrhu na zrušení obchodní korporace byl důvod uvedený v § 93 písm. b) ZOK, když naopak nebyly registrovány žádné návrhy podané z důvodů podle § 93 písm. c) nebo d) ZOK.

3.3. Problematika náhrady nákladů při využití vstupového oprávnění

Za systémově významný lze označit poznatek signalizovaný KSZ v Ostravě, které vstoupilo v roce 2024 do řízení podle § 77 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, současně s podáním odvolání k podnětu členů spolku. Ve věci, která byla zčásti vytěžena i pro případný výkon trestní působnosti, mělo docházet k dodatečným zásahům do listin a k údajnému netransparentnímu zacházení s prostředky spolku. Poté co nadřízené VSZ v Olomouci na podaném odvolání setrvalo, Vrchní soud v Olomouci, jako soud odvolací, tomuto nevyhověl a napadené usnesení rejstříkového soudu potvrdil s poukazem na registrační princip rejstříkového řízení, nižší formální nároky pro činnost spolku a možnost členů spolku se v případě vzniklé škody obrátit na soud s nárokem na její náhradu; současně však ve svém rozhodnutí zavázal KSZ v Ostravě k náhradě nákladů odvolacího řízení, přestože VSZ v Olomouci již u odvolacího jednání argumentovalo, že zde není zákonný podklad pro takovýto postup soudu.

Za situace, kdy předmětné rozhodnutí odvolacího soudu nemohlo být podrobeno dalšímu soudnímu přezkumu (ve vztahu k výroku o náhradě nákladů řízení i ve věci samé), provedlo NSZ analýzu dané problematiky i dosavadní soudní rozhodovací činnosti. V případě využití vstupového oprávnění nemá státní zastupitelství postavení účastníka řízení, je nutno jej považovat za speciální procesní subjekt, který není zainteresován na konkrétním výsledku řízení, naopak vystupuje z pozice veřejného zájmu sledujícího rozhodování v intencích principů zákonnosti a spravedlnosti. Již toto specifické postavení vylučuje použití jinak standardizovaného hodnocení úspěchu či neúspěchu v řízení coby předpokladu pro uložení povinnosti k náhradě nákladů řízení. Z poznatků, které NSZ obdrželo prostřednictvím podřízených státních zastupitelství přitom byla obdobná soudní praxe zaznamenána pouze ve dvou případech, konkrétně ve věci vedené u Krajského soudu v Ostravě – pobočka Olomouc pod sp. zn. 70 Co 192/2018 a ve věci vedené u Vrchního soudu v Olomouci pod sp. zn. 8 Cmo 185/2008, kdy dospělo k závěru, že se nejedná o dostatečnou četnost, která by odůvodňovala iniciaci postupu podle § 12 odst. 4 ZSZ.

I přes provedené vyhodnocení, které považuje signalizované rozhodnutí za ojedinělé a excesivní z jinak ustálené rozhodovací činnosti soudů, se jeví nezbytné danou oblast nadále mapovat. Výklad § 35 odst. 2 OSŘ především poukazuje na určitou právní mezeru týkající se podrobnějšího vymezení právního postavení státního zastupitelství vstoupivšího do občanskoprávního řízení, kdy této oblasti by nepochybně prospěla i vhodná legislativní úprava. Nadto i pro případ, že by v budoucnu převážil tento nový judikatorní pohled, zůstává otázkou, komu by případná povinnost k náhradě nákladů řízení měla příslušet, resp. z jaké rozpočtové kapitoly by k úhradě mělo dojít, nelze-li ji pro shora uvedené nedostatky principiálně po státním zastupitelství vymáhat.

4. Žaloby podle § 66 odst. 2 SŘS

V roce 2024 nebyla podána žádná správní žaloba ve veřejném zájmu ve smyslu § 66 odst. 2 SŘS (k historické četnosti takto podaných žalob srov. též přehled č. V/1c), když celkem 4 obdržené vnější podněty byly odloženy z důvodu nedostatku některé ze zákonných podmínek pro podání žaloby (absence závažného veřejného zájmu, absence nezákonnosti napadaného rozhodnutí nebo překážka litispendence) a z obdobných důvodů nedošlo k podání žaloby ani v případě 1 signalizovaného poznatku z vlastního výkonu působnosti státního zastupitelství. V případě jedné z těchto věcí se posuzované správní rozhodnutí nicméně vrátilo zpět do odvolacího řízení, a proto je nadále zjišťováno, jak bude ve věci odvolacím orgánem rozhodnuto, resp. zda popřípadě nebudou podmínky pro podání správní žaloby k ochraně závažného veřejného zájmu naplněny. Obdržené podněty se přitom týkaly různých oblastí veřejné správy, konkrétně územního plánování a stavebního řádu, odpovědnosti za přestupky, sociálního zabezpečení nebo ochrany hospodářské soutěže.

Ve sledovaném období byla správním soudem zamítnuta žaloba, jejímž prostřednictvím se nejvyšší státní zástupce domáhal zrušení rozhodnutí ERÚ vydaného ke konci roku 2010, kterým byla udělena licence na výrobu elektřiny na dobu 25 let pro fotovoltaiickou elektrárnu (na zařízení uvedená do provozu od 1. 1. 2011 se vztahovala právní úprava snižující výkupní ceny elektřiny). Krajský soud o této žalobě podané v roce 2013 rozhodoval již popáté, poté, co věc předtím čtyřikrát věcně posuzoval Nejvyšší správní soud a jednou Ústavní soud, a to se závěry, že revizní zpráva sice byla nezpůsobilým podkladem pro udělení licence, avšak daná věc spadá mezi případy, u nichž je z důvodu ochrany dobré víry nutné zmírnit negativní dopady na držitele licence. Krajský soud tedy po rozsáhlém dokazování dospěl k závěru, že pokud by ERÚ vyzval žadatele o licenci k doložení řádné revizní zprávy, žadatel by byl schopen za vynaložení očekávatelného úsilí tento doklad ERÚ včas doložit a licence mohla být vydána

ještě do konce roku 2010. Rozdíl v době účinnosti vydané licence od krajským soudem nově určené doby účinnosti byl natolik minimální, že krajský soud nepřistoupil ke zrušení rozhodnutí o udělení licence. V případě posledního rozhodnutí krajský soud reagoval na již opakovaně sdělené požadavky vyjádřené v nálezu Ústavního soudu ze dne 11. 12. 2018 sp. zn. I. ÚS 2086/17 a v posledním kasačním rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 10. 2022 č.j. 8 As 19/2022-39, na které lze v podrobnostech rovněž odkázat.

Rovněž bylo správním soudem rozhodováno ve věci žaloby nejvyššího státního zástupce podané v roce 2021 proti rozhodnutí Ministerstva financí, které zrušilo platební výměr Úřadu regionální rady regionu soudržnosti Střední Morava a zastavilo řízení zahájené za účelem prověření podezření porušení rozpočtové kázně. Nezákonnost napadeného rozhodnutí byla spatřována mj. v nesprávném posouzení dopadu § 22 odst. 2 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění účinném do 29. 12. 2011, a možnosti uložení odvodu i v případě porušení povinnosti ve fázi výběru projektu před uzavřením smlouvy o poskytnutí dotace, resp. došlo-li k výběru projektu k financování na základě vyloženě neúplných či nepravdivých podkladů žadatele, přičemž zavedená rozhodovací praxe žalovaného Ministerstva financí měla takto právně bránit možnosti vrácení neoprávněně získaných prostředků zpět do veřejných rozpočtů. Původní vyhovující rozhodnutí v této věci bylo zrušeno rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 8. 2024 č. j. 3 Afs 11/2023-107, z jehož právních úvah následně vyšel i Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci při formulaci konečného zamítavého rozhodnutí. I přes akceptaci právního závěru o dopadu § 22 odst. 2 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění účinném do 29. 12. 2011, na fázi výběru projektu před uzavřením smlouvy o poskytnutí dotace a skutečnosti, že jednání žadatele v projednávaném případě vykazovalo znaky účelovosti, totiž bylo dovozeno, že jednání žadatele nebylo rozporné s objektivním právem a zmíněná účelovost nedosáhla takové intenzity, aby bylo možno hovořit o zneužití práva či nepoctivosti.

5. Vstupová činnost podle § 51 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém

V roce 2024 NSZ realizovalo svou pravomoc vstupovat do řízení o uznání cizích rozhodnutí ve věcech manželských ve 150 věcech. I v této netrestní oblasti působnosti tak došlo k mírnému meziročnímu poklesu, konkrétně o 17,13 %, když v roce 2023 byl vstup realizován do 181 věcí (podrobněji srov. tabulka č. V/1a).

NSZ vstoupilo do všech takto signalizovaných věcí a podalo kvalifikované vyjádření, se kterým se Nejvyšší soud v 95 % případů ztotožnil, když rozhodl souladně se zpracovaným stanoviskem a návrhem NSZ. Ve zbylých případech bylo řízení ukončeno z procesních důvodů (zpětvzetí návrhu, nezaplacení soudního poplatku, odmítnutí návrhu pro nedoplnění požadovaných náležitostí) nebo došlo k postoupení k rozhodnutí příslušnému soudu. Danou oblast výkonu kompetence lze takto považovat za ustálenou, bez zjištěných excesů, ale též nových nebo zásadních poznatků pro rok 2024.

6. Dozor nad zachováváním právních předpisů v místech výkonu ústavní a ochranné výchovy

6.1. Obecná část

V roce 2024 podala státní zastupitelství celkem 1 návrh na zrušení ochranné nebo ústavní výchovy (v roce 2023 nebyl takový návrh podán) a stejně jako v předcházejících letech žádný návrh na uložení ochranné výchovy ve smyslu realizace oprávnění podle § 39 odst. 2 písm. e) zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 109/2002 Sb.“). Lze ovšem doplnit, že citované ustanovení obsahuje legislativní nepřesnosti, neboť návrhovým oprávněním nedisponuje dozorový státní zástupce, ale státní zastupitelství, návrh na zrušení ústavní výchovy nepředstavuje zvláštní výkon kompetence (tento návrh spadá pod skupinu návrhů vypočtených v § 8 odst. 2 ZŘS), a především ochrannou výchovu lze uložit, a to i u dětí s uloženou ústavní výchovou pouze k návrhu podanému podle § 90 ZSVM pro spáchání činu jinak trestného (kdy nadto nemusí být zachována ani shodná místní příslušnost státního zastupitelství). V roce 2024 bylo dále vydáno 50 příkazů k přijetí opatření vedoucích k odstranění stavu odporujícího právním předpisům oproti 65 příkazům vydaným v roce 2023 a 1 nařízení k propuštění dítěte drženého v ústavu nezákonně. Podrobněji ke statistickým údajům viz tabulka č. V/4c.

**50 příkazů
k zachovávání
zákonnosti**

Příkazy byly řešeny zejména nedostatky při ukládání opatření ve výchově a jejich normativní provádění v rámci vnitřních řádů zařízení, omezování práv dětí na držení a užívání mobilních telefonů. Zaznamenán byl dále případ porušování práv dětí v podobě organizačně uloženého zamykání dívek na pokoji přes noc a průzory na dveřích pokojů dívek poté, co zřizovatel přes žádosti ředitele nenavýšil počet nočních vychovatelů v daném zařízení, což vyloučilo schopnost zařízení zajistit bezpečí dívek a personálu; zřizovatel reagoval navýšením míst nočních vychovatelů až po vydání příkazu. Zaznamenány byly i příkazy v souvislosti s nerespektováním svobody myšlení, svědomí a náboženského vyznání (povinná účast dětí na bohoslužbách v rámci církevního dětského domova) nebo absencí formálně vydaného rozhodnutí ředitele zařízení o zamítnutí žádosti o pobyt mimo zařízení. Zcela zásadním průvodním jevem negativních zjištění se však jednoznačně stává nedostatek volných míst ve školských zařízeních zajišťujících ústavní a ochrannou výchovu v kombinaci s nedostatečnými personálními kapacitami jejich personálu. Přetrvávají problémy s dětmi ve věku 2 až 3 let, které jsou po zrušení kojeneckých ústavů umísťovány v rámci detašovaných pracovišť výchovných zařízení. Stát však v zajištění péstounské péče pro tyto děti systémově selhává.

6.2. Umísťování dětí s duální diagnózou

Dlouhodobý problém nadále představuje narůstající trend umísťování dětí s duální diagnózou (porucha chování a těžká psychiatrická zátěž) s potřebou specifického terapeutického zacházení, které objektivně pedagogičtí pracovníci ve standardních podmínkách výchovných ústavů nejsou schopni zajistit. Psychiatrická oddělení nemocnic či jiných zdravotnických zařízení takové děti zpravidla odmítají hospitalizovat vzhledem k jejich nebezpečnosti nebo je v řádu několika málo dnů po hospitalizaci vracejí zpět do výchovných ústavů. Popsaný stav pak vede k naplňování kapacit u té části ústavů, které jsou schopny tyto nadstandardní požadavky plnit alespoň zčásti. V praxi jsou tak děti umísťovány:

- a) V rozporu s § 5 odst. 6 zákona č. 109/2002 Sb. dlouhodobě (nad 8 týdnů) do diagnostických ústavů, což ovšem zcela deformuje základní účel zařízení, jímž je provedení diagnostiky dítěte a zpracování komplexní diagnostické zprávy s označením specifických výchovných a vzdělávacích potřeb, na jejichž základě má pak dojít k rozhodnutí, v jakém zařízení bude dítě dlouhodobě vykonávat ústavní výchovu. Zároveň pak místa v diagnostických ústavech chybí pro děti, které je tam třeba akutně umístit na základě předběžného opatření soudu.
- b) Ve specializovaných výchovných ústavech (např. VÚ Boletice nad Labem), které tak dlouhodobě fungují na hraně svých možností a přes systém specializovaných výchovných programů zaměřených na děti s ryze výchovnými problémy nebo extrémními poruchami chování z důvodů sociálních patologií nesystémově zajišťují péči i o děti s duševní poruchou. Přestože se v rámci takových zařízení je možno setkat s dětskými pachateli nejzávažnějších násilných činů jinak trestných, kteří mohou být nebezpeční sobě i okolí, z kapacitních důvodů bývají takové děti umísťovány na běžná oddělení. Vedle rizik útoků proti ostatním nikoliv nebezpečným dětem však takové umístění vede i ke zvýšenému riziku útoků, které následně významně zatěžují policejní orgány (z hlediska vyhlášených pátrání dominují Moravskoslezský a Ústecký kraj, shodně s vyššími stovkami řešených útoků svěřenců za rok).

Pro názornost lze poukázat na nejzávažnější v roce 2024 šetřenou mimořádnou událost, která se týkala jednání dítěte umístěného v diagnostickém ústavu, které se za účelem útoku pokusilo fyzicky napadnout vychovatele, dalším vychovatelům vyhrožovalo násilím a ničilo vybavení ústavu, které se snažilo zapálit. V rámci šetření bylo zjištěno, že zaměstnanci zařízení v obavě z další gradace agresivního jednání nechali chlapce ze zařízení odejít, a to v podstatě po vyčerpání všech dostupných prostředků, kdy se dítě pokusili nejen stabilizovat, ale též za součinnosti PČR převést k akutní hospitalizaci v psychiatrických zařízeních (zde si však dítě odmítli převzít s odůvodněním, že jeho agresivita nemá psychiatrickou diagnózu nebo že pacienty přijímají pouze ve všední dny). Na základě reakce státního zastupitelství spojeného s vydáním příkazu k dodržování rozhodnutí soudu a dalším mezirezortním jednáním se následně podařilo dítě umístit právě do specializovaného VÚ Boletice nad Labem.

Signalizovanými nedostatky je konečně i neukládání ochranné výchovy dětem, které páchají trestnou činnost. Tento stav má několik příčin, kdy soudy – s výjimkou soudů, v jejichž obvodu jsou výchovné ústavy umístěny – tendují zpravidla k závěru, že namísto ochranné výchovy postačuje výchova ústavní. Tyto poznatky ukazují, že i na úrovni soudů pro mládež není v dostatečné míře zajištěno odborné vzdělávání soudců, které by bylo zaměřeno na výkon ústavní a ochranné výchovy a na podrobném rozlišování těchto opatření.

6.3. Poznatky k odloučeným a detašovaným pracovištím (samostatným bytům)

V rámci vykonávaných dohledových prověrek byl ve sledovaném období zaznamenán trend spočívající ve zřizování samostatných bytových jednotek pro výkon ústavní výchovy v rodinném prostředí. Činnost byla v tomto ohledu primárně zaměřena na zmapování těchto bytů, jež jsou součástí jednotlivých školských zařízení, jejich obsazenost a věk umístěných dětí, kdy v některých případech jsou byty obsazovány i již zletilými osobami, které jsou v zařízeních na tzv. dohodu za účelem usnadnění jejich přechodu z prostředí ústavu. V rámci mapování bylo zjištěno, že některé takové samostatné byty jsou situovány v jiném územním celku (okrese), než samotné školské zařízení. Uvedená situace v roce 2024 vyvolala potřebu řešení kompetenčních střetů v rovině dovození místní příslušnosti dozorového státního zastupitelství.

Uvedená problematika je ze strany NSZ sledována a vyhodnocována pravidelně, v roce 2024 ovšem v souvislosti s prudkým rozvojem těchto detašovaných pracovišť (samostatných bytů) vznikla potřeba zvýšeného metodického vedení. Přestože původní argument dovozující místní příslušnost k výkonu dozoru podle hlavního administrativního sídla subjektu byl logicky stavěn na faktu, že právě z tohoto místa dochází k výkonu opatření omezujících osobní svobodu, dochází zde k tvorbě regulace i jejímu vymáhání individuálními akty, nachází ze zde dokumentace dětí apod., střetává se tento právní názor s již v minulosti zaujatým výkladem týkajícím se věznic (k tomu blíže viz stanovisko analytického a legislativního odboru Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 15. 12. 2015 sp. zn. 1 SL 741/2015, podle kterého je jediným kritériem pro určení místní příslušnosti státního zastupitelství k výkonu dozoru nad dodržováním právních předpisů při výkonu trestu faktické místo, kde je výkon trestu skutečně vykonáván). Při určení místní příslušnosti podle § 4 odst. 1 písm. b) ZSZ ve spojení s § 39 zákona č. 109/2002 Sb. by takto mělo být rozhodující místo, kde se fakticky ústavní výchova nebo ochranná výchova vykonává, nikoli sídlo ústavu, ze kterého je výchova organizačně a administrativně zajišťována.

6.4. Výkon působnosti a metodická činnost

V rámci působnosti NSZ v dané agendě se během minulého roku zaměřila pozornost především na vnitřní řády jednotlivých školských zařízení a úpravu práv a povinností dětí v nich. Za tímto účelem proběhla i tři pracovní setkání specializovaných dozorových státních zástupců zaměřená na tuto problematiku a uskutečnila se také 3 pracovní setkání s dozorovými a dohledovými státními zástupci zaměřená na úpravu práv a povinností dětí ve vnitřních řádech jednotlivých školských zařízení. V rámci metodické činnosti i nadále dochází ke spolupráci s krajskými státními zastupitelstvími, jimž jsou zasílány doporučující příписы k otevřeným tématům. Součinnostní spolupráce taktéž pokračuje se zástupci Kanceláře veřejného ochránce práv, kdy v uplynulém roce proběhla mezirezortní porada, a zástupci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, se kterými proběhla celkem dvě odborná setkání.

7. Dozor nad zachováváním právních předpisů ve vězeňských zařízeních a ústavech

7.1. Obecně

Ohledně dozoru nad výkonem trestu odnětí svobody, vazby a zabezpečovací detence v roce 2024 na úseku vězeňství přijalo NSZ informaci o mimořádných událostech v 326 věcech; je ovšem třeba upozornit na významný nepoměr mezi věznicemi situovanými v územní působnosti VSZ Praha, kde bylo hlášeno celkem 308 uvedených událostí oproti 17 událostem hlášeným ve věznicích spadajících pod územní působnost VSZ v Olomouci. Dále dozoroví státní zástupci zaslali 230 zápisů o provedených prověrkách, evidováno bylo celkem 31 příkazů k odstranění nezákonného stavu (viz níže v jednotlivých oblastech výkonu dozoru).

Z hlediska struktury hlášených mimořádných událostí lze poukázat především na vysoký podíl agrese a násilí mezi vězněnými osobami (cca 24,5 %) a nedemonstrativního suicidiálního jednání vězněných osob (cca 18 %). V menších a rovnocenných podílech se dále vyskytovaly případy výskytu infekčních onemocnění vězněných osob, úmrtí vězněných osob, násilí na příslušnících a zaměstnancích vězeňské služby a násilí na vězněných osobách. Zároveň byl zjištěn větší počet založení požáru vězněnými osobami na celách (v roce 2024 to představovalo celkem 7 případů).

326
mimořádných
událostí

230
řádných
prověrek

31 příkazů
k zachování
zákonnosti

Nadále přetrvávajícím problémem, zejména u výkonu trestu odnětí svobody (ojediněle také u výkonu vazby), zůstává trvalá naplněnost, místy až přeplněnost věznic, v nichž je vykonáván trest odnětí svobody (ojediněle i vazba). Jak vyplývá z veřejně dostupných statistických ročenek Vězeňské služby ČR v roce 2024, bylo celkem vězněno 19 430 osob (srovnatelně s rokem 2023, kdy bylo vězněno 19 569 osob). Ve sledovaném období prakticky ve všech věznicích byly využívány dostupné kapacity v maximální možné míře, u řady věznic ovšem byly průměrné statistické hodnoty využitelnosti překračovány (např. Věznice Rýnovice – 112,00 %, Věznice Heřmanice – 115,27 % nebo Věznice Oráčov – 117,39 %).

Přehledy ukazatelů vytížení kapacit dle statistických ročenek VSČR (2022–2024)

	2022	2023	2024
Celkem obvinění (vazba)	1438	1566	1596
Celkem odsouzení (trest)	17498	17889	17719
Celkem stav (obv. + ods.)	18936	19455	19315
Průměrný stav (obv. + ods.)	18971,17	19463,5	19509,67
Průměrné kapacity (obv. + ods.)	19966,58	19908,58	20015,17
Průměrné využití kapacit věznic (obv. + ods.)	95,01 %	97,76 %	97,47 %
Celkem chovanci	116	114	115
Průměrné kapacity (nemocnice + ústavy)	333	335	350,17
Celkové průměrné využití kapacit VSČR	94,31 %	97,06 %	96,70 %

Ve sledovaném období byla zaznamenána vyšší metodická činnost v reakci na zjištěné a signalizované poznatky podřízených státních zastupitelství v oblasti vězeňství, resp. výkonu vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence. Vedle již zmiňovaného vydání stanoviska NSZ ze dne 5. 2. 2024 sp. zn. 1 NDT 814/2023, k problematice počítání lhůt pro podání návrhu odsouzeného na podmíněné propuštění, lze dále zmínit metodické doporučení nejvyššího státního zástupce ze dne 24. 6. 2024 č. j. 3 SE 113/2024-13, týkající se příslušnosti policejního orgánu GIBS k úkonům trestního řízení ve věcech podezřelých úmrtí (sebevraždy) v místech, kde je zajišťován výkon vazby, výkon trestu odnětí svobody a výkon zabezpečovací detence. Podle poznatků bylo v roce 2024 zmíněné metodické doporučení dodržováno, což vyplynulo mimo jiné ze zpráv dozorových státních zástupců podávaných v souladu s čl. 9 odst. 2 a 3 pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 10/2012 o výkonu dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech, kde je podle zákonného oprávnění omezována osobní svoboda, v platném znění (dále jen „POP č. 10/2012“).

Rozhodnutím ministra spravedlnosti ze dne 18. 9. 2023 došlo pod č. j. MSP 119/2023-OIM-E/18.4. ke zřízení státní příspěvkové organizace v působnosti Ministerstva spravedlnosti pod názvem Zdravotnická zařízení Ministerstva spravedlnosti (dále také jen „ZZMS“) za účelem poskytování a zabezpečování zdravotních služeb mimo jiné osobám ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody a výkonu zabezpečovací detence. Od 1. 4. 2024 pak na základě dalších rozhodnutí ministra spravedlnosti fungují příslušné nemocnice a zdravotnická zařízení v objektech Vazební věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Praha – Pankrác

a Vazební věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno. S tímto legislativním převodem ovšem souvisí řada aplikačních problémů způsobených tím, že se sice jedná o civilní zdravotnická zařízení, avšak při současném poskytování zdravotních služeb pro osoby nacházející se ve vězeňské detenci, když současně se ZZMS nacházejí v objektech věznic a budou nadále podrobena režimovým bezpečnostním opatřením. V této oblasti proto NSZ zahájilo metodickou činnost, když zejména přípisem ze dne 2. 4. 2024 sp. zn. 1 NDT 811/2024 konstatovalo povinnost provádět nadále výkon dozoru nad dodržováním právních předpisů při výkonu vazby, trestu a zabezpečovací detence i ve vztahu k těmto institucím. V případě získání poznatku o tom, že výkon dozoru zde je z jakéhokoli důvodu znemožněn, byli dozoroví státní zástupci vyzváni, aby o tom neprodleně informovali dohledový orgán, ale zejména NSZ, aby mohlo přijmout opatření v rámci své působnosti. Ministerstvo spravedlnosti současně bylo upozorněno na zjištění státního zastupitelství v oblasti poskytování zdravotních služeb vězněným osobám, která vedla k vydání příkazů vůči Vězeňské službě ČR.

Pro posluchače Letní školy vězeňství 2024, pořádané spolkem Common Law Society na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, byla uspořádána a představena oblast kontroly podmínek ve věznicích a role státního zástupce v dozorové činnosti nad věznicemi.

7.2. Poznatky k výkonu vazby

Z hlediska podrobných statistik za rok 2024 lze odkázat na tabulku č. V/4a s tím, že mimořádné události ve smyslu čl. 21 POP č. 10/2012 byly na úseku výkonu vazby hlášeny v počtu 59 případů (z toho 16 případů připadalo na Vazební věznici Praha – Pankrác a 11 případů na Vazební věznici Praha – Ruzyně). Ve sledovaném období byl dále vydán příkaz k zachovávaní předpisů platných pro výkon vazby podle § 29 odst. 2 písm. e) ZVV ve 4 případech, což lze hodnotit negativně oproti roku 2023, kdy nevznikla potřeba vydání žádného takového příkazu. Nařízení k propuštění osoby držené v těchto místech v rozporu s příslušným rozhodnutím orgánu činného v trestním řízení nebo bez takového rozhodnutí ve smyslu § 29 odst. 2 písm. f) ZVV naopak nevydali státní zástupci v roce 2024 žádné (shodně jako v roce 2023).

Vydané příkazy se týkaly ojedinělých a různorodých pochybení věznic. V případě Vazební věznice Teplice bylo zjištěno nepředání informace o koluzní vazbě obviněného a nerealizace vazebních opatření, kdy obviněný byl umístěn na celu s ostatními obviněnými, realizoval telefonní hovory a jeho korespondence nebyla překládána ke kontrole (§ 7 odst. 1 písm. b/, § 13 odst. 2 a § 13a odst. 1 ZVV). V případě Vazební věznice v Ostravě nebyla, přes volné kapacity, dodržena minimální ubytovací plocha (§ 15 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů). V případě Vazební věznice Olomouc bylo reagováno na formální nedostatky rozhodnutí ukládajících kázeňské tresty mladistvým odsouzeným s požadavkem, aby výroky takových rozhodnutí obsahovaly i výslovné odkazy na ustanovení § 26 odst. 3 nebo 4 ZVV (tato ustanovení upravují maximální přístupné délky trvání kázeňských opatření). Konečně v případě Vazební věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno bylo identifikováno pochybení při realizaci povolené vycházky, kdy přes žádost obviněného tomuto nebylo vydáno odění adekvátní klimatickým podmínkám (§ 38 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů).

7.3. Poznatky k výkonu trestu odnětí svobody

Z hlediska podrobných statistik za rok 2024 lze odkázat na tabulku č. V/4b s tím, že mimořádné události ve smyslu čl. 21 POP č. 10/2012 byly na úseku výkonu trestu odnětí svobody hlášeny

v počtu 261 případů. Ve sledovaném období byl dále vydán příkaz k zachování předpisů platných pro výkon trestu odnětí svobody podle § 78 odst. 2 písm. e) ZVT ve 29 případech, což lze rovněž hodnotit negativně oproti roku 2023, kdy byl takový příkaz vydán pouze ve 12 případech. Nařízení k propuštění osoby držené v těchto místech v rozporu s příslušným rozhodnutím orgánu činného v trestním řízení nebo bez takového rozhodnutí ve smyslu § 78 odst. 2 písm. f) ZVT naopak nevydali státní zástupci v roce 2024 žádné (oproti 2 nařízením v roce 2023).

Z hlediska zjištěných závad, na které státní zastupitelství reagovalo vydáním příkazu, lze uvést, že nebyly zjištěny plošné či systémové nedostatky; charakter zjištěných závad byl u jednotlivých věznic zpravidla různorodý, přičemž akcentovat lze následující demonstrativní přehled. V případě vazební věznice Teplice byl řešen případ nevhodně a nedůstojně prováděné eskorty odsouzeného s tělesným postižením (§ 2 odst. 1, 2 ZVT), v případě Vazební věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Praha – Pankrác byly zjištěny neodůvodněné průtahy při ukládání nebo výkonu již uložených kázeňských trestů (§ 56 a § 58 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů). V případě Věznice Bělušice nebyla adekvátně ponechána v platnosti přijatá bezpečnostní opatření vůči odsouzenému fyzicky napadenému jiným odsouzeným (§ 35 odst. 1, 4 písm. b) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů) a vedle toho též faktické prodloužení doby uzamčení odsouzení bez podkladového rozhodnutí ředitele věznice (§ 50 odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů). Připomenout lze i případ Věznice Kynšperk nad Ohří při nezajištění odděleného umístění vězněných kuřáků a nekuřáků nebo shodně v případech Věznice Karviná a Vazební věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno nezajištění včasného oznámení osoby blízké o úmrtí vězněné osoby (§ 16 odst. 9 ZVT).

7.4. Poznatky k výkonu zabezpečovací detence

Pokud byl v letech 2020 a 2021 zaznamenán problém s přeplněností ústavů pro výkon zabezpečovací detence, situace se stabilizovala v důsledku otevření dalšího ústavu při Věznici Praha – Pankrác od ledna 2022, a to vedle stávajících ústavů situovaných v Brně a v Opavě. Nedostatek kapacit v ústavech zabezpečovací detence se pak v roce 2023 a počátkem roku 2024 již neprojevil. Nutno však dodat, že přibližně v polovině roku 2024 došlo rozhodnutím Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR k navýšení ubytovacích kapacit ústavu v Opavě (na 65 z původních 50 míst) a v Brně (na 62 z původních 45 míst), a návazně došlo k přemístění všech chovanců z ústavu zabezpečovací detence v Praze – Pankráci, který není v současné době pro umístění chovanců využíván. Naplněnost ústavu v Opavě se od navýšení jeho kapacity drží při horní hranici. Kapacita ústavu zabezpečovací detence v Brně sice nebyla od navýšení kapacity naplněna, ale aktuální počty chovanců přesahují původně dlouhodobě stanovenou maximální kapacitu.

Z hlediska podrobných statistik za rok 2024 lze odkázat na tabulku č. V/4d s tím, že mimořádné události ve smyslu čl. 21 POP č. 10/2012 byly na úseku výkonu zabezpečovací detence hlášeny v počtu 5 případů. Ve sledovaném období byl dále vydán příkaz k zachování předpisů platných pro výkon zabezpečovací detence podle § 40 odst. 2 písm. e) zákona č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence, ve znění pozdějších předpisů, v 1 případě (v roce 2023 nebyl vydán žádný takový příkaz). Nařízení k propuštění osoby držené v těchto místech v rozporu s příslušným rozhodnutím orgánu činného v trestním řízení nebo bez takového rozhodnutí ve smyslu § 40 odst. 2 písm. f) zákona č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence,

ve znění pozdějších předpisů, nevydali státní zástupci v roce 2024 žádné (shodně jako v roce 2023).

V případě Vazební věznice a ústavu pro výkon zabezpečovací detence Brno příkaz směřoval do roviny administrativní, když v souvislosti s úmrtím chovance byla osoba blízká o této skutečnosti informována nikoliv bezodkladně, jak ukládá § 20 odst. 6 zákona č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence, ve znění pozdějších předpisů.

VI. Koncepční závěry a návrhy opatření

1. Oblast výkonu správy, personálního a materiálního zajištění

Vzhledem ke zcela nezastupitelné roli právních čekatelů v procesu personální obměny státních zástupců, jakož i jejich přínosu při částečném materiálním vykrývání státních zástupců čerpajících dlouhodobou mateřskou nebo rodičovskou dovolenou anebo na dlouhodobé pracovní neschopnosti, a nastíněných úvah o zefektivnění systému právních čekatelů (jak bylo rozvedeno v části I/3.2. této zprávy) se navrhuje zvýšit počet právních čekatelů a přijetí rozpočtových a legislativních opatření směřujících k zavedení jejich samostatné systematizace (oddělené od systematizace ostatních administrativních zaměstnanců státních zastupitelství) a navýšení jejich počtu.

S ohledem na signalizované komplikace při obsazování pozic administrativních zaměstnanců státních zastupitelství v konkurenčním prostředí trhu práce, zejména v oblastech větších městských aglomerací, s negativními vlivy v podobě nedostatečné obsazenosti, vysoké fluktuace a věkové struktury této skupiny zaměstnanců, se doporučuje nadále aktivně a pravidelně přistupovat k valorizacím platového tarifu podle Přílohy č. 1 nařízení vlády č. 341/2017 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, ve znění pozdějších předpisů, a na tyto valorizace reagovat i adekvátními rozpočtovými opatřeními tak, aby za účelem zachování garantované výše zaručené odměny za práci (§ 112 odst. 4 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů) nebylo nutné využívat finanční prostředky účelově vyčleněné na motivační nenárokové části platu.

Vzhledem k signalizované nedostatečnosti rozpočtů ostatních věcných výdajů státních zastupitelství, jež umožňují výhradně nejnutnější opravy, odstranění havárií či základní provozní údržbu, a naopak definované potřeby koncepčního řešení a investic, zejména do oblasti informačních systémů a výpočetní techniky včetně zefektivnění mobility techniky pro její efektivní a bezpečnější využívání k přístupu státních zástupců do informačních systémů nebo k dokumentům v rámci ETŘ za účelem zvýšení efektivity a kvality intervencí u hlavních líčení či jiných soudních jednání, vzdělávání státních zástupců, jakož i operativních a koordinačních porad (jak bylo rozvedeno v části I/4.2. této zprávy), se navrhuje přijetí rozpočtových opatření k zabezpečení potřeb státního zastupitelství na úseku hardwarového vybavení a tvorby nového interního informačního systému.

2. Oblast prevence kriminality a výkonu trestní a netrestní působnosti

Lze doporučit, aby se jednou z priorit trestní politiky státu stalo též vytváření vhodných podmínek a zajištění dostatečných personálních kapacit pro výkon znalecké činnosti v odvětví psychiatrie a dětské psychiatrie, resp. psychologie a dětské psychologie. Případná legislativní řešení by ovšem měla být doplněna zajištěním finančních prostředků pro adekvátní zajištění počtu míst, potřebného personálu i kvality speciální ústavní a ambulantní léčby, zaměřené zejména na primární hospitalizaci a stabilizaci nebezpečných jedinců (k tomu viz podrobněji části III/1. a III/9. této zprávy, resp. části V/2. této zprávy ve vztahu k dětem mladším 15 let).

Shora uvedený požadavek lze akcentovat i pro aktuální oblast dekriminalizace a depenalizace jednání souvisejícího s výrobou a užíváním tzv. měkkých drog. Nutno pamatovat, že dekriminalizace určitých typů nakládání s konopím může přinášet negativní společenské jevy, resp. prohlubovat již signalizované a nedostatečně řešené negativní projevy. I v těchto případech se proto jeví nezbytné vedle takové dekriminalizace nebo depenalizace zajišťovat

doprovodnou legislativu netrestní povahy, jakož i přijímat legislativní a rozpočtová opatření v rovině případné léčby a programů terciální prevence.

Jak bylo podrobně rozvedeno v části III/4. této zprávy do budoucna se jeví nezbytné nadále zvyšovat obecné povědomí o typových scénářích kybernetických podvodů a vytvářet účinné osvětové koncepce kybernetické prevence, a to i za součinnosti bankovních institucí, jejichž odborný přínos k dané problematice je nezpochybnitelný. Další osvětová a koncepční činnost by měla být zaměřena i ve vztahu k části populace, která je ochotna úplatně přenechávat založený bankovní účet neznámým osobám. Zvažovat je třeba i volené způsoby komunikace s veřejností, kdy pro jednotlivé skupiny potenciálních obětí kybernetických podvodů je třeba volit odlišné komunikační kanály.

3. Oblast legislativy

V oblasti legislativy se jeví zásadní provést komplexní revizi a aktualizaci procesní právní úpravy týkající se zajišťování a použitelnosti elektronických důkazů orgány činnými v trestním řízení, a to se zaměřením nejen na dynamický vývoj různých uživatelských zařízení coby datových nosičů s důkazním potenciálem, ale též rozvoj v prostoru datových a komunikačních služeb spojený s vytvářením nových komunikačních kanálů. Nedostatky popisované v částech IV/1.2. a III/4. této zprávy ve svém důsledku vedou k potřebě jejich překonávání judikatorním výkladem, mnohdy až v závěrečném soudním stadiu trestního řízení, což přináší právní nejistotu jak pro reprezentanty orgánů činných v trestním řízení, tak pro obviněné osoby.

V souvislosti s prezentovanými výkladovými problémy (viz část IV/1.1. této zprávy) se navrhuje legislativní úprava § 12 odst. 2 písm. e) TrŘ v případech, kdy je z trestného činu podezřelý příslušník Vojenské policie, a vyjasnit tak právní postavení zřízeného oddělení inspekce a vnitřní kontroly Vojenské policie jako pověřeného policejního orgánu ve smyslu citovaného ustanovení. Tento legislativní námět již byl v minulosti bezvýsledně projednáván (sněmovní tisk č. 839/0).

Na úrovni ZTOPO se nadále projevuje významná potřeba legislativních změn spočívajících v posílení oportunitních prvků, které by umožňovaly nezahajovat trestní stíhání nebo v takovém trestním stíhání pokračovat ve vztahu k těm právníckým osobám, u nichž se vedení trestního řízení jeví důvodně neúčelným, neefektivním a nevhodným při možnosti využití efektivnějších a levnějších nástrojů netrestní povahy, zejména využitím oprávnění ve věcech rejstříkového nebo korporátního řízení; takové závěry lze vztáhnout zpravidla na uměle zakládané, avšak nefunkční právnícké osoby bez aktiv a personálu – tzv. prázdné schránky (viz část II/2. této zprávy).

Legislativně se navrhuje i provedení revize a úpravy některých opravných prostředků podle trestního řádu. Zejména v reakci na signifikantní situaci pojmenovanou v rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ze dne 25. června 2020, ve věci Tempel proti České republice, stížnost č. 44151/12, lze v první řadě důkladně zvažovat zavedení principu, který by odvolacímu soudu za stanovených podmínek umožňoval rozhodnout o odsouzení obviněného i tehdy, napadá-li státní zástupce odvoláním zprošťující výrok rozsudku soudu prvního stupně, ať již v neomezeném pojetí nebo i například úžeji pro situace nerespektování důkazního hodnocení odvolacího soudu. V řadě druhé se neméně vhodnou jeví i revize stížnosti směřující proti (toliko) podmínkám podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody a zde stanoveného odkladného účinku (viz podrobněji část IV/3.2. této zprávy).

Nejvyšší státní zástupce nejpozději do poloviny kalendářního roku předkládá prostřednictvím ministra spravedlnosti vládě zprávu o činnosti státního zastupitelství za uplynulý kalendářní rok.

§ 12 odst. 6 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů

V Brně dne 26. června 2025

JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D.
nejvyšší státní zástupkyně